

Technická univerzita v Liberci

FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra: Historie
Studijní program: Učitelství pro 2. stupeň základní školy
Studijní obor: Dějepis – Český jazyk

**POLITICKÉ PROCESY 50. LET – POLITICKÝ
VĚZEŇ ČESTMÍR ČEJKA**
POLITICAL TRIALS IN THE 1950s – THE POLITICAL
PRISONER ČESTMÍR ČEJKA
DIE POLITISCHEN PROZESSE AUS DEN FÜNFZIGEN
JAHREN – DER POLITISCHE HÄFTLING ČESTMÍR
ČEJKA

Diplomová práce: 2010–FP–KHI–203

Autor:
Lucie Cidlinská
Adresa:
Žibřidice 255
463 53 Křižany

Podpis:

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.
Konzultant: Mgr. Tomáš Bursík

Počet

stran	příloh
115	16

V Liberci dne: 29. 4. 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
FAKULTA PŘÍRODOVĚDNĚ-HUMANITNÍ A PEDAGOGICKÁ

Katedra historie

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(pro magisterský studijní program)

pro (diplomant): Lucii Cidlinskou
adresa: Žibřidice 255, 463 53 Křížany
studijní obor (kombinace): D-Čj
Název DP: **Politické procesy 50. let**
Název DP v angličtině: Political Trials in the 1950s
Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.
Konzultant: Mgr. Tomáš Bursík
Termín odevzdání: 15. 5. 2010

Poznámka: Podmínky pro zadání práce jsou k nahlédnutí na katedrách. Katedry rovněž formulují podrobnosti zadání. Zásady pro zpracování DP jsou k dispozici ve dvou verzích (stručné, resp. metodické pokyny) na katedrách a na Děkanátě Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické TU v Liberci.

V Liberci dne 9. dubna 2009

děkan

vedoucí katedry

Převzal (diplomant): LUCIE CIDLINSKÁ

Datum: 19. 11. 2009

Podpis: Lucie Cidlinská

Název DP: POLITICKÉ PROCESY 50. LET

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, Ph.D.

Cíl:

Diplomová práce se pokusí na základě studia pramenů a literatury charakterizovat jeden z politických procesů 50. let 20. století. Pozornost bude zaměřena především na vybraného politického vězně a jeho rodinu. Mimo jiné se práce bude snažit poukázat na vyšetřovací metody a vězeňské praktiky komunistického režimu. Pomocí metody orální historie bude charakterizován život konkrétního politického vězně před zatčením, během vězení i po propuštění na svobodu.

Požadavky: Znalost dobových reálií, kritické myšlení, schopnost práce s prameny a jejich komparace s literaturou.

Metody: Analýza archivního materiálu
Syntéza pramenů a literatury

Literatura:

1. PRAMENY

1.1. Archivy

Archiv bezpečnostních složek, Praha

Národní archiv, Praha

1.2. Publikované prameny a dokumenty

Soudobý regionální tisk

Memoáry

1.3. Orální historie

Rozhovory s pamětníky

2. LITERATURA:

Bartošek, K.: Český vězeň. Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých. Praha – Litomyšl 2001.

Bartošek, K.: Zpráva o putování v komunistických archivech. Praha – Paříž (1948-1968). Praha – Litomyšl 2000.

Bílek, J. – Kaplan, K.: Pomocné technické prapory 1950 – 1954. Tábory nucené práce v Československu v letech 1948 – 1954. Vznik, vývoj, organizace a činnost. Praha 1992.

Hejl, V.: Zpráva o organizovaném násilí. Praha 1990.

- Kaplan, K.: K politickým procesům v Československu 1948 – 1954. Praha 1994.
- Kaplan, K.: Nebezpečná bezpečnost. Státní bezpečnost 1948 – 1956. Brno 1999.
- Kaplan, K.: Největší politický proces. M. Horáková a spol. Brno 1995.
- Kaplan, K.: Nekrvavá revoluce. Praha 1993.
- Kaplan, K.: Stát a církev v Československu 1948 – 1953. Brno 1993.
- Kaplan, K.: Zpráva o zavraždění generálního tajemníka. Praha 1992.
- Kaplan, K. – Paleček, P.: Komunistický režim a politické procesy v Československu. Brno 2001.
- Utitz, B.: Neuzavřená kapitola. Politické procesy padesátých let. Praha 1990.
- Vaško, V.: Neumlčená. Kronika katolické církve v Československu po druhé světové válce II. Praha 1990.

Čestné prohlášení

Název práce: Politické procesy 50. let – Politický vězeň Čestmír Čejka

**Jméno a příjmení
autora:** Lucie Cidlinská

Osobní číslo: P06100093

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má diplomová práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé diplomové práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 29. 4. 2011

Lucie Cidlinská

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat lidem, kteří mi byli nápomocní při vzniku předložené diplomové práce a bez nichž by nemohla vzniknout. V první řadě vedoucí práce Mgr. Kateřině Lozoviukové, Ph.D., za její cenné rady a připomínky. Velký dík patří bývalým politickým vězňům Čestmíru Čejkovi a Jiřímu Málkovi za to, že mi věnovali čas a podělili se se mnou nejen o své vzpomínky ale také o materiály související se soudním procesem a ilegálním seskupením Eduard. Dále chci touto cestou poděkovat pracovníkům Národního archivu v Praze a Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze za zpřístupnění materiálů. Dík patří dalším lidem, kteří mi v průběhu vzniku práce přispěli radami nebo mě jiným způsobem podporovali.

RESUMÉ

Diplomová práce se zabývá problematikou politických procesů padesátých let 20. století, konkrétně životními osudy politického vězně Čestmíra Čejky. Čejka byl v roce 1950 odsouzen Státním soudem v Praze jako člen ilegální skupiny Eduard k 17 letům odnětí svobody. Po propuštění na amnestii v roce 1960, byl v roce 1962 opět odsouzen v politickém procesu Pavel Burian a spol. Propuštěn byl na jaře 1964. Předložená práce analyzuje život jmenovaného a demonstruje dopady nezákonností komunistického režimu. Dále se snaží poukázat na fungování komunistické justice a na praktiky spojené s vyšetřovací vazbou a vězněním v době komunistické totality.

Klíčová slova: politické procesy, komunistický režim, politický vězeň, třetí odboj, perzekuce, Československá strana národně sociální, justice, pracovní tábory, věznice.

SUMMARY

The diploma thesis deals with the political trials of 1950s in Czechoslovakia, concretely emphasis the fate of the political prisoner Čestmír Čejka. In 1950, Čejka was sentenced to 17 years of imprisonment by the Prague State Court as a member of the illegal group called Eduard.

The submitted thesis analyses the life of Čestmír Čejka and demonstrates illegalities of the communist era. Consequently, the thesis tries to show the function of communist justice and practices connected with custody and imprisonment in the era of communist totality.

Key words: political trials, communist era, political prisoner, third revolt, persecution, Czechoslovak National Social Party, justice, work camps, prison.

ZUSSAMENFASSUNG

Die Diplomarbeit beschäftigt sich mit der Problematik der politischen Prozesse in den fünfziger Jahren des 20. Jahrhundert, konkret mit dem Schicksal des politischen Häftlings Čestmír Čejka. Čejka wurde im Jahre 1950 vom Landesgericht Prag als Mitglied der illegalen Gruppe Eduard zu 17 Jahren Freiheitsentzug verurteilt. Nach seiner Entlassung infolge einer Amnestie im Jahre 1960 wurde er erneut in einem politischen Prozess der Gruppe Pavel Burian im Frühjahr 1964 verurteilt. Die vorgelegte Arbeit analysiert das Leben des Genannten und

demonstriert die Folgen der Gesetzlosigkeit des kommunistischen Regimes. Weiters bemüht sich die Arbeit, das Funktionieren der kommunistischen Justiz aufzuzeigen. Auch die Praktiken der Untersuchungs- und Gefängnishaft in der Ära der kommunistischen Totalität werden dargelegt.

Schlüsselworte: politische Prozesse, kommunistisches Regime, politische Gefangene, antikommunistischer Widerstand, Verfolgung, Tschechoslowakische soziale nationale Partei, Justiz, Arbeitslager, Gefängnis.

Obsah

1. Úvod.....	11
2. Kritika pramenů a literatury	14
2.1. Kritika pramenů.....	14
2.2. Kritika literatury	16
3. Třetí odboj.....	19
4. Politické procesy 50. let 20. století	30
5. Československá strana národně socialistická	34
6. Politické procesy s národními socialisty	38
6.1. Proces s Miladou Horákovou a spol.....	41
7. Proces Zdeněk Slavík a spol.....	46
8. Politický vězeň Čestmír Čejka	53
8.1. Život před rokem 1948	53
8.2. Život po únoru 1948	55
8.2.3. Skupina Dokážeme to a seskupení Eduard.....	57
8.3. Zatčení a vyšetřovací vazba	61
8.4. Proces.....	63
8.5. Léta strávená v internaci	64
8.6. Rehabilitace.....	72
8.7. Po propuštění (1960–1962).....	77
8.8. Proces Pavel Burian a spol.....	80
8.8.1. Zatčení a vyšetřovací vazba.....	83
8.8.2. Proces	86
8.9. Léta 1964–1989.....	88
8.10. Život po revoluci roku 1989 až po současnost.....	90
8.10.1. Čestmír Čejka a politika	90
8.10.2. Čestmír Čejka jako člen KPV a jeho další aktivity.....	93
9. Závěr	99
10. Seznam použitých pramenů a literatury	102
10.1. Prameny	102
10.1.1. Archivní prameny	102
10.1.2. Orální historie	102

10.1.3. Tisk	102
10.1.4. Tištěné prameny	102
10.2. Literatura.....	103
10.3. Online dokumenty	108
10.4. Filmové a rozhlasové dokumenty.....	109
11. Seznam zkratk	111
12. Seznam příloh	114

1. Úvod

Předložená práce se věnuje tematice politických procesů padesátých let 20. století. Politické procesy se staly nedílnou součástí komunistického režimu, jenž v Československu trval téměř 42 let. Za tuto dobu docházelo ze strany režimu k nezákonnostem, represím a perzekucím. Politické procesy představovaly vyvrcholení tohoto systému. Odsouzenými v politických procesech nebyli pouze aktivní odpůrci režimu, ale i ti, kteří se ničeho nedopustili. Procesy se používaly po celou dobu fungování vlády komunistické strany, ale ve velkém množství byly uplatňovány hlavně v jejím počátečním období (1948–1954), kdy docházelo k upevňování komunistické moci.

Diplomová práce se především zaměřuje na osobu politického vězně Čestmíra Čejku. Cílem této práce je na konkrétním osudu člověka ukázat vliv perzekuce ze strany totalitního státu. Čestmír Čejka se stal členem odbojové skupiny Dokážeme to, resp. seskupení Eduard a posléze ho Státní soud odsoudil na 17 let odnětí svobody za údajnou velezradu a vyzvědačství. Nezaměřila jsem se pouze na období jeho činnosti ve skupině, zatčení, procesu a následného věznění, ale věnovala jsem se i letům dětství a dospívání, které ovlivnily i jeho pozdější život. I jeho další životní osudy po propuštění z vězení poznamenaly represálie ze strany režimu, proto nemohly být v této práci opomenuty. Neméně důležitou dobu představují léta po listopadu 1989, kdy Čejka opět aktivně vstoupil do politického života.

Sledované téma popisuje nedávné období československých, resp. českých dějin, o němž můžeme čerpat informace nejen z pramenů a odborné literatury, ale také od přímých účastníků. Práce se zabývá životem politického vězně, přesto jejím cílem není jeho heroizace ani jeho litování jako oběti komunistického režimu. Nabízí se spousta témat a otázek, které s touto problematikou souvisí. Některé z nich jsem se snažila alespoň nastínit, tematizovat, na některé otázky ani odpovědět nelze. Přímou osobu sledovaného politického vězně se nabízejí tyto otázky: Jakým způsobem se dostal k odbojové činnosti? Z jakého důvodu? Jaký druh činnosti vyvíjel? Jaký to mělo význam? Jakým způsobem s ním bylo zacházeno ve vyšetřovací vazbě a ve vězení? Jaký to mělo na něj dopad v další etapě života? Co ho vedlo po listopadu k politické kariéře? Jakým způsobem se k daným pozicím a

funkcím dostal? Otázek se nabízelo mnohem více, ale ne vždy mohly být zodpovězeny.

Diplomová práce je rozdělena do sedmi hlavních kapitol, z nichž jsou některé dále děleny do podkapitol. V úvodních dvou kapitolách jsem se orientovala na kritiku použitých pramenů a literatury, v následující kapitole jsem nastínila problematiku třetího odboje. Hlavním důvodem zařazení této kapitoly byl ten, že se v poslední části práce zmiňuji o zákoně o třetím odboji. Čejka jako bývalý politický vězeň usiluje o jeho uzákonění a zároveň jako mluvčí Konfederace politických vězňů události kolem tohoto zákona komentuje v médiích. Typické znaky charakteristické pro formy protikomunistického odboje a odporu jsem se snažila ukázat na konkrétních případech. Dále jsem stručně charakterizovala období politických procesů 50. let 20. století. Vzhledem k tomu, že Čestmír Čejka byl členem Československé strany národně sociální, zaměřila jsem se v jedné kapitole na historii této strany a také na politické procesy s členy strany. K tzv. monstrprocesům patří proces s Miladou Horákovou a spol., kterému se ve stručnosti věnuji. Neopomenula jsem ani stručný popis kauzy Zdeněk Slavík a spol., jež patřila k tzv. okrajovým procesům, jež navazovaly na proces s Miladou Horákovou a spol.

Stěžejní část práce je zaměřena na život Čestmíra Čejky. Nejdříve jsem se věnovala jeho dětství a dospívání a posléze jeho odbojovou činností. V kapitolách *Zatčení a vyšetřovací vazba* a *Proces* jsou na konkrétním případě ukázány vyšetřovací a soudní praktiky komunistického režimu. V kapitole *Léta strávená v internaci* jsem chtěla nejen přiblížit, v jakých pracovních táborech a věznicích pobýval Čestmír Čejka a co v nich zažil, ale také nastítnit základní problematiku týkající se těchto zařízení. Základní informace jsou věnovány pracovním táborům na Jáchymovsku. S tématem internace souvisí pokusy dostat se na svobodu dříve prostřednictvím žádostí o milost i následné rehabilitační řízení. Tento celý proces je popsán v kapitole *Rehabilitace*. Kapitola *Návrat na svobodu* popisuje některé situace, s nimiž se museli propuštění političtí vězňové vypořádat. V případě Čestmíra Čejky jsem podrobněji nastínila období let 1960–1962. Čejka se v této době scházel se svými bývalými spolužáky a na společných schůzkách se nevyhnuli kritice komunistického režimu. Dále jsem zmapovala proces Pavel Burian a spol., v němž byl Čestmír Čejka v roce 1962 odsouzen k jednomu roku odnětí svobody, tento trest

mu byl navýšen o zbytkový trest sedmi let, jenž mu byl v roce 1960 podmíněčně odpuštěn. Poslední část věnovaná Čestmíru Čejkovi přibližuje jeho polistopadovou kariéru.

V závěrečné části jsem shrnula téma diplomové práce a rovněž jsem nastínila další možnosti pro zpracování či rozšíření tohoto tématu.

Primárním zdrojem informací pro mě byly materiály z Archivu bezpečnostních složek ministerstva vnitra v Praze a Národního archivu v Praze, z nichž jsem čerpala základní informace o procesu Zdeněk Slavík a spol. a o Čestmíru Čejkovi, především o zatčení, vyšetřování, soudním procesu z roku 1950 i následném rehabilitačním řízení. Dále jsem dle nich mohla rekonstruovat proces Pavel Burian a spol., ve kterém byl Čejka v roce 1962 znovu odsouzen. Pro zachycení důležitých momentů v Čejkově životě pro mě bylo významným zdrojem jeho vlastní svědectví, které mi pomohlo zjištěné údaje z vyšetřovacích spisů upřesnit a doplnit. O životním období v letech 1989–2011 jsem ve velké míře čerpala z periodik, internetových zdrojů či televizních záznamů. Kromě vývoje jeho polistopadové kariéry, jsem také chtěla zachytit některé postoje a názory, které Čejka jako mluvčí Konfederace politických vězňů v médiích prezentoval.

2. Kritika pramenů a literatury

2.1. Kritika pramenů

Výchozím zdrojem pramenů pro mě byly archivní materiály z Archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra v Praze¹ a z Národního archivu v Praze.² V Archivu bezpečnostních složek se nacházejí písemné materiály vzniklé v rámci složek ministerstva vnitra (případně ministerstva národní bezpečnosti). Jedná se především o fond Vyšetřovací spisy, jehož součástí jsou podklady k jednotlivým procesům, protokoly z výslechů, zprávy o průběhu vyšetřování apod. Součástí spisů bývají i soudní obžaloby a rozsudky. Ke studiu těchto pramenů je nezbytný kritický přístup, který předpokládá, že se v nich objevuje spousta nesrovnalostí a nepravd.³ Především to platí o vyšetřovacích spisech. Hlavním zájmem vyšetřovatelů nebylo zjistit skutečnou podstatu událostí, ale obviněné usvědčit z viny, ať už nějaký trestný čin spáchali či nikoliv. Mnohé informace se na pravdě nezakládají, mají pouze zdiskreditovat obžalované. Výsledky navíc často probíhaly s použitím fyzického i psychického násilí.

Dále jsem využila metodu orální historie, ke které se musí přistupovat kriticky s ohledem na skutečnost, že pamětníkem popisované události se staly před několika desítkami let. Jeho vzpomínky proto nemusí být přesné, s odstupem času má člověk na dané věci jiný pohled a taktéž si na některé skutečnosti nevzpomene nebo si na ně ani vzpomenout nechce. Zároveň má každý člověk přirozenou tendenci líčit situace takovým způsobem, aby pro něho vyzněly co nejpříznivěji. Na druhou stranu prostřednictvím rozhovorů s pamětníky dochází ke konfrontaci s materiály z archivu, k jejich upřesnění a k lepšímu porozumění. Historik také získává více pohledů na dané skutečnosti. Při vedení rozhovorů s pamětníky jsem metodologicky vycházela z publikace Miroslava Vaňka, který se zabývá metodou oral history.⁴

¹ ABS Praha, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 1, Zdeněk Slavík a spol.; Vyšetřovací spis – mapa č. 2, Zdeněk Slavík a spol.; Vyšetřovací spis – mapa č. 3, Zdeněk Slavík a spol.; Operativní podsvazek č. 1, Zdeněk Slavík a spol.; Operativní podsvazek č. 2, Zdeněk Slavík a spol.; Podsvazek č. 1, Zdeněk Slavík a spol.; Podsvazek č. 2, Zdeněk Slavík a spol.; Podsvazek č. 3, Zdeněk Slavík a spol.

² NA Praha, fond Státního soudu, fond Státní prokuratury, fond Generální prokuratury.

³ Více k problematice archivních pramenů např. Prokop TOMEK, *StB jako historický pramen*, Soudobé dějiny 12, č. 1, Praha 2005, s. 208–214.

⁴ Miroslav VANĚK a kol., *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, Olomouc 2003.

Uskutečnila jsem rozhovory s Čestmírem Čejkou,⁵ jehož osobě je věnována převážná část předložené práce. Kromě přímých rozhovorů s ním, jsem mohla čerpat z periodik a z internetových či televizních zdrojů. Další cenné informace jsem získala ze svědectví Jiřího Mála,⁶ který Čejku zná již z dob studií na gymnáziu. Byli spolu odsouzeni v procesu Pavel Burian a spol. a nyní jsou oba činní v Konfederaci politických vězňů.

Dalším pramenem, se kterým jsem pracovala, je *Souhrnná zpráva o organizaci a činnosti ilegálního protikomunistického politicko-vojenského odbojového seskupení Eduard*,⁷ kterou vypracoval sám Čestmír Čejka. Tento dokument vznikl s velkým odstupem od samotných událostí a to na počátku 21. století, v roce 2008. Tuto skutečnost je nutno vzít v úvahu.

Pro období po roce 1989 byl důležitým zdrojem dobový tisk⁸ a především články či videonahrávky dostupné na internetových serverech. Kromě zpravodajských portálů⁹ jsem čerpala informace o činnosti Čestmíra Čejky např. na stránkách Poslanecké Sněmovny,¹⁰ Senátu,¹¹ Ministerstva vnitra,¹² České televize¹³ či na stránkách věnujících se volbám.¹⁴ Celkový seznam použitých internetových odkazů je uveden na konci práce.¹⁵

Zajímavým pramenným zdrojem o životě v době komunistického režimu jsou dobové filmy, seriály a dokumenty. Často jde o propagandistické materiály, které měly obhájit činy komunistické strany nebo odhalit vymyšlené viníky. Jedním z takovýchto pramenů je krátký film *Běda tomu, skrze něhož pokušení přichází*, který je věnován tzv. číhošťskému zázraku.¹⁶ Případu Babice¹⁷ byl věnován jeden díl

⁵ Rozhovory s Čestmírem Čejkou se uskutečnily 13. 9. 2010, 18. 11. 2010 a 10. 3. 2011 v Praze.

⁶ Rozhovor s Jiřím Málem se uskutečnil 18. 2. 2011 v Praze.

⁷ Čestmír ČEJKA, *Souhrnná zpráva o organizaci a činnosti ilegálního protikomunistického politicko-vojenského odbojového seskupení Eduard*, Praha 2008.

⁸ Zemské noviny, Praha 1996–2001; Noviny, Praha 3/1992–9/1992; Denní telegraf, Praha 1994–1997.

⁹ Např. www.parlamentnilisty.cz; www.politikon.cz; www.aktualnizpravy.cz [Citace 18. 4. 2011].

¹⁰ Dostupné z WWW: www.psp.cz [Citace 18. 4. 2011].

¹¹ Dostupné z WWW: www.senat.cz [Citace 18. 4. 2011].

¹² Dostupné z WWW: www.mvcr.cz [Citace 18. 4. 2011].

¹³ Dostupné z WWW: www.ceskatelevize.cz; www.ct24.cz [Citace 18. 4. 2011].

¹⁴ Dostupné z WWW: www.volby.cz [Citace 18. 4. 2011].

¹⁵ Viz strany 108–109.

¹⁶ Onen „zázrak“ se stal 11. prosince 1949 v obci Číhošť. V místním kostele se při kázání dal do pohybu malý křížek na oltáři. Státní bezpečnost tento úkaz označila za pokus o „zázrak“ vyhotovený místním knězem Josefem Toufarem. Ten byl 28. ledna 1950 zatčen a později na následky výslechů, které se neobešly bez násilí, zemřel. Celou akci zřejmě zorganizovala StB s cílem ukázat metody Vatikánu, které jeho diplomaté používají v Československu proti státu a tím také pošpinit českou

seriálu *30 případů majora Zemana* s názvem *Vrah se skrývá v poli*.¹⁸ Poslední léta vzniká poměrně velké množství filmových dokumentů týkající se doby komunismu, politických procesů a především obětí, které museli v tomto období čelit represím ze strany totalitního režimu. Uvádím např. sedmidílný dokumentární cyklus Olgy Sommerové a Petra Nikolaeva *Ztracená duše národa*,¹⁹ věnovaný životním osudům politických vězňů z padesátých let. V České televizi byl dále odvysílán dokumentární seriál *Příběhy železné opony*²⁰ a na něj navazující série *V zajetí železné opony*²¹ nebo *Tajné akce StB*.²² Dokumentární seriál *Proces H*, který byl poprvé uveden na obrazovkách České televize v roce 2009, vypráví o přípravě, průběhu a aktérech procesu s Miladou Horákovou. Dobové záznamy tu jsou okomentovány odborníky. Období komunistické totality se věnují i některá rozhlasová média, jedním z nejdůležitějších projektů tohoto druhu jsou *Příběhy 20. století*,²³ které vysílá Český rozhlas – Rádio Česko. Další informace jsou dostupné na různých internetových serverech.²⁴

2.2. Kritika literatury

Informace získané z pramenů jsem komparovala s vybranou odbornou literaturou, která se zabývá tematikou sledovaného období (40. léta 20. století až počátek 21. století). Po roce 1990 začaly vznikat práce odborného i publicistického charakteru zabývající se různými tématy tohoto období. V české historiografii se mu věnuje několik autorů, k nejznámějším patří Karel Kaplan, jehož publikační činnost

církev. Více k tématu např. Jan KALOUS, *Instrukční skupina StB v lednu a únoru 1950. Zákulisí případu Čihošť*, Praha 2001.

¹⁷ Případ Babice byl největším tzv. kulackým politickým procesem. Na Jihlavsku působila ilegální skupina utvořená Ladislavem Malým, jejíž členové 2. července 1951 zastřelili v obci Babice tři místní komunistické funkcionáře. Poté byli při pátrání dva členové skupiny zastřeleni, jedním z nich byl L. Malý. Přesně se neví, kdo tento člověk byl. Údajně měl v roce 1949 utéct do zahraničí a vrátit se s úkolem od americké zpravodajské služby organizovat ilegální činnost proti komunistickému režimu. Jiná verze však praví, že spolupracoval se Státní bezpečností. Celý případ však dosáhl celostátního významu a v soudním procesu z 14. července 1951 padlo sedm trestů smrti, dalších šest osob dostalo trest vězení více než 20 let nebo doživotí. Více k tématu např. Adolf RÁZEK, *StB + justice – nástroje třídního boje v akci Babice. Věnováno památce těch, kteří se nedožili, a kteří trpěli*, Praha 2002.

¹⁸ *30 případů majora Zemana*, režie Jiří Sequens st., 1974.

¹⁹ *Ztracená duše národa*, režie Olga Sommerová, Petr Nikolaev, 7 dílů, 2002.

²⁰ *Příběhy železné opony*, režie Ján Novák, 39 dílů, 2005.

²¹ *V zajetí železné opony*, režie Petr Lokaj, 41 dílů, 2006.

²² *Tajné akce StB*, režie Ján Novák, Marcel Petrov a Petra Všelichová, 40 dílů, Česká republika 2008.

²³ Dostupné z WWW: www.hrdinove.cz [Citace 20. 3. 2011].

²⁴ Např. www.totalita.cz; www.nezapomente.cz; www.pametnaroda.cz; www.kpv-cr.cz; www.svedomi.cz; www.hrdinove.cz [Citace 20. 3. 2011].

je rozsáhlá. Danou problematikou se z jeho děl zabývá např. kniha *Největší politický proces M. Horáková a spol.*,²⁵ jež pro mě byla primárním zdrojem informací nejen o procesu s Miladou Horákovou, ale také o odbojové činnosti národních socialistů a o tzv. okrajových procesech, jež na kauzu Horáková navazovaly.

Kniha *Zpráva o organizovaném násilí*²⁶ Viléma Hejla ukazuje mocenský systém v průběhu konání politických procesů. Publikace obsahuje konkrétní příklady nezákonností i přímá svědectví politických vězňů.

Stěžejní literaturou při seznámení se s historií Československé strany národně socialistické pro mě byla publikace Jiřího Kociana.²⁷

Práce Jaroslava Vorla, Aleny Šimánkové a Lukáše Babky *Československá justice v letech 1948–1950*²⁸ je zaměřena na strukturu československé justice na přelomu čtyřicátých a padesátých let. Tematikou Státní bezpečnosti a dalších bezpečnostních složek se zabývá práce Jiřiny Dvořákové *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*.²⁹

O stavu československého vězeňství a o životě ve věznicích či v trestaneckých pracovních táborech také pojednává několik prací, např. publikace *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali* Tomáše Bursíka je věnována trestaneckým pracovním táborům při uranových dolech. Zdrojem informací pro mě byly i studie Ludmily Petrášové.³⁰ Na pomezí odborné literatury a pramenů je práce Prokopa Tomka *Dvě studie o československém vězeňství*.³¹

Hlubší rekonstrukci procesu Zdeněk Slavík a spol. jsem neprovedla z toho důvodu, že již přede mnou ho ve své diplomové práci analyzovala Iva Seitlová.³²

V poslední době kromě publikací věnujících se celorepublikově významným politickým procesům, vznikají i práce, které jsou zaměřené na procesy regionálního

²⁵ Karel KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, Praha 1995.

²⁶ Vilém HEJL, *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990.

²⁷ Jiří KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, Brno 2002.

²⁸ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, Díl I.-III., Praha 2003.

²⁹ Jiřina DVOŘÁKOVÁ, *Státní bezpečnost v letech 1949–1953 (Organizační vývoj zpravodajských a státně bezpečnostních složek)*, Praha 2007.

³⁰ Ludmila PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj*, Hradec Králové 2002; Ludmila PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Sborník archivních prací 44, č. 2*, Praha 1994.

³¹ Prokop TOMEK, *Dvě studie o československém vězeňství*, Praha 2000.

³² Iva SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mírko Šťastný*, Diplomová práce, Liberec 2010.

charakteru. Na Katedře historie Technické univerzity v Liberci vznikly diplomové práce např. Kateřiny Joklové *Politické procesy 50. let – Kauza Emil Weiland a spol.*,³³ Barbory Mládkové *Politické procesy 50. let – Krajský soud v Liberci 1953–1954*,³⁴ Miluše Honzíkové *Politické procesy 50. let – Krajský soud v Ústí nad Labem 1953–1954*,³⁵ nebo Terezy Střelečkové *Politické procesy padesátých let – Kauza František Zahrádka*.³⁶ K posledním příspěvkům patří práce Vlasty Vaníčkové *Politické procesy 50. let – Kauza Otakar Ramlík*,³⁷ Lucie Špalkové *Politické procesy padesátých let – Kauza Stanislav Stránský*³⁸ a Anity Pěničkové *Politické procesy padesátých let – Kauza Karel Plocek*.³⁹

Kromě monografií věnujících se padesátým letům v Československu vychází řada odborných článků a studií v časopisech a sbornících Ústavu pro studium totalitních režimů (ÚSTR, dříve ÚVD – Ústav dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu), Ústavu pro soudobé dějiny a dalších institucí, jsou to např. Paměť a dějiny, Securitas Imperii, Sborník archivních prací nebo Soudobé dějiny. Tyto dílčí příspěvky byly přínosné pro celou práci, především pro kapitolu *Třetí odboj*.

Celkový seznam použitých pramenů a literatury je uveden na konci práce.⁴⁰

³³ Kateřina JOKLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Emil Weiland a spol.*, Diplomová práce, Liberec 2008.

³⁴ Barbora MLÁDKOVÁ, *Politické procesy 50. let – Krajský soud v Liberci 1953–1954*, Diplomová práce, Liberec 2005.

³⁵ Miluše HONZÍKOVÁ, *Politické procesy 50. let – Krajský soud v Ústí nad Labem 1953–1954*, Diplomová práce, Liberec 2006.

³⁶ Tereza STŘELEČKOVÁ, *Politické procesy padesátých let – Kauza František Zahrádka*, Diplomová práce, Liberec 2009.

³⁷ Vlasta VANÍČKOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Otakar Ramlík*, Diplomová práce, Liberec 2011.

³⁸ Lucie ŠPALKOVÁ, *Politické procesy padesátých let – Kauza Stanislav Stránský*, Diplomová práce, Liberec 2011.

³⁹ Anita PĚNIČKOVÁ, *Politické procesy padesátých let – Kauza Karel Plocek*, Diplomová práce, Liberec 2011.

⁴⁰ Viz strana 102–110.

3. Třetí odboj

Pojem třetí odboj se obvykle vztahuje na konec čtyřicátých let a na padesátá léta 20. století. Mezi účastníky třetího odboje řadíme členy nekomunistických stran a různé církevní, společenské, sportovní nebo kulturní organizace.⁴¹

Často mezi historiky dochází k diskusi, zdali třetí odboj skutečně existoval a pokud ano, jaké druhy činnosti můžeme zařadit pod pojem třetí odboj a které by spíše spadaly pod pojem odpor. Bádání v této oblasti se neustále vyvíjí a podle posledních výzkumů se setkáváme s mnoha názory na tuto problematiku.

Zora Dvořáková pod pojem protikomunistický odpor zařazuje účast na různých akcích či manifestacích s protikomunistickým vyzněním (např. XI. všesokolský slet v létě 1948, pohřeb prezidenta Beneše v září 1948), studentské a junácké ilegální skupiny, katolické kroužky mládeže, letákové akce, pomoc perzekuovaným rodinám atd.⁴²

Václav Veber protikomunistický odboj vnímá jako „*cílené ilegální protirežimní akce násilného charakteru*“⁴³ a dokonce zdůrazňuje, že je to „*boj proti režimu se zbraní v ruce se snahou svrhnout ho a potlačit*.“⁴⁴ Otázkou je, zda tento způsob boje nebyl odkázán k neúspěchu již v počátku. Ale současně musíme brát v úvahu, že na začátku komunistického režimu někteří nepředpokládali jeho delší trvání a především byli toho názoru, že situace v Československu nebude lhostejná Západu a dojde k ozbrojenému konfliktu mezi Západem a Východem.

Pod pojem komunistický odboj Z. Dvořáková řadí dva pokusy o vojenský převrat (případy Jebavý a spol. a Borkovec a spol.), pořizování zbraní v ilegálních skupinách, sabotáže v průmyslu, činnost agentů chodců napojených na zahraniční zpravodajskou službu nebo převody lidí přes hranice.⁴⁵

Já osobně bych netvořila mezi odbojem a odporem takto pevné hranice. Podle mého názoru každý projev nesouhlasu vůči politickému režimu má svou váhu a svůj

⁴¹ Tomáš BURSÍK, *Osud odbojové organizace Černý lev 777*, Praha 2007, s. 10.

⁴² Zora DVOŘÁKOVÁ, *Charakteristika třetího odboje*, in: *Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj*, Hradec Králové 2002, s. 24.

⁴³ Václav VEBER, *Místo úvodu. Komunismus – totalita – odboj*, in: *Tamtéž*, s. 18.

⁴⁴ V. VEBER, *Padesátá léta v Československu – komunismus na domácí scéně*, in: *Securitas Imperii 7*, Praha 2001, s. 10.

⁴⁵ Z. DVOŘÁKOVÁ, *Charakteristika třetího odboje*, s. 24.

smysl. Založení odbojové skupiny, pokus o převrat či pořizování zbraní nemusí mít zákonitě větší význam než např. výroba a šíření tiskovin.

V I. a II. odboji existovali vůdčí osobnosti a řídící centra, která tyto odboje vedla. Ve třetím odboji však žádné odbojové centrum neexistovalo. V zahraničí se sice utvořila z československých politiků Rada svobodného Československa, ale ta tuto roli neměla. V Československu existoval poměrně velký počet skupin, které nebyly propojeny a ani nikým řízeny.⁴⁶ Tento fakt připomíná i Françoise Mayer. Dále podotýká, že po nich většinou nezbyly žádná prohlášení či dokumenty, které by pro budoucnost dosvědčovaly jejich činnost oproti činnosti disidentů, kteří v sedmdesátých a osmdesátých letech pořádali výstavy, happeningy apod. a jsou o tom doklady. Mayer si zároveň klade otázku, zdali neexistence dokumentace není důkazem toho, že šlo opravdu o odboj, a nikoli o pouhý odpor proti režimu.⁴⁷

V dalším srovnání je III. odboj oproti I. a II. odlišný i tím, že byl veden v míru a proti občanům ze stejného státu.⁴⁸ Někteří odbojářů byli navíc vnitřně ztotožnění s tím, že v zemi probíhá občanská válka.

Jak už jsem zmínila výše, po únoru 1948 řada nekomunisticky smýšlejících občanů předpokládala, že stávající režim nebude mít dlouhého trvání. Toto očekávání mělo v nadcházejících čtyřech až pěti letech vliv na vznik různých odbojových protikomunistických aktivit, např. na vymýšlení politických konceptů nebo pořizování zbraní. Oba prostředky měly být důležité v okamžiku, kdyby došlo ke změně režimu. Spousta osob, které se zapojily do třetího odboje, měly již zkušenosti z odboje druhého nebo dokonce z prvního.⁴⁹

Do ilegálních skupin začali brzy pronikat tajní agenti StB, kteří se činnost těchto skupin snažili rozšířit a vyprovokovat je k různým akcím proti režimu. Důvodem bylo nejspíše odhalení skutečných i potencionálních viníků, resp. urychlení tohoto procesu. Na druhou stranu lidé byli často perzekuováni, aniž by se doopravdy něčeho nezákonného dopustili. Neznaменá to, že činnost odbojových skupin probíhala pouze pod kontrolou StB, řadu aktivit se skupinám podařilo uskutečnit dříve, než se v nich agenti objevili. Většinou je těžké odlišit, kdy činnost

⁴⁶ Z. DVOŘÁKOVÁ, *Charakteristika třetího odboje*, s. 22–23.

⁴⁷ Více k tématu Françoise MAYER, *Vězení jako minulost, odboj jako paměť*, Soudobé dějiny IX, č. 1, Praha 2002, s. 42–64.

⁴⁸ Z. DVOŘÁKOVÁ, *Charakteristika třetího odboje*, s. 22–23.

⁴⁹ Tamtéž, s. 23.

dané organizace začala být pod vlivem agentů. V archivech jsou k dispozici materiály z vyšetřování nebo zprávy agentů, ke kterým však musíme přistupovat kriticky, to platí především o vyšetřovacích spisech. Ani agent či spolupracovník StB ve svých zprávách nemusel uvádět pravdivé informace. Problém nastává i u svědectví pamětníků, kteří si často nebyli vědomi, že jejich činnost je řízena spolupracovníky StB, o této skutečnosti se mnohdy dozvěděli až o několik desítek let později nebo to někteří netuší dodnes.

Když bylo v polovině padesátých let zřejmé, že k vojenské konfrontaci Západu s Východem pravděpodobně nedojde, začala odbojová činnost slábnout. Další důvod tohoto trendu byl ten, že StB téměř všechny skupiny odhalila a jejich členy internovala.⁵⁰ Nesmíme zapomenout na důležitý fakt, že odsouzení nepatřili pouze do řad aktivních členů odboje, ale byli mezi nimi také potencionální pachatelé, kteří proti režimu nevystoupili.

V této kapitole chci zmínit několik skupin či osob, které se podílely na třetím odboji, přiblížit předmět jejich činnosti, jejich vývoj a jejich často brzký zánik.

Třetí vojenský odboj poznamenalo několik skutečností. Jednak tím, že elita československých důstojníků byla zlikvidována nacisty, jednak tím, že československá armáda byla při únorovém převratu v roce 1948 neutralizována vlastním vedením, poté navíc následovala perzekuce důstojnického sboru.⁵¹

Komunisté po druhé světové válce ovládali dva útvary zřízené po vzoru Rudé armády: Hlavní správu osvěty a výchovy a Hlavní správu obranného zpravodajství (od 1. května 1946 5. oddělení hlavního štábu čs. branné moci). Po únoru 1948 se postarali o to, aby odstranili téměř všechny, kteří by mohli být potencionálními iniciátory třetího vojenského odboje. Účinným prostředkem byly provokace používané vojenským obranným zpravodajstvím.⁵²

I za těchto nepřívětivých podmínek se uskutečnily dva pokusy o vojenský převrat. Jeden z nich provedla skupina JUDr. Jaroslava Borkovce, který měl k dispozici zbraně, vozidla, lidi i promyšlený plán. Akce začala 12. května 1949, kdy

⁵⁰ Z. DVOŘÁKOVÁ, *Charakteristika třetího odboje*, s. 24.

⁵¹ Zdeněk VALIŠ, *Třetí vojenský odboj*, in: *Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický odboj)*, Hradec Králové 2002, s. 27.

⁵² Tamtéž, s. 27–28.

se družina Vratislava Polesného a Josefa Charváta pokusila přepadnout litoměřickou věznicí. Den D byl stanoven na 16. května 1949, kdy skupiny skautů, junáků a orlů měly napadnout budovu hlavního štábu čs. branné moci, skupina Emanuela Čančíka měla zaútočit od Vojenského technického ústavu. Většina z nich byla během půlhodiny zadržena. V soudním procesu bylo šest osob odsouzeno k trestu smrti, deset k doživotí, ostatní dostali tresty odnětí svobody až do dvaceti pěti let.⁵³

Odbojová skupina Legie Svobody – DAAK se z několika skupin utvořila od podzimu 1952 do jara 1953 s cílem sjednotit všechny síly domácího odboje a stát se řídicím centrem domácího protikomunistického odboje. Hlavními osobnostmi seskupení byli Bohumil Kokrda, Miloslav Novák a Stanislav Cába (podle jmen prvních dvou vytvořena zkratka DAAK – Kokr-da a Nov-ak). Údajný počet odbojářů, kteří byli zařazeni do různých skupin a spolupracovali s vedením Legie Svobody – DAAK, byl velmi vysoký. Podle přehledu ústředního vedení Legie mělo jít až o 2500 až 6000 účastníků odboje, na které se podle předpokladů vedení napojovalo dalších několik desítek tisíc odhodlaných odpůrců režimu. Členové skupiny skládali zvláštní přísahu, znali maximálně 3–5 nejbližších spolupracovníků a připravovali se na očekávanou změnu režimu. Hlavní vedení tvořilo 3–5 lidí, první rozšířené vedení mělo deset odborníků, kteří připravovali různé projekty pro hospodářskou, finanční, zpravodajskou, organizační, školskou a bezpečnostní oblast. V druhém širším vedení působilo šestnáct velitelů tzv. praporů, které byly v jednotlivých krajích a měly svá krycí jména (např. Plzeň Matylda či Brno Vendelín). Prapory se dále dělily na roty. Hlavním cílem seskupení bylo pod jednotným vedením odbojových skupin mít vliv na rozklad komunistického režimu a nespokojenost s ním. Prostředkem k tomu měla být důvěrnická síť a letákové akce. Dalšími úmysly byla organizace demonstrace pracujících, žádost svobodných voleb atd. O činnosti takovéto velké organizace se brzy dozvěděla StB a nasadila do ní několik svých agentů, ovšem získat důvěru odbojářů je stálo nemalé úsilí. Hlavní skupina v počtu 45 osob v čele s Bohumilem Kokrdou byla zatčena 11. listopadu 1953. V soudním procesu, který probíhal v únoru 1954, byl Kokrda s Novákem

⁵³ Tamtéž, s. 29–32.

odsouzen k doživotí, Cába dostal 25 let odnětí svobody. Poté následovaly další procesy.⁵⁴

Odbojová skupina Černý lev 777 působila ve středních a jižních Čechách, mezi oblastmi Sedlčanska, Petrovicka, Milevska a okolím obce Chyšky. Mezi uskutečněné akce této skupiny proti režimu patří např. bombové útoky na budovy sekretariátů OV KSČ v Sedlčanech a v Milevsku. Členové skupiny byli zatčeni v červenci 1954, hlavní líčení před Krajským soudem v Českých Budějovicích proběhlo v Milevsku ve dnech 25. a 26. října 1954. Tři členové této skupiny byli odsouzeni k trestu smrti.⁵⁵

S komunistickým režimem jistě někteří občané Československa nesouhlasili, ale málokdo se odhodlal k aktivnímu vystoupení proti němu. Přesto se do třetího odboje někteří zapojili, ne všichni však vytvořili nějakou skupinu či se do ní začlenili. Možností, které se nabízelo, bylo více. Např. posluchači Právnické fakulty Univerzity Karlovy si zvolili špionážní činnost. Jednalo se o několik studentů, kteří se znali ze školy a ze společenského klubu Tibet, jenž na podzim 1946 založil Miloš Štika, Ivan Diviš a Milan Kříkava. Mezi další členy patřil např. Zdeněk Boček, jeho snoubenka Jitka Bolechová nebo Jiří Miseckí. Většinu navíc spojovalo to, že byli členy Československé strany národně socialistické. V únoru 1948 se někteří z členů klubu zúčastnili protestního pochodu vysokoškoláků na Hrad.⁵⁶ Činnost klubu ukončili v březnu 1948. Na pohřbu Jana Masaryka se několik členů sešlo a dohodlo se, že je třeba proti režimu nějak aktivně vystoupit. Boček byl synem náčelníka hlavního štábu, a Mesickího proto napadlo, že by od něj mohl získat nějaké tajné informace o situaci v ČSR. Získané zprávy chtěli dále předávat Američanům. Boček skutečně nějaké informace opatřil a předal je Mesickému, který nevěděl, jakou cestou tyto zprávy dostat do zahraničí. Nakonec se spojil s kamarádem Radimem Konaříkem, který mu přislíbil navázání spojení s cizinou. Poté našel spojku v osobě Miloslava Choce, který měl zprávy dopravit do Řezna a předat je americké zpravodajské službě. Následovaly další zprávy, které se však zřejmě na Západ nedostaly. Studenti byli zatčeni již začátkem června 1948 a v prosinci 1948

⁵⁴ Více k tématu např. V. VEBER, *Legie Svobody – DAAK a akce Josef*, Paměť a dějiny 3, č. 4, Praha 2009, s. 90–104 nebo Miluše HONZIKOVÁ, *Politické procesy padesátých let – Krajský soud v Ústí nad Labem 1953–1954*, Diplomová práce, Liberec 2006, s. 61–62.

⁵⁵ Více k tématu např. T. BURSÍK, *Osud odbojové organizace Černý lev 777*, Praha 2007.

⁵⁶ Více k tématu např. Karel KAPLAN, *Pět kapitol o únoru*, Brno 1997.

odsouzení ke dvěma trestům na doživotí pro Zdeňka Bočka a Jiřího Mesického, ke 28 letům pro Radima Konaříka, k 9 letům pro Milana Křikavu a ke 3 rokům pro Jitku Bolechovou. Případ Boček a spol. se stal součástí rozsáhlé kauzy zmíněného Miloslava Choce, který byl obviněn z vraždy komunistického funkcionáře Augustina Schramma,⁵⁷ posléze byl v soudním procesu shledán vinným a odsouzen k trestu smrti. Během vyšetřování vraždy orgány ministerstva vnitra odhalily třináct národně socialistických a lidoveckých skupin.⁵⁸

Dalším prostředkem, jak bojovat proti komunistickému režimu, bylo vydávání protikomunistických letáků a časopisů.⁵⁹ Pomáhaly informovat obyvatelstvo o odporu vůči režimu a také přispívali k narušování cenzury. Nejvíce těchto tiskovin se objevilo v prvních měsících po únoru 1948. V tomto období je také tajná policie používala jako záminku pro represivní zákroky, někdy je dokonce sama vyráběla či podsouvala při domovních prohlídkách.⁶⁰

K protikomunistickým tiskovinám také patří texty, které napsal Karel Pecka a jeho přátelé v roce 1949. Na začátku tohoto roku se rozhodli k vydávání časopisu. Některé texty později vytiskla skupina skautů kolem Františka Zahrádky působící v Českých Budějovicích. Současně v lednu 1949 Pecka s kamarády založil skupinu Za pravdu. Mezi další tvůrce časopisu patřili filmový režisér František Sádek a tajemník Československé strany lidové Antonín Řežáb. Ten také vytiskl vedle dvou čísel časopisu několik desítek kusů letáků Američanům!. Peckův kamarád František Zahrádka⁶¹ vytvořil v Českých Budějovicích pobočku skupiny Za pravdu, kterou nazvali podle jeho krycího jména „Pavel“.⁶²

⁵⁷ Augustin Schramm (1907–1948), v letech 1945–48 vedoucí partyzánského oddělení ÚV KSČ. V roce 1948 se stal obětí atentátu. Později byl dáván do spojitosti se smrtí ministra zahraničních věcí Jana Masaryka v březnu 1948. Více k jeho osobě např. Jan KALOUS, *Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*, Praha 2010, s. 300.

⁵⁸ Více k tématu např. Jaroslav ROKOVSKÝ, *Případ Zdeněk Boček a spol., Studenti práv Univerzity Karlovy proti totalitě*, Paměť a dějiny 3, č. 3, Praha 2009, s. 108–123.

⁵⁹ Více k tématu např. Karel KAPLAN – Jana VÁCHOVÁ, *Protistátní letáky a jiné formy odporu v roce 1948*, Praha 1994.

⁶⁰ Petr BLAŽEK, *Podkopávej ze všech sil dnešní režim! Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za pravdu (1949)*, Paměť a dějiny 1, č. 1, Praha 2007, s. 134.

⁶¹ František Zahrádka se narodil roku 1930 v Děčíně. Od roku 1942 žil s rodinou v Českých Budějovicích, kde se také v roce 1945 stal členem skautského oddílu. Na SOŠ v Pardubicích se vyučil radiomechanikem. Díky skautským táborům strávených na Šumavě tuto oblast dokonale poznal a po únoru 1948 se rozhodl pro převaděčskou činnost. Dále se zapojil do činnosti ilegální skupiny Za pravdu. Zahrádka byl zatčen v září 1949 a poté postaven do čela skupiny „Zahrádka a spol.“. Odsouzen byl na 20 let odnětí svobody. Propuštění se dočkal v roce 1962. V roce 1968 byl jedním ze zakladatelů K 231 a po roce 1989 se stal aktivním členem Konfederace politických vězňů. V roce

Skupiny protikomunistického odboje působily ve všech regionech Československé republiky. Mezi významná moravská seskupení patřily Hory Hostýnské nebo Světlana.⁶³ Na Brněnsku působila skupina Marie, kterou založili čtyři mladíci ve věku 17–19 let. Při útěku z ČSR byli zadrženi a StB se díky nim dozvěděla o protikomunistické síti Jana Brejchy, který pracoval pro britskou zpravodajskou službu a vystupoval pod jménem Tomáš Oliva a při kontaktu s britskou centrálou jako Fox. Podle dokumentů StB měl na jižní Moravě a v Praze vytvořit síť spolupracovníků, jež získávala informace pro britskou zpravodajskou službu, ukrývala britské agenty, pomáhala občanům utíkajícím z ČSR, ukrývala a provozovala vysílačky. Na podzim 1950 a v lednu 1951 StB pozatýkala lidi, kteří byli zapojeni do Brejchovy sítě. Samotnému Brejchovi se povedlo uniknout do zahraničí. Následovalo několik soudních procesů, hlavní skupina čítala 26 osob a padl i jeden rozsudek smrti, pět doživotí a rozsudky od jednoho roku do dvaceti pěti let.⁶⁴

Po únoru 1948 se snahy o organizovaný odboj realizovaly i v zahraničí, kam uprchla řada demokratických politiků,⁶⁵ kteří chtěli navázat na politické vedení exilu za první a druhé světové války. K utváření zahraničního odboje docházelo v obtížných podmínkách, bez přípravy a bez potřebných financí. Odboj proto přijal podporu západních demokratických vlád, především vlády USA. Rada svobodného Československa⁶⁶ vznikla v únoru 1949 ve Washingtonu a předsedou zvoleného

2009 byl z této organizace vyloučen. Důvodem bylo jeho údajné členství v KSČ ještě před rokem 1948, což on popírá. Více k jeho osobě např. Tereza STŘELEČKOVÁ, *Politické procesy padesátých let – Kauza František Zahrádka*. Diplomová práce, Liberec 2009.

⁶² Více k tématu např. P. BLAŽEK, *Podkopávej ze všech sil dnešní režim! Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za pravdu (1949)*, s. 134–161.

Více k Františku Zahrádkovi Tereza STŘELEČKOVÁ, *Politické procesy padesátých let – Kauza František Zahrádka*. Diplomová práce, Liberec 2009.

⁶³ Více k tématu např. Zdeněk ŠEDIVÝ, *Světlana: I. partyzánská brigáda Jana Žižky z Trocnova*, Vimperk 1997.

⁶⁴ Více k tématu např. Prokop TOMEK, *Dvě protikomunistické skupiny na Moravě v 50. letech*, in: *Securitas Imperii* 12, Praha 2005, s. 245–255.

⁶⁵ Např. to byli národní socialisté Hubert Ripka, předseda strany Petr Zenkl, Vladimír Krajina, Ladislav Karel Feierabend, z lidovců Adolf Procházka a Ivo Ducháček aj.

⁶⁶ Rada svobodného Československa (anglicky *The Council of Free Czechoslovakia*) byla exilová organizace, která vznikla po komunistickém převratu v únoru 1948. Jejím cílem bylo obnovit v Československu demokracii. Ustanovující deklarace RSČ byla zveřejněna 25. února 1945. Ústředí RSČ sídlilo ve Washingtonu v USA, financována byla z amerického státního rozpočtu. K úspěšné činnosti jí chyběly výrazné osobnosti, navíc byla oslabená vnitřními rozpory. K hlavním problémům rady patřila její politická orientace. Od roku 1957 přestali Američané radu financovat. V roce 1967 se RSČ rozpadla, její činnost byla opět obnovena roku 1974. Roku 1993 vznikla Rada vzájemnosti

předsednictva se stal dr. Petr Zenkl.⁶⁷ Rada měla i své pobočky v Londýně a Paříži. Od počátku byla však roztržštěná a pozici řídicího centra protikomunistického odboje prakticky nezastávala.⁶⁸

Od léta 1948 vznikaly v zahraničí československé zpravodajské skupiny pod patronací amerických, britských a francouzských zpravodajských služeb. Např. plukovník Charles Katek⁶⁹ od léta 1948 organizoval z Frankfurtu nad Mohanem pod patronací CIC zpravodajský československý odboj, pod patronací CIC (Counter Intelligence Corpse) v Německu pracoval také František Moravec.⁷⁰ Další americkou zpravodajskou službou byla vojenská zpravodajská služba MIS (Military Intelligence Service). MIS v Hamburku se snažila získat informační zdroje a kurýry mezi lodníky československé labské plavby. Charles Katek řídil prostřednictvím svého zástupce

Čechů a Slováků. Více k tématu např. Francis D. RAŠKA, *Opuštění bojovníci. Historie Rady svobodného Československa : 1949–1961*, Praha 2009.

⁶⁷ Petr Zenkl (1884–1975) působil v letech 1906–1918 jako profesor češtiny nejdříve na Československé obchodní akademii v Reslově ulici v Praze a poté na Obchodní akademii v Karlíně. Napsal několik čítanek a učebnic (např. r. 1911 *Rádce správné češtiny*). Od r. 1913 byl v ČSNS, v oblasti sociální péče o mládež, v letech 1937–1939 primátorem hl. města Prahy (znovu v letech 1945–1946), roku 1938 ministrem bez portfeje, posléze ministrem sociální péče, zdravotnictví a tělesné výchovy. Za druhé světové války byl vězněn v koncentračních táborech. Po válce byl předsedou ČSNS a poslancem. Spolu s dalšími demokratickými ministry podal 20. 2. 1948 demisi. V srpnu 1948 emigroval do Západního Německa a poté přes Londýn do USA. K jeho osobě více např. Jožka PEJSKAR, *Pražský primátor. Památce dr. Petra Zenkla, bývalého několikanásobného primátora hlavního města Prahy*, Praha 1993; *Národ ho potřeboval : K 110. výročí narození PhDr. Petra Zenkla*, Praha 1994; Jaroslava KLÍMOVÁ, *Odchod Petra Zenkla do exilu po únoru 1948*, in: Jiří Štěpán a kol., *České, slovenské a československé dějiny 20. století. Osudové osmičky v našich dějinách*, Univerzita Hradec Králové 2008, s. 249–285.

⁶⁸ *Na frontě studené války – Československo 1948–1956*, Praha 2009, s. 13.

⁶⁹ Charles Katek (1910–1971) se narodil v Chicagu českým přistěhovalcům. V roce 1942 vstoupil do armády. V roce 1943 začal vést československou skupinu Úřadu strategických služeb (Office of Strategic Services – OSS) a v roce 1944 se stal vedoucím čs. oddělení OSS v Londýně. Po osvobození ČSR působil jako šéf americké vojenské mise. Po únoru 1948, kdy byla americká mise z ČSR vypovězena, začal budovat centrum ve Frankfurtu nad Mohanem. Podílel se na vzniku rádia Svobodná Evropa. Po návratu do USA v roce 1954 působil v centrále CIA (Central Intelligence Service – Ústřední zpravodajská služba). V roce 1960 pracoval opět v Evropě, tentokrát jako diplomat na velvyslanectví USA ve Vídni. StB připravovala realizaci jeho únosu pod označením „Akce Kapr“. Když se vrátil do USA, opět byl činný v centrále CIA a také vyučoval na špiónážní škole. Více k jeho osobě např. Ivo PEJČOCH – Prokop TOMEK, *Agenti-chodci na popravišti. Kurýři západních zpravodajských služeb, popravení v letech 1949–1958*, Cheb 2010, s. 19; J. KALOUS, *Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*, s. 300.

⁷⁰ František Moravec (1895–1955) za 1. světové války bojoval jako zajatec v srbské armádě a poté v čs. legiích ve Francii. V roce 1925 absolvoval Vysokou školu válečnou a od roku 1929 působil ve vojenském zpravodajství, které potom řídil. Za druhé světové války se ve Velké Británii účastnil zahraničního odboje. Po propuštění z armády v r. 1948 odešel do exilu, kde se opět zapojil do odboje. Do roku 1954 v Německu pracoval pod patronací zpravodajských služeb USA. Poté odjel do Ameriky, kde působil ve službách ministerstva obrany USA. Více k jeho osobě např. I. PEJČOCH – P. TOMEK, *Agenti-chodci na popravišti*, s. 17–18.

Kurta Tauba „Tailora“⁷¹ skupina Jaroslava Kašpara „Pátého“,⁷² Rudolfa Drbohlava „Ralpha“,⁷³ Františka Bogataje „Franka“⁷⁴ a dalších. Spojení mezi Československem a zahraničním probíhalo především přes „mrtvé schránky“.⁷⁵ Později na území Československa vznikala síť tajných radiostanic.⁷⁶ Za období 1950–1960 Státní bezpečnost zaznamenala 2 299 osob napojených na americké zpravodajské služby. Zatčeno bylo 199 kurýrů, z toho sedmnáct bylo popraveno.⁷⁷

Ve Velké Británii byl na přelomu let 1948–1949 založen Československý zpravodajský úřad CIO (Czechoslovak Intelligence Office). CIO byl později součástí britské zpravodajské služby SIS (Secret Intelligence Service) neboli MI 6. Ve vedoucí funkci stál plk. Karel Procházka.⁷⁸ Ve Francii měly operace československých zpravodajců malý rozsah. Zpravodajskou službu vykonávaly

⁷¹ Kurt Taub „Taylor“ (1911–?) v roce 1939 odešel do Švédska a pak do USA. V roce 1943 vstoupil do americké armády a působil v české sekci OSS. Za druhé světové války v Londýně započal spolupráci s Charlesem Katkem, která pokračovala i po válce. Více k jeho osobě např. Tamtéž, s. 21.

⁷² Jaroslav Kašpar (1903–1995) vstoupil v roce 1921 do armády, roku 1923 absolvoval Vojenskou akademii v Hranicích. Za druhé světové války byl činný v podzemní vojenské odbojové organizaci Obrana národa. V roce 1940 odešel do exilu a zapojil se do zahraničního odboje. Působil jako zpravodajec a diplomat v Turecku a na vojenských misích v SSSR a v Íránu. V letech 1949–1952 byl vedoucím jedné ze zpravodajských služeb při americké zpravodajské službě v Německu. V roce 1952 údajně odjel do USA, kde pracoval jako analytik letectva v Kongresové knihovně ve Washingtonu. Více k jeho osobě např. Tamtéž.

⁷³ Rudolf Drbohlav (1914–1952) byl důstojníkem čs. armády, po okupaci účastníkem zahraničního odboje. Po únoru 1948 byl vyloučen ze studií na Vysoké škole válečné a propuštěn na svobodu, posléze odešel do exilu. V německém Regensburgu od léta 1948 řídil zpravodajskou skupinu, jež byla rozpuštěna v r. 1952. Drbohlav podlehl vážnému onemocnění ve Velké Británii, kam odjel za rodinou. Více k jeho osobě např. Tamtéž, s. 21–22.

⁷⁴ František Bogataj (1912–1999) byl důstojníkem čs. armády. Za okupace Československa působil ve vojenské odbojové organizaci Obrana národa a v prosinci 1939 odešel do zahraničí, kde se zapojil do odboje. V roce 1944 se zúčastnil paravýsadku CARBON na území protektorátu. Podruhé do zahraničního odboje odešel v r. 1948. Působil v Německu ve zpravodajské skupině, po odchodu do USA pracoval jako bankovní úředník. Více k jeho osobě např. Tamtéž, s. 22.

⁷⁵ Mrtvá schránka je označení pro místo, kam je možné vložit dokumenty či menší předměty. Mělo by být skryté ale zároveň se nalézat na veřejném místě. Často k tomu dobře sloužila zavařovací sklenice, která byla pro nezasvěcenou osobu nenápadná. Častými místy pro umístění schránky mohly být pomníky, autobusové zastávky, boží muka nebo hřbitovy. Šlo o místa, která byla přístupná ale zároveň ne příliš frekventovaná. Tamtéž, s. 22.

⁷⁶ Tamtéž, s. 19–23.

⁷⁷ *Na frontě studené války – Československo 1948–1956*, s. 23.

⁷⁸ I. PEJČOCH – P. TOMEK, *Agenti-chodci na popravišti*, s. 24–25.

Karel Jindřich Procházka (1905–1999) od roku 1923 působil v armádě, r. 1923 absolvoval Vojenskou akademii v Hranicích a r. 1936 Vysokou školu válečnou. Za války se zúčastnil bojů ve Francii a ve Velké Británii byl přednostou styčné skupiny u britské mise. V letech 1942–44 byl v Indii poradcem pro evropské otázky. Jako náčelník štábu dělostřelectva I. čs. armádního sboru se účastnil osvobodování Československa. V letech 1946–1947 pracoval jako generální sekretář Čs. komise pro přesídlování Slováků z Maďarska. V srpnu 1948 odešel do Velké Británie a stal se vedoucím zpravodajské organizace CIO. V této funkci setrval do roku 1957, kdy byla ukončena její činnost. Do Československa se vrátil roku 1991. Více k jeho osobě např. I. PEJČOCH – P. TOMEK, *Agenti-chodci na popravišti*, s. 18–19.

pobočky ve francouzských okupačních zónách Rakouska a Německa. Pozice vedoucích či organizátorů zastávali např. Radomír Luža,⁷⁹ Karel Kašpárek⁸⁰ nebo Karel Škrábek.⁸¹ Ale i do zahraničního odboje prostupně pronikali spolupracovníci vojenského obranného zpravodajství, zpravodajskému oddělení hlavního štábu a Státní bezpečnosti.⁸²

V této kapitole jsem pouze uvedla zlomek protikomunistické činnosti československých občanů, kteří nesouhlasili s poměry v republice. Takovýchto projevů bylo mnohem více. Na vybraných skupinách a dalších protikomunistických aktivitách jsem chtěla demonstrovat charakteristické prvky typické pro třetí odboj. Příslušníky skupin často spojovalo členství ve stejné straně či organizaci, mohli to být obyvatelé stejné obce, spolužáci apod. Tento fakt měl za důsledek, že se členové většinou mezi sebou dobře znali, proto se jejich činnost hůře uchovávala v tajnosti. Do těchto skupin byli obvykle nasazováni tajní agenti, kteří monitorovali činnost ve skupině nebo provokovali k jejímu rozšíření a k dalším akcím. Následovalo odhalení skupiny a pozatýkání členů, kteří byli v soudních procesech odsouzeni k mnoha letům odnětí svobody, někdy dokonce k trestům smrti. Uvedla jsem skupiny či jednotlivce, kteří se fakticky dopustili porušení tehdy platných zákonů, ale nemůžeme opomenout potencionální odpůrce režimu, kteří byli odsouzeni, aniž by se něčeho dopustili.

Nepochybuji o existenci třetího odboje a odvaze lidí, kteří se na něm podíleli. Za důležité považuji položit si otázky jako např. Jan Kalous ve svém článku

⁷⁹ Radomír Vojtěch Luža (1922–2009) v době okupace byl aktivně činným v domácím odboji. Po druhé světové válce se angažoval v sociálně demokratické straně. Roku 1948 absolvoval na právnické fakultě Masarykovy univerzity. Po únoru 1948 odešel do Francie a poté do USA. Působil v exilové sociálně demokratické straně, pracoval jako vysokoškolský profesor a publikoval několik vědeckých prací. Více k jeho osobě např. Tamtéž, s. 26.

⁸⁰ Karel Kašpárek (1923–2009) po válce studoval medicínu v Brně a zastával funkci předsedy Klubu lidoveckých akademiků. Po únoru 1948 byl ze studií vyloučen. V srpnu 1948 odešel do zahraničí a v Rakousku organizoval zpravodajskou práci s pomocí uprchlíků. Od padesátých do devadesátých let pracoval v Radiu Svobodná Evropa v Mnichově. Více k jeho osobě např. Tamtéž.

⁸¹ Tamtéž.

Karel Škrábek (1919–?) odešel v březnu 1949 do Francie, kde v roce 1952 vstoupil do zpravodajské organizace Čenka Kudláčka. Do roku 1954 budoval ve Vídni síť agentů-převaděčů. Od roku 1956 žil v USA. V roce 1961 požádal přes československé velvyslanectví o návrat do Československa. Na základě amnestie se do Československa vrátil, ale přesto byl za zpravodajskou činnost odsouzen na 11 let odnětí svobody. Více k jeho osobě např. Tamtéž.

⁸² Více k tématu např. Zdeněk VALIŠ, *Třetí vojenský odboj*, in: *Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj*, Hradec Králové 2002, s. 27–32.

o bratrech Mašinech: Má jednotlivec právo na odpor proti totalitní státní mašinérii? Je legitimní použití násilí při odboji proti reprezentantům diktátorské moci? Jak posuzovat boj s reprezentanty represivních složek komunistického režimu?⁸³ Zároveň je jasné, že se na ně těžce hledají odpovědi.

Prozatím byl pouze zmíněn třetí odboj 50. let. Do odbojové činnosti bych zařadila také aktivity disentu v 70. a 80. letech. Pojem dissent je obvykle charakterizován jako vystoupení jednotlivců či skupin, kteří zastávají názory odlišné od oficiálních vládnoucích režimů. V této době již nešlo o nějaký boj se zbraní v ruce s cílem svrhnout režim, ale jednalo se o aktivity jiného charakteru než pouze politického, o vytváření paralelní kultury. Šlo o diskuse mezi intelektuály, vznik různých kroužků (např. spisovatelů či historiků), petiční akce, výstavy, happeningy, kulturní akce, inscenace zakázaných her apod. Tyto snahy byly organizované, ale přesto zůstávaly roztržité, neexistoval nějaký společný program či koordinace. Navíc působily jen na omezený okruh lidí. Československý socialistický stát se v Helsinkách roku 1975 zavázal, že bude dodržovat mezinárodní lidská a občanská práva. Na základě toho, že tyto podmínky nebyly za komunistického režimu v Československu dodržovány, vznikla občanská iniciativa Charta 77⁸⁴ tvořená umělci, politiky, intelektuály ale i dělníky aj., kteří koncem roku 1976 dali vzniknout prohlášení, které chtěli v lednu 1977 předložit parlamentu. Odpověď režimu nebyla tak drtivá jako na konci 40. let a v první polovině 50. let, to již nebylo možné, ale přesto byli chartisté perzekuováni.⁸⁵

⁸³ Jan KALOUS, *Mašinové*, in: *Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický odboj)*, s. 90.

⁸⁴ Více k tématu např. Blanka CÍSAŘOVSKÁ – Vilém PREČAN, *Charta 77: dokumenty 1977–1989* (3 svazky), Praha 2007.

⁸⁵ Např. Václav Havel byl zavřen, Jan Patočka zemřel několik dní po výsledku a další byli sledováni. Francoise MAYER, *Češi a jejich komunismus*, Praha 2009, s. 160. Dále k tématu např. Milan OTÁHAL, *Opozice, moc, společnost 1969–1989 : Příspěvek k dějinám "normalizace"*, Praha 1994; Jaroslav PAŽOUT (ed.), *Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných. Politická perzekuce, opozice a nezávislé aktivity v Československu v letech 1978–1989. Sborník grantového projektu* (3 svazky), Praha 2007–2009.

4. Politické procesy 50. let 20. století

Politické procesy byly jedním z mocenských prostředků upevnění moci komunistického režimu. Obvykle se hovoří o dvou hlavních vlnách politických procesů, a to mezi lety 1948–1954 a počátek sedmdesátých let, ale k perzekucím ze strany komunistického režimu docházelo po celou dobu jeho trvání. Musíme brát v ohled to, že v průběhu doby docházelo k posunu v užívaných formách represe. Jedním z důvodů, proč klesal počet odsouzených a počet vězněných, byl ten, že se zmenšoval počet aktivních odpůrců režimu. Režim se postupně stabilizoval, projevy nesouhlasu společnosti pomalu přešly k většinové apatii.⁸⁶ V 70. a 80. letech hrál svou podstatnou roli vliv Studené války a masová nezákonnost byla v této době nemožná.

Podle počtu osob rehabilitovaných zákonem 199/1990 Sb. můžeme spodní hranici soudně perzekuovaných v letech 1948–1989 stanovit na 257 864 lidí. K tomuto počtu je třeba zahrnout 3873 osob odsouzených vojenskými soudy, 1192 osob, u kterých příslušné instituce podaly stížnost pro porušení zákona a 1500 osob rehabilitovaných podle zákona 82/1968 Sb. Celkové číslo podle uvedených údajů činí 264 429 obětí. Jde ale pouze o spodní hranici počtu obětí, která je statisticky prokazatelná.⁸⁷ Aby statistika byla úplná, je třeba zmínit 232 trestů smrti, které vynesl Státní soud během své působnosti v letech 1948 až 1953. Z tohoto počtu bylo vykonáno 178 rozsudků.⁸⁸ Statistické údaje nám však neodhalí skutečný počet obětí. Kromě osob popravených z politických důvodů a usmrcených na státních hranicích, jejichž počty jsou známe (v druhém případě se jedná asi o 280 lidí⁸⁹), není doposud zjištěn počet těch, kteří nepřežili průběh vyšetřování. Jde o osoby, které zemřely ve vazebních věznicích, při výkonu trestu ve vězeňských zařízeních nebo pracovních lágrech. Jelikož se o těchto případech nevedla přesná evidence, podrobné informace o nich nemáme.⁹⁰

⁸⁶ Prokop TOMEK, *Prevence, profylaxe a výchova v pojetí Státní bezpečnosti*, in: Sborník archivu bezpečnostních složek 5, Praha 2007, s. 156.

⁸⁷ Karel KAPLAN – Pavel PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, Brno 2008, s. 39.

⁸⁸ Tamtéž, s. 42. Dále k tématu např. Otakar LIŠKA a kol., *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918–1989*, Praha 2006.

⁸⁹ Více k tématu např. Martin PULEC, *Organizace a činnost ozbrojených pohraničních složek. Seznamy osob usmrcených na státních hranicích 1945–1989*, Praha 2006.

⁹⁰ Martin TICHÝ, *Náhlá úmrtí ve vězeňských zařízeních*, Paměť a dějiny 4, č. 1, Praha 2010, s. 97.

Se změnou režimu přišla i nová podoba právního řádu v Československu. Bezprostředně po převratu v únoru 1948 žádná právní norma přijata nebyla. Šlo o taktiku komunistů, kteří chtěli navodit dojem, že se žádná změna nestala a že vládní krize byla vyřešena „zcela v souladu s ústavou a československými zákony“.⁹¹ Obžalovaní byli nejdříve souzeni podle zákona na ochranu republiky č. 50/1923 Sb.⁹²

Za nejznámější zákon přijatý za dobu komunistické vlády můžeme označit zákon č. 231/1948 Sb. z 6. října 1948 na ochranu lidově demokratické republiky. Spolu s ním byl zákonem č. 232/1948 Sb. zřízen Státní soud. Ze zákona č. 231 se často užívaly paragrafy 1 (velezrada) a 5 (vyzvědačství), sazba trestů u nich byla stanovena na deset až dvacet pět let, příp. doživotí (u kvalifikované skutkové podstaty trest smrti).⁹³ Podle tohoto zákona bylo odsouzeno 26 079 osob.⁹⁴ Dne 1. srpna 1950 vstoupil v platnost trestní zákon č. 86/1950 Sb., který nahrazoval všechny dosud platné trestní předpisy.⁹⁵

V období mezi lety 1948–1954 bylo přijato téměř 400 zákonů. Zároveň bylo vydáváno velké množství vyhlášek a směrnic, jejichž znění se často navzájem překrývala. Zákony navíc nebyly často dodržovány nebo byly interpretovány podle potřeb justice a dalších orgánů, navíc jejich aplikace byla uplatňována s velkou tvrdostí.⁹⁶

Na začátku byly politické procesy nejen prostředkem represe, ale také měly vychovávat občany a varovat je před „nepřáteli a zrádci“ a přesvědčit je o jejich nepřátelském chování vůči státu. Za tímto účelem byly procesy zpřístupněny veřejnosti prostřednictvím medií i účasti na přeličeních. V neposlední řadě měly procesy vyvolávat atmosféru strachu.

Zvláštní pozornost byla věnována tzv. monstrprocesům, které probíhaly podle předem připraveného scénáře, měly za úkol šokovat a zapůsobit i mimo státní hranice. Předcházela jim dlouhá příprava včetně pečlivého výběru obětí i obecnstva. Dále byly charakteristické vykonstruovanou mírou zločinů i krutostí trestů.

⁹¹ Jaroslav VOREL – Alena ŠIMÁNKOVÁ – Lukáš BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, Díl II., Praha 2004, s. 13.

⁹² Tamtéž, s. 15.

⁹³ Tamtéž.

⁹⁴ K. KAPLAN – P. PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 39.

⁹⁵ František GEBAUER – Karel KAPLAN – František KOUDELKA – Rudolf VYHNÁLEK, *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948–1989*, Praha 1993, s. 125.

⁹⁶ J. VOREL – A. ŠIMÁNKOVÁ – L. BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, Díl II., s. 28.

K nejznámějším československým monstrprocesům patří proces Milada Horáková a spol., procesy s církevními představiteli nebo proces Rudolf Stránský a spol.⁹⁷, který ukončil éru veřejných monstrprocesů.

Nabízí se otázka, co bylo hlavním záměrem politických procesů. Teorií je několik. Mohlo jít o zničení inteligence či středních vrstev. V prvním případě mohli tvůrci usilovat o likvidaci elity obyvatel státu a možných odpůrců, v tom druhém o rozbití tradiční struktury společnosti. Procesy také měly odstranit nebo izolovat ty, kteří mohli překážet záměrům oficiální politiky. Také bývaly účinnými prostředky, jak zdůvodnit neúspěchy režimu prostřednictvím vymyšlených viníků. A v neposlední řadě měly vyvolávat strach v celé společnosti. Soudní perzekuce se nevyhnula žádné společenské vrstvě či skupině obyvatel. Vedle dělníků, rolníků, emigrantů, příslušníků nekomunistických stran, účastníků protinacistického odboje, důstojníků vojenských jednotek se nakonec nevyhnula ani komunistickým funkcionářům.⁹⁸

Českoslovenští občané však nemuseli být postiženi pouze soudní perzekucí, velkou část obyvatelstva zasáhly i mimosoudní formy perzekuce. Funkcionáři nekomunistických stran, kteří nechtěli spolupracovat s komunisty, ztratili své funkce. Mnoho lidí bylo vyloučeno z vysokých škol či propuštěno ze zaměstnání. Mnoho obyvatel bylo zbaveno národní správy majetku a vystěhováno se zákazem pobytu v obci. Akční výbory,⁹⁹ které čistky prováděly, doslova odřízly spoustu lidí od veřejného života, protože nemohli zastávat žádnou veřejnou funkci.¹⁰⁰ Celkově byli obyvatelé státu postupně po únoru 1948 zbaveni většiny občanských práv, např. práva svobodně se pohybovat.

Československou justici ovlivnily teorie Andreje Výšinského, které považovaly doznání obžalovaného za vrcholný důkaz. Získat doznání bylo úkolem

⁹⁷ Více k tématu např. *Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“*, in: Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze, Brno 2005; Bedřich UTITZ, *Neuzavřená kapitola*, Praha 1990.

⁹⁸ K. KAPLAN – P. PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 46–47.

⁹⁹ K ustanovení akčních výborů Národní fronty vyzval Klement Gottwald 21. února 1948. Svou činnost zahájily ve všech podnicích, úřadech, organizacích, spolcích a dalších institucích 26. února 1948. Zora DVOŘÁKOVÁ, *Z letopisů třetího odboje*, Praha 1992, s. 56.

¹⁰⁰ K. KAPLAN – P. PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 26.

Státní bezpečnosti, nikdo jiný do tohoto procesu nezasahoval.¹⁰¹ Není tajemstvím, že přiznání často získávala psychickým i fyzickým násilím.

Není na místě, abych tu vyjmenovávala celou řadu různých politických procesů, které probíhaly již od roku 1948. Jelikož se má diplomová práce zabývat především osobou Čestmíra Čejky, jenž byl členem Československé národně socialistické strany, v následující kapitole nastíním historii této strany a poté se zaměřím na politické procesy s představiteli této strany.

¹⁰¹ Vilém HEJL, *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990, s. 198.

5. Československá strana národně socialistická

Československá strana národně sociální (ČSNS) vznikla v roce 1897. U jejího zrodu stál redaktor Národních listů Václav Jaroslav Klofáč,¹⁰² který byl od začátku uznávaným vůdcem strany. Tato strana nebyla zaměřena pouze na dělnické vrstvy, program chtěl sdružovat stoupence hnutí pocházející z rozdílných sociálních poměrů. Většina stoupenců nechtěla dosáhnout změn revoluční cestou, ale k realizaci svých životních cílů chtěla uplatnit vlastní schopnosti. Již v prvních letech strana zakládala vlastní zájmové a přidružené organizace, např. organizace mládeže. Po říjnu 1918 se pod názvem Československá strana socialistická stala vládní stranou. Ve třicátých letech strana patřila spolu se sociální demokracií k nejpevnější opoře Benešovy zahraniční politiky a k zastáncům demokratických principů politického systému první republiky.

Velkým otřesem pro stranu byla Mnichovská dohoda v roce 1938 a následná okupace nacistickým Německem. Většina politických stran ukončila svou činnost, naopak vznikla Strana národní jednoty a Národní strana práce. Zastupitelstvo ČSNS 22. listopadu 1938 rozhodlo o její likvidaci, dále vedení strany vyzvalo své členy ke vstupu do Strany národní jednoty. Za druhé světové války se někteří národní socialisté zúčastnili domácího i zahraničního odboje nebo také odešli do emigrace. V letech 1943 a 1944 se začalo z iniciativy Fráni Zeminové¹⁰³ formovat pevnější domácí ilegální národně socialistické uskupení. V letech 1939 až 1945 nacisté popravili a umučili 2400 členů národně socialistické strany, několik tisíc jich bylo uvězněno v koncentračních táborech a vězeních. Mezi oběťmi byl např. primátor

¹⁰² Václav Jaroslav Klofáč (1868–1942) se od let studií na filozofické fakultě zajímal o politiku, nejdříve v duchu mladočeské strany. Kromě politických funkcí vykonával profesi novináře (Národní listy, Národní politika, České slovo). Za první světové války byl zatčen a obžalován z velezrady, v červenci 1917 díky amnestii propuštěn. V letech 1918–1920 byl ministrem národní obrany, od r. 1920 až do roku 1938 senátorem. Více k jeho osobě např. Roman VONDRA, *Václav Klofáč (1868–1942)*, Historický obzor 20, č. 7/8, Praha 2009, s. 181–184.

¹⁰³ Františka Zeminová (často v literatuře uváděná jako Fráňa Zeminová) se narodila roku 1882. V 16 letech vstoupila do Československé strany národně sociální a okamžitě se aktivně zapojila do činnosti odboru žen. Svého řečnického talentu nejdříve využila k prosazení sociálních a politických požadavků českých žen, za druhé světové války k šíření protiválečných postojů a nálad. V letech 1918–1938 a 1945–1948 byla poslankyní Národního shromáždění, místopředsdkyní strany a místopředsdkyní poslaneckého klubu. V listopadu 1949 byla zatčena Státní bezpečností a v červnu 1950 odsouzena v procesu s Miladou Horákovou a spol. za údajnou špionáž a velezradu k 20 letům vězení. Na svobodu se dostala na základě amnestie prezidenta republiky v květnu 1960, zemřela o dva roky později. Více k její osobě např. Tomáš BURSÍK, „*Národu jsem vždy věrně sloužila a vědomě nikomu škodu neučinila.*“ Františka Zeminová (1882–1962), in: Securitas imperii 14, Praha 2006, s. 271–280.

Otakar Klapka nebo senátorka Františka Plamínková.¹⁰⁴ Věznění byli také např. poválečný předseda strany Petr Zenkl nebo Milada Horáková. K exilovým činitelům působící v Londýně patřil Prokop Drtina¹⁰⁵ nebo Hubert Ripka,¹⁰⁶ který zde fungoval jako státní tajemník, poté jako státní ministr na ministerstvu zahraničí a také řídil československé vysílání BBC. Na počátku roku 1944 se v Londýně vytvořila politická skupina národně socialistických členů vlády a Státní rady.¹⁰⁷

Po válce strana svou činnost obnovila v květnu 1945. Předsedou se stal Petr Zenkl.¹⁰⁸ Velkou pozornost strana věnovala mladým. Budovala se organizační síť odboru mladých, v tomto rámci se konaly různé přednáškové kurzy a srazy. Před květnovými volbami v roce 1946 mladí národní socialisté vystoupili ze Svazu české mládeže.¹⁰⁹ Strana také budovala odbor žen, v jehož čele stály Fráňa Zeminová, Milada Horáková, Jarmila Uhlířová a další.¹¹⁰

¹⁰⁴ Františka Plamínková (1875–1942), bojovnice za práva žen. Roku 1923 založila Ženskou národní radu a působila v ní jako předsedkyně do roku 1942. V období let 1925–1939 byla třikrát zvolena senátorkou do Národního shromáždění. Za druhé světové války byla v době heydrichiády zatčena, odvezena do Terezína a posléze popravena na Kobyliské střelnici. Více k její osobě např. Dana MUSILOVÁ, *Z ženského pohledu : poslankyně a senátorky Národního shromáždění Československé republiky 1918–1939*, České Budějovice 2007.

¹⁰⁵ Prokop Drtina (1900–1980), český právník a politik, v 30. letech tajemníkem prezidenta Edvarda Beneše, za druhé světové války byl členem odbojové organizace Politické ústředí, od května 1945 člen předsednictva Československé strany národně socialistické, v letech 1945–1948 ministrem spravedlnosti. Dne 20. února 1948 podal s dalšími demokratickými ministry demisi. Poté, co demisi podepsal i prezident Edvard Beneš a jemu byl neustále v patách policejní doprovod, uvažoval i o sebevraždě. Tuto myšlenku nakonec realizoval, ale pád z okna přežil. Od března 1948 byl v soudní vazbě. Po několika letech vyšetřování, výslechů, převážení z jedné věznice do druhé, byl 15. prosince 1953 odsouzen k 15 letům vězení. Propuštěn byl 10. května 1960 na základě amnestie prezidenta Novotného. Podpořil Chartu 77. Více k jeho osobě např. Ondřej KOUTEK, *Říkali mu Pavel Svatý. Osudy úředníka, politika a politického vězně Prokopa Drtiny*, in: Sborník archivu bezpečnostních složek 5, Praha 2007, s. 185–231; Prokop DRTINA, *Československo můj osud, Kniha života českého demokrata 20. století*, 4 svazky, Praha 1991–1992.

¹⁰⁶ Hubert Ripka (1895–1958) byl nejen českým politikem, ale také významným novinářem (např. redaktor Lidových novin). Od roku 1935 působil v ČSNS, od r. 1938 byl v emigraci, kde organizoval čs. zahraniční odboj, a to v Národním výboru v Paříži a poté ve Velké Británii. V letech 1945–1948 vykonával funkci ministra zahraničního obchodu. Po demisi v únoru 1948 opět emigroval a zapojil se do zahraničního odboje, např. v Paříži se stal zástupcem Rady svobodného Československa. O únorových událostech napsal knihu *Únorová tragédie: Svědectví přímého účastníka*. Více k jeho osobě např. Vladimír GONĚC, *Hubert Ripka: un Européen*, Brno 2006.

¹⁰⁷ Více k tématu např. Jiří KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, Brno 2002, s. 13–39.

¹⁰⁸ Někteří členové ČSNS viděli kandidáta na předsedu strany v Josefu Davidovi, který byl příznivě nakloněn ke spolupráci s komunisty. Především z tohoto důvodu většina funkcionářů strany nepokládala Davidovu kandidaturu za vhodnou. J. KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, s. 89.

¹⁰⁹ Důvodem byl spor se Svazem české mládeže, který uspořádal majáles ve stejném termínu, kdy byl pořádán sjezd mladých národních socialistů (10. – 12. 5. 1946). J. KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, s. 52–53.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 43–59.

V letech 1945–1948 v Československu existovala vládní koalice bez skutečné opozice. Všechny české a slovenské politické strany sdružovala Národní fronta.¹¹¹ V květnových volbách získali národní socialisté 1 300 000 hlasů, ale tento výsledek byl pro ně zklamáním, ač v pořadí stran skončili druzí za komunisty. Rozdíl mezi počtem hlasů činil více než 900 000 hlasů.¹¹² Ministrem školství a osvěty se stal Jaroslav Stránský, Petr Zenkl byl jmenován prvním náměstkem předsedy vlády, Prokop Drtina a Hubert Ripka zůstali nadále ve svých funkcích ministrů spravedlnosti a zahraničního obchodu, Josef David byl znovu zvolen předsedou parlamentu. V září 1946 měla strana 594 000 členů. Většinu tvořili podnikatelé, živnostníci, příslušníci svobodných povolání, úředníci a zaměstnanci. Dělníků bylo necelých 17 %.¹¹³

Na začátku roku 1947 došlo zřejmě k pokusu o sblížení mezi národními socialisty a komunisty. Komunistická strana pravděpodobně navrhovala určitou formu socialistického bloku, která by předpokládala společný postup obou stran. Došlo ale asi jen ke dvěma jednáním mezi zástupci stran. I přes tento pokus o bližší spolupráci, zastávali představitelé stran v otázkách politického a hospodářského vývoje odlišné názory.¹¹⁴ Komunistická strana se již dlouho před únorovým převratem v roce 1948 snažila o to, aby nekomunistické strany ovládla pomocí vnitřního rozkladu stran. Jejím plánem bylo formovat v každé nekomunistické straně „levicové skupiny“. Do podzimu 1947 se jí podařilo vytvořit „levicové jádro“ a vybrat vedoucí osobnosti. V národně socialistické straně to byl člen předsednictva Emanuel Šlechta a několik funkcionářů odborového ústředí.¹¹⁵

V létě 1947 začala ČSNS více spolupracovat s dalšími nekomunistickými stranami.¹¹⁶ Funkcionáři v této době museli čelit i různým provokacím ze strany komunistů.¹¹⁷ Národní socialisté kritizovali politiku komunistické strany, především na úseku ministerstva vnitra a Sboru národní bezpečnosti. Jednání nekomunistických

¹¹¹ Tamtéž, s. 74.

¹¹² Tamtéž, s. 103–105.

¹¹³ J. KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, s. 113–116.

¹¹⁴ Tamtéž, s. 122.

¹¹⁵ Více k tématu např. Karel KAPLAN, *Nekrvavá revoluce*, Praha 1993, s. 96–105.

¹¹⁶ Hlavními nekomunistickými stranami se v této době kromě Československé strany národně socialistické rozumí Československá sociální demokracie, Demokratická strana a Československá strana lidová.

¹¹⁷ Pokus o atentát na tři členy vlády a mostecká špionážní aféra. Více kapitola *Politické procesy s národními socialisty*.

stran pokračovala na podzim a na přelomu let 1947–1948. Nekomunistickým stranám se nelíbilo, že komunistická strana nesplnila vládní usnesení z 13. února 1948 ohledně otázek personální reorganizace velitelských míst v pražském bezpečnostním sboru. Ministři z národně socialistické, lidové a slovenské demokratické strany podali demisi 20. února 1948. Tento krok jen urychlil další vývoj událostí. Dne 25. února přijal prezident Edvard Beneš¹¹⁸ demise nekomunistických ministrů a moc v Československu se najednou ocitla v rukou komunistických činitelů.¹¹⁹

Československá národně socialistická strana nebyla zcela jednotná. Již výše jsem se zmínila o „levicovém bloku“, který se ve straně vytvořil. Ani při únorových událostech všichni členové strany nesdíleli stejné názorové myšlení. Např. olomoucký funkcionář strany Štěpán Kobylka, který již dříve dával najevo nespokojenost s vedením strany, informoval ráno 22. února Alexeje Čepičku¹²⁰ o tajné schůzce národně socialistických odborářů.¹²¹

Strana byla po únorovém puči otřesena, velká část národních socialistů navíc vstoupila do Komunistické strany Československa. Jiní zvolili cestu emigrace nebo se stáhli do pozadí a přestali se v politickém životě angažovat.¹²² Komunisté se rozhodli, že Československou stranu národně socialistickou nezruší, ale že ji ponechají jako organizaci plně závislou na nově budovaném totalitním státu. Řídící složkou se stala reorganizovaná Národní fronta. ČSNS přijala nový název Československá strana socialistická.¹²³ V nové straně probíhaly čistky a někteří dosavadní členové byli nahrazováni novými lidmi ochotnými sloužit režimu.¹²⁴

¹¹⁸ Edvard Beneš (1884–1948), československý prezident v letech 1935–1948 (v období druhé republiky a okupace v letech 1938–1945 byl v exilu, v letech 1940–1945 prezidentem v exilu). Více k jeho osobě např. Zbyněk ZEMAN, *Edvard Beneš. Politický životopis*, Praha 2009; Karel KAPLAN, *Poslední rok prezidenta. Edvard Beneš v roce 1948*, Praha 1993.

¹¹⁹ J. KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, s. 149–160.

¹²⁰ Alexej Čepička (1910–1990) vystudoval práva na UK v Praze. Od roku 1929 byl členem KSČ, po 2. světové válce poslancem NS, poté ministrem vnitřního obchodu, v letech 1948–1950 ministr spravedlnosti, současně generální tajemník Ústředního akčního výboru Národní fronty. Mezi další jeho funkce patřily předseda Státního úřadu pro věci církevní (1949–1950), ministr národní obrany (1950–1956) nebo člen předsednictva ÚV KSČ (1951–1956). V roce 1956 byl odvolán z vedoucích státních i stranických funkcí a roku 1963 byl vyloučen z KSČ. Alexej Čepička patří mezi hlavní viníky politických procesů a dalších praktik komunistického režimu první poloviny 50. let. Více k jeho osobě např. Jiří PERNES – Jaroslav POSPÍŠIL – Antonín LUKÁŠ, *Alexej Čepička. Šedá eminence rudého režimu*, Praha 2008.

¹²¹ J. PERNES – J. POSPÍŠIL – A. LUKÁŠ, *Alexej Čepička. Šedá eminence rudého režimu*, s. 99.

¹²² Tamtéž, s. 121.

¹²³ Tamtéž, s. 113.

¹²⁴ Tamtéž, s. 122.

6. Politické procesy s národními socialisty

Politické procesy s národními socialisty probíhaly především na začátku 50. let, ale již před únorovým převratem komunistická strana vyvíjela různé provokace, které měly zdiskreditovat představitele ostatních stran, včetně národních socialistů. Jedním z nich byl Vladimír Krajina, generální tajemník národně sociální strany. Komunisté ho chtěli v rámci tzv. druhé retribuice postavit před soud a obvinít ho ze spolupráce s nacistickou policií. Z iniciativy ministra spravedlnosti Prokopa Drtiny byla 4. ledna 1946 sestavena komise z jednotlivých zástupců strany komunistické, národně socialistické a sociálně demokratické. Konečná zpráva ze 4. listopadu 1946 vyvrátila všechna obvinění. V srpnu 1947 někdo poslal Petru Zenklovi, Prokopu Drtinovi a Janu Masarykovi balíčky s výbušninami. Byly však zneškodněny dříve, než se dostaly k adresátům. Bezpečnostní orgány chtěly podpořit verzi komunistických funkcionářů a obvinít národní socialisty, že si balíčky poslali sami. Národní socialisté naopak zjistili, že výbušniny připravovali komunisté v obci Krčmání na Olomoucku. Proto tento případ vešel ve známost jako olomoucká a krčmáňská aféra.¹²⁵

Další provokace komunistů týkající se představitelů národně socialistické strany je známá pod názvem mostecká špionážní aféra. Její iniciátoři obvinili bývalého důstojníka československé armády Pravoslava Reichla a další ze špionáže, uskutečňované v severních Čechách. Vedle toho obvinění měli připravovat protistátní puč s vědomím národních socialistů, především Petra Zenkla, Prokopa Drtiny a Vladimíra Krajiny. Dva pracovníci bezpečnosti a jeden jejich spolupracovník měli doložit spojení údajných špiónů s těmito politickými funkcionáři. Další pokus o diskreditaci členů národně sociální strany komunisté opět zasadili do oblasti severních Čech, v tomto případě do Stalínových závodů v Záluží. Jeden z komunistů, který se vydával za národního socialistu, měl z ústředí této strany organizovat skupiny a připravovat protikomunistický převrat. Průhlednost této provokace byla ihned patrná a ta zanikla již v počátku.¹²⁶

Na Vladimíra Krajinu se komunisté znovu zaměřili po únorovém převratu v roce 1948. Nakonec ho Mimořádný lidový soud v Praze v nepřítomnosti odsoudil

¹²⁵ Více k tématu např. Zora DVOŘÁKOVÁ, *Smrt pro tři ministry*, Třebíč 2000.

¹²⁶ K. KAPLAN – P. PALEČEK, s. 15–16.

v srpnu 1948 k trestu pětadvaceti let odnětí svobody, ztrátě občanské cti a jmění. V té době byl již v emigraci.¹²⁷ Přípravovaný politický proces s „Krajinovou zpravodajskou kanceláří“ měl odhalit záměr národních socialistů o protistátní puč. Tento proces měl být navíc důkazem oprávněnosti komunistického převratu v únoru 1948. Měl se proto uskutečnit co nejdříve, nejlépe do konce dubna. Soud nakonec proběhl až v září 1948, dlouho po květnových volbách a původní ideu – dokázat oprávněnost únorového převratu – nesplnil.¹²⁸ Dále se také uvažovalo o procesu s Prokopem Drtinou.¹²⁹ Ani další procesy, které měly poskytnout důkaz o správnosti února, toto poslání nesplnily. Skončily na podzim roku 1948, kdy již začínaly procesy jiného politického zaměření. Soustředily se většinou na potlačení začínajícího odporu některých osob či skupin a staly se každodenním nástrojem represivní politiky režimu.¹³⁰

Státní bezpečnost věnovala národně socialistické straně velkou pozornost, nejen noví ale i bývalí funkcionáři byli pod jejím dohledem. Agenti se pohybovali i v blízkosti bývalých poslanců, např. Antonie Kleinerové,¹³¹ Milady Horákové či Fráni Zeminové. Národně socialistickou stranu před únorem i po něm sledoval v ústředí Státní bezpečnosti referát vedený Miloslavem Pichem-Tůmou.¹³² Agenti

¹²⁷ Kateřina KOČOVÁ, *Druhá retribuice*, Soudobé dějiny XII, č. 3–4, Praha 2005, s. 600–603.

Vladimír Krajina (1905–1993) byl po vzniku Rady svobodného Československa jejím místopředsedou, dále předsedou exilové Československé strany národně socialistické. Do Československa se znovu podíval až začátkem 90. let. Zemřel v roce 1993 ve Vancouveru.

¹²⁸ V hlavním procesu s „Krajinovou zpravodajskou kanceláří“ bylo 19 z 22 obžalovaných odsouzeno k 32 letům vězení, dále na něj navázal proces s šesti obžalovanými a s ostřejšími tresty. V říjnu následovalo několik okrajových procesů. Více k tématu např. Karel KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, Praha 1995, s. 63–67.

¹²⁹ Prokop Drtina byl od března 1948 v soudní vazbě. Odsouzen byl až 15. prosince 1953 k 15 letům vězení. Více poznámka č. 105.

¹³⁰ Tamtéž, s. 67.

¹³¹ Antonie Kleinerová (1901–1982) v letech 1924–1941 působila v organizaci YWCA (Young Women's Christian Association), za druhé světové války v odbojové organizaci Petiční výbor Věrní zůstaneme. Od roku 1941 do konce války byla vězněna v koncentračním táboře v Ravensbrücku. Roku 1946 vstoupila do Československé strany národně socialistické, poté zvolena poslankyní. V listopadu 1949 byla zatčena a v červnu 1950 odsouzena v procesu s Miladou Horákovou a spol. k doživotí. Na svobodu byla propuštěna v květnu 1960 na základě amnestie. Více k její osobě např. Pavlína FORMÁNKOVÁ – Petr KOURA, *Žádáme trest smrti!*, Praha 2008, s. 143–144.

¹³² Miloslav Pich-Tůma (1919–1990), od r. 1939 členem KSČ, v r. 1940 uprchl do SSSR, kde prodělal výcvik partyzánského boje. V roce 1946 působil v ZOB, poté přešel k StB, kde byl vyšetřovatelem. Spolu s Bedřichem Pokorným a Jindřichem Veselým připravoval diskreditaci národních socialistů před únorem 1948. Za dobu své působnosti v StB se dopustil několika politických vražd (případy – Petr Konečný, František Novotný nebo Bedřich Wiesner). V roce 1953 byl odsouzen se skupinou pracovníků bezpečnosti (proces Závodský a spol.) za trestný čin vraždy a sabotáže na 15 let vězení. Poté dostal amnestii a byl podmínečně propuštěn. V roce 1968–1969 byl jeho případ znovu otevřen a byl uznán vinným za vraždy. V roce 1990 měl být znovu vyšetřován, ale před prvním výsledkem

StB získávali informace o „ilegální“ činnosti bývalých národních socialistů již od prvních příprav. Jednou z akcí bylo nasazení jednoho spolupracovníka do rodiny bývalého národně socialistického senátora K. Pichla. Zjistili, že Pichl se schází s bývalými stranickými kolegy, se kterými probíral možnosti odbojové činnosti. Došli však k závěru, že je nutné takovouto činnost důkladně připravit.¹³³

Bývalí funkcionáři národně socialistické strany se scházeli na různých místech a přemýšleli o svém dalším působení, předmětem rozhovorů byly mj. možnosti ilegální činnosti, postoj k nově „obrozené“ straně nazvané Československá strana socialistická, často šlo však jen o přátelská setkání. Několik bývalých poslanců se scházelo v restauraci poslance Jaroše. Jiná skupina se setkávala v pražské vinárně U Vejvodů. Byli si vědomi toho, že jejich setkání jsou známa Státní bezpečnosti. Zejména od podzimu 1948 podobných skupin pomalu přibývalo. Jednou z nich byla Hospodářská rada, kterou tvořilo několik odborníků národně socialistické strany a která připravovala ekonomický program pro případ vnitropolitické změny, vynucené obratem ve vztazích mezi Východem a Západem.¹³⁴

Někteří bývalí činitelé národně socialistické strany zvolili cestu emigrace. Byl to např. její poválečný předseda Petr Zenkl, který odešel v srpnu 1948 do Washingtonu v USA. Zde byl dlouholetým exilovým předsedou národně socialistické strany a předsedou exilové organizace Rada svobodného Československa.¹³⁵ Dále z Československa odešli např. ministr zahraničního obchodu v letech 1945 až 1948 Hubert Ripka nebo již zmiňovaný generální tajemník strany Vladimír Krajina.

K největším provokacím StB patřila akce Skaut. Prostřednictvím tajného agenta Vlastimila Chalupy,¹³⁶ který vystupoval jako major Král nebo dr. Červený

spáchal sebevraždu. Více k jeho osobě např. Jiřina DVOŘÁKOVÁ, *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, Praha 2007, s. 28–29; Jan KALOUS, „Nepřátelé“ ve Státní bezpečnosti. *Procesy s příslušníky StB*, in: Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze, Brno 2005, s. 282–290.

¹³³ K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 72

¹³⁴ Tamtéž, s. 76.

¹³⁵ Více k tématu např. Petr CAJTHAML, *Odbojová skupina Jaromíra Horáka a útek dr. Petra Zenkla*, in: *Securitas Imperii* 12, Praha 2005, s. 109–132.

¹³⁶ Vlastimil Chalupa (uváděn také jako Vlastislav Chalupa) se narodil v roce 1919 v Brně. Za druhé světové války byl zatčen gestapem a rok strávil v koncentračním táboře Sachsenhausen. V únoru 1948 pracoval jako vedoucí oddělení pro vědeckou politiku v ústředním sekretariátě národně socialistické strany. Už od února začal budovat odbojovou organizaci, ale prostřednictvím příslušníka StB Josefa Damiána, který byl nasazen do ústředního sekretariátu národních socialistů, byl kontrolován StB. Již 7. dubna 1948 byl tzv. tajně zatčen. To znamená, že nebyl předán do vyšetřovací vazby, ale byl

(popř. Sladký), chtěla StB vytvořit z bývalých funkcionářů nekomunistických stran strukturu ilegálních skupin. Tato akce byla zaměřena především na bývalé funkcionáře strany národně socialistické. Postupně byli členové ilegálních skupin zatýkáni a postaveni před soud. Během akce Skaut se Státní bezpečnosti podařilo spojit se s exilem. Major Král byl dokonce v září 1949 vyslán do zahraničí, kde pronikl do blízkosti exilových politiků.¹³⁷ Mjr. Královi se také podařilo spojit s Josefem Kühnelem,¹³⁸ který byl před únorem 1948 náměstkem národně socialistické strany v Praze.¹³⁹

Již v roce 1949 se u Státního soudu konalo devatenáct procesů s bývalými národními socialisty,¹⁴⁰ ale byla to spíše jen „předehra“ procesů z let následujících.

6.1. Proces s Miladou Horákovou¹⁴¹ a spol.

Již v minulé kapitole jsem se zmínila o schůzkách bývalých funkcionářů národně socialistické strany, které se konaly na různých místech. Bylo jich mnoho a Státní bezpečnosti se nepodařilo všechny zjistit. Před svou emigrací se Petr Zenkl

prakticky unesen. Pracovníci StB ho odvezli na chatu do Horní Malé Úpy v Krkonoších, kde ho chtěli získat ke spolupráci. To se jim povedlo, z V. Chalupy se stal iniciativní agent. V roce 1949 byl vyslán do zahraničí s cílem proniknout do politického centra exilu. To se mu nepodařilo. Přesto podle instrukcí v Paříži vybudoval Československý zahraniční ústav, prostřednictvím něhož mohl vyvíjet zpravodajskou činnost zaměřenou především proti československému exilu i proti domácímu exilu. V Paříži vystupoval pod krycím jménem Maison. V roce 1951 odjel do Spojených států, kde s ním StB obnovila spolupráci v roce 1956 (krycí jméno Direktor). V roce 1961 s ním Bezpečnost ukončila jakýkoliv styk. Už v roce 1969 u Městského soudu v Praze vyšlo najevo, že činnost odbojové skupiny Černé komando bylo z velké části vyprovokováno StB prostřednictvím V. Chalupy. Většina lidí se o jeho činech dozvěděla až v 90. letech, kdy byl jeho případ uveden v tisku. Pro mnohé, kteří ho znali osobně, to byl velký šok. Kolik přesně lidí se kvůli němu dostalo do vězení, není známo, mohlo se jednat i o několik set. Více k jeho osobě např. Jiří MÁLEK, *Agentura StB ve třetím odboji domácím i zahraničním*, Denní Telegraf 3, Praha 1994, s. 5 nebo *Tajné akce StB: Akce Maison (2/40)*, režie Ján Novák, Marcel Petrov, Petra Všelichová, 2008.

¹³⁷ Více k tématu např. K. KAPLAN, *Nejvyšší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 74–78 a 104–110.

¹³⁸ Josef Kühnel také údajně spolupracoval se skupinou Eduard, jmenovitě se Zdeňkem Slavíkem.

¹³⁹ K. KAPLAN, *Nejvyšší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 104.

¹⁴⁰ K. KAPLAN – P. PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 66.

¹⁴¹ V této kapitole jsem vycházela především z knihy Karla Kaplana *Nejvyšší politický proces M. Horáková a spol.*, Praha 1995. Dále k tématu např. Pavlína FORMÁNKOVÁ – Petr KOURA, *Žádáme trest smrti! : propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*, Praha 2008; Karel KAPLAN, *Druhý proces Milada Horáková a spol. – rehabilitační řízení 1968–1990*, Praha 2008. V roce 2009 Česká televize uvedla dokumentární cyklus *Proces H*, zachycující den po dni přípravu, průběh a jednotlivé aktéry *Procesu s vedením záškodnického spiknutí proti republice se skupinou JUDr. Milady Horákové*. Tento proces je také hlavním tématem opery *Zítřka se bude...* Aleše Březiny a Jiřího Nekvasila uváděné v Národním divadle. Představení mělo premiéru 9. 4. 2008.

několikrát sešel s Miladou Horákovou¹⁴² a podle záznamů StB šlo často o dlouhé rozhovory. Podle výpovědi M. Horákové učiněné bezprostředně po zatčení měli spolu jednat o politických záležitostech. V květnu 1948 se z podnětu M. Horákové sešlo šest funkcionářů: Josef Nestával, Josef Čupera, František Račanský, František Dlouhý, Karel Šobr a sama iniciátorka Milada Horáková. Schůzky této „politické šestky“ dále pokračovaly a účastníci se na nich shodli, že by měli především udržovat politické přesvědčení stoupenců strany a odpůrců komunistického režimu a pomáhat postiženým. Také byli ve spojení s exilem.¹⁴³

Bývalí členové národně socialistické strany odmítali jakékoli ozbrojené akce či pokusy o změnu režimu. Spíše ze začátku spoléhali na to, že dojde ke konfliktu mezi Západem a Východem a tím pádem ke změně mezinárodní situace. Poté mělo dojít k uvolnění režimu a ke svobodným volbám. V tomto případě musely v Československu fungovat silné strany schopné konkurovat komunistům.¹⁴⁴

Další důležitou schůzkou bylo setkání na faře ve Víně v září 1948, kde se sešli zástupci třech hlavních proudů domácího odporu (národní socialisté, sociální demokraté a lidovci). Dohodli se zde na tom, že neutvoří jednotné ústředí a že každý směr bude dále postupovat samostatně. O této schůzce se StB dozvěděla téměř až po roce z výpovědí vyšetřovaných a použila ji jako jeden ze zásadních bodů při konstrukci protistátního spiknutí tří nekomunistických stran.¹⁴⁵

Milada Horáková byla zatčena 27. září 1949. Zápis o zatčení uváděl jako důvod spoluúčast na akci N.¹⁴⁶ Nejdříve se výsledky týkaly styků s lidmi z okolí

¹⁴² Milada Horáková (1901–1950) vystudovala práva na UK, od r. 1929 v ČSNS, byla aktivní v ženském hnutí. Za nacistické okupace působila v odboji, v roce 1940 zatčena gestapem a vězněna na Pankráci a později také v Malé pevnosti v Terezíně. Po 2. světové válce byla členkou parlamentu až do února 1948. V září 1949 byla zatčena a postavena do čela hnutí, které údajně chtělo svrhnout režim, poté odsouzena k trestu smrti a 27. června 1950 popravena. Plně rehabilitována byla v roce 1990. O rok později ji Václav Havel udělil řád T. G. Masaryka in memoriam I. třídy. Více k její osobě např. Miroslav IVANOV, *Justiční vražda aneb Smrt Milady Horákové; Dopisy Milady Horákové*, Praha 2007; P. FORMÁNKOVÁ – P. KOURA, *Žádáme trest smrti!*; K. KAPLAN, *Největší politický proces Milada Horáková a spol.*, Brno 1995; Zora DVOŘÁKOVÁ – Jiří DOLEŽAL, *O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě*, Praha 2001.

¹⁴³ K. KAPLAN, *Největší politický proces*, s. 87–89.

¹⁴⁴ Tamtéž, s. 93.

¹⁴⁵ Tamtéž, s. 94–95.

¹⁴⁶ O akci N se přesně neví, co tím bylo v roce 1949 míněno. K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 112.

Edvarda Beneše¹⁴⁷ a nikoli „politické šestky“. Změna přišla po výsleších Václava Sýkory a Jaromíra Kopeckého, kteří byli ve vyšetřovací vazbě od srpna 1949. Počátkem října 1949 přijeli do Prahy sovětsí poradci Lichačov a Makarov,¹⁴⁸ aby odhalili „československého Rajka“,¹⁴⁹ což se jim v tuto dobu nepodařilo, ale přesto se podíleli na přípravě velkého procesu s bývalými funkcionáři nekomunistických stran. Dokonce při jeho výrobě měli hlavní slovo, navíc zavedli do vyšetřování několik novinek: otázkové protokoly, nepřetržité výslechy, psychický i fyzický nátlak vedoucí obviněného k přiznání. Koncepce tohoto procesu se několikrát změnila, jeho samotná příprava trvala více než rok. Proces byl nazýván jako proces se záškodnickým spiknutím proti republice, nejvíce je ale znám pod názvem proces Milada Horáková a spol. Podle K. Kaplana se jednalo o největší monstrproces v Československu. StB od října 1949 začala zatýkat funkcionáře bývalých nekomunistických stran, zvláště národní socialisty, a díky výslechům a vynuceným doznání se dozvíдалo o dalších lidech zapojených do ilegální činnosti. Otázkou je, zda se opravdu vždy jednalo o ilegální činnost. Velká vlna zatýkání přišla v listopadu 1949. Ve dnech 23. – 25. listopadu byli zatčeni členové Hospodářské rady.¹⁵⁰ K 26. říjnu 1949 byla datována zpráva o dosavadních výsledcích šetření, kterou zpracoval příslušný útvar Státní bezpečnosti a která byla nazvána „Direktorium čs. odboje“.¹⁵¹ Začátkem listopadu začala StB v ruzyňské věznici s vyšetřováním. Nezůstala pouze u okruhu tzv. Direktoría, vyšetřování brzy zahrnovalo další skupiny

¹⁴⁷ Ve stejné době Státní bezpečnost vykonstruovala „ilegální skupinu“ Hrad, která se týkala lidí z okruhu prezidenta Edvarda Beneše. K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 113.

¹⁴⁸ Lichačov a Makarov do Prahy přijeli z Maďarska, kde se podíleli na přípravě procesu s Laszlo Rajkem. V Praze bylo jejich hlavním posláním najít někoho podobného, s kým by se konal velký proces. To se jim však nepodařilo, zato však připravili jiné procesy, např. proces s Miladou Horákovou. Používali různé formy fyzického i psychického násilí a svými metodami ovlivnili vyšetřovací postupy v Československu. Více k tématu např. J. VOREL, A. ŠIMÁNKOVÁ a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, Díl I, s. 233; Karel KAPLAN, *Sovětsí poradci v Československu 1949–1956*, Praha 1993.

¹⁴⁹ Laszlo Rajk (1909–1949), maďarský komunistický politik židovského původu, v letech 1946–1948 ministrem vnitra, poté ministrem zahraničí. V květnu 1949 byl zatčen a ve vykonstruovaném procesu byl odsouzen k trestu smrti. Více k tématu např. J. VOREL, A. ŠIMÁNKOVÁ a kol., *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, Díl I, s. 176.

¹⁵⁰ Hospodářská rada byla skupina, která se formovala od poloviny roku 1948, jejími iniciátory byl F. Klíma a F. Přeučil. Na svých schůzkách připravovali program pro změnu režimu a také diskutovali o některých návrzích zákonů hospodářské povahy. Více k tématu např. K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 99–100.

¹⁵¹ Později také Direktorium domácího odboje.

a získalo název Akce Střed.¹⁵² Již v únorové zprávě stanula jako vedoucí osoba Milada Horáková, která byla výraznou politickou osobností s vyhraněným politickým myšlením, aktivní v protikomunistickém odporu a měla styky s exilem. Z těchto důvodů se zdála pro výrobce procesu nejvhodnější osobou pro zařazení do čela „ilegálního vedení“.¹⁵³

Proces s „vedením záškodnického spiknutí proti republice“ začal 31. května 1950 u Státního soudu v Praze na Pankráci. Obžalovaných bylo dohromady třináct,¹⁵⁴ všichni byli obviněni z nejtěžších zločinů, z velezrady a z vyzvědačství. Proces skončil za devět dní, 8. června, kdy Státní soud vynesl rozsudek. Milada Horáková, Jan Buchal, Oldřich Pecl a Závěš Kalandra byli odsouzeni k trestu smrti, Josef Nestával, Jiří Hejda, František Přeučil na doživotí, Bedřich Hostička dostal 28 let, Zdeněk Peška 25 let, Jiří Křížek 22 let, Františka Zemínová 20 let a Vojtěch Dundr 15 let. Dne 19. června podali Horáková, Pecl, Buchal a Kalandra proti rozsudku odvolání. To bylo Nejvyšším soudem 24. června zamítnuto. Výkon trestu byl proveden 27. června 1950 v ranních hodinách na nádvoří věznice Státního soudu v Praze.¹⁵⁵

Velká část obyvatel Československa zasílala rezoluce požadující pro obviněné v tomto procesu řádné potrestání.¹⁵⁶ V každé době se naštěstí najdou ti, kteří se nebojí vystoupit proti většině a říct svůj názor. Nejen spousta lidí ze zahraničí včetně známých osobností (Albert Einstein, Albert Camus, Jean-Paul Sartre a Winston Churchill) a institucí (např. Mezinárodní organizace pro lidská práva) nesouhlasilo s rozsudkem a žádalo pro Miladu Horákovou, Závěše Kalandru a další odsouzené milost, ale i několik málo občanů Československa odeslalo prezidentu Gottwaldovi své dopisy požadující milost.¹⁵⁷

Po procesu s Miladou Horákovou a spol. pokračovaly další procesy, v dobové terminologii nazývané jako tzv. „okrajové procesy“. Z více než šesti set zatčených

¹⁵² K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 121.

¹⁵³ Tamtéž, s. 130–132.

¹⁵⁴ Více k jednotlivým obžalovaným např. P. FORMÁNKOVÁ – P. KOURA, *Žádáme trest smrti!*, s. 135–151.

¹⁵⁵ Více k tématu např. K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 156–167.

¹⁵⁶ Komunistické propagandy nebyly ušetřeny ani děti, i ony zasílaly rezoluce požadující nejvyšší tresty pro obžalované jako např. žáci 3. střední školy v Praze XI nebo žáci třetí třídy ZŠ v Bystřici pod Hostýnem. Více k tématu např. P. FORMÁNKOVÁ – P. KOURA, *Žádáme trest smrti!*, s. 67–78.

¹⁵⁷ Např. František Bala z Holešova nebo lékařka Vlasta Kálalová-Di Lotti, která je známa díky knize Ilony Borské *Doktorka z domu Trubačů*. P. FORMÁNKOVÁ – P. KOURA, *Žádáme trest smrti!*, s. 111–115.

vytvořili tvůrci procesů několik skupin a určili krajská a okresní města, ve kterých bude zasedat Státní soud. V jedenácti krajích mělo podle plánu dojít k 31 procesům. Tento počet byl dokonce překonán. Nakonec Státní prokuratura v 35 procesech žalovala 639 osob. Státní soud udělil deset trestů smrti, 48 trestů doživotí a další tresty vězení celkem na 7830 let. Peněžité tresty byly uloženy ve výši 12 145 000 Kčs. Pouze dvacet jedna obžalovaných bylo zproštěno viny.¹⁵⁸ V Libereckém kraji byly v plánu čtyři politické procesy, z toho tři se nakonec opravdu uskutečnily. Šlo o procesy Emil Weiland a spol., Rudolf Škubal a spol. a Josef Záleský a spol. V procesu Emil Weiland a spol.¹⁵⁹ byli souzeni krajští představitelé ČSNS a ČSL. Proces se konal od 18. do 21. července 1950 v libereckém sále PKO Lidové sady. Bylo obviněno 16 osob, které se měly údajně podílet na ilegální činnosti v rámci přípravy protistátního převratu. Padly zde dva rozsudky smrti, čtyři tresty odnětí svobody a další tresty se pohybovaly od 15 do 25 let.¹⁶⁰

¹⁵⁸ K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 172.

¹⁵⁹ Někdy označován také jako proces Kolín a spol. nebo Kolín, Weiland, Judytko a spol.

¹⁶⁰ Více k tématu např. Kateřina JOKLOVÁ, *Liberecký monstrproces Emil Weiland a spol.*, in: *Fontes Nissae* 10, Liberec 2009, s. 121–145.

7. Proces Zdeněk Slavík a spol.

V této části práce vycházím především z diplomové práce Ivy Seitlové,¹⁶¹ jež je věnována rekonstrukci politického procesu Zdeněk Slavík a spol. a analýze odbojové skupiny Dokážeme to, resp. organizace Eduard.

Proces Zdeněk Slavík a spol. patří k následným, dobovým jazykem řečeno k tzv. „okrajovým“ procesům, které navazovaly na proces s Miladou Horákovou.

Odsouzení v této kauze se měli podílet na organizaci ilegálního politického seskupení Dokážeme to, ze kterého se postupně spolu s dalšími skupinami transformovalo ve zpravodajsko-vojenské seskupení Eduard. Strukturu a činnost této skupiny lze částečně rekonstruovat na základě zprávy vyhotovené Čestmírem Čejkou.¹⁶² Musíme brát v potaz skutečnost, že tento dokument vznikl až v roce 2008. Skupinu Dokážeme to údajně založili v březnu 1948 Čestmír Čejka, Mirko Šťastný a Karel Konvalinka. Jádrem skupiny tvořili funkcionáři národních socialistů v Praze XII – Královských Vinohrad a vedoucím této skupiny byl Zdeněk Slavík. K této organizaci se později přidaly další skupiny: Barrandov – Bar 52, Metrans a Mafie Vysoký. Ilegální seskupení Eduard vzniklo po sloučení dalších skupin s řídicí skupinou Dokážeme to. Stb později seskupení označila jako akci „Nový směr“. Organizace se patrně skládala z menších skupin Eduard I až Eduard VII. Seskupení bylo také údajně napojeno na tzv. Direktorium čs. odboje¹⁶³ a také na československou zpravodajskou službu v exilu.¹⁶⁴ Kromě členů jednotlivých složek organizace bylo seskupení Eduard ve spojení s dalšími osobami či skupinami osob, které nebyly její přímou součástí. Jejich úkolem bylo udržovat kontakty a spojení celé organizace.¹⁶⁵ Předmětem činnosti seskupení Eduard byla realizace přechodů přes hranice, pomoc rodinám, jejichž příbuzní byli zatčeni či na útěku, sběr potravinových lístků nebo konzerv, pořizování tajných informací z oblasti bezpečnostních a vojenských složek, soudnictví, státní správy apod., dále např. shromažďování zbraní. Seskupení Eduard údajně vycházelo z tzv. manuálu, který

¹⁶¹ Iva SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, Diplomová práce, Liberec 2010.

¹⁶² Čestmír ČEJKA, *Souhrnná zpráva o organizaci a činnosti ilegálního protikomunistického politicko-vojenského odbojového seskupení Eduard*, Praha 2008.

¹⁶³ Podle rozhovoru s Čestmírem Čejkou ze dne 13. 9. 2010 i ze svědectví Mirka Šťastného. I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, s. 41.

¹⁶⁴ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 4.

¹⁶⁵ I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, s. 42.

vymezoval rozsah činnosti tohoto seskupení. Z jednotlivých skupin se staly polovojenské útvary, které byly řízeny veliteli příslušných útvarů (např. čet).¹⁶⁶

Ze závěrečné zprávy o akci „Nový směr“ z 26. července 1950 vyplývá, že bylo obtížné proniknout do poměrně úzkého vedoucího kruhu osob. Agenturní cestou se to nakonec podařilo. Na druhou stranu je tu zmíněno 136 osob, které podle StB byly do této ilegální organizace zapojeny či s ní spolupracovaly.¹⁶⁷ Bezpečnost dále uvažovala i o počtu 260 či dokonce 400.¹⁶⁸ Kromě těchto osob však zřejmě existovali další lidé, o kterých StB nevěděla. Jedná se tedy o velký počet jedinců, kteří byli do ilegální činnosti zapojeni v rámci jednoho seskupení. Otázkou je, zdali se mezi sebou znali. Pokud budeme brát v úvahu počet přesahující 100 lidí, odpověď bude jednoznačná, že nikoli. Jistě se znali zakládající členové skupiny Dokážeme to, a to z Československé strany národně socialistické. Jádrem skupiny Barrandov – Bar 52 měli tvořit zaměstnanci barrandovských filmových studií. Část lidí zapojená do organizace Eduard byla z Mladé Boleslavi a okolí. Šlo tedy o velké spektrum lidí přesahující hranici jednoho města.

V seskupení Eduard byl údajně používán systém konspiračních trojek, v němž se znají dva vůči jednomu a jednání probíhá pod krycími jmény, názvy nebo hesly. Když jeden z tohoto celku vypadne, přestává tento systém dále fungovat. V původní skupině Dokážeme to se tato metoda nerealizovala, protože v tomto období docházelo převážně ke schůzkám, při kterých se téměř všichni vzájemně znali. V seskupení Eduard bylo činných více skupin, jejichž členové se mezi sebou neznali a někteří měli rovněž kontakty na další osoby, o kterých ostatní nevěděli.¹⁶⁹ Členové organizace zřejmě ani nevěděli o mnohých aktivitách ostatních v rámci

¹⁶⁶ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 4–5.

¹⁶⁷ ABS Praha, svazek V-6140 MV, Operativní podsvazek Zdeněk Slavík a spol., Závěrečná zpráva Akce „Nový směr“ ze dne 26. 7. 1950.

¹⁶⁸ Počet 400 sami vyšetřovatelé StB označili za přehnaný. I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, s. 43

¹⁶⁹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze a Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 4.

ilegální činnosti. Např. Čejka zmínil, že byl v úzkém kontaktu s Mirko Šťastným,¹⁷⁰ ale nevěděl ani o jednom z přechodů přes hranice, které M. Šťastný organizoval.¹⁷¹

Státní bezpečnost se brzy o činnosti skupiny dozvěděla a nasadila do ní své agenty a spolupracovníky. Je tedy velice pravděpodobné, že po napojení agentů na skupinu byly některé její aktivity jimi vyprovokovány či ovlivněny.

Na skupinu měl být napojen agent StB jménem „Petr“,¹⁷² kterého měl řídit Antonín Liška.¹⁷³ „Petr“ byl na Zdenka Slavíka údajně napojen jako spojka od Josefa Kühnla.¹⁷⁴ Na začátku roku 1949 byl zatčen bývalý funkcionář národně socialistické strany Bedřich Kunc, který vypověděl o kontaktech s vedoucím tajemníkem ČSNS Josefem Kühnelem. Na základě této výpovědi se bývalí příslušníci MV Miroslav Pich-Tůma, Zdeněk Čepelka a Antonín Liška představili Kühnelovi jako agenti ze zahraničí a přesvědčili ho o tom, že mu hrozí zatčení a že musí, co nejdříve opustit ČSR. On souhlasil. Poté ho odvezli na chatu do Krkonoš, kde strávil asi měsíc.

¹⁷⁰ Mirko Šťastný (1927–2008) se narodil v Praze na Vinohradech. V roce 1945 vstoupil do ČSNS, o rok později se stal jejím funkcionářem mládeže. Byl členem odbojové organizace Eduard. V roce 1949 byl vyloučen ze studií na ČVUT v Praze. V procesu Zdeněk Slavík a spol. byl odsouzen za velezradu k odnětí svobody na 15 let. Na svobodu se dostal na základě amnestie prezidenta republiky v květnu 1960. V roce 1968 se stal členem K-231, po Sametové revoluci v listopadu 1989 členem KPV. Více k jeho osobě např. I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*.

¹⁷¹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

Mirko Šťastný vozil svým motocyklem do pohraničí zájemce o přechod přes hranice, kteří po nějakou dobu v pohraničí pracovali a zároveň se připravovali na odchod z republiky. I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, s. 63–64.

¹⁷² Vlastním jménem Adolf Alfons Kotous, kromě krycího jména „Petr“ používal také „Béda“ nebo „Karel“. Později byla jeho identita změněna včetně jeho vlastního jména, které znělo Bedřich Doubek. A. A. Kotous se narodil v roce 1914, vyučil se holičem. Na konci druhé světové války se připojil k partyzánské jednotce. Po květnu 1945 vstoupil do KSČ. V roce 1946 byla zpochybněna jeho partyzánská činnost a byl ze strany vyloučen, zároveň také ze Svazu československých partyzánů, kterého byl členem. Poté působil v Československé straně lidové. Po únoru 1948 založil ilegální organizaci s názvem JOPO – Judexova odbojová protikomunistická organizace. Po 4 měsících existence skupiny, byl tzv. odloučen (odluka v tehdejší terminologii znamenala výraz pro únos) a získán pro spolupráci s StB. Činnost skupiny se do té doby zaměřovala na distribuci letáků. Až Kotous z ní vytvořil organizovanou skupinu, jejíž činnost řídil podle pokynů orgánů MV. Kotous byl od začátku velmi aktivní, řídil činnost i několika skupin současně (kromě sk. Eduard také např. sk. Stočes – Černé Komando). Kotous v těchto skupinách dával pokyn k pořízování zbraní, vysílaček atd. V roce 1959 byl z důvodu sexuální deviace odsouzen na 12 měsíců odnětí svobody. Po pěti měsících byl podmíněčně propuštěn, poté pracoval v ČKD a následně v bývalém n. p. Sigma. V roce 1967 emigroval přes Jugoslávii, kde byl na dovolené, do Rakouska. Zemřel v roce 1988. Více k jeho osobě např. Čestmír ČEJKA, *Souhrnná zpráva o organizaci a činnosti ilegálního protikomunistického politicko-vojenského odbojového seskupení Eduard*. Praha 2008, s. 15; Ivo FIEDLER, *Metamorfóza agenta A. A. Kotouse aneb Jeden z mnohých*, in: *Securitas Imperii 7*, Praha 2001, s. 36–54.

¹⁷³ Antonín Liška (1914–1994), příslušník StB, od roku 1945 člen KSČ. Na ministerstvu vnitra pracoval v letech 1945–1956 (např. byl zástupcem velitele 2. sektoru Velitelství StB). Více k jeho osobě např. Jan KALOUS, *Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ*, Praha 2010, s. 357.

¹⁷⁴ NA Praha, f. Státního soudu, Vyjádření Antonína Lišky, 13. 11. 1957, v Praze.

V domnění, že opravdu překročí hranice ČSR,¹⁷⁵ napsal několik dopisů pro své známé, které nabádal k vytvoření dalších ilegálních organizací. Jeden z těchto dopisů Kühnel adresoval Zdeňku Slavíkovi, se kterým byl v kontaktu již od roku 1948. Vybízel ho, aby bývalé členy mládeže národních socialistů udržoval v aktivitě. Příslušníci MV této zprávy využili a vyslali spolupracovníka „Petr“ v dubnu 1949 s dopisem ke Slavíkovi. Při dalších schůzkách dával „Petr“ Slavíkovi konkrétní úkoly týkající se ilegální činnosti. Současně požadoval špionážní zprávy pro údajné zdroje v zahraničí. „Petr“ měl údajně nařídít i další aktivity skupiny: např. sběr potravinových lístků a peněz. V listopadu 1949 byl „Petr“ z této akce odvolán a místo něj nastoupil Zdeněk Čepelka, který také vystupoval jako zahraniční agent. Čepelka v organizaci vystupoval pod jménem „Zdeněk“.¹⁷⁶ Zdeňka Slavíka údajně navštívil v jeho bytě a představil se mu jako agent ze zahraničí a po ověření hesla se zúčastnil několik schůzek, na kterých získával různé zprávy o organizaci.¹⁷⁷

Zatýkáni jednotlivých členů odbojové organizace Eduard probíhalo od 25. února 1950, kdy byl vzat do vazby Ladislav Simůnek společně s Divišem. V postupném zatýkání pokračovala StB až do poloviny května 1950.¹⁷⁸ StB se o jejich činnosti dozvěděla především díky svým nasazeným agentům. Ne všechny ilegální skupiny StB při svém vyšetřování odhalila. Členové skupiny Eduard VII byli zatčeni a Státním soudem odsouzeni již v roce 1949, Eduard I, II, III a V v první polovině roku 1950, Eduard IV v roce 1952, skupina Eduard VI odhalena nebyla¹⁷⁹ (zůstala skryta, resp. v exilu).¹⁸⁰

V procesu Zdeněk Slavík a spol. bylo obžalováno 33 osob, z nichž bylo nakonec 31 odsouzeno. Jelikož zaměření organizace bylo podle stanovisek vyšetřovatelů nejen politické ale i vojenské, posoudili trestnou činnost obžalované

¹⁷⁵ Josef Kühnel se stal jednou z obětí akce Kameny. Tato provokace byla vymyšlena tak, že StB vytvořila se západním Německem falešné hranici a její pracovníci přes ni převáděli vybrané osoby. Poté na ně čekali další pracovníci StB převlečení za příslušníky americké okupační armády a německé celníky. Přivedené osoby jim sdělili různé informace, na které se ptali. Poté je příslušníci StB odvedli zpátky do Československa. K. KAPLAN – P. PALEČEK, *Komunistický režim a politické procesy v Československu*, s. 119.

¹⁷⁶ NA Praha, f. Státního soudu, Zpráva o prošetření stížnosti ods. Zdeňka Slavíka aj. ze dne 13. 11. 1957.

¹⁷⁷ NA Praha, f. Státního soudu, Vyjádření Zdeňka Čepelky, 7. 11. 1957, v Úpici.

¹⁷⁸ I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, Diplomová práce, s. 49.

¹⁷⁹ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 11

¹⁸⁰ Tamtéž, s. 7.

skupiny i znalci z oboru vojenského a politického zpravodajství.¹⁸¹ Těmito znalci byli pravděpodobně důstojníci z povolání Štěpán Pecka a Jaroslav Matoušek.¹⁸² Původně mělo dojít k samostatnému procesu Václav Findejs a spol.,¹⁸³ ale nakonec došlo k projednání obou procesů společně.¹⁸⁴ Hlavní líčení se konalo u Státního soudu v Praze 10. – 12. července 1950. Podle Plánu Okrajových věcí v akci „D“ měl být předsedou soudu Jiří Štella¹⁸⁵ a prokurátorem Josef Filipovič.¹⁸⁶ Předsedou soudu byl nakonec Otakar Matoušek,¹⁸⁷ soudci z povolání Gustav Kremlička a Běla Kolárová,¹⁸⁸ soudci z lidu¹⁸⁹ zlatnický dělník Cyril Churý a voják z povolání kapitán František Koubík. Státním prokurátorem byl Bureš.¹⁹⁰ Obhájci byli obžalovaným přiděleni ex offio.¹⁹¹ Líčení se uskutečnilo za přítomnosti vybrané veřejnosti. Tato skutečnost byla charakteristická pro tzv. monstrprocesy. Dalším obvyklým prvkem

¹⁸¹ NA Praha, f. Státního soudu, Posudek znalců z oboru vojenského a politického zpravodajství v trestní věci proti Zdeňku Slavíkovi a spol. ze dne 12. 7. 1950.

¹⁸² NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50, Generálie znalců.

¹⁸³ V tomto procesu byli původně obžalováni Václav Findejs, Jan Drahota, Miloš Chotek, Vladimír Bičičtš, Miroslav Nevrla, Josef Pásek a Vladimír Vondráček. Podle obžaloby měli od října 1948 organizovat protistátní činnost v Mladé Boleslavi a napojit se na skupinu Zdeňka Slavíka. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, mapa č. 1 – hlavní spis, Obžaloba ze dne 15. června 1950.

¹⁸⁴ K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 297.

¹⁸⁵ Jiří Štella byl za okupace soudcem okresního a krajského soudu. Po r. 1945 působil ve vojenské justici jako prokurátor, soudce a vyšetřovatel OBZ. Roku 1948 byl jmenován radou vrchního vojenského soudu, od r. 1951 soudcem Státního soudu. Jako vojenský soudce soudil mj. Rudolfa Slánského, Ludvíka Frejku nebo Bedřicha Reicina. Od r. 1952 byl náčelníkem Nejvyššího vojenského soudu, poté soudcem Nejvyššího soudu. V roce 1963 bylo v rámci kádrových opatření navrženo odvolání z této funkce a přemístění k nižšímu soudu či na jiný úsek justice. J. VOREL – A. ŠIMÁNKOVÁ – L. BABKA, *Československá justice*, díl II., s. 134 a 147.

¹⁸⁶ K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 297.

Josef Filipovič kromě funkce prokurátora také pracoval jako soudce u Státního soudu. J. VOREL – A. ŠIMÁNKOVÁ – L. BABKA, *Československá justice*, díl II., s. 4.

¹⁸⁷ Otakar Matoušek do roku 1951 vykonával funkci náměstka státního prokurátora. Podle návrhu ze dne 10. 9. 1949 měl být vyslán jako pozorovatel do Maďarska na proces s László Rajkem. J. VOREL – A. ŠIMÁNKOVÁ – L. BABKA, *Československá justice*, díl II., s. 48 a s. 219.

¹⁸⁸ Běla Kolárová působila u Státního soudu Praha v letech 1950–1951. J. VOREL – A. ŠIMÁNKOVÁ – L. BABKA, *Československá justice*, díl II., s. 55.

¹⁸⁹ Zákon č. 319/1948 zavedl instituci soudců z lidu, kteří zasedali v soudních senátech. Vedení ministerstva spravedlnosti očekávalo, že budou při politických procesech představovat politickou část senátu. Karel KAPLAN, *Nebezpečná bezpečnost*, s. 104.

¹⁹⁰ Pravděpodobně se jedná o Vladimíra Bureše, který pracoval u Státní prokuratury v Praze v VIII. oddělení. J. VOREL – A. ŠIMÁNKOVÁ – L. BABKA, *Československá justice*, díl II., s. 49.

¹⁹¹ Ex offio neboli z úřední moci.

Bartoš pro Zdenka Slavíka, Valerii Konvalinkovou, Jiřinu Jahodovou; Miller pro Vladimíra Bičičtš a Ivo Fiedlera; Jan Hloušek pro Čestmíra Čejku, Zdenka Kulda a Jana Šedivého; Břetislav Nohavec pro Mirka Šťastného, Stanislava Pardubského, Jana Drahotu a Ladislava Pivoňku; Vilém Kantůrek pro Jaromíra Noska a mjr. Miloně Chotka; J. Konrád pro Magdu Kopeckou, Marii Stejskalovou, Ladislava Šimůnka a Bedřicha Veselého; Synek pro Václava Findejse, Miroslava Nevrlu, Josefa Páska a Vladimíra Vondráčka.

byly předem naučené výpovědi obviněných. Podle Čejkových vzpomínek se on sám předem neučil odpovědi, které měl před soudem odříkat.¹⁹²

Zdeňka Slavíka¹⁹³ a Ladislava Simůnka soud odsoudil na doživotí za údajnou vlezradu¹⁹⁴ a vyzvědačství.¹⁹⁵ Ostatní tresty se pohybovaly od tří do dvaceti pěti let. Souhrnný součet délek trestů činil 400 let. Josef Jirotko a Vladimír Vondráček byli pro nedostatek důkazů zproštěni viny. Všichni odsouzení dostali peněžitý trest ve výši 50 000 Kčs nebo 10 000 Kčs. Součástí rozsudku byl i výnos o konfiskaci celého jmění (pro všechny odsouzené kromě Hulána a Karafiáta). Všichni odsouzení ztratili občanská práva, Jaroslav Hulán, Jaroslav Karafiát a Františka Filipová na 3 roky, ostatní na 10 let.¹⁹⁶

Obvinění v tomto procesu byli většinou mladí lidé mezi dvaceti a třiceti lety (22 obviněných), nemladšímu Ladislavu Simůnkovi bylo 21 let¹⁹⁷ a nejstaršímu Miloňu Chotkovi 54 let. Obžalovaní nejčastěji vykonávali profese úředníka, dělníka či elektrotechnika, ale výčet zaměstnání byl o mnohem pestřejší, např. Stanislav Pardubský pracoval jako masér, Jaroslav Karafiát jako aranžér nebo Jan Šedivý byl vrchním strážmistrem SNB. U Valerie Konvalinkové a Magdy Kopecké bylo zdůrazněno, že dříve vlastnily restauraci, resp. pekárnu. Šest obžalovaných pracovalo v barrandovských filmových ateliérech a šest mužů vykonávalo v té době vojenskou základní službu. Dva z obviněných pojil příbuzenský vztah, konkrétně V. Konvalinkovou a Karla Konvalinku (matka a syn). Vysokých trestů nebyly ušetřeny ani ženy, kterých bylo odsouzeno sedm. Jiřina Knapová dostala 14 let, Jiřina Jahodová¹⁹⁸ 13 let, Magda Kopecká 11 let, Josefa Hodaňová, Valerie Konvalinková a Marie Stejskalová po 10 letech, celkově třetí nejvyšší trest

¹⁹² Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

¹⁹³ Zdeněk Slavík (1922–2005) si z doživotního trestu odseděl 10 let. V roce 1967 uprchl z Československa do Kanady. Od téhož roku stál v čele Organizace bývalých československých politických vězňů v exilu. Více k jeho osobě např. Bývalí političtí vězni v exilu K 231 [online]. [Citace 28. 2. 2011] <<http://www.ustrcr.cz/data/pdf/k231/panel13.pdf>>.

¹⁹⁴ Podle § 1 zákona č. 231/48 Sb.

¹⁹⁵ Podle § 5 zákona č. 231/48 Sb.

¹⁹⁶ NA Praha, f. Státního soudu, Rozsudek Or I/V 51/50. Jménem republiky.

¹⁹⁷ Druhým nejmladším byl Čestmír Čejka.

¹⁹⁸ Manžel J. Jahodové Bohumil Jahoda byl také údajně činný v organizaci Eduard, před zatčením utekl, skrýval se v tajných bytech, poté byl zatčen a odsouzen v samostatném procesu v druhé polovině roku 1950. Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 12.

dostala Františka Filipová (6 let).¹⁹⁹ Na svobodu se většina dostala v roce 1960 na základě tzv. velké amnestie prezidenta Novotného.²⁰⁰

Lidé obžalovaní a odsouzení v tomto procesu aktivně vystoupili proti komunistické totalitě a z tohoto úhlu pohledu se fakticky dopustili porušení některých a tehdy platných zákonů. Přesto nelze opomenout fakt, že i do této organizace úspěšně pronikli agenti StB, kteří činnost skupiny do velké míry rozšířili a mnohé akce skupiny vyprovokovali.

¹⁹⁹ Viz tabulka v přílohách (příloha č. 2).

²⁰⁰ Někteří byli propuštěni dříve nebo jim byl trest zkrácen. Stalo se tak na základě žádostí o milost, které podávali buď sami odsouzení či jejich příbuzní. Františka Filipová byla v r. 1953 podmíněčně propuštěna na zkušební dobu tří let. O rok později byl podmíněčně propuštěn Otakar Venta se zkušební lhůtou čtyři roky a Magda Kopecká, o které rozhodl krajský soud v Hradci Králové v prosinci roku 1954. V červenci 1954 se také Jiřina Knapová dočkala snížení trestu o 8 let a zrušení trestu peněžitého. V roce 1955 byl snížen trest Josefy Hodačové na polovinu (z 10 let na 5 let) a došlo tak k jejímu propuštění. V roce 1955 došlo na základě amnestie prezidenta republiky ke snížení rozsudků doživotí. Např. Ladislavu Simůnkovi byl doživotní trest odnětí svobody změněn na 25 let odnětí svobody. I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, Diplomová práce, s. 55.

8. Politický vězeň Čestmír Čejka

8.1. Život před rokem 1948

Čestmír Čejka se narodil 2. prosince 1928 v Praze na Vinohradech. Otec Antonín byl truhlářský dělník, později pracoval jako řidič a průvodčí Dopravních podniků hl. m. Prahy, matka Marie, rozená Vrzáňová, se vyučila švadlenou.²⁰¹ Rodiče se aktivně zapojili do Sokola a otec se stal členem Československé strany národně socialistické, což mělo vliv i na jejich syna. Čestmír Čejka prožil dětství na Vinohradech a chodil zde do obecné školy.

Začátek druhé světové války ho zastihl jako studenta reálného gymnázia v Praze na Lobkovicově náměstí na Vinohradech.²⁰² V roce 1945 se na jeho ročník vztahovala povinnost pomocných prací. Pomocnými pracemi byla tzv. Luft Schutz – civilní protiletectká ochrana, dále zákopy a jiné podobné práce. Čejka vzpomíná, že se na něho vztahovala povinnost odjezdu na zákopové práce. V Olomouci je podle jeho slov převzala německá armáda, vzala jim jejich „kenkarty“²⁰³ a místo toho jim dala kartičku pro Feldpost.²⁰⁴ Poté byli odvezeni do polského Těšínska. V okolí obcí Ustroń, Bielsko-Biala aj. pracoval na tvorbě zákopů. Ačkoli tam nebyl jako voják, přesto se prý pohyboval na válečné frontě. Podle jeho slov tam několik chlapců přišlo o život. Poté ho spolu s ostatními stáhli do Ostravy, kde se dočkal konce války. Sovětská armáda začala postupně obsazovat okupované české území. S vojáky Rudé armády přišel do styku i Čejka. Tvrdí, že Sověti se neuměli orientovat podle mapy, proto rádi využívali služeb českých obyvatel. I Čejka jim několikrát pomohl. Řekli mu, na jaké místo mají namířeno a on je podle mapy navedl. Toto setkání s Rudou armádou na něho mělo podle jeho slov velký vliv.²⁰⁵ Ve své výpovědi v knize *Svědectví* uvedl: „Ty poznatky jsou poměrně dost zdrcující. V této armádě neměl žádný člověk cenu. Tam existovala jediná záležitost: dobýt stanovenou kótu bez

²⁰¹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2, protokol o výpovědi s Čestmírem Čejkou ze dne 9. 3. 1950 a rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

²⁰² Na toto gymnázium chodil např. Jiří Málek, kterého pojí s Čejkou podobný osud. Čejka chodil o ročník výše, proto se z počátku příliš neznali. Jejich dlouholeté přátelství začalo na chmelové brigádě v srpnu roku 1944 v obci Hořesedly, ležící mezi Prahou a Karlovými Vary. Rozhovor s Jiřím Málkem, 18. 2. 2011, v Praze.

²⁰³ Kenkarta neboli Kennkarte, občanský průkaz nacistické říše, se u nás zavedla za německé okupace. Jaroslav SUK, *Kenkarta aneb totalita jako síla zvyku*, Paměť a dějiny 2, č. 2, Praha 2008, s. 117.

²⁰⁴ Polní pošta – poštovní úřad zřízený u armády.

²⁰⁵ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

*ohledu na to, co stojí. Ba dokonce tam platily takové zásady, že velitelé rozhodovali v určitých přestupcích bez jakéhokoli soudu a trestali smrtí, to jest zastřelením.*²⁰⁶

Do Prahy se vrátil pěšky na konci června, neboť v tu dobu veřejná doprava fungovala jen omezeně.²⁰⁷

Zkušenosti z doby okupace ho podle jeho názoru posílily, posunuly dál, zvláště ve srovnání s jeho vrstevníky: „Člověka to do jisté míry formuje, vytváří si některé silné hodnoty a některé slabé hodnoty. Člověk může poznat strach, ale neumí znát jeho sílu. Pak najednou zjistí, že strach je pořád stejný. To je jedno, jestli píše latinskou kompozici a s hrůzou zjistí, že mu chybí slovíčka nebo jestli stojí někde za stromem v dělostřeleckém minometném útoku, strach je stejný. Potom si uvědomí, že na vše musí být nějakým způsobem připraven.“²⁰⁸

Když se vrátil do Prahy, byl nejdříve překvapen, že hlavní město vypadá téměř stále stejně, jako když odtud odjížděl. Praha byla sice za války bombardována,²⁰⁹ ale vzniklé škody nebyly tolik rozsáhlé jako v některých jiných městech. V Ostravě, kde Čejka v době květnové revoluce pobýval, se prý vyprávělo, že celé Vinohrady hoří.²¹⁰

Čejka vzpomínal, že neměl žádné osobní doklady, jen propouštěcí list od sovětské armády, ze kterého vyplývalo, že má dostat vojenské vyznamenání. Sešel se údajně se zástupci NKVD²¹¹ a byla mu nabídnuta přímá spolupráce. On ji ale prý spolu s vyznamenáním odmítl.²¹²

Po válce přišel do styku s lidmi, kteří byli za války na západě, v odboji nebo s těmi, kteří byli v koncentračních táborech. Chtěl, aby nový stát byl svobodný, demokratický, aby si v něm lidé mohli prosadit své požadavky. Dnes tvrdí, že věřil v první republiku Tomáše Garigua Masaryka. Republika v období po druhé světové

²⁰⁶ Ludmila VRKOČOVÁ (ed.), *Svědectví*, Praha 2007, s. 165.

²⁰⁷ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

Železniční doprava byla ochromena již od jara 1945, kdy ji ničily letecké útoky spojenců i stále častější akce partyzánských oddílů. Více k tématu např. Stanislav KOKOŠKA, *Praha v květnu 1945. Historie jednoho povstání*, Praha 2005, s. 102.

²⁰⁸ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

²⁰⁹ Praha byla bombardována americkou armádou 14. 2. 1945. Nejvíce nálet postihl pásma Zlíchova přes Palackého náměstí, Vyšehrad, Karlovo náměstí až po část Nuslí, Pankrác, Vinohrad a Vršovic. Začátkem března následovaly dva menší nálety.

²¹⁰ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

²¹¹ NKVD – Narodnyj komissariat vnutrennyh děl (Lidový komisariát vnitra). Centrální státní orgán, jenž se zabýval vnitřní bezpečností, rozvědkou a kontrarozvědkou, působící v Sovětském svazu v letech 1934–1946. Poté byl přejmenován na ministerstvo vnitra (MVD).

²¹² Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

válce podle něj demokratická zcela nebyla.²¹³ Těžko říct, zdali tyto skutečnosti opravdu vnímal tímto způsobem, a to nejen vzhledem k jeho relativně nízkému věku. Na druhou stranu, už od roku 1945 byl členem národně socialistické mládeže²¹⁴ a byl občansky aktivní. Do roku 1948 pracoval v národně socialistické straně jako referent pro střední školy v obvodě Praha – Vinohrady.²¹⁵ K této činnosti se Čejka vyjádřil v protokolu sepsaném 5. dubna 1948 u Oblastní úřadovny Státní bezpečnosti. Vypověděl, že od ledna 1948 začal vykonávat funkci okresního studentského referenta.²¹⁶ V této funkci měl za úkol sdružovat studenty, na schůzích projednávat různé otázky týkající se školství apod. Dále zde působil jako propagační referent.²¹⁷

Už v roce 1947 na něj byla podle jeho tvrzení nasazena agentka kontrarozvědky, která shodou okolností měla styky se sovětskou armádou.²¹⁸ Podrobnější informace však k této věci nepodal a žádné další přímé doklady jsem nenalezla.

8.2. Život po únoru 1948

Dne 23. února se Čejka údajně zúčastnil jednoho ze studentských pochodů na Hrad.²¹⁹ Druhý den byl zatčen pro podezření z organizovaných akcí proti komunistům. Propuštěn byl následující den.²²⁰ Čejka vzpomínal, že mu při výslechu dali najevo, že o něm mají spoustu informací. Údajně mu předložili fotografie, na

²¹³ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

²¹⁴ Již počátkem 20. století vznikaly první skupiny národní mládeže socialistické, a to buď při klubech, vzdělávacích besedách nebo organizacích strany, jinde nezávisle na straně (F. KLÁTIL, *Republika nad stranami*, s. 40). V roce 1901 se konal první sjezd národně socialistické mládeže (Tamtéž, s. 181). Do 30. let měla národní mládež socialistická kolem šest seti organizací s třiceti tisíci členy (Tamtéž, s. 176).

Po druhé světové válce vedení ČSNS rozhodlo, aby mladí příslušníci strany byli organizováni přímo ve straně, a to v odboru mladých. V prosinci 1945 se uskutečnil sjezd zastupitelstva odboru mladých, do jehož čela byl zvolen Ota Hora. J. KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, s. 52.

²¹⁵ Strana usilovala o to, aby při každém okresním odboru mladých národních socialistů působil středoškolský referent. J. KOCIAN, *Československá strana národně socialistická v letech 1945–1948*, s. 53.

²¹⁶ Kromě referenta na středních školách, získal funkci i vysokoškolského referenta.

²¹⁷ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-6140 MV, Podsvazek Slavík Zdeněk a spol., Protokol o výpovědi s Čestmírem Čejkou ze dne 5. 4. 1948.

²¹⁸ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

²¹⁹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

V únoru 1948 se konaly celkem dva pochody na Hrad (23. 2. 1948 a 25. 2. 1948). Čejka se pravděpodobně zúčastnil prvního pochodu. Více k tématu např. Karel KAPLAN, *Pět kapitol o únoru*, Brno 1997.

²²⁰ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 11.

kterých byl zachycen s představiteli národně socialistické strany, např. s Petrem Zenklem.²²¹ Ve zprávě Oblastní úřadovny Státní bezpečnosti v Praze ze dne 1. března 1948 bylo uvedeno, že Čejka při prohlídce sekretariátu národně socialistické strany v Praze XII. vzal jistý listinný materiál. Dále měl před prohlídkou tohoto sekretariátu vyzvednout seznamy studentů.²²² Na základě této zprávy byl pravděpodobně předvolán k výsledku na Oblastní úřadovnu StB v Praze. Ve své výpovědi z 5. dubna 1948 mluvil především o své funkci středoškolského referenta ČSNS pro Prahu XII.²²³ Podle záznamu z tohoto výsledku mu byl zabaven písemný materiál, který byl shledán bezvýznamným. Šlo např. o seznam profesorských důvěrníků²²⁴ strany národně socialistické a poznámky o přednáškách, kterých se Čejka zúčastnil v rámci politického školení Klubu akademiků národně socialistické strany na zámku Ječniště u Benešova²²⁵ konaném 8. až 22. července 1946.²²⁶ Čejka vzpomínal, že kromě přednášek představitelů národně socialistické strany, se na tomto školení také vybírali noví členové, kteří by se mohli v budoucnu ve straně uplatnit.²²⁷ V Jemništi přednášel mj. poslanec Ota Hora²²⁸ nebo Vladimír Krajina.²²⁹

²²¹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

²²² ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V-6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2.

V rozhovoru ze dne 10. 3. 2011 Čejka připouští, že na sekretariátu „obrozené“ socialistické strany byl, a to spolu s dalšími členy skupiny Dokážeme to, kdy vzali mapu a zmíněné seznamy studentů. Ale tato akce podle dalších materiálů a výpovědí spadá až do jara roku 1949. Více kapitola *Skupina Eduard*.

²²³ Uvádí zde svou výplň práce v této funkci. Druhá strana výpovědi je bohužel nečitelná. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Podsvazek Slavík Zdeněk a spol., Protokol o výpovědi s Čestmírem Čejkou ze dne 5. 4. 1948.

²²⁴ Profesorský důvěrník byl profesor na dané škole, na kterého se mohli obrátit středoškolští referenti národně socialistické strany. Např. na gymnáziu na Lobkovicově náměstí, které navštěvoval Čejka, byl profesorským důvěrníkem Dr. Hradil. O něm více v kapitole *Proces Pavel Burian a spol.*

²²⁵ Dle tvrzení Čejky se podobné školení konalo také v Červeném Hrádku u Mostu. Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

²²⁶ ABS Praha, svazek V 6140 MV, Československá strana národně socialistická v Praze XII, Okresní jednota mládeže E. Špatného, Kandidátní listina, č. j. 305-855-8.

²²⁷ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

²²⁸ Ota Hora (1909–1997) působil od 14 let v národně socialistické mládeži, od roku 1938 místopředseda Svazu národně socialistické mládeže a poté jeho předsedou. Vydal dvoudílné vzpomínky na poválečný stav v Československu *Svědectví o puči I a II*. Více k jeho osobě např. František KLÁTIL, *Republika nad stranami. O vzniku a vývoji Československé strany národně socialistické (1897–1948)*, Praha 1992, s. 286–291.

²²⁹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Zdeněk Slavík a spol., Operativní podsvazek č. 1, Úřední záznam O StB Praha ze dne 5. dubna 1948.

V roce 1948 maturoval na gymnáziu, ale s dalším studiem počítat nemohl.²³⁰ Poté nastoupil jako technický úředník do Povážských strojírén, závod 50 Praha. Tento závod byl sloučen s národním podnikem HEFA IV.²³¹

8.2.3. Skupina Dokážeme to a seskupení Eduard

S novým politickým uspořádáním v Československu Čejka nesouhlasil. Podle svých slov bezprostředně po únoru 1948 se svými kolegy, se kterými byl organizován v národně socialistické straně, se na jejím sekretariátu ptali na to, co se bude dít dál. Chtěli se dozvědět pokyny a rady od tehdejších autorit, např. od šéfa mládeže Oty Hory, od místopředsedy Petra Zenkla či od Vladimíra Krajiny. Bylo prý od začátku jasné, že chtějí dále vyvíjet svou činnost, organizovat skupiny či být jiným způsobem aktivně činnými. Čejka byl údajně u vzniku skupiny Dokážeme to, kterou založil s dalšími mladými národními socialisty. Nejdříve doufal, že západním zemím není politická situace v Československu a v dalších komunistických zemích lhostejná, a že se budou snažit v nich znovu nastolit demokratický režim.²³² Proto s dalšími lidmi podobného smýšlení, chtěl politickými prostředky připravit půdu pro restauraci demokratického režimu, a to za přispění Západu.²³³ Postupem času se ukázalo, že politickou cestou to nepůjde. Jedinou možností změny režimu byl ozbrojený konflikt. Tímto způsobem to alespoň vnímal Čestmír Čejka a někteří další členové nekomunistických stran. Proto se seskupení Dokážeme to transformovalo do zpravodajsko-vojenského seskupení Eduard. On sám byl velitelem jedné čety a vystupoval pod krycím jménem Jan Lobkovický.²³⁴

Podle výpovědi ve vyšetřovací vazbě ze dne 9. března 1950 Čejka uvedl, že jeho předmětem činnosti bylo mimo jiné získávat informace z různých oblastí. Údajně měl podat zprávu o zatčení studentů na obchodní akademii v Praze 2, kterou získal od své sestřenice Elišky Čejkové, dále informaci o obsazení továren na Slovensku vojskem, kterou slyšel od Slováků z Povážských strojírén. Zprávu

²³⁰ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

²³¹ U Průhonu 5, Praha 7.

²³² Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

²³³ Ještě koncem roku 1948 byl rozšířen názor o neodvratném válečném konfliktu mezi Západem a Východem. V tomto smyslu vyzněly některé zprávy od exilových politiků, kteří až později hovořili o nereálnosti tohoto vývoje z důvodu nepřipravenosti Západu. Více k tématu např. K. KAPLAN, *Největší politický proces M. Horáková a spol.*, s. 90.

²³⁴ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 18.

o stěhování archivu ÚV KSČ se dozvěděl z rozhovoru dvou komunistů v tramvaji. Informoval i o dovozu protitankových překážek do oblasti západních Čech, který viděl na vlastní oči při návštěvě pobočky Povážských strojírén. Některé zprávy si prý vymyslel. Např. to, že část vládního archivu bylo přestěhováno do Košic nebo že bylo přerušeno dodávání hovězího masa ze SSSR. Tyto zprávy údajně zjišťoval pro zahraniční agenty a vymyšlené zprávy je měly mylně informovat a zdiskreditovat československou vládu.²³⁵ Tento důvod zní dosti nepravděpodobně. Kdyby byl jeho primární úmysl tento, nejspíše by si podobné zprávy ani vymýšlet nemusel. Navíc hlavní záměr nejen jeho ale i ostatních ze skupiny nebyl pravděpodobně ten, aby musel za každou cenu ukazovat totalitní režim ve špatném světle.

U Krajského soudu 1. dubna 1966 Čejka vypověděl, že tyto zprávy Slavíkovi nepodával. Byly mu prý předkládány při dlouhém výslechu a on už byl na pokraji sil, proto se k nim nakonec přiznal.²³⁶ Když jsem se Čestmíra Čejky ptala, zdali skutečně podával nějaké informace, tvrdil, že se různé informace pro exil či pro CIC²³⁷ pořizovali, ale šlo většinou pouze o popisy situací, občanů, zprávy o tom, na které lidi je spolehnouti, které osoby slouží komunistické straně apod.²³⁸ Podle Souhrnné zprávy z roku 2008 měl být Čejka kontaktní osobou na důstojníky USA Johna Mc Laughlina a Joe Kolafu, kteří patřili mezi agenty CIC.²³⁹

Dále ve výpovědi ze 17. dubna 1950 uvedl, že na jaře 1949 odcizil spolu se Zdeňkem Slavíkem, Mirko Šťastným, Miroslavem Klapkou, Karlem Konvalinkou a Stanislavem Pardubským ze sekretariátu „obrozené“ socialistické strany²⁴⁰ v Praze²⁴¹ mapu okresu Prahy 12, na které byly vyznačeny jednotlivé organizace strany. Mapy

²³⁵ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2, Protokol o výpovědi s Čestmírem Čejkou ze dne 9. 3. 1950.

²³⁶ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Protokol o hlavním líčení ze dne 1. 4. 1966, č. j. 1 T 015/65.

²³⁷ Counter Intelligence Corps – zpravodajská služba armády Spojených států amerických. V rozhovoru ze dne 18. 11. 2010 Čestmír Čejka vyprávěl, že se ve skloněné formě doslova říkalo „CICu“. Agent CIC potom byl v rámci StB či Vojenské kontrarozvědky čten často foneticky jako „CICák“. I. PEJČOCH – P. TOMEK, *Agenti-chodci na popravišti*, s. 19.

²³⁸ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

²³⁹ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 7 a 8.

²⁴⁰ V. Bičíště měl mít údajně k místnostem sekretariátu klíč. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2, Protokol o výpovědi se Zdeňkem Slavíkem ze dne 7. 3. 1950. Skutečnost, že klíč od sekretariátu vlastnili, mi potvrdil i sám Čejka. Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

²⁴¹ Praha 12, Francouzská třída.

potom obkreslil Mirko Šťastný a Čejka je rozmnožil v továrně na světlotisku.²⁴² U soudu v roce 1966 tuto skutečnost Čejka potvrdil, zdůraznil však, že mapa se nacházela v klubovně mládeže a byla v jejím vlastnictví. Zároveň měly být odneseny písemnosti, týkající se činnosti do roku 1948, přesněji korespondence funkcionářů národně socialistické mládeže.²⁴³ Podle výpovědi Zdeňka Slavíka mělo jít o korespondenci a kartotéky členů. Chtěli údajně získat seznam bývalých národně socialistických členů, kteří souhlasili s komunistickým režimem a tyto osoby v případě převratu potrestat.²⁴⁴ Ve skutečnosti dle Čejky vzali především citlivé materiály, které se neměly dostat do rukou komunistů. Např. Čejka jako bývalý středoškolský referent vzal údajně archivy středoškolských i vysokoškolských studentů.²⁴⁵ Do map měli zakreslit všechny důležité budovy na Vinohradech pro případ převratu. Klubovny SČM měl mít na starosti Čejka, radnice Slavík a V. Bičíště.²⁴⁶

Mezi dalšími osobami, se kterými byla skupina Eduard v kontaktu, figurují jména škpt. Karel Hořínek a Josef Bičíště. Jako kontaktní osoba tu byl uveden Čestmír Čejka. Čejka měl podle archivních materiálů z vyšetřování vztah s dcerou Josefa Bičíště Alenou²⁴⁷ a také se přátelil s jeho synem Vladimírem Bičíštěm. Josef Bičíště byl od roku 1925 členem národně socialistické strany, v únoru 1948 vrchní rada ministerstva zemědělství a místopředseda Národního pozemkového fondu. J. Bičíště byl koncem února zatčen a držen ve vyšetřovací vazbě. Obvinili ho z toho, že se zúčastnil přípravy údajného přepadení Československého rozhlasu skupinou mladých národních socialistů. Propustili ho v červenci, ale nevzdal se aktivit, které by podporovaly udržení národně sociální strany, byť jen v ilegalitě. Vlastnil letní vilu v Ledečku na Sázavě, a proto se rozhodl zasadit svou činnost do této oblasti. Již v létě 1949 hledal spojení s bývalými národními socialisty. V září se dozvěděl

²⁴² ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2, Protokol o výpovědi s Čestmírem Čejkou ze dne 17. 4. 1950.

²⁴³ ABS, svazek V 6140 MV, Protokol o hlavním líčení, 1 T 015/65.

²⁴⁴ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2, Protokol o výpovědi se Zdeňkem Slavíkem ze dne 7. 3. 1950.

²⁴⁵ Tyto materiály údajně byly poté většinou zničeny. Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

²⁴⁶ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2, Protokol o výpovědi se Zdeňkem Slavíkem ze dne 7. 3. 1950.

²⁴⁷ Dle slov Čestmíra Čejky s ní však doopravdy nechodil. Sice se spolu ukazovali i na veřejnosti, ale především chtěli vyvolat dojem, že Čejka navštěvuje ji a nikoliv jejího otce. Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

o činnosti Karla Hořínka, který se však v minulosti zapletl s nacisty, a asi pro něho nebyl zcela důvěryhodný, protože mělo ze spolupráce sejít.²⁴⁸ Podle vyšetřovacích materiálů měl však Čejka spolu s Vladimírem Bičištěm údajně od Hořínka obdržet směrnicí ohledně zakládání ilegální organizace.²⁴⁹ Ve své výpovědi ze 17. dubna 1950 Čejka uvedl, že se s Hořínkem setkal v Kluckých Chvalovicích, kam odjel s Vladimírem Bičištěm, Ivo Fiedlerem, Otou Hofmanem²⁵⁰ a Václavem Chaloupkou, který v uvedené vesnici bydlel. Hořínek se u něho měl skrývat z důvodu svého útěku z TNP.²⁵¹ Zde jim předal zmíněné směrnice.²⁵² U soudu v roce 1966 sice Čejka tvrdil, že na podzim 1949 opravdu navštívil s V. Bičištěm jeho příbuzné v Kluckých Chvalovicích, nacházející se blízko Čáslavi, ale s žádným Hořínkem se tu nesetkal. Až v Praze mu prý Bičiště předal materiály, které získal od Hořínka. Čejka je poté dal jeho otci, Josefu Bičištěmu.²⁵³ Dle svědectví z roku 2011 Čejka podnikl do Kluckých Chvalovic dvě cesty, s Hořínkem se setkal jen při jedné z nich. Uvedené materiály podle Čejky skutečně existovaly a Čejka je měl předat J. Bičištěmu, ale k tomu nakonec nedošlo.²⁵⁴

Zajímalo mě, zda Čestmír Čejka přemýšlel o emigraci. Z rozhovoru vedeném v roce 2010 vyplývá, že o emigraci uvažoval, ale nakonec k ní nepřistoupil. Přesto měl údajně převést přes hranice některé z členů skupiny Jaro. On dle svého rozhodnutí tento čin neuskutečnil.²⁵⁵ Skupinu Jaro podle K. Kaplana tvořili funkcionáři národně socialistické mládeže, kteří začali s ilegální činností brzy

²⁴⁸ Více o Josefu Bičiště a o činnosti Karla Hořínka a dalších na Kutnohorsku a Čáslavsku Václav VEBER, *Xaver – Jindra. Odboj na Kutnohorsku a Čáslavsku*, Paměť a dějiny 3, č. 1, Praha 2009, s. 86–104.

²⁴⁹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 1.

²⁵⁰ Dle Čejky mělo jít o pozdějšího známého spisovatele a scénáristu Otu Hofmana (1928–1989), který je autorem mj. knihy *Lucie, postrach ulice* nebo scénářů k seriálům *Pan Tau* nebo *Návštěvníci*.

²⁵¹ Karel Hořínek (1901–1952) koncem druhé světové války v rámci Ligy proti bolševismu přednesl asi 35–40 přednášek v Pardubicích a v okolních městech na téma hrozby bolševismu a nutnosti obrany proti němu. Od okupantů obdržel stříbrnou svatováclavskou orlici, která byla nacistickým vyznamenáním. Dne 10. 5. 1945 byl zatčen jako kolaborant a od října 1945 až do dubna 1946 byl v pankrácké věznici. Soud v Chrudimi ho v říjnu 1946 odsoudil k 14 letům vězení. Po odvolání mu byl trest v červnu 1948 zmírněn na 7 let. Začátkem července 1949 uprchl z pracovního tábora na dole IDA v Malých Svatoňovicích. Vrátil se do svého rodného Pardubicka a brzy začal na Čáslavsku rozvíjet ilegální činnost. Nakonec byl opět zatčen a odsouzen k trestu smrti. Poprava se uskutečnila 7. 2. 1952 na Pankráci. Více k tématu např. V. VEBER, *Xaver – Jindra. Odboj na Kutnohorsku a Čáslavsku*, Paměť a dějiny 3, č. 1, Praha 2009, s. 86–104.

²⁵² ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 2, Protokol o výpovědi Čestmíra Čejky ze dne 17. dubna 1950.

²⁵³ ABS Praha, svazek V 6140 MV, Protokol o hlavním líčení, 1 T 015/65.

²⁵⁴ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

²⁵⁵ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

po únoru 1948. Jejich činnost měla Státní bezpečnost od začátku pod kontrolou díky své spolupracovníci v Klubu akademiků národně socialistických. Další spolupracovnice měla za úkol napojit se na organizaci Jaro. Čejka přímo hovoří o tom, že měl převést přes hranice jistou Foukalovou. Ve zprávách agenta se jméno Foukalová opravdu objevuje.²⁵⁶ Podle zprávy z roku 2008 byla skupina Dokážeme to skutečně v kontaktu s organizací Jaro, a to jmenovitě s Jiřím Trutnovským, Miladou Foukalovou a Hiršlem. Spolupráce započala v roce 1948 a skončila exilem.²⁵⁷

8.3. Zatčení a vyšetřovací vazba

K zatčení Čestmíra Čejky došlo 9. března 1950 ve čtyři hodiny ráno v jeho bytě²⁵⁸ a byla u něho nalezena německá pistole²⁵⁹ značky F. L. Selbstlader, ráže 7.65 mm, jeden zásobník a pět kusů nábojů.²⁶⁰ Byl převezen do pankrácké věznice,²⁶¹ kde tentýž den došlo k výsledku.²⁶²

V seznamu věcí doličných se u jména Čestmír Čejka nacházely tyto věci a dokumenty: členský průkaz národních socialistů na jméno Antonín Čejka,²⁶³ červenobílá ramenní páska s razítkem „Čs. strana národně socialistická kraj velká Praha – Krajský sekretariát – organizační oddělení“, fotografie Čejky na řečnické tribuně, nákras praporu skupiny Dokážeme to,²⁶⁴ originál hlášení na dvou listech s nadpisem Situační zpráva č. 1, dovoz surovin ze západních oblastí, tištěný dopis od Jana Masaryka z 23. ledna 1948, básnička s názvem Opravený Havlíček,²⁶⁵ báseň z 5. listopadu 1948 s nadpisem „Novému kapitánu sochy Svobody“,²⁶⁶ leták

²⁵⁶ K. KAPLAN, *Největší politický proces Milada Horáková a spol.*, s. 73–74.

²⁵⁷ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s 9.

²⁵⁸ Přemyslovská 23/2011, Praha 12.

²⁵⁹ Čejkova zbraň byla spolu s dalšími třemi předána dne 9. 3. 1950 k technickému přezkoumání technickému oddělení kriminální ústředny. ABS Praha, f. vyšetřovací spisy, svazek V 6140 MV, Operativní podsvazek Zdeněk Slavík a spol., č. j. 20137/64155-a-50.

Zbraň byla posouzena jako způsobilá k použití. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Operativní podsvazek Zdeněk Slavík a spol., Výsledek zkoumání střelných zbraní ze dne 23. 3. 1950, č. j. 927/1950-T-

²⁶⁰ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis mapa – č. 2, Zápis o zatčení.

²⁶¹ Tamtéž.

²⁶² Výsledky pokračovaly dne 10. a 11. 3. 1950. Poslední výsledek se uskutečnil dne 17. 4. 1950.

²⁶³ Otec Čestmíra Čejky.

²⁶⁴ Podle výpovědi Čestmíra Čejky u Krajského soudu v Praze je tento údaj vymyšlen. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Hlavní spis, Protokol o hlavním líčení ze dne 1. 4. 1966, č. j. 1 T 015/65. Žádný nákras praporu jsem v archivních materiálech nenalezla.

²⁶⁵ Viz příloha č. 4.

²⁶⁶ Viz příloha č. 5.

zpravodajské služby skupiny Dokážeme to, fotokopie tohoto letáku a fotokopie básně Opravený Havlíček.²⁶⁷ Podle výpovědi z 11. března 1950 báseň nadepsanou „Opravený Havlíček“ Čejka našel v dopisní schránce, kam mu byla hozena. Ponechal si ji a ukazoval ji svým přátelům.²⁶⁸ Čejka si dnes přesně nepamatuje, kdo tyto básně psal. Jelikož on se tvorbě podobných materiálů občas věnoval, připouští, že jejich autorem mohl být i on sám. Dále zdůraznil, že u něho nebyly nalezeny žádné důležitější materiály, které by se vztahovaly k činnosti skupiny Dokážeme to, resp. seskupení Eduard. Důvod byl ten, že věděl o zadržení Zdeňka Slavíka, jenž byl zatčen 27. února 1950. Tušil, že stejný úděl čeká i jeho, proto se údajně snažil o zničení závažných dokumentů.²⁶⁹

K událostem spjatých s vyšetřovací vazbou se Čestmír Čejka nechtěl ve svém vzpomínání podrobněji vracet. Pouze zmínil, že se před vyšetřovateli snažil dělat podle vlastních slov „blbého“,²⁷⁰ i když v nich zřejmě vzbudil dojem opačný, neboť v záznamech o jeho osobě byl popsán jako velice inteligentní člověk.²⁷¹ Vyšetřovací vazba tradičně slouží k zabránění obviněnému dále páchat trestné činy, ovlivňovat svědky či utéct před stíháním. Zároveň ale musí být dodržována presumpce neviny: před vyřčením rozsudku se na obviněného pohlíží jako na nevinného. Za komunistického režimu byla sice presumpce neviny obsažena nadále v trestních zákonech, ale realita byla zcela jiná. Vazba se stala prostředkem nátlaku na vyšetřovaného, který se nechtěl doznat.²⁷² O přiznání jako hlavním důkazu jsem se zmínila již výše. Zákonem předepsaný prokurátorův souhlas s uvalením vazby byl získáván zcela formálně, často s mnohaměsíčním zpožděním, někdy dokonce vůbec ne. Činnost orgánů StB nebyla nijak nezávisle kontrolována, Státní bezpečnost ovládala celý vyšetřovací proces.²⁷³

Vazba měla vězně psychicky podlomit. Vybavení cely bylo skromné, vězeň byl bez osobních věcí, stále pod dohledem, bez dostatku jídla, většinou pobýval

²⁶⁷ NA Praha, f. Státního soudu, Seznam věcí doličných ze dne 19. 5. 1950, č. j. Pst I 753/50.

²⁶⁸ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Protokol o výpovědi s Čestmírem Čejkou ze dne 11. 3. 1950.

²⁶⁹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

²⁷⁰ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

²⁷¹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 6140 MV, Vyšetřovací spis – mapa č. 1, Skutkový děj trestné činnosti jednotlivých osob.

²⁷² V. HEJL, *Zpráva o organizovaném násilí*, s. 165.

²⁷³ Prokop TOMEK, *Dvě studie o československém vězeňství 1948–89*, Praha 2001, s. 59.

v samovazbě. Tyto podmínky byly navíc ztěžovány dalšími opatřeními: např. zákazem sedět, častým nočním buzením apod.²⁷⁴

8.4. Proces

Jak jsem již uvedla v kapitole *Proces Zdeněk Slavík a spol.*, hlavní přelíčení se konalo 10. až 12. července 1950 u Státního soudu v Praze. Čestmíru Čejkovi byl přidělen jako obhájce Jan Hloušek.²⁷⁵ Původně měl Čejku obhajovat Pravoslav Heřbolt.²⁷⁶ Ten však ve dnech 10. až 12. července 1950 již obhajoval ve Vysokém Mýtě, proto ho musel nahradit zmíněný J. Hloušek.²⁷⁷ O obhajobu v pravém slova smyslu nešlo. Obžalovaní se mohli se svými advokáty setkat až těsně před procesem. Dokonce nebylo výjimkou, že obhájcův projev bylo obtížné rozpoznat od řeči prokurátora.²⁷⁸ Advokát Čejkovi při procesu údajně řekl, že má být statečný a vydržet do konce. Na otázku, jaký bude konec, obhájce prý odpověděl: „*Vypadá to špatně. Je to na smrt.*“²⁷⁹ V protokolu o hlavním přelíčení stojí, že Čejkův obhájce pro něj žádal vyměření trestu na svobodě. Čejka při svém vyjádření prosil o mírný trest.²⁸⁰ Na hlavní líčení vzpomíná Čejka takto: Nejdříve je jeden z prokurátorů označil za lumpy, kteří si zaslouží nejvyšší trest. Po přestávce byli prokurátoři vyměněni a jeden z nich promluvil v tom smyslu, že tito mladí lidé byli zneužití zkušenými politiky, ke kterým patřila např. Milada Horáková, a je tu ještě naděje k jejich převýchově. V protokolu o hlavním přelíčení však nic takového uvedeno nebylo.²⁸¹

Politický proces znamenal v tehdejší době přesně naplánovanou událost, v níž se scénář musel dodržovat do poslední tečky. Podle vojenského prokurátora Milana

²⁷⁴ V. HEJL, *Zpráva o organizovaném násilí*, s. 169–170.

²⁷⁵ Tento obhájce byl přidělen i Zdeňku Kultovi a Janu Šedivému. NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50.

²⁷⁶ NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50.

²⁷⁷ NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50, Úřední záznam ze dne 6. 7. 1950.

²⁷⁸ V. HEJL, *Zpráva o organizovaném násilí*, s. 213.

²⁷⁹ Podobnou odpověď slyšel od svého obhájce Břetislava Nohavce i Mirko Šťastný. Na otázku, kolik let může čekat, mu Nohavec údajně odpověděl: „*Co se ještě ptáte, člověče, vy máte trest smrti.*“ I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, s. 67.

²⁸⁰ NA Praha, f. Státního soudu, Protokol o hlavním přelíčení, Or I/V 51/50.

²⁸¹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

Richtera nebylo výjimkou, že prokurátor byl kárán, když jen trochu změnil znění otázek připravených Státní bezpečností.²⁸²

V procesu Zdeněk Slavík a spol. soud Čejku odsoudil pro velezradu²⁸³ a vyzvědačství²⁸⁴ k 17 letům odnětí svobody.²⁸⁵ Trest mu byl navíc ztřeštěn každého půlroku tvrdým ložem.²⁸⁶ Proti rozsudku se neodvolal. Bylo mu tak doporučeno, protože kdyby došlo k opětovnému otevření případu, mohlo se stát, že by nakonec dostal vyšší trest.²⁸⁷

Kromě trestu odnětí svobody musel také zaplatit peněžitý trest 50 000 Kčs, který se pro případ nedobytnosti změnil na další těžký žalář v trvání 20 dní. K dalším postihům patřila konfiskace celého jmění a ztráta občanských práv na dobu deseti let.²⁸⁸ I za další léta strávená ve vazbě, resp. ve výkonu trestu musel platit. Státní soud v Praze se 26. ledna 1952 v neveřejném zasedání usnesl, že odsouzení jsou povinni nahradit náklady řízení u soudu I. stolice částkou 2 160 Kčs a náklady za vazbu, resp. výkon trestu.²⁸⁹ Náklady za vyšetřovací vazbu v době od 9. března 1950 do 31. prosince 1951 u Čejky činily 26 171,85 Kčs.²⁹⁰ Státní prokurátor v Praze rozhodl o zastavení exekučního vymáhání peněžitého trestu 50 000 Kčs z toho důvodu, že by další vymáhání bylo bez výsledku.²⁹¹

8.5. Léta strávená v internaci

Po vynesení rozsudku 12. července 1950 byl Čejka 27. července t. r. převezen do stanice Ostrov u Karlových Varů.²⁹² Poté asi tři nebo čtyři roky strávil

²⁸² V. HEJL, *Zpráva o organizovaném násilí*, s. 98.

²⁸³ Podle § 1 odst. 1 lit. c/, odst. 2 zákona č. 231/48 Sb.

²⁸⁴ Podle odst. 3. lit. e/, téhož zákona.

²⁸⁵ NA Praha, f. Státního soudu, Rozsudek Or I/V 51/50. Jménem republiky.

²⁸⁶ NA Praha, f. Státního soudu, Nařízení, aby tento trest byl vykonán, Or I/V 51/50.

²⁸⁷ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

Stejným způsobem reagovala i Růžena Košková-Krásná, která byla odsouzena v procesu Emil Weiland a spol. v červenci 1950 v Liberci. Podle jejich slov se proti rozsudku neodvolala, protože se stávalo, že byl trest místo snížení navýšen. Kateřina KOČOVÁ, *Paměť Liberecka I. – Příběh Růženy Koškové-Krásné*, in: Fontes Nissae 5, Liberec 2004, s. 285.

²⁸⁸ ABS Praha, svazek V 6140 MV, Státní soud v Praze, Rozsudek Or I/V 51/50-22. Jménem republiky.

²⁸⁹ NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50, Usnesení ze dne 26. 1. 1952.

²⁹⁰ NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50, Usnesení ze dne 26. 1. 1952. Čestmír Čejka byl o tomto rozhodnutí obeznámen dne 7. 2. 1952 u velitelství SVS v Ostrově u Karlových Varů. Čejka vzal sdělení na vědomí a stížnost nepodal. NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50, Protokol ze dne 7. 2. 1952.

²⁹¹ NA Praha, f. Krajské prokuratury, Pst I 753/50, Usnesení ze dne 2. 8. 1952.

²⁹² NA Praha, f. Státního soudu, Or I/V 51/50.

ve vězeňském táboře Vykmánov II (známým pod názvem „L“) na Jáchymovsku v nechvalné Věži smrti.²⁹³

Vykmánov II vznikl zřejmě na začátku roku 1951. Vězni v tomto táboře pracovali ve mlýnech na uranovou rudu. Zástupce náčelníka vězeňského odboru Ministerstva národní bezpečnosti (MNB) 15. srpna 1952 ve své zprávě uvedl, že do tohoto tábora jsou umisťováni jen ti nejtěžší a nepolepšitelní vězni. Civilní zaměstnanci drtírny rudy se pravidelně podrobovali lékařským prohlídkám, na vězně se toto opatření nevztahovalo. Počet vězňů v táboře se pohyboval kolem tří set. V květnu 1956 se tábor Vykmánov II rušil.²⁹⁴ Jeden z vězňů Karel Pecka²⁹⁵ v *Motácích nezvěstnému* uvedl: „Prostranství ohraničovala z protější strany soustava baráků a bud pro příjem, měření a třídění rudy, dovážené těžkými nákladáky, po straně blíže klágru se táhla linka podzemních boxů, spojených dlouhým transportérem s věží nad skladovými halami, které uzavíraly nádvoří ve tvaru skoby. Věž skrývala ve svých útrobách mohutné drtící válce, byla vlastně mlýnem na rudu.²⁹⁶ (...) Věž na Elku byla vlastně jen gigantickým mlýnem, tak výkonným, že stačil semlít úrodu celé země. Také prášil – leč moučku černou. A proto si tahle mlýnice vysloužila své poetické přívěsko, věž černé smrti.“²⁹⁷

Podle svědectví jednoho z dalších bývalých politických vězňů gen. Antonína Husníka²⁹⁸ se ruda vyvážela ve vozíčkách nahoru, tam ji jeden člověk vysypal a pak po sítích padala dolů. Podle jeho slov byla všude mračna radioaktivního prachu. Dole museli vězni rudu naházet do 80kilových barelů. Dva lidé rudu přihazovali

²⁹³ Fotografie viz příloha č. 16.

²⁹⁴ Ludmila PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj*, Hradec Králové 2002, s. 58.

²⁹⁵ Karel Pecka (1928–1997), český spisovatel. V roce 1949 byl zatčen a odsouzen k 11 letům vězení pro velezradu, rozšiřování protistátních tiskovin a pokus o překročení státních hranic. Po návratu z vězení pracoval jako jevištní technik v Národním divadle a od roku 1965 se převážně věnoval literatuře. Jeho díla vycházela v samizdatech a v zahraničí. Ve svých knihách často čerpal z vlastních zkušeností a zážitků ze života v komunistickém Československu. K jeho dílům např. patří soubory povídek o vězních *Úniky* (1966), *Na co umírají muži* (1968) a *Hra na bratrství* (1968), romány *Horečka* (1967), *Veliký slunovrat* (1968) nebo *Motáky nezvěstnému* (1980).

²⁹⁶ Karel PECKA, *Motáky nezvěstnému*, Brno 1997, s. 293.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 297. Více k tématu také např. František ŠEDIVÝ, *Pod věží smrti*, s. 100 „Vlastní tábor nebyl veliký, tvořily ho čtyři baráky. Dva obytné asi pro 300 vězňů, ve třetím byla umístěna táborová kuchyně, sklad a marodka, ve čtvrtém pak kanceláře velitelství. Tábor ležel východně od závodu. Radioaktivní prach sem zaléтал při sebemenších poryvech západního větru, který zde vanul nejčastěji. Ze záření nebylo úniku.“

²⁹⁸ V prosinci 1950 byl Antonín Husník odsouzen pro údajný zločin velezrady k deseti letům žaláře. Více k jeho osobě např. Zdeněk F. ŠEDIVÝ, *Domeček. Mučírna na Hradčanech*, Brno 2004, 83–84.

a ostatní ji podle něj museli asi osmi nebo desetakilovými palicemi natlouci do relativně malých otvorů.²⁹⁹

Uran se na Jáchymovsku těžil od 19. století, v roce 1902 se z jáchymovského smolince izolovalo rádium a těžba se ještě zvýšila. Československý uranový průmysl se naplno rozběhl po druhé světové válce. V uranových dolech Rovnost a Bratrství se začalo pracovat 12. června 1945. Dne 1. ledna 1946 převedlo Československo majetek na národní podnik Jáchymovské doly a jeho produkce se zaměřila výhradně na SSSR. Těžba uranu si vyžádala velký počet zaměstnanců, proto byli pro tyto potřeby nejprve vyňati z odsunu němečtí horníci a v březnu 1946 němečtí váleční zajatci. Od března 1949 je nahradili vězni a od října 1949 tzv. chovanci táborů nucených prací.³⁰⁰ Do tábora ve Vykmanově přišlo začátkem března 1949 209 trestanců (dle tehdejší terminologie), v dubnu počet dosáhl téměř tisíce vězňů. Od května začali pracovat v Jáchymovských dolech. V červnu byl zřízen tábor na Mariánské. Postupně vznikly pracovní tábor v Horním Slavkově, později nazývaný Prokop (2. července 1949), tábor na dole Eliáš (29. července 1949), tábor na dole Rovnost (15. září 1949) a na dole Svornost (4. prosince 1949). Ze zápisů o prohlídkách táborů na Jáchymovsku a Slavkovsku pracovníky velitelství Sboru vězeňské stráže (SVS) v roce 1949 vyplývá, že v ubytování vězňů byly velké nedostatky, většina táborů neměla potřebné množství vody, pitná voda se dovážela a často se musely obejít i bez nejzákladnějších léků. Následující léta vznikaly další tábory a do konce roku 1951 se téměř vybudovala síť vězeňských táborů v uranových oblastech. Poslední tábor vznikl v květnu 1953 na Příbramsku a byl jím tábor Bytíz.³⁰¹

Práce v uranových dolech představovala pro vězně nebezpečí, často museli vykonávat práci v místech, kde civilní zaměstnanci nechtěli nebo nesměli pracovat. Rovněž byli vystaveni radioaktivnímu záření bez ochranných pomůcek, což mělo

²⁹⁹ *Věž smrti*, režie Kristina Vlachová, 2002.

³⁰⁰ Tábory nucené práce (TNP) byly zřízeny podle zákona 247/48 Sb. V prostoru Jáchymov a Příbram bylo zřízeno 5 TNP. Více k tématu např. František BARTÍK, *Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech 1949–1951*, Praha 2009.

³⁰¹ L. PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Za svobodu a demokracii III*, s. 54–75. Více k tématu také např. Karel KAPLAN – Vladimír PACL, *Tajný prostor Jáchymov*, České Budějovice 1993.

negativní vliv na jejich zdraví.³⁰² Ionizující záření mělo mj. za následek onemocnění karcinogenu plic a leukemie. Situace se zlepšila až v roce 1957, kdy vstoupila v platnost nižší norma koncentrace radonu v důlním prostředí.³⁰³ K dalším nebezpečím se připisovaly závaly, různé úrazy apod. Neblahý vliv na zdraví měly i kázeňské tresty v korekcích, kam byli vězni umisťováni např. kvůli nedodržení pracovních norem.³⁰⁴ Korekce byly betonové, nevytápěly se, vězni nedostávali pokrývky.³⁰⁵

Zdravotní péče v pracovních táborech byla nedostačující, zvláště v počátečních letech 1949–1952. Na konci roku 1950 ve Stanici SVS Ostrov fungovalo deset lékařských a osm zubních ordinací. Ve Státní oblastní nemocnici v Karlových Varech vzniklo zvláštní oddělení pro vězně. Kapacita třiceti šesti lůžek se však brzy stala nedostatečnou, k rozšíření ale nedošlo. V táborech pracovali ošetřovatelé či lékaři-vězni. Nejdříve tuto pozici zastávali převážně retribuční vězni,³⁰⁶ později i vězni političtí. Docházelo i k situacím, především v počátečním období, že táborovým lékařem se stal člověk bez odborných lékařských znalostí.³⁰⁷

Čestmír Čejka nechtěl o zážitcích z vězení příliš hovořit. Pro každého není jednoduché vzpomínat na zlé okamžiky svého života a ještě těžší je o nich mluvit. Je jisté, že se léta strávená v nevhodném prostředí, bez dostatečné stravy a lékařské péče podepsala na jeho zdraví. Jedna z mála příhod, o které se Čejka zmínil, souvisí s jeho onemocněním břišním tyfem. Touto nemocí trpěl v táboře na Jáchymovsku, kde jako lékař sloužil Němec, pravděpodobně retribuční vězeň, jenž podle Čejky působil za druhé světové války v Terezíně, kde údajně zanedbal epidemii skvrnitého tyfu.³⁰⁸

³⁰² L. PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Za svobodu a demokracii III*, s. 54–75.

³⁰³ Tomáš BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali, Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1949–1961*, Praha 2009, s. 104–107.

³⁰⁴ L. PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Za svobodu a demokracii III*, s. 54–75.

³⁰⁵ L. PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Sborník archivních prací 44*, č. 2, Praha 1994, s. 401.

³⁰⁶ Retribuční vězni často zastávali ve vězeňských zařízeních i další důležité funkce. Např. bývali tzv. staršími a jejich zástupci či pomocníky, působili jako chodbaři, ošetřovatelé, holiči nebo dohlížitelé v pracovním provozu. Více k tématu např. Tomáš STANĚK, *Retribuční vězni v českých zemích 1945–1955*, Opava 2003.

³⁰⁷ T. BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali, Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1949–1961*, s. 97–99.

³⁰⁸ Skvrnitý tyfus je onemocnění rickettsií. Na člověka je přenáší nejčastěji veš šatní prostřednictvím trusu vnikajícího do drobných ranek v kůži vzniklých pokousáním nebo škrábáním. Zdrojem nákazy je nejčastěji nemocný člověk. Nemoc se vyskytovala dříve poměrně často ve východní Evropě a časté

V případě Čejky nepoznal, že má tyfus břišní.³⁰⁹ Na toto závažné onemocnění musel upozornit Čejkův tehdejší spoluvězeň a pozdější švagr Hubert Procházka,³¹⁰ který před zatčením studoval medicínu. Čejku nakonec odvezli do nemocnice v Karlových Varech.³¹¹

Zdravotní potíže nepředstavovaly jediný problém, který politické vězně sužoval. Většina za nejhorší důsledky své internace považovala odloučení od společnosti, od své rodiny, od své práce a zálib. Kontakt s rodinou mohli udržovat jen minimálně. Vězeňský řád S-4 povoloval dopisování a příjem návštěv podle zařazení do výhodnostní skupiny.³¹² Vězni z I. kategorie mohli obvykle obdržet a odeslat dopis jednou za dva měsíce. Velitel tábora mohl v odůvodněných případech svolit k tzv. mimořádnému dopisu. Dopisy podléhaly cenzuře. Na návštěvu měl trestanec nárok jednou za dva měsíce v délce trvání dvaceti minut. V roce 1953 vydalo Ministerstvo národní bezpečnosti Řád NZ, podle kterého odsouzení mohli

a závažné byly zejména epidemie v době válek. Onemocnění se projevuje akutním horečnatým stavem, silnou bolestí hlavy, končetin, schváceností. Zhruba po 4–7 dnech se objevuje exantém, nejprve v horní části trupu a v podpaží, později i na končetinách. V těžkých případech dochází ve vysokém procentu u neléčených osob, zejména starších, k úmrtí. Martin VOKURKA – Jan HUGO a kol., *Velký lékařský slovník*, Praha 2009, s. 858.

³⁰⁹ Břišní tyfus je onemocnění způsobené bakterií *Salmonella typhi*. Nákaza vzniká požitím kontaminované vody nebo stravy. Poté, co se bakterie dostane do těla, množí se v krvi a lymfatických tkáních. Dnes se nemoc vyskytuje převážně v zemích s teplým klimatem a nízkým hygienickým standardem, zejména v Africe, Asii a Střední a Jižní Americe. Mezi základní projevy nemoci patří náhlé vysoké horečky, zimnice, nechutenství, nevolnost, malátnost, bolesti hlavy. Postižený má bledou suchou kůži a nahnědlým povlakem potažený jazyk. S postupem nemoci se objevují zácpy a zarudlé skvrny na břiše, to může být lehce nafouklé a na dotek velmi citlivé.

Břišní tyfus. Vitalia.cz [online]. [Citace 20. 4. 2011] <<http://www.vitalia.cz/katalog/nemoci/brisni-tyfus/>>.

³¹⁰ Hubert Procházka se narodil 27. prosince 1930 v Brně. V roce 1946 vstoupil do Československé strany národně socialistické, byl též členem Junáku. Po absolvování gymnázia začal počátkem 50. let studovat medicínu na VŠ. Po únoru 1948 se podílel na tisku a distribuci letáků, obsluhoval rádiové spojení pro agenty CIC a také pomáhal udržovat písemný styk mezi pronásledovanými duchovními. V roce 1952 byl zatčen a odsouzen v procesu s odbojovou skupinou Skautský odboj Beneš k 11 letům vězení za velezradu a špionáž. Trest si odpykával i v Jáchymově, kde pracoval v třídně uranu a v místní vězeňské nemocnici. Na svobodu byl propuštěn roku 1958. Více k jeho osobě např. *Hubert Procházka*. Političti vězni.cz [online]. [Citace 23. 3. 2011] <<http://www.politictivezni.cz/rozhovor-s-hubertem-prochazkou.html>>

³¹¹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2010, v Praze.

³¹² Do I. výhodnostní skupiny byli zařazeni ti, kteří zůstávali nepřáteli nového lidově demokratického zřízení, nebo ti, kteří měli špatnou pracovní morálku, špatně se chovali nebo nejevili žádné známky nápravy. Do II. skupiny patřili vězni, kteří prokazovali lepší pracovní morálku, spáchaných činů litovali a byla naděje na jejich nápravu. V III. kategorii se nalézali ti, kteří ve II. skupině vyvíjeli vysoké pracovní úsilí a dobře se chovali. Do IV. skupiny se řadili trestanci s vysokou pracovní morálkou, projevovali dobrou pracovní morálku a zapojili se do socialistického soutěžení na pracovištích. O tomto zařazení rozhodoval velitel tábora dle návrhu vedoucího výchovy a s přihlédnutím k stanovisku lékaře. Do I. skupiny byli často zařazeni odsouzení podle zákona č. 231/1948 Sb. a zákona č. 86/1950 Sb. V ní obvykle zůstali po celou dobu výkonu trestu. T. BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali*, s. 129.

přijímat a odesílat dopisy podle táborového řádu, nejméně jedenkrát za čtyři měsíce. Návštěvu mohl odsouzený z I. skupiny přijmout jednou za osm měsíců. Od počátku existence Stanice SVS Ostrov posílání a přijímání dopisů a návštěv záviselo na pracovním výkonu trestance a na jeho chování. Někteří političtí vězni své blízké neviděli dokonce několik let.³¹³

O době prožité v pracovních táborech, především v táboře „L“ Čejka v knize *Svědectví* uvedl: „Nikdo nepočítal s tím, že přežijeme. Já jsem prostě na Elku nepředpokládal, že přežiji, nebyla naděje, nebyla možnost, protože v těch podmínkách se to prostě nedalo. A to nebylo jen Elko, to byl Leopoldov, to byly mnohaleté vazby na Státní bezpečnost. (...) Nedá se vyžít pod zemí, v kobce, kde člověka ráno vzbudí ve čtyři hodiny, v deset hodin mu dovolí, aby zdánlivě usnul, celý den musí chodit čtyři metry tam, čtyři metry zpátky, velice špatně oblečen, když je prakticky promrzlý z tohoto sklepa, který nemá prakticky do úst takřka nic, to je zanedbatelná část, a když si konečně mohl večer lehnout, tak směl spát v pozoru, to znamená musel si lehnout naznak, přikrýt se čímisi, co bylo nazváno dekou, a dívat se do světla dvou dvoustovek žárovek. Také se to dá přežít, ale je to hrozné. Nechci hovořit o Mariánské, kterou jsem také prožil, kde byli lidé pověšeni na katry, tedy na mříže, tak dlouho, až jim prostě zchromly ruce, protože byli vyvěšeni jak Ježíš Kristus.“³¹⁴

Tábor Mariánská, o kterém se Čejka zmínil, vznikl 4. června 1949 a byl obsazen 209 vězni. Původní představa byla taková, že se do tohoto tábora budou umisťovat odsouzení Státním soudem, kteří mají méně než dvacet pět let.³¹⁵ V budově bývalého kláštera na Mariánské byla v letech 1950–1951 umístěna věznice útvaru Jeřáb.³¹⁶ Příslušníci StB zde vyšetřovali připravované útoky, nepovolené styky s civilními pracovníky, napadení ostrahy tábor apod. Také podle svědectví dalších vězňů vyšetřovatelé používali fyzické a psychické násilí.³¹⁷

³¹³ T. BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali*, s. 151–152.

³¹⁴ L. VRKOČOVÁ (ed.), *Svědectví*, s. 169–170.

³¹⁵ T. BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali*, s. 46.

³¹⁶ Na Mariánské působil oddíl Jeřáb II., který řídil službu u čtyř rot a jedné čety, vykonávající ostrahu u TNP. Celý útvar Jeřáb byl v červenci 1951 nahrazen Velitelstvím oblasti Jizera. Jiřina DVOŘÁKOVÁ, *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, Praha 2007, s. 223.

³¹⁷ T. BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali*, *Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1949–1961*, s. 142.

Čejka byl vyšetřován na Mariánské v prosinci 1950 ohledně zpravodajské činnosti skupiny Eduard IV. Jelikož z tohoto vyšetřování usoudil, že na skupinu se napojili agenti StB, ihned kontaktoval Zdeňka Otrubu³¹⁸ dopisem (přesněji řečeno tzv. motákem – přes civilního zaměstnance), který podepsal krycím jménem a v němž jej pod domluveným kódem vyzýval, aby co nejdříve s dalšími členy skupiny opustil Československo, protože jim hrozí nebezpečí.³¹⁹ Toto potvrdil také Jiří Málek,³²⁰ jenž byl členem sk. Eduard IV.³²¹ Příslušníci této skupiny nakonec do zahraničí neuprchli a byli odsouzeni v listopadu 1952 za trestný čin velezrady a vyzvědačství.³²² Celý proces dostal název František Šedivý³²³ a spol. a soud v něm odsoudil 21 osob s tresty od 3 měsíců do 14 let.³²⁴

Někteří vězni se rozhodli svou situaci řešit jiným způsobem než jen pasivním přijímáním reality. Možností vzepření se proti pravidlům vězeňského zařízení mnoho neměli. Na Jáchymovsku bylo vystoupení proti vedení táborů ojedinělé. Šlo většinou o spontánní reakce na hromadící se bezpráví, nikoli o organizovaný odpor. Každý menší projev odporu byl většinou tvrdě potrestán.³²⁵ Čestmír Čejka se podle návrhu na potrestání z 30. dubna 1954 měl podílet na přípravě provokace proti staršímu táboru v táboře Ostrov v pracovním útvaru (PÚ) – L.³²⁶ Čejka se k tomuto incidentu

³¹⁸ Zdeněk Otruba byl členem sk. Eduard IV. Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 13.

³¹⁹ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, Praha 2008, s. 16.

³²⁰ Jiří Málek se narodil 21. 8. 1930 v Praze. Po válce se stal členem národně socialistické mládeže. V roce 1952 byl zatčen a odsouzen na 11 let. Propuštěn byl r. 1960, ale na jaře 1962 opět zatčen (viz. kapitola *Proces Pavel Burian a spol.*). Podruhé se dostal na svobodu v roce 1965. Poté vystudoval Filozofickou fakultu v Praze, kde pracoval jako asistent. Po roce 1989 pracoval v Úřadu dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu. Více k jeho osobě např. *Jiří Málek. Političtí vězni.cz* [online]. [Citace 27. 2. 2011]. <<http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>>.

³²¹ Rozhovor s Jiřím Málkem, 18. 2. 2011, v Praze.

³²² Podle Zprávy o prošetření některých skutečností v trestní věci Františka Šedivého a spol. z roku 1957 však byla jejich činnost vyprovokována agenty Stb, jmenovitě agentem „Petrem“ a agentem jménem „Charvát ze 14“. Zpráva o prošetření některých skutečností v trestní věci František Šedivý a spol. z 25. července 1957. Osobní archiv Jiřího Mála.

³²³ František Šedivý se narodil 2. července 1927 v Zadní Třebáni. Roku 1944 byl pracovně nasazen v továrně Junkers. Jako spojka se zapojil do protinacistického odboje. Po únorovém převratu se zapojil do činnosti proti režimu. V procesu, ve kterém byl označen jako hlavní vedoucí skupiny, dostal nejvyšší trest, a to 14 let. Propuštěn byl v roce 1965. Více k jeho osobě např. *Ing. František Šedivý – Životopis. Paměť národa* [online]. [Citace 27. 2. 2011] <http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/73?locale=cs_CZ>.

³²⁴ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, Praha 2008, s. 13

³²⁵ L. PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: Sborník archivních prací 44, č. 2, Praha 1994, s. 402.

³²⁶ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Rozhodnutí o připojení věcných důkazů k vyšetřovacímu svazku.

jako k ostatním zážitkům z doby internace nechtěl vracet, pouze přiznal, že vzpoura se skutečně uskutečnila a on sám v ní figuroval.³²⁷

Snad ve všech věznicích a táborech docházelo k útěkům nebo alespoň k jejich pokusům. Většina útěků se nezdařila a ti, kteří byli dopadeni, se většinou poté ocitli na několik týdnů v korekcích, museli snášet bití, omezený příjem jídla a nedostatek spánku, jenž byl zapříčiněn tím, že nesměli ulehnout na betonovou podlahu. Ostatní vězňové, ač neměli s útekem nic společného, se také nevyhnuli potrestání, např. museli hodiny stát na placu nebo dostali brigádnickou práci navíc.³²⁸

Čejka se také zmínil o tom, že mu Státní bezpečnost nabídla přechod přes hranice do Spolkové republiky Německo s tím, že ho tam bude potřebovat. Pro větší důvěryhodnost chtěli naaranžovat falešný útek, při kterém budou střílet, ale zasáhnou někoho jiného než Čejku. Čejka se nyní domnívá, že ze začátku by po něm v zahraničí víceméně nic nechtěli, počkali by, až by se zde zabydlel, seznámil s prostředím, s lidmi a potom by využili jeho služeb. Čejka nabídku nepřijal, ale nyní si myslí, že někteří spoluvězni byli do podobných záležitostí jistě zainteresováni, zřejmě ne přímo do útěků, ale do spolupráce s StB.³²⁹ Tato skutečnost je pochopitelná i z těch důvodů, že již od roku 1948 byli ve věznicích využíváni tajní agenti Státní bezpečnosti.³³⁰

V internačních zařízeních se naskytlo málo chvil na odpočinek a ne všude byly mimopracovní aktivity tolerovány. Vězni se mohli věnovat např. čtení knih a v táboře Vojna probíhaly v letech 1953–1955 každý měsíc hudební koncerty.³³¹ Každý vězeň měl nějakou činnost, kterou bychom mohli označit jako útek z reality, něco, co mu pomáhalo smířit se se situací, ve které se ocitl. Každý si našel něco jiného, v případě Čejky mohlo jít např. o psaní básní a jiných textů, kterému se, pokud měl možnost, občas věnoval. Další jeho aktivitu, jež pro něho mohla znamenat únik a zároveň nadějný bod pro budoucnost, zmínil bývalý politický vězeň Karel Pecka ve svém prozaickém díle *Motáky nezvěstnému*. Pecka určitou dobu strávil také ve výše zmíněném táboře „L“, kde se setkal i s Čestmírem Čejkou. Napsal o něm:

³²⁷ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

³²⁸ Více k tématu např. Z. Dvořáková, *Z letopisů třetího odboje*, s. 196–201.

³²⁹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

³³⁰ Více o agenturní činnosti ve vězeňských zařízeních za komunistického režimu např. Prokop TOMEK, *Dvě studie o československém vězeňství 1948–1989*, Praha 2000.

³³¹ T. BURSÍK, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali*, s. 122.

„Zůstal tam i Mirek Čejka, činovník bývalého Svazu národně socialistické mládeže, který s předstíranou vážností tvrdil, že se jednou stane prezidentem státu, a na tuto funkci trénoval tým, že nacvičoval hodinové projevy na jakémkoliv téma, o historii, sociálních otázkách, či o okenních římsách.“³³² Tato ukázka zároveň dokazuje, že Čejka po celý svůj život toužil po uplatnění se v politickém životě.

Politici vězni si v komunistických věznicích a pracovních táborech neodpykávali své tresty sami, potkávali se s odsouzenými na základě retribučních dekretů prezidenta Eduarda Beneše,³³³ s kriminálními vězni³³⁴ nebo později se samotnými komunisty. Vězni se lišili nejen důvody, kvůli kterým si trest odpykávali, národností, ale také politickým smýšlením či náboženským vyznáním. Např. ve Vykmánově II bylo v roce 1955 hodně kněží.³³⁵ Vzniklo zvláštní společenství lidí, které spojovalo pouze prostředí, ve kterém museli koexistovat. V druhé polovině padesátých a v šedesátých letech díky amnestiím a propouštěním docházelo k úbytku politických vězňů, proto politici vězni, kteří ve věznicích zůstali, byli oproti ostatním v menšině.

Dne 30. června 1956 byl Čejka přemístěn do NPT³³⁶ Příbram schr. 60.³³⁷ Poté byl v NPT v Opavě³³⁸ a od 28. ledna 1959 v NPT v Plzni.³³⁹

8.6. Rehabilitace

V padesátých letech se Čejkovy rodiče snažily dosáhnout propuštění syna z vězení. Čejka říká, že tyto snahy svým rodičům spíše rozmlouval, byl toho názoru, že kdyby došlo k nějaké úpravě výše jeho trestu, bylo by to zřejmě za předpokladu,

³³² K. PECKA, *Motáky nezvěstnému*, s. 327.

³³³ Retribučními vězni nebyli pouze lidé německé národnosti, ale také Češi odsouzení za kolaboraci, slovenští luďáci nebo maďarští nacionalisté. Dle mínění většiny politických vězňů byli retribuční vězni odsouzení oprávněně, proto k nim většinou cítili opovržení. Více k tématu např. T. STANĚK, *Retribuční vězni v českých zemích*.

³³⁴ Např. Mirko Šťastný vzpomínal, že asi dva měsíce pracoval s vrahem a dobrý pocit z toho neměl. I. SEITLOVÁ, *Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný*, s. 72.

³³⁵ L. PETRÁŠOVÁ, *Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961*, in: *Za svobodu a demokracii III*, s. 58.

³³⁶ NPT – Nápravně pracovní tábor. V prostoru Jáchymov, Horní Slavkov a Příbram bylo zřízeno celkem 18 NPT.

³³⁷ NA Praha, f. Státního soudu, č. j. NZ-07808/10-20/56, Vyrození o přemístění odsouzeného.

Jelikož jsem neměla k dispozici Čejkův vězeňský spis, nevím, jestli mezi Jáchymovem a Příbramí byl umístěn ještě v jiném zařízení.

³³⁸ Byl zde jistě v prosinci 1958 podle doručky ze dne 28. 12. 1958. NA Praha, f. Státního soudu, Doručka pro doručovatele prokuratury ze dne 28. 12. 1958, č. j. 4 Nt 35/57.

³³⁹ NA Praha, f. Státního soudu, Hlášení změn ze dne 29. 1. 1959.

že by musel nějakým způsobem spolupracovat s orgány komunistického režimu.³⁴⁰ Jeho matka Marie Čejková žádala o podmíněčné propuštění svého syna Karlovarskou prokuraturu v roce 1954. Krajský soud v Praze se 18. listopadu 1954 usnesl, že její žádost o milost či o zmírnění trestu zamítá. Toto rozhodnutí zdůvodnil tím, že se obžalovaný podle provedených šetření nechová ve výkonu trestu ukázněně.³⁴¹ V polovině padesátých let se objevily první případy rehabilitací.³⁴² Podle záznamu z 9. května 1955 se amnestie prezidenta republiky na jméno Čestmír Čejka však nevztahovala.³⁴³ Stejného vyznění mělo i rozhodnutí z 3. prosince 1957, ve kterém komise pro provádění amnestie prezidenta republiky oznámila, že 1. prosince 1957 přezkoumala případ týkající se osoby Čestmíra Čejky.³⁴⁴ Žádost o revizi procesu Marie Čejkové adresovala 27. června 1956 generální prokuratuře v Praze na Pankráci. Tato žádost nebyla napsána schematickým úředním jazykem, ale jsou v ní patrné emoce, které matka postrádající svého syna nedovedla zakrýt: „...Proto žádám zdvořile o revizi procesu a věřím, že těch 6 let a 4 měsíce strávené ve výchovných táborech budou dobrou školou pro život mému synu. Sama v sobě o prožitých utrpeních mluvit nemíním, ale dovolím si apelovat na Váš cit a věřím, že ještě ve Vašich srdcích zůstal. (...) Ještě jednou žádám o prominutí, dotkla-li se Vás má slova vážení pánové a uvažte prosím, že je píše matka, které srdce krvácí.“³⁴⁵

Kromě Marie Čejkové podali návrhy na obnovu trestního řízení i odsouzení Zdeněk Slavík,³⁴⁶ Karel Konvalinka a Ladislav Simůnek, dále Václav Slavík za svého syna Zdeňka Slavíka, Marta Konvalinková za manžela Karla Konvalinku,

³⁴⁰ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

Neodpovídá to ale realitě. V polovině padesátých let první rehabilitační vlny již probíhaly. Více poznámka č. 342.

³⁴¹ NA Praha, f. Krajského soudu, 4 Nt 035/57, Usnesení z 18. 11. 1954.

³⁴² Náznaky první rehabilitační vlny se objevovaly již v letech 1953–1954. Stalo se tak především na základě vnějších tlaků, a to zejména ze strany SSSR. V lednu 1955 Antonín Novotný předložil komunistickému vedení zprávu o ustanovení a úkolech komise pro přezkum některých soudních případů od r. 1948 z hlediska výše trestu, jejíž podklady pocházely z ministerstva vnitra. Předsedou této komise se stal Rudolf Barák (proto se často setkáváme s názvem Barákova komise). V letech 1955–1957 byly však prověřeny výhradně jen politické procesy s vedoucími komunisty. Většinou došlo pouze k potvrzení viny odsouzených, méně ke snížení trestu a mimořádně k úplnému zrušení trestu. Více k tématu např. Karel KAPLAN, *Druhý proces Milada Horáková a spol. – rehabilitační řízení 1968–1990*, Praha 2008.

³⁴³ NA Praha, f. Státního soudu, Záznam ze dne 9. 5. 1955.

³⁴⁴ NA Praha, f. Krajského soudu, Rozhodnutí ze dne 3. 12. 1957.

³⁴⁵ NA Praha, f. Krajského soudu, 4 Nt 035/57.

³⁴⁶ Zdeněk Slavík se narodil 30. 4. 1922 v Táboře, od r. 1945 v ČSNS, po únoru 1948 člen socialistické strany, úředník fy Sanitas. NA Praha, f. Státního soudu, Protokol o výpovědi se Zdeňkem Slavíkem ze dne 4. 4. 1950.

Anna Klapková za manžela Miloslava Klapku a Milada Šťastná za syna Miroslava Šťastného. Všichni kromě Valerie Konvalinkové ve svých žádostech o obnovu trestního řízení nebo ve vyjádření k žádostem svých příbuzných uvedli, že bylo proti nim při vyšetřování použito fyzické nebo psychické násilí.³⁴⁷

Čestmír Čejka byl 15. března 1957 předveden před lidový soud v Opavě,³⁴⁸ kde si v té době odpykával trest v NPT. Čejka zde uvedl, že během vyšetřování nebyly do protokolů zaznamenány skutečnosti svědčící v jeho prospěch, i když o jejich uvedení žádal. Dále prý nedostal advokáta, o něhož žádal, i když jeho jméno figurovalo v seznamu obhájců. Navíc měl být pod nátlakem donucen podepsat protokoly, které byly pořízeny při jeho výsleších. Nakonec vyslovil žádost o provedení revize způsobu vyšetřování a dodal, že se „*necítí vinen trestnými činy, pro které byl souzen.*“³⁴⁹

Dne 11. května 1957 Krajský soud v Praze zažádal inspekci ministerstva vnitra o přešetření údajů odsouzených o průběhu vyšetřování.³⁵⁰ K tomu skutečně došlo, inspekce MV doporučila provedení obnovy soudního řízení z těch důvodů, že do činnosti ilegální skupiny vedené Zdeňkem Slavíkem byli napojeni i spolupracovníci MV, kteří ji rozšířili.³⁵¹

K průběhu vyšetřování se také vyjádřili tehdejší agenti StB Antonín Liška, Zdeněk Čepelka³⁵² a vyšetřovací orgán Josef Cihlář. Podle Antonína Lišky celou akci nazvanou „Nový směr“ řídil Miroslav Pich-Tůma a v jeho nepřítomnosti Josef Richtr (Richter), který působil jako jeho zástupce oddělení. Současně byl prý do této akce zapojen i bývalý zástupce velitele StB Ivo Milén (Milén).³⁵³ Tehdejší vyšetřovatel Josef Cihlář uvedl, že výsledky většinou probíhaly v sedě u stolu.

³⁴⁷ NA Praha, f. Krajského soudu, 4 Nt 035/57.

³⁴⁸ Přítomen byl také soudce Bohuslav Charvát a zapisovatelka Zdena Halamová.

³⁴⁹ NA Praha, f. Krajského soudu, 4 Nt 035/57, Protokol sepsaný u lidového soudu v Opavě dne 15. 3. 1957.

³⁵⁰ NA Praha, f. Krajského soudu, 4 Nt 35/57.

³⁵¹ NA Praha, f. Krajského soudu, 4 Nt 035/57, č.j. N/K – 0878/1957.

³⁵² Zdeněk Čepelka byl do skupiny Eduard napojen jako agent pod krycím jménem „Zdeněk“.

³⁵³ Ivo Milén (1911–1980) začínal jako přednosta ostravské centrály ZOB II (II. oddělení Zemského odboru bezpečnosti – zpravodajství) pod jménem Imrich Miller. V listopadu 1948 se stal Milén zástupcem vedoucího skupiny BAa, tzv. vnitřní bezpečnosti, Osvalda Závodského. Po jmenování Osvalda Závodského velitelem StB zůstal jeho zástupcem. Zatčen byl v lednu 1951 a v roce 1953 odsouzen se skupinou pracovníků bezpečnosti (proces Závodský a spol.) na 22 let. Propuštěn byl v r. 1956. V r. 1964 byl stranicky i soudně rehabilitován. Více k jeho osobě např. *StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Doubka*, Praha 2002, s. 130 a 408; J. VOREL – A. ŠIMÁNKOVÁ – L. BABKA, *Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech*, Díl I., s. 250; J. DVOŘÁKOVÁ, *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, s. 96.

Ač přiznává, že bití na tehdejší krajské správě nepatřilo mezi neobvyklé praktiky, na těchto obviněných prý nebylo používáno.³⁵⁴ Ze zprávy o prošetření stížnosti odsouzeného Zdeňka Slavíka vyplynuly jiné skutečnosti. Podle ní někteří obvinění byli dáni do temnice a někdy museli při výslechu stát. Dále zpráva uváděla, že se vyšetřování účastnili i orgány bývalého útvaru 701-A³⁵⁵ a je možné, že použili i fyzického násilí. Ti se však na protokoly nepodepisovali a jejich totožnost se nezjistila. Šetření tohoto případu provedli na podzim roku 1957 kpt. Josef Michálek a npor. František Foldyna.³⁵⁶

Čestmír Čejka sice 15. března 1957 u Lidového soudu v Opavě tvrdil, že byl k podepsání protokolů donucen pod nátlakem, ve své výpovědi 6. prosince 1957 v NPT Opava mluvil jinak. Nyní uvedl, že jeho referent s ním při výslechu zacházel slušně, setkal se pouze s vyhrožováním jiných referentů, kteří byli u některých jeho výslechů přítomni. Výpovědi, které podepsal, jsou podle něj v podstatě pravdivé, pouze nejsou formulovány jeho osobou ale vyšetřovatelem.³⁵⁷

Výše zmíněné návrhy na obnovu trestního řízení, které podali Zdeněk Slavík, Karel Konvalinka, Ladislav Simůnek, Václav Slavík, Marta Konvalinková, Anna Klapková, Milada Šťastná, Marie Čejková a Ladislav Simůnek, se projednávaly u Krajského soudu v Praze 18. prosince 1958, kde byly jako bezdůvodné zamítnuty.³⁵⁸ Jmenování navrhovatelé museli navíc zaplatit státu vzniklé náklady, které činily 50 Kčs.³⁵⁹ Toto rozhodnutí bylo zrušeno Nejvyšším soudem 26. března 1964. Dále stanovil, aby Krajský soud v Praze věc znovu projednal. Rozhodl tak na základě stížnosti od generálního prokurátora pro porušení zákona.³⁶⁰ Generální prokuratura také předložila protokol sepsaný 29. listopadu 1963 v ÚNZ MV Příbram - Bytíz, ve kterém Čejka znovu namítl, že převážná část doznaných

³⁵⁴ NA Praha, f. Státního soudu, Vyjádření Josefa Cihláře.

³⁵⁵ Útvar 701-A byl útvar StB (součástí Skupiny BAa, tzv. vnitřní státní bezpečnosti), která se zabývala agenturní činností. Inspektoři tohoto útvaru např. prováděli kontrolu činnosti agentů. J. DVOŘÁKOVÁ, *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, s. 121 a 122. Podle archivních materiálů útvar 701-A také dával příkaz k zatčení některých podezřelých osob.

³⁵⁶ NA Praha, f. Státního soudu, Zpráva o prošetření stížnosti odsouzeného Zdeňka Slavíka aj. ze dne 13. 11. 1957.

³⁵⁷ NA Praha, f. Státního soudu, č. j. IM – 0123/57, Protokol o výpovědi s Čestmírem Čejkou ze dne 6. 12. 1957.

³⁵⁸ NA Praha, f. Krajského soudu, 4 Nt 35/57, Usnesení ze dne 18. 12. 1958.

³⁵⁹ NA Praha, f. Krajského soudu, Usnesení ze dne 19. 1. 1959.

³⁶⁰ Podle § 2 odst. 7 tr. ř. z r. 1956.

NA Praha, f. Státní prokuratury, Rozsudek jménem republiky ze dne 26. 3. 1964.

skutečností v protokolech z padesátého roku byla na něm vynucena za použití fyzického a psychického nátlaku. Před orgány inspekce MV 6. prosince 1957 raději tvrdil, že protokoly jsou pravdivé. Pracovníci inspekce mu prý sdělili, aby označil konkrétní osoby, které ho během vyšetřování týraly, jinak je zbytečné cokoli nekonkrétního uvádět. Též mu tvrdili, že ostatní odsouzení označili protokoly z vyšetřování za korektní, proto Čejkova případná změna výpovědi nebude mít vliv na změnu soudního rozhodnutí. Čejka zároveň žádal o přezkoumání rozsudku z 12. července 1950.³⁶¹ Krajský soud v Praze v čele s předsedou Františkem Veselým zasedal 29. října 1964 a povolil obnovu trestního řízení u Zdenka Slavíka, Karla Konvalinky, Miloslava Klapky, Miroslava Šťastného a Čestmíra Čejky.³⁶² Krajský prokurátor Stýblo s tímto rozhodnutím souhlasil, odpovídal podle něj výsledkům provedeného řízení i závěrům revize z roku 1963 prováděné Krajskou prokuraturou v Praze k žádosti Čestmíra Čejky.³⁶³ Nejvyšší soud 20. května 1965 také povolil obnovu trestního řízení ve prospěch dvaceti sedmi odsouzených a zrušil rozsudek bývalého Státního soudu z 12. července 1950 a s ním i všechna rozhodnutí, jež na něj navazovala.³⁶⁴

Na základě tohoto rozhodnutí Krajský soud v Praze zahájil 1. dubna 1966 hlavní líčení, předsedou byl František Veselý, soudci z lidu byli Antonín Šrámek a Růžena Pokorná a prokurátorem Janovcová. Přítomno bylo také sedm obhájců, za Čestmíra Čejku Vladislav Vrba.³⁶⁵ Soudní řízení se konalo 1. dubna, 4. – 8. dubna, 12. – 15. dubna a 29. dubna 1966. Vyslechnuto bylo dvacet sedm odsouzených

³⁶¹ NA Praha, f. Státní prokuratury, Protokol sepsaný s Čestmírem Čejkou dne 29. 11. 1963.

Již 13. 6. 1963 Čejka zaslal podrobnou žádost o přezkoumání rozsudku ÚV KSČ. Svou žádost odůvodnil tím, že vyšetřovací orgány MV při vyšetřování používali vůči němu fyzický i morální nátlak. Navíc činnost seskupení Eduard bylo kontrolováno a rozšiřováno pracovníky MV. Dále uvedl, že mu nebylo umožněno, aby si před soudním líčením řádně prostudoval obžalobu a ani obhájce neměl dostatek času se na obhajobu připravit a také vystupoval v soudním řízení pasivně. NA Praha, f. Generální prokuratury, Kn 046/63 – Pst I 753/50, Zpráva o prověření trestní věci odsouzeného Čestmíra Čejky.

³⁶² Tito si přímo žádali o povolení obnovy trestního řízení. NA Praha, f. Státní prokuratury, Zdeněk Slavík a spol. – řízení o povolení obnovy.

³⁶³ NA Praha, f. Krajské prokuratury, Pst I 753/50, Zpráva ze dne 30. 10. 1964.

V roce 1963 byl Čejka podruhé ve vězení. Podle J. Málka se oba dva snažili, aby se na svobodu dostali co nejdříve, např. si nechali poslat spisy k prvním procesům, ve kterých byli souzeni. Rozhovor s Jiřím Málkem, 18. 2. 2011, v Praze.

³⁶⁴ NA Praha, f. Generální prokuratury, T 764/50.

³⁶⁵ Kromě Vrby dále Bok, Konrád, Rychetský, Adámek, Kantůrek a Mázl. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Hlavní spis, Protokol o hlavním líčení ze dne 1. 4. 1966, č. j. 1 T 015/65.

z 12. července 1950 v procesu Zdeněk Slavík a spol.³⁶⁶ Rozsudek byl vynesena 29. dubna 1966. Soud uznal Čestmíra Čejku vinným trestným činem sdružování proti státu³⁶⁷ a odsoudil ho k 18 měsícům nepodmíněně. Soud ho zároveň zprostil obžalob vznesených bývalým státním prokurátorem v Praze z 15. a 23. června 1950.³⁶⁸ Dne 15. února 1974 Krajský soud v Praze v neveřejném zasedání tento rozsudek přezkoumal a také rozhodl o zamítnutí návrhu na rehabilitaci Čestmíra Čejky.³⁶⁹

Rehabilitace se Čejka dočkal až na začátku 90. let. Dne 23. ledna 1991 Krajský soud v Praze rozhodl v neveřejném zasedání³⁷⁰ o soudní rehabilitaci o zrušení rozsudku Krajského soudu v Praze z 29. dubna 1966, podle něhož se Čestmír Čejka dopustil sdružování proti státu³⁷¹ a byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců. Současně se zrušila všechna další rozhodnutí v téže trestní věci. Trestní stíhání Čestmíra Čejky za trestný čin, kterého se měl dopustit tím, že do konce dubna 1949 se spojil s dalšími obviněnými, se zastavilo.³⁷²

8.7. Po propuštění z vězení (1960-1962)

K 9. květnu 1960 byla vyhlášena amnestie prezidenta republiky, na jejímž základě se velký počet vězňů dostal na svobodu.³⁷³ Vztahovala se i na Čestmíra Čejku.³⁷⁴ Čejka vzpomínal, že ačkoli již předtím se o amnestii vyprávělo, jejímu uskutečnění nevěřil. V květnu roku 1960 byl ve věznici na Borech, kam z různých míst přemístili více vězňů. Domníval se, že místo propuštění na svobodu, pojedou do

³⁶⁶ ABS Praha, svazek V 6140 MV, Hlavní spis, Protokol o hlavním líčení ze dne 1. 4. 1966, č. j. 1 T 015/65.

³⁶⁷ Podle § 2/1 zák. č. 231/48 Sb.

³⁶⁸ ABS Praha, svazek V 6140 MV, Hlavní spis, Rozsudek ze dne 29. 4. 1966.

³⁶⁹ Předsedou senátu byl Oldřich Fučík, obhájcem Č. Čejky opět Vladislav Vrba. Podle § 8 zákona č. 82/1968 Sb. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Hlavní spis, Usnesení ze dne 15. 2. 1974, č. j. Tr 293/68-73.

³⁷⁰ Podle zákona č. 119/90 Sb. zákon o soudní rehabilitaci č. 119/1990 Sb. nabyl účinnosti 1. července 1990. František GEBAUER – Karel KAPLAN a kol., *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948–1989, Statistický přehled*, Praha 1993, s. 53.

³⁷¹ Podle § 2/1 zákona č. 231/48 Sb.

³⁷² Podle § 2 odst. 2 zákona č. 119/90 Sb.

NA Praha, f. Státního soudu, Usnesení ze dne 23. 1. 1991, č. j. Rt 31/91-17.

³⁷³ Amnestie prezidenta Novotného se uskutečnila u příležitosti patnáctého výročí osvobození Československa Rudou armádou. Nešlo o amnestii v pravém slova smyslu, ale o podmíněčné propuštění. Více k tématu např. Martin TICHÝ, *Náhla úmrtí ve vězeňských zařízeních*, Paměť a dějiny 4, č. 1, Praha 2010, s. 97.

Již předtím někteří vězni byli propuštěni na podmínku. Další byli amnestováni v letech 1962 nebo 1965. Z. Dvořáková, *Z letopisů třetího odboje*, s. 259.

³⁷⁴ NA Praha, f. Státního soudu, Hlášení změn ze dne 10. 5. 1960.

Košic, kde se v té době stavěl hutní kombinát HUKO. Nevěřil tomu, že pustí osoby, které jsou ve výkonu trestu na sedmnáct i více let.³⁷⁵ Fakt, že ho vyhlášení amnestie překvapilo, vyplývá i ze záznamu pohovoru na Obvodním oddělení ministerstva vnitra v Praze 3 z 13. května 1960. Bylo tu uvedeno, že Čejka „*dosud nemůže pochopit, že došlo k tak velkému rozsahu amnestie*“ a také „*do poslední chvíle nevěděl, že budou političtí vězni amnestováni*“.³⁷⁶ Když ho skutečně propustili, jeho první kroky na svobodě mířily do plzeňského obchodního domu, kde si s ostatními propuštěnými pořídili z kapesného nějaké oblečení. Potom si koupil lístek na vlak a odjel do Prahy. Jeho první dojem, který získal po chvílích strávených ve svém rodném městě, byl takový, že se mu město zdálo „ošuntělé“ a unavené. Poté odjel za svými rodiči na chatu na Sázavu, kde mu také zdejší prostředí přišlo špatně udržované.³⁷⁷

Pracovní místo mu bylo přiděleno v podniku METRA, výhodu měl v tom, že vlastnil osvědčení ke svařování kovu elektřinou a plynem. Od 1. července 1960 tu byl zaměstnán v provozovně ve Strašnicích, kde nejprve pracoval na konečné montáži teploměrů a později po zvýšení kvalifikace jako svářeč specialista.³⁷⁸

Návrat do běžného života byl pro každého vězně velmi těžký. Museli si znovu zvykat na obvyklé věci, které se pro ně staly neznámými. Na první pohled mohlo jít o maličkosti. Po dlouhé době se např. mohli vyspat ve své posteli, jíst příborem či jet autem. Ale především se museli znovu začlenit do společnosti a navázat přetrhané vztahy s rodinou a přáteli. Někteří bývalí vězni se ani neměli kam vrátit. Jejich partneři nevydrželi psychický tlak, který byl vůči nim vyvíjen, nebo na ně nedovedli po dlouhou dobu čekat. Ani ti, kteří se vrátili do rodinného prostředí, to neměli jednoduché. Čekali je jejich blízcí, ze kterých se za ty léta stali pomalu neznámí lidé, kteří nemohli pochopit, co vězni prožili.

Také přijetí širšího okolí bývalo vůči propuštěným vězňům odměřené, což platí i pro demokratické režimy. Člověk získal nálepku kriminálního a ostatní lidé s ním nechtěli přijít do styku. Za totalitního režimu byla tato skutečnost navíc

³⁷⁵ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

³⁷⁶ ABS Praha, svazek 61857 MV, Záznám z pohovoru ze dne 13. 5. 1960.

³⁷⁷ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

³⁷⁸ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Pracovní posudek na obviněného ze dne 27. 3. 1962. Kvůli jeho pobytu ve vazbě s ním n.p. Metra ukončil pracovní poměr ke dni 24. 4. 1962.

zesílena faktorem strachu. V Čejkově případě byla znát z chování jeho okolí či bývalých kamarádů propastná doba deseti let, za kterou si ostatní prožívali své každodenní problémy, ale pro Čejku tato léta téměř neexistovala. Jednak měli ostatní při styku s ním jisté obavy, jednak si s nimi příliš nerozuměl. Někteří jeho přátelé např. dle něj tvrdili, že kdyby věděli, že je ještě ve vězení, snažili by se mu pomoci. Ale když byl odsouzen podruhé, nic k jeho prospěchu neučinili. Proto spíše inklinoval k lidem, které znal z doby internace.³⁷⁹ To nebylo v té době neobvyklé, s těmito lidmi ho mnoho spojovalo, měl s nimi podobná témata k hovoru a především měl pocit, že si navzájem rozumí. Tento důležitý faktor většinou u lidí, kteří si neprošli stejnými zkušenostmi, chyběl. Ale zároveň to vedlo k riziku a ke zvýšené pozornosti ze strany Státní bezpečnosti a dalších orgánů komunistického Československa. K tomuto období Čejka uvedl: „*Těch deset let ve vězení vlastně nežijete, takže po propuštění cítíte ke všemu především značnou nedůvěru. Byli jsme časově a myšlenkově jinde než naši blízcí. Zůstali jsme takoví, jací jsme byli v roce 1949, zatímco společnost už byla přitlačena ke zdi.*“³⁸⁰

V širším okolí, v němž se pohyboval, se většinou nesetkal s negativním chováním lidí vůči němu.³⁸¹ Podle pracovního posudku podniku METRA byl Čejka veselý, přímý a u svých spolupracovníků oblíben.³⁸² V podobném duchu hovořil i dílovedoucí této pobočky p. Konopa v rozhovoru, který s ním dělali zaměstnanci Obvodního oddělení ministerstva vnitra (OO MV) Praha 3 při vyšetřování osoby Čestmíra Čejky.³⁸³

Komunisté, s nimiž přišel do styku, s ním prý jednali slušně. Ve výše zmíněném pohovoru se zaměstnancem OO MV po jeho návratu z vězení zmínil, že je mile překvapen, jakým způsobem je s ním jednáno.³⁸⁴ StB ale obvykle politické vězně ani po amnestii nenechala na pokoji. Před propuštěním museli podepsat

³⁷⁹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

³⁸⁰ *Pustit můžou, zavřít musí*. Lidovky. cz [online] Vystaveno 15. 5. 2010 [Citace 11. 2. 2011] <http://www.lidovky.cz/pustit-muzou-zavrit-musi-0y9/ln_noviny.asp?c=A100515_000074_ln_noviny_sko&klic=236963&mes=100515_0>

³⁸¹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

³⁸² ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Pracovní posudek na obviněného ze dne 27. 3. 1962.

³⁸³ ABS Praha, svazek 61857 MV, Záznám ze dne 13. října 1961.

³⁸⁴ ABS Praha, svazek 61857 MV, Záznám z pohovoru ze dne 13. 5. 1960.

Sice se jedná o dobové svědectví, ale v podobném duchu mluvil Čejka i v rozhovoru v roce 2010.

prohlášení o mlčenlivosti. Některé z nich chtěla navíc StB získat pro spolupráci.³⁸⁵ Tato slova potvrdil i sám Čejka: „*Celá řada z nás, a řekl bych převážná většina z nás, byla okamžitě zanesena do soustavy informačních podkladů Státní bezpečnosti. To jsem poznal bezprostředně, protože sotva jsem se vrátil domů, skoro jsem ještě ani neměl doklady, už mě zvali na Státní bezpečnost, respektive na Sbor národní bezpečnosti na Žižkov. A samozřejmě úplně jasná cesta: podepište nám spolupráci atd. Tak jsem to znal z kriminálu, protože se to několikrát opakovalo.*“³⁸⁶ Kromě toho museli bývalí vězni čelit další šikaně ze strany režimu. Ztratili dřívější společenské postavení a často nedostali práci, která by odpovídala jejich schopnostem, nadání nebo kvalifikaci. Naopak někteří, kteří byli zatčeni v mladém věku, žádnou kvalifikaci kvůli letům stráveným ve vězení neměli nebo již před internací jim bylo znemožněno nastoupit na studium či ho dokončit. Ti, kteří se vrátili z věznic a pracovních táborů v průběhu padesátých let, se museli dle obdržených dokladů ucházet o práci na místech s nejtěžším pracovním režimem, např. na dolech, hutích či ocelárnách.³⁸⁷

Podle výše uvedených nesnází, se kterými se museli političtí vězni potýkat, není divu, že řada z nich po svém návratu trpěla depresemi a dalšími psychickými následky.

8.8. Proces Pavel Burian a spol.

Po návratu z vězení se Čejka začal scházet s některými bývalými vězni a spolužáky z gymnázia. Někteří z nich byli dříve členy ČSNS či organizace Eduard. Během roku 1960 a 1961 se podle své výpovědi z 30. března 1962 stýkal se svým bývalým spolužákem z gymnázia Jiřím Málkem a také s bývalým profesorem Dr. Oldřichem Hradilem.³⁸⁸ Jednalo se o přátelská setkání, která zřejmě neměla

³⁸⁵ M. TICHÝ, *Náhlá úmrtí ve vězeňských zařízeních*, s. 97.

³⁸⁶ Historie.cs (eu): *Vyhlášení socialismu v ČSR*. ČT 24 [online]. Vystaveno 22. 10. 2007 [Citace 16. 2. 2011] <<http://www.ct24.cz/textove-prepisy/historie-cs-eu/6828-vyhlaseni-socialismu-v-csr/>>

³⁸⁷ Více k tématu např. Z. DVOŘÁKOVÁ, *Z letopisů třetího odboje*, s. 259–264.

³⁸⁸ ThDr. Oldřich Hradil se narodil 7. 2. 1907 v Čeložnicích, v okrese Hodonín. V gymnáziu na Lobkovicově náměstí působil jako profesor dějepisu, filosofie a angličtiny. Odtud také zná Pavla Buriana, Pavla Bedníčka, Jiřího Mála a Čestmíra Čejku. V letech 1946–1948 byl členem národně socialistické strany a také členem kulturní rady při ÚV strany národně sociální. V roce 1950 byl zatčen a odsouzen pro protistátní činnost na 16 let odnětí svobody. Trest mu byl kvůli jeho zdravotnímu stavu přerušen v roce 1958. Opět byl zatčen a odsouzen v roce 1961. ABS Praha,

politický charakter.³⁸⁹ Dne 22. září 1961 se Čejka sešel ve vinárně Split s Jiřím Málkem, s Oldřichem Hradilem a se svými dalšími bývalými spolužáky Jiřím Tydlitátem,³⁹⁰ Milanem Slavíkem, Pavlem Bedrníčkem³⁹¹ a Pavlem Burianem.³⁹² Nejdříve tématem hovoru byla svatba Jiřího Mála, později došlo i k vyjádřením ke stávajícímu politickému systému. Dále Čejka ve své výpovědi uvedl, že v rozhovorech kritizovali současné státní zřízení, špatné vedení hospodářství, také hovořili o možnosti svobodných voleb, vyprávěli si politické anekdoty apod.³⁹³ Čejka odmítl, že by se na této schůzce vyjádřil v tom smyslu, že má zájem podílet se na zvratu politických poměrů v Československu.³⁹⁴ Kromě tohoto setkání k dalším společným schůzkám nedošlo. Na začátku roku 1962 pouze Jiří Málek navštívil Čejku u něho v bytě a asi jednou se Čejka setkal s Jiřím Tydlitátem.³⁹⁵ Podle souhrnné zprávy z roku 2008 šlo Čejkovi především o prověření nové politické situace a také postojů kontaktovaných osob. K nějakému konkrétnějšímu cíli tato činnost prozatím nevedla.³⁹⁶ Jiří Málek vzpomíná, že se po návratu z vězení začal stýkat se svými bývalými spolužáky z gymnázia a také s Čestmírem Čejkou, který chodil sice o ročník výše, ale přesto je pojilo přátelství nejen ze školy, ale i z národně

f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek číslo 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Protokol o výsledku svědka Oldřicha Hradila ze dne 24. 11. 1961.

³⁸⁹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Protokol o výsledku Čestmíra Čejky ze dne 20. 3. 1962.

³⁹⁰ Jiří Tydlitát se narodil 10. 3. 1930 v Praze, stejně jako Čejka navštěvoval gymnázium na Lobkovicově náměstí. Poté pracoval jako lékárník, nato se stal vedoucím oddělení farmaceutické výroby. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek číslo 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Protokol o výsledku svědka Jiřího Tydlitáta ze dne 24. 4. 1962, č. j. A/8 – 1179/62.

³⁹¹ Pavel Bedrníček se narodil 16. 4. 1930 v Havlíčkově Brodě, v letech 1947–1948 byl v MNS, promoval na lékařské fakultě, od r. 1960 pracoval jako posudkový lékař zdravotního střediska ČSD Kralupy nad Vltavou. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací svazek proti Pavlu Bedrníčkově, Protokol o výsledku Pavla Bedrníčka ze dne 9. března 1962, č. j. 1 Kv 036/62.

³⁹² Pavel Burian (někdy uváděn také jako Pavel Burián) se narodil 7. 4. 1930 v Jihlavě, po maturitě v r. 1949 pracoval u čs. Hotelů, kde se vyučil kuchařem, roku 1955 promoval na právnické fakultě. Poté pracoval u zahraničního obchodu Pragoexport jako pracovní referent, od r. 1958 pracoval ve filmovém vysílání čs. televize. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825, Osobní vyšetřovací svazek proti Pavlu Burianovi, Protokol o výsledku Pavla Buriana ze dne 9. 3. 1962, č. j. 1 Kv 036/62.

³⁹³ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Protokol o výsledku obviněného ze dne 6. 4. 1962, č. j. A/8 – 01179/62.

³⁹⁴ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Protokol o výsledku obviněného ze dne 25. 4. 1962, č. j. A/8-01179/62.

³⁹⁵ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Protokol o výsledku obviněného ze dne 20. 3. 1962.

³⁹⁶ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 16.

socialistické mládeže. Obsahem schůzek byla také kritika tehdejšího režimu.³⁹⁷ Podle výše uvedených faktů se jednalo především o znovunavázání starých kontaktů. Jelikož většina z nich nadále zastávala demokratické názory a nelíbil se jim trvající komunistický režim, v jejich rozhovorech se objevila kritická slova a nesouhlas se situací v Československu. Podobné rozhovory jistě vedla spousta lidí, ač ne všichni se ocitli v zájmu Státní bezpečnosti. Otázkou je, jak by Čejka a jeho přátelé pokračovali dále, kdyby nedošlo k jejich brzkému pozatýkání. Zdali by zůstalo pouze u hovorů nebo by se snažili svou nespokojenost vyjádřit i jiným způsobem.

Čejka jako mnoha jiných byl po propuštění z vězení sledován orgány ministerstva vnitra. Dne 23. března 1961 Obvodní oddělení ministerstva vnitra Praha 3 navrhlo opatření k rozpracování osoby Čestmíra Čejky. Dle agenturních zpráv III. správy MV se Čejka stýkal s bývalými spoluvězni: s Josefem Sedláčkem, Miroslavem Smolou, Jiří Buňkou, Stanislavem Ouředníkem a Jiřím Světlíkem.³⁹⁸ Dne 7. září 1961 pprap. Miloslav Kvítek, referent OO MV Praha 3, předložil návrh na založení operativního svazku zaměřeného na Čestmíra Čejku. Svazek měl být veden pod krycím jménem „ČÁP“. Důvodem bylo zjištění agenturní cestou, že Čejka organizuje schůzky bývalých členů národních socialistů. Cílem bylo dokumentovat Čejkovu činnost a zjistit bližší účel těchto schůzek. Pro tyto záměry se jim podařilo pro spolupráci získat jistého Příbramského,³⁹⁹ který také studoval na gymnáziu na Lobkovicově náměstí, účastnil se schůzek s dalšími bývalými spolužáky a zároveň začal spolupracovat s OO MV Praha 3.⁴⁰⁰ Podle Souhrnné zprávy z roku 2008 „Příbramský“ bylo krycí jméno pro již zmíněného Jiřího Tydlitáta.⁴⁰¹ Jiří Tydlitát byl dokonce činný ve skupině Eduard IV na začátku padesátých let. V roce 1952 byl v procesu František Šedivý a spol. odsouzen k 7 měsícům za údajné sdružování proti republice.⁴⁰²

³⁹⁷ Rozhovor s Jiřím Málkem, 18. 2. 2011, v Praze.

³⁹⁸ ABS Praha, svazek 61857 MV.

³⁹⁹ Příbramský navštěvoval gymnázium na Lobkovicově náměstí v letech 1941–1949, do r. 1959 se asi dvakrát účastnil třídních srazů, které se konaly v bytě Zdeny Žížkové – Chovancové a byl účasten i dalších schůzek v letech 1960 a 1961. ABS Praha, svazek 61857 MV, Výpis z poznatků ze zpráv spolupracovníka Příbramského.

⁴⁰⁰ ABS Praha, svazek 61857 MV, Rozhodnutí ze dne 7. 9. 1961.

⁴⁰¹ Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 17.

⁴⁰² Č. ČEJKA, *Eduard. Souhrnná zpráva*, s. 13.

Tydlitát podával podrobné informace o Čejkově činnosti a o jeho stycích s jinými osobami, zejména s Dr. Hradilem či Jiřím Málkem.⁴⁰³ Kromě zpráv o činnosti a kontaktech týkajících se Čejky podával Tydlitát podrobné informace ze třídních schůzek bývalých žáků z gymnázia na Lobkovicově náměstí. Účastnili se jich např. Pavel Bedrníček, Pavel Burian, Milan Slavík, Miroslav Šimek, Jiří Tydlitát nebo Zdena Chovancová,⁴⁰⁴ u níž v bytě se často konaly. Tyto schůzky se pořádaly od padesátých let. Tydlitát se také 22. října 1961 zúčastnil setkání ve vinárně Split, jež bylo zřejmě klíčové pro pozdější zatčení a obžalobu některých zúčastněných.

Kromě zpráv od Tydlitáta MV zjišťovalo informace o Čejkovi i z jiných zdrojů. Např. dle záznamu OO MV v Praze 3 z 13. října 1961 byl navštíven jistý Konopa, dílovedoucí pobočky podniku METRA Strašnice, ve kterém byl též zaměstnán Čejka.⁴⁰⁵

O tom, že Jiří Tydlitát spolupracoval se Státní bezpečností, neměl podle Jiřího Mála nikdo tušení. Spolu s Čejkou si prý dlouho mysleli, že je musel ve vinárně Split slyšet nějaký číšník, jenž je posléze udal. Skutečnost, že informace Státní bezpečnosti poskytoval jejich spolužák a kamarád Jiří Tydlitát, se dozvěděli až v 90. letech z archivních materiálů. Jiří Málek se domnívá, že s StB Tydlitát spolupracoval z toho důvodu, že jako lékárník se dopustil nějakých machinací s léky. V tomto případě by spolupráce s StB znamenala jako východisko z možné perzekuce.⁴⁰⁶ Tydlitát několik měsíců strávil ve vězení a jistě se tam nechtěl znovu vrátit. To je pochopitelné, ale vůči dlouholetým přátelům to byla z jeho strany zrada a zneužití důvěry, kterou v něj měli.

8.8.1. Zatčení a vyšetřovací vazba

Čejka byl opět zatčen 20. března 1962, vyšetřovatel krajské správy MV Josef Závodný ho obvinil z trestného činu podvracení republiky.⁴⁰⁷ Čejka podal proti

⁴⁰³ ABS Praha, svazek 61857 MV. V tomto svazku bylo několik dokumentů dle rozhodnutí komise zřízené náčelníkem SNB Praha ze dne 25. 8. 1981 zničeno jako nepodstatné.

⁴⁰⁴ Zdena Chovancová, za svobodna Žižková, podle zpráv Příbramského po maturitě zřejmě studovala tělocvik na pedagogické fakultě, poté byla v domácnosti. U ní v bytě se často konaly schůzky s ostatními bývalými spolužáky. ABS Praha, svazek 61857 MV, Výpis z poznatků ze zpráv spolupracovníka Příbramského.

⁴⁰⁵ ABS Praha, svazek 61857 MV, Záznam z 13. 10. 1961.

⁴⁰⁶ Rozhovor s Jiřím Málkem, 18. 2. 2011, v Praze.

⁴⁰⁷ Podle § 79a/ 1 trestního zákona z r. 1956

tomuto obvinění stížnost, ta mu ale byla vzápětí zamítnuta. Tentýž den s ním byl sepsán protokol o výsledku. Čejka se však necítil vinným a chtěl být vyšetřován na svobodě. Využil proto možnosti podat proti usnesení stížnost na krajskou prokuraturu v Praze.⁴⁰⁸ Poté byl předán do vazby do věznice č. 3 v Bartolomějské ulici.⁴⁰⁹ Generální prokurátor Bednařík Čejkovu stížnost rovněž zamítl.⁴¹⁰ Od 20. března do 26. dubna byl podroben několika výslechům. Vyšetřování skončilo 28. dubna 1962.⁴¹¹

Opětovná zatýkání nebyla za komunistického režimu výjimkou. Např. Emil Weiland a Antonie Svobodová, odsouzení v již zmíněném procesu Emil Weiland a spol., se krátce po propuštění dostali do vězení znovu v roce 1961.⁴¹²

Dne 20. března 1962 pracovníci ministerstva vnitra provedli v bytě⁴¹³ Čestmíra Čejky a na jeho pracovišti prohlídku. V jeho bytě našli kromě nějaké korespondence, fotografií, básní či dopisů, také americkou vlajku a knihu *Tvář bolševismu* od Pavla Jurieva.⁴¹⁴ Na pracovišti nic nenašli. Druhý den 21. března 1962 prohledali v přítomnosti Čejkova otce Antonína chatu v Javorníku, která patřila jeho rodičům.⁴¹⁵ Ani zde nenalezli nic, co by shledali důležitým.⁴¹⁶

Dne 21. března 1962 zaslala Krajská správa MV jeho otci Antonínu Čejkovi oznámení o vzetí jeho syna do vazby a oznámení o možnosti zaslat mu jednou měsíčně dopis a peníze. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Oznámení o vzetí do vazby, č. j. A/ – 361/62.

⁴⁰⁸ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, 1 Kv 036/62.

⁴⁰⁹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi.

⁴¹⁰ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, č. j. III/2 Gpt 310/62-66, Usnesení ze dne 6. 4. 1962.

⁴¹¹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Skončení vyšetřování, č. j. A/8-01179/62.

⁴¹² Emil Weiland byl dne 27. 1. 1961 odsouzen za trestný čin podvracení republiky k trestu odnětí svobody na 4 roky a navíc si musel odpykat zbytek trestu z roku 1950 v trvání 14 let a 7 měsíců. Propuštěn byl v roce 1964 ze zdravotních důvodů. Antonii Svobodovou Městský soud v Praze odsoudil na dva a půl roku. Také byla nucena si odpykat zbytkový trest ve výši 4 roky a 7 měsíců. Byla propuštěna na podmínku v roce 1967 a stala se nejdéle vězněnou politickou vězenkyní. Více k tématu např. K. JOKLOVÁ, *Liberecký monstrproces Emil Weiland a spol.*, in: Fontes Nissae 5, Liberec 2004, s. 121–146.

⁴¹³ Praha 3, Vinohrady, Přemyslovská ul., č. 23.

⁴¹⁴ Brožura *Tvář bolševismu* od Pavla Jurieva s podtitulem Dvanáct statí o životě v sovětských socialistických republikách vydala v roce 1945 Knihnice české ligy proti bolševismu. Čestmír Čejka ji podle své výpovědi ze dne 26. 4. 1962 dostal v době studií na gymnáziu.

⁴¹⁵ Na tuto chatu blízko Benešova a blízko řeky Sázavy jezdil Čejka s rodiči už jako malý. Chalupu vlastní i dnes, ale jezdí tam málokdy. Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, v Praze.

⁴¹⁶ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Protokol o provedení osobní – domovní prohlídky, č. j. 01179/62.

Podle rozhodnutí vyšetřovatele KS MV Antonína Šafra z 27. března 1962 byly některé z nalezených předmětů připojeny jako věcné důkazy k vyšetřovacímu svazku. Jednalo se o originál dopisu, který Čejka zaslal 25. ledna 1962 manželce bývalého spoluvězně, vlaječku Spojených států amerických a o brožuru Tvář bolševismu. Kromě těchto důkazů vyšetřovatel přiložil ještě dva dokumenty: fotokopii návrhu na potrestání za provokace na tábore v Jáchymově⁴¹⁷ a fotokopii hodnocení Čestmíra Čejky z 23. prosince 1959.⁴¹⁸

Dopis z 25. ledna 1962 byl adresován paní Zelenkové, manželce jednoho z Čejkových bývalých spoluvězňů. Dopisem chtěl vyjádřit lítost nad ztrátou jejího manžela a také jí o něm napsat několik slov. Takto na něj v dopise vzpomínal: „...*I Váš muž tak učinil, učinil tak naprosto jednoznačně a otevřeně. Stál vždy na tom místě, kde je určeno stát silným a charakterním mužům. Měl výjimečné životní zkušenosti, ale také jemný a laskavý cit a dovedl ho rozdávat vždy a všude tam, kde ho bylo nejvíce potřeba. I já jsem mu byl za to vděčen a také jsem proto na něj nezapomněl, ač se naše cesty rozešly již před mnoha lety, lety zvrásněnými krutým a nelítostným životním bičem.*“

Podle výpovědi Čestmíra Čejky z vyšetřovací vazby ze dne 26. dubna 1962 tímto dopisem odpovídal paní Zelenkové na její psaní, ve kterém mu oznamovala, že její muž zemřel a žádala ho, aby jí o něm něco napsal. Zelenku Čejka poznal na začátku svého výkonu trestu.⁴¹⁹

Při prohlídce u Jiřího Mála byly mj. nalezeny dopisy, které mu napsal Čestmír Čejka. Podle vyšetřovatele KS-MV Praha Závodného tato korespondence měla dokazovat, že oba chtěli opět vystoupit proti státnímu zřízení. V prvním dopise z 19. září 1961 Čejka gratuloval Málkovi a jeho manželce k svatbě. Žádné konkrétnější důkazy toho, že by se Čejka nějak negativně vyjadřoval k režimu či dokonce se na něčem s Málkem domlouval, jsem v něm nenašla. Kromě vyjádření gratulace novomanželům, Čejka zdůrazňoval, že je s Málkem spojuje dlouholeté přátelství a podobný osud. V dopise mj. napsal: „*Nechtěl bych být naprosto konvenčním, už proto ne, že právě s Jiřím mne váže mnoho těžkých, přesto však*

⁴¹⁷ Více kapitola *Léta strávená v internaci*.

⁴¹⁸ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Rozhodnutí o připojení věcných důkazů k vyšetřovacímu svazku.

⁴¹⁹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, Protokol o výsledku obviněného Čestmíra Čejky ze dne 26. dubna 1962.

prospěšných dní našeho života. Byli jsme spolu oddáni jedné veliké věci, pro níž jsme také ochotně obětovali vše, co od nás v dané chvíli bylo žádáno. A právě tato doba je tak nesmírně významnou pro upevnění našeho přátelství, že se naprosto není možno spokojit podáním ruky, či stručným vyjádřením největšího štěstí. (...) Nechtěl bych zdůrazňovat, že právě my jsme lidé vytvoření z jiného těsta, než všichni ti ostatní kolem nás, ale přesto je zde podstatný rozdíl. Léta dlouhého oddělení od všeho pozemského blaha nás více než jiné naučila zpytovat duši, a právě tato okolnost je i nesmazatelně významnou pro celý náš další život.“⁴²⁰

Druhý dopis napsal Čejka 7. listopadu 1960, aby se s Málkem domluvil na společné schůzce. Zároveň navrhl, aby se sešli i s Dr. Hradilem a také navštívili jeho dceru Išku. Z dopisu není patrný účel schůzky, ale podle stylu, jakým byl dopis napsán, usuzuji, že mělo jít především o přátelské shledání: „*Nazdar Jirko, v úvodu svého dopisu, bych se Ti především chtěl omluvit, že ač jsme se při poslední schůzce domluvili na delším našem setkání, nebyl jsem sto, abych to nějak přijatelně zařídil. (...) ...poněvadž bych chtěl vyhovět i tvému přání, setkání s Dr. Hradilem.*“⁴²¹

8.8.2. Proces

V procesu Pavel Burian a spol. byl Čestmír Čejka obviněn spolu s Pavlem Burianem, Jiřím Málkem a Pavlem Bedrníčkem. Hlavní líčení proběhlo u Městského soudu v Praze ve dnech 27. a 28. června 1962 v senátu, předsedou soudu byl Václav Hornof, soudci Vilém Říha a Václav Rosenkranc a prokurátorem Drahomír Procházka. Čejku obhájoval Jindřich Konrád.⁴²² Soudní řízení probíhalo s vyloučením veřejnosti a Bedrníčkovi a Čejkovi byli povoleni důvěrníci,⁴²³ Čejkovi jeho matka Marie Čejková a Bedrníčkovi jeho manželka Albína Bedrníčková.⁴²⁴

⁴²⁰ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Dokument „X“, Korespondence obviněného Čestmíra Čejky s obviněným Jiřím Málkem. Znění celého dopisu viz příloha č. 10.

⁴²¹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Dokument „X“, Korespondence obviněného Čestmíra Čejky s obviněným Jiřím Málkem.

⁴²² J. Konrád si Čejka vybral 23. března z předloženého seznamu na KS MV. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací spis č. 1179 proti Čestmíru Čejkovi, č. j. A/B-01179/62. Pavla Buriana obhájoval Vladimír Čefovský, Pavla Bedrníčka Karel Kratochvíl a Jiřího Mála Josef Piskora.

⁴²³ Podle § 201/2, 3.

⁴²⁴ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Protokol o hlavním líčení z 27. a 28. 6. 1962.

Čejka byl odsouzen za trestný čin podvracení republiky⁴²⁵ na 1 rok nepodmíněně.⁴²⁶ Další obžalované soud odsoudil podle stejného trestního zákona. Pavel Bedrníček⁴²⁷ byl dále odsouzen za trestný čin podílnictví ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví⁴²⁸ a Jiří Málek za ohrožení služebního tajemství.⁴²⁹ Délka trestu u Pavla Bedrníčka a Pavla Buriana dva a půl roku a u Jiřího Mála jeden a půl roku.⁴³⁰ Proti tomuto rozsudku podal odvolání jen Jiří Málek,⁴³¹ ostatní tři obvinění odvolání nepodali.⁴³² Čejka si měl svůj roční trest odpykat v útvaru nápravných zařízení ministerstva vnitra v Příbrami.

Při opětovném odsouzení dostal vězeň většinou mírný trest a zpravidla mu byl k němu připočten zbytkový trest z předchozího rozsudku. Podle rozhodnutí předsedy senátu Krajského soudu v Praze bylo dne 5. listopadu 1962 Čejkovi připočteno k trestu 6 let, 9 měsíců a 27 dní z předchozího rozsudku,⁴³³ které mu předtím byly díky amnestii z roku 1960 prominuty.⁴³⁴ Dne 26. března 1964 Nejvyšší soud v Praze přerušil Čejkovi výkon trestu a rovněž podal návrh na obnovu řízení.⁴³⁵

⁴²⁵ Podle § 79 a/1 trestního zákona.

⁴²⁶ Podle § 79 a/ odst. 1. trestního zákona z r. 1950 (ve znění novely).

⁴²⁷ Pavel Bedrníček s Pavlem Burianem také podle § 47 odst. 1. tr. z. ztratili vojenské hodnosti. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Protokol o hlavním líčení z 27. a 28. 6. 1962.

⁴²⁸ Podle § 134 odst. 1a tr. zák.

Pavel Bedrníček údajně v létě 1961 v Kralupech nad Vltavou prodal MUDr. Otakaru Deylovi a Libuši Kosové zahraniční lék, který předtím Lubomír Chyba odcizil v nemocnici v Podbořanech. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Rozsudek jménem republiky.

⁴²⁹ Podle § 173 odst. 1 a1. 2 tr. zák.

Jiří Málek měl jako voják základní služby údajně Pavlu Bedrníčkovi a dalším osobám vyzradit v létě 1961 v Týništi nad Orlicí a v září 1961 v Praze tajné informace o určitém vojenském objektu. ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Rozsudek jménem republiky.

⁴³⁰ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Protokol o hlavním líčení.

⁴³¹ Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 9. 1962 bylo Málkovi toto odvolání zamítnuto.

⁴³² ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Rozsudek jménem republiky ze dne 2. 7. 1969.

⁴³³ NA Praha, f. Státního soudu, Usnesení ze dne 5. 11. 1962, Or I/V 51/50.

⁴³⁴ Krajský soud v Praze dne 27. 7. 1960 rozhodl, že se zřetelem k rozhodnutí prezidenta republiky o amnestii ze dne 9. 5. 1960 se promíjí odsouzenému zbytek trestu odnětí svobody v trvání 6 roků, 9 měsíců a 27 dní pod podmínkou, že se do deseti let od tohoto rozhodnutí, tj. od 9. 5. 1960 nedopustí úmyslného trestného činu. Dále mu byl odpuštěn vedlejší trest ztráty občanských práv a dosud nezaplacený peněžitý trest ve výši 10 000 Kčs. NA Praha, f. Státního soudu, Protokol o hlasování, Or I/V 51/50.

⁴³⁵ NA Praha, f. Státního soudu, Or/IV 51/50, Usnesení ze dne 26. 3. 1964.

Propuštěn na svobodu byl na základě tohoto usnesení dne 28. března 1964 z věznice Valdice u Jičína.⁴³⁶

Proti rozsudku městského soudu ze dne 28. června 1962 podal Čejka 7. března 1969 návrh na přezkoumání ve smyslu zákona⁴³⁷ o soudní rehabilitaci.⁴³⁸ Dne 2. července 1969 zvláštní senát Městského soudu v Praze ve veřejném zasedání rozhodl, že se v plném rozsahu ruší rozsudek městského soudu v Praze z 28. června 1962 ohledně Pavla Buriana, Pavla Bedrníčka a Čestmíra Čejky. Předsedou senátu byl Bohuslav Chmelík a Jan Zahradník.⁴³⁹ Toto rozhodnutí však Nejvyšší soud ČSR po stížnosti generálního prokurátora ČSR rozsudkem ze dne 19. května 1970 pro porušení zákona v neprospěch obviněných zrušil s tím, že má městský soud v Praze trestní věc znovu projednat a rozhodnout o ní. Městský soud v Praze se 26. srpna 1970 usnesl, že návrhy na nové řízení byly zamítnuty.⁴⁴⁰ Dne 30. května 1975 vzal Čejka svůj návrh na obnovu řízení zpět.⁴⁴¹

8.9. Léta 1964-1989

Po druhém propuštění z vězení si už Čejka dával více pozor na to, s kterými lidmi se stýká. Nechtěl znovu zavdávat příčinu pro další zatčení. Např. Jiří Málek uvedl, že s Čejkou se už další léta moc nescházeli, sice se občas potkali, ale nesjednávali si žádné schůzky. Na krátký čas se tento stav změnil, a to v období prvního pololetí roku 1968, kdy aktivně usilovali o obnovení národně sociální strany.⁴⁴² Dne 27. března 1968 založilo padesát aktivistů z řad bývalých politických

⁴³⁶ NA Praha, f. Státního soudu, Or/IV 51/50, Hlášení změn ze dne 28. 3. 1964.

Do Valdic byl z Příbrami přemístěn dne 23. 3. 1964. NA Praha, f. Státního soudu, Hlášení změn ze dne 24. 3. 1964.

⁴³⁷ Č. 82/1968 Sb.

⁴³⁸ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Usnesení ze dne 30. 5. 1975.

⁴³⁹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Rozsudek jménem republiky ze dne 2. 7. 1969.

⁴⁴⁰ Podle § 8 čl. 3 zák. č. 70/1970 Sb

⁴⁴¹ ABS Praha, f. Vyšetřovacích spisů, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol., Usnesení ze dne 30. 5. 1975.

⁴⁴² Rozhovor s Jiřím Málkem, 18. 2. 2011, v Praze a rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

Československá strana socialistická byla od roku 1948 pod vlivem komunistické strany a hrála v politice velmi malou roli. Koncem března 1968 se stal předsedou strany Bohuslav Kučera, který vystřídal Aloise Neumanna. Do strany se v této době přihlásilo téměř sedm tisíc nových členů. Československá strana socialistická se prohlásila za nemarxistickou stranu usilující o uplatnění „humanistického a demokratického pojetí společnosti a mnohotvárný život občanů“. Po srpnu 1968 se

věznů Sdružení bývalých politických vězňů K 231, ustavující shromáždění se konalo 31. března 1968 v Praze na Žofině. Hlavním cílem K 231 bylo dosažení soudní, občanské i sociální rehabilitace bývalých politických vězňů. Dále se chtěli zaměřit na dokumentační a svépomocnou činnost. Toto sdružení bylo apolitické a mohli do něj vstoupit českoslovenští občané, kteří byli po státním převratu v roce 1948 odsouzeni podle zákona č. 50/1923 Sb. na ochranu republiky, podle zákona č. 231/1948 Sb. na ochranu lidově demokratické republiky a podle trestního zákona č. 86/1950 Sb. Po srpnových událostech roku 1968⁴⁴³ muselo K 231 svou činnost ukončit.⁴⁴⁴ Čejka se podílel na zakládání této organizace a byl v jejím výboru.⁴⁴⁵

Léta strávená ve vězení ovlivnily hlavně jeho osobní a profesní život. Oženil se, když se vrátil podruhé z vězení. Jeho manželka byla sestrou politického vězně Huberta Procházky, kterého Čejka poznal v táboře „L“ ve Vykmánově. Čejka přiznává, že po návratu z vězení hledal ženu, která bude vědět, co ji čeká, když si bere politického vězně. Bylo přirozené, že si bývalí političtí vězni vybírali ženy z řad bývalých vězeňkyň nebo příbuzných vězňů. Čejkova žena měla jako sestra politického vězně problémy již předtím a represím se ze strany komunistického režimu nevyhnula. Podle Čejky byla dokonce zatčena a nějakou dobu strávila ve vězení.⁴⁴⁶ Příbuzní politických vězňů měli často problémy dosáhnout vzdělání, kterého by si přáli. Manželka Čejky nebyla nejdříve připuštěna k maturitě, až po pěti letech čekání ji úspěšně absolvovala. Poté se snažila asi čtyři roky dostat na medicínu, nakonec byla přijata, ale pouze na obor stomatologie.⁴⁴⁷ V medicíně se zaměřila na teorii a vědeckou činnost vykonává dodnes. Jezdí přednášet do zahraničí, např. do Francie nebo do Spojených států amerických. Manželé Čejkovi spolu mají jednoho syna.

těchto zásad vzdala a prohlásila je za neplatné. Jiří HOPPE, *Opozice 68 – Sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*, Praha 2009, s. 28–29.

⁴⁴³ Více k tématu např. K. KAPLAN, *Československo v letech 1967–1969*, Praha 1993; Jindřich PECKA – Vilém PREČAN, *Proměny pražského jara 1968–69*, Praha 1993; Antonín BENČÍK, *Rekvie za Pražské jaro. Důvěrná informace o přípravě a provedení srpnové intervence varšavské pětky v Československu 1968*, Třebíč 1998.

⁴⁴⁴ Více k tématu např. *Aby se to už neopakovalo, Katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K 231*, Praha 2008, s. 31–32, s. 61–62; Jiří HOPPE, *Opozice 68 – Sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*, Praha 2009.

⁴⁴⁵ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

⁴⁴⁶ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

⁴⁴⁷ Hubert Procházka. Političtí vězni.cz [online]. [Citace 23. 3. 2011]

<<http://www.politictivezni.cz/rozhovor-s-hubertem-prochazkou.html>>

Vysněného oboru se musel vzdát i Čejka. Toužil se dostat na právnickou fakultu, ale z politických důvodů neměl šanci. Po druhém návratu z vězení alespoň vystudoval střední průmyslovou školu stavební s maturitou. Ředitel podniku IPS, ve kterém tehdy pracoval, mu údajně sdělil, že pokud chce studovat na vysoké škole, přišlo by v úvahu pouze studium v oboru stavitelství přehrad. O tuto oblast neměl Čejka zájem.⁴⁴⁸

V šedesátých až osmdesátých letech pracoval ve stavebnictví. Byla to především zaměstnání nutná k obživě, nic co by ho více bavilo nebo naplňovalo. V roce 1968 se propracoval na pozici oblastního stavbyvedoucího, ale podle jeho slov téměř souběžně s příchodem vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968 skončil i s touto prací.⁴⁴⁹

Zmínila jsem se, že si Čejka po druhém návratu z vězení dával pozor na to, s kým se stýká. To je sice pravda, ale přesto v průběhu 70. a 80. let zůstal v kontaktu s vybranými politickými vězni 50. let. Zároveň udržoval kontakt s osobami v exilu, které měly vazbu na Radu svobodného Československa. Komunikace s nimi probíhala formou dopisů přes osoby, jež cestovaly na Západ či zpět. S osobnostmi či skupinami spojenými s disentem žádné kontakty neudržoval.

8.10. Život po revoluci roku 1989 až po současnost

Jelikož se Čestmír Čejka po roce 1989 začal angažovat v politice – jeho zájem o politiku se však projevoval již od mládí – objevoval se v médiích, komentoval veřejné dění a aktivně se projevoval v ekonomických a dalších činnostech, chtěla bych se tomuto období věnovat podrobněji. Nabízí se velké množství pramenů, od televizních pořadů, periodik až po internetové zdroje. Chci tedy nastínit Čejkovu činnost v posledních dvaceti letech v různých oblastech.

8.10.1. Čestmír Čejka a politika

Po Sametové revoluci v listopadu 1989 vstoupil Čejka bez větších dosavadních zkušeností do politického života. V roce 1989 byl členem Občanského

⁴⁴⁸ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

⁴⁴⁹ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

fóra.⁴⁵⁰ V únoru 1990 se stal náměstkem primátora města Prahy, usnesením vlády ze dne 7. ledna 1991 č. 12 byl jmenován s účinností od 15. ledna 1991 náměstkem ministra na Federálním ministerstvu kontroly ČSFR.⁴⁵¹

Tento kariérní postup Čestmíra Čejky je poměrně zajímavý, už jen z toho hlediska, že za komunistického režimu jeho nejvýše dosaženou funkcí byl pracovník Útvaru kontroly a jakosti, a po listopadu 1989 náhle figuroval v poměrně vysokých politických funkcích. Čejka si tento vývoj ve své kariéře vysvětluje tím, že jeho jméno bylo poměrně známo mezi tehdejší reprezentací pražské radnice a taky mezi členy Občanského fóra. V té době totiž působil jako mluvčí firmy Inženýrské a průmyslové stavby.⁴⁵² Na jednu stranu se může zdát být zvláštní, že se člověk se středoškolským vzděláním a s minimálními zkušenostmi dostane takto rychlým způsobem do vysoké politiky. Zároveň si myslím, že po roce 1989 bylo složité nahradit spoustu funkcí a pozic nekomunistickými politiky. Není to přímo vysvětlení, proč se na tato místa dostal zrovna Čejka, ale faktor, který by měl být brán v úvahu.

Podle mého názoru tento vývoj kariéry pro něj znamenal naplnění jeho tužeb. Už v mládí se angažoval v politice, a kdyby v roce 1948 nedošlo ke státnímu převratu, se vši pravděpodobností by se jí věnoval i nadále. Proto se po roce 1989 chopil příležitosti se v politických kruzích uplatnit.

Dne 8. září 1990 došlo k obnově Národně sociální strany (NSS) a Čejka se postavil do jejího čela.⁴⁵³ Tato strana měla být pokračovatelkou Československé

⁴⁵⁰ Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 10. 3. 2011, v Praze.

Občanské fórum vzniklo 19. listopadu 1979 v Činoherním klubu v Praze. Mezi zakládající členy patřili především signatáři Charty 77, zástupci studentů, kulturní obce, Nezávislého mírového hnutí apod. Ve svém prohlášení vyzvali mocenské kruhy k dialogu a k odstoupení členů KSČ. Ve volbách v červnu 1990 OF drtivě zvítězilo, jak do Federálního shromáždění, tak i do Národní rady. Dne 15. září se předsedou OF stal Václav Klaus. Uvnitř Občanského fóra již od voleb docházelo k názorovým sporům. Nakonec 23. 2. 1991 došlo k rozpadu Občanského fóra. Více k tématu např. Jiří HONAJZER, *Občanské fórum. Vznik, vývoj a rozpad*, Praha 1996.

⁴⁵¹ *Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna* [online]. Vystaveno roku 1992 [Citace 15. 11. 2010] <http://www.snemovna.cz/eknih/1990fs/tisky/t0975_02.htm>.

⁴⁵² Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 18. 11. 2010, v Praze.

⁴⁵³ Jaroslav SKOPAL, *O kom se občas mluví – Stanislav Křeček*. Politikon. E-magazín nejen o politice [online]. Vystaveno 7. 8. 2006 [Citace 15. 11. 2010] <http://www.politikon.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=>.

strany národně socialistické (ČSNS) založené již v roce 1897 v Praze.⁴⁵⁴ Vedle této strany stále pokračovala Československá strana socialistická.⁴⁵⁵ V komunálních volbách v roce 1990 strana obsadila řadu míst na radnicích (starostové v Táboře, Žatci, Milevsku, Teplicích atd.). V Praze se NSS stala členem Pražské demokratické koalice, která získala kolem 10 % hlasů.⁴⁵⁶ Před volbami r. 1992 v rozhovoru zmínil tři základní ideové principy NSS: 1. Vědomí národní příslušnosti, které se odvíjí z historické podstaty českého státu. 2. Nepřekročitelné zásady humanitní demokracie v rámci masarykovského humanismu a z ní se odvíjející 3. zásada je myšlenka sociální spravedlnosti. Dále se vyjádřil v tom smyslu, že Národně sociální strana je pro vybudování pluralitní demokracie, bez omezení různými bariérami. Z tohoto hlediska podporuje strany, které budují čistý demokratický řád, neovlivňovaný ideologickými či hospodářskými nástroji. Šlo o strany Klub angažovaných nestraníků (KAN), Občanská demokratická aliance (ODA), Křesťanskodemokratická strana (KDS) a Občanská demokratická strana (ODS).⁴⁵⁷ Ve volbách roku 1992 NSS však propadla.⁴⁵⁸ Nevím, zda hlavním důvodem neúspěchu byl program, který neoslovil dostatečný počet voličů. Svou roli mohlo hrát i to, že voliči sympatizující s národně sociálním programem své hlasy rozdělili mezi Československou stranu socialistickou a mezi Národně sociální stranu. Roku 1996 ho ODA nominovala jako svého kandidáta v senátních volbách do prvního pražského obvodu (obvod č. 27). Čejka získal 718 hlasů, resp. 1, 52 % hlasů, což mu ke zvolení do Senátu nestačilo.⁴⁵⁹

⁴⁵⁴ *Národně sociální strana*. Hornopočernický zpravodaj [online]. [Citace 22. 11. 2010] <http://www.pocernice.cz/mestskacast/data/zpravodaj/1990/zpravodaj_10_1990.pdf>, s. 10.

⁴⁵⁵ Československá strana socialistická (ČSS) si po listopadu 1989 zachovala svůj název a po sjednocujícím sjezdu s exilovou vládou a pod vedením nového předsedy Jiřího Vyvadila se zúčastnila voleb, ve kterých však neuspěla. Poté se na postu předsedy strany objevil Ladislav Dvořák. *Historie ČSNS. Česká strana národně sociální* [online]. [Citace 22. 11. 2010] <<http://www.csns.cz/novinka.php?cln=52>>.

⁴⁵⁶ Politikon. E-magazín nejen o politice [online]. [Citace 22. 11. 2010]

<http://www.politikon.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=2562>.

⁴⁵⁷ Ondřej ŠKOC, *Národ má vědět o prezidentovi vše*, Noviny 1, č. 63, 1992, s. 4.

⁴⁵⁸ Naproti tomu ČSS se v rámci Liberální sociální unie do parlamentu dostala. V roce 1993 byl na sjezdu strany zvolen nový předseda Pavel Hirš a strana se přejmenovala na Liberální stranu národně sociální, do které se vrátila většina členů NSS. *Historie ČSNS. Česká strana národně sociální* [online]. [Citace 22. 11. 2010] <<http://www.csns.cz/novinka.php?cln=52>>.

⁴⁵⁹ *Seznam kandidátů na Volby do Senátu v roce 1996*. Senát Parlamentu České republiky [online]. Vystaveno roku 1996 [Citace 22. 11. 2010] <<http://www.senat.cz/volby/v1996.php>>.

Do Senátu se z tohoto volebního obvodu dostal PhDr. Václav Benda. Volby do Senátu Parlamentu ČR konané dne 15. – 16. 11. 1996 [online]. Vystaveno roku 1996 [Citace 22. 11. 2010] <<http://www.volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=19961116&xobvod=27>>. Více také v článku: Jaroslav HUK, *Senát by měl být etickým korektorem společnosti*, Denní telegraf 5, 1996, č. 247, s. 3.

V roce 1989 dostal pracovní nabídku na místo generálního ředitele podniku IPS Praha. Odmítl ji. V roce 1993 se stal generálním ředitelem akciové společnosti Rapid. Dne 6. prosince 1991 byl zvolen do dozorčí rady Federálního fondu národního majetku.⁴⁶⁰ Také působil v dozorčích a statutárních orgánech společností První východní. a. s., kde byl členem dozorčí rady, ČPP Transgas, s. p. jako předseda dozorčí rady nebo SPT Telecom, a. s. jako člen dozorčí rady.⁴⁶¹ Od roku 1997 vystřídal různé funkce ve společnosti ŠKODA PRAHA, a. s. (předseda představenstva, člen představenstva, předseda, místopředseda⁴⁶² a člen⁴⁶³ dozorčí rady).⁴⁶⁴

8.10.2. Čestmír Čejka jako člen KPV a jeho další aktivity

Čestmír Čejka je členem předsednictva Konfederace politických vězňů a také patří mezi časté mluvčí této instituce. Vyjadřuje se k tématům vztahujícím se k politickým vězňům, ke komunistickému režimu i k aktuálním politickým tématům. Konfederace politických vězňů se ustavila na pražském výstavišti 30. ledna 1990 jako nástupnický orgán K 231. Tato organizace sdružuje bývalé komunistické vězně a jejich příbuzné, dále také osoby, které z politických důvodů musely emigrovat, osoby, které se v zahraničí zapojily do boje proti komunistickému režimu a které tzv. Lidový soud trestní odsoudil pro údajné trestné činy z hospodářské nebo zemědělské oblasti.⁴⁶⁵

V roce 2007 vznikl Ústav pro studium totalitních režimů, do jehož rady Čejku navrhla KPV a následně byl 5. prosince 2007 Senátem Parlamentu České republiky

⁴⁶⁰ Vyslovila se pro něj nadpoloviční většina přítomných poslanců Sněmovny lidu (64 hlasů z 99 poslanců) a nadpoloviční většina přítomných poslanců Sněmovny národů (61 z 84 poslanců). Spolu s ním bylo zvoleno dalších 5 členů dozorčí rady. 19. společná schůze SL a SN 10. 12. 1991. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. [online]. Vystaveno roku 1991. [Citace 14. 2. 2011] <<http://www.psp.cz/eknih/1990fs/slsn/stenprot/019schuz/s019035.htm>>.

⁴⁶¹ Z dozorčí rady byl odvolán valnou hromadou akcionářů SPT TELECOM, a.s. 18. června 1999 v Praze. *Prohlášení představenstva akciové společnosti*. O2 [online]. Vystaveno roku 1999. [Citace 16. 11. 2010] <www.o2.cz/osobni/4116-archiv_tiskovych_zprav_ceskeho_telecomu/53307-prohlaseni_predstavenstva_akciov_e_spolecnost_1936.html>.

⁴⁶² Místopředseda dozorčí rady od 31. 3. 2004 do 16. 1. 2006.

⁴⁶³ Členem dozorčí rady od 31. 3. 2004.

⁴⁶⁴ *Škoda Praha Výroční zpráva 2005*. [online]. Vystaveno roku 2006 [Citace 16. 11. 2010] <http://www.skodapraha.cz/cz/storage/vyr_zpravy/vyrocn_i_zprava_za_rok_2005.pdf>, s. 12.

⁴⁶⁵ Dostupné z WWW: <www.kpv-cr.cz> [Citace 16. 2. 2011].

s dalšími šesti členy zvolen.⁴⁶⁶ O vzniku této instituce 7. prosince 2007 v pořadu ČT 24 Interview ČT 24, kde hovořil o vzniku ústavu, o jeho cílech a o své úloze v Radě, sdělil, že její přínos by byl už jen ten, kdyby došlo k dokonalému zdokumentování materiálů „o násilí, které bylo páčáno na občanech československé republiky a které způsobilo tu ohromnou zkázu celého hospodářského systému“.⁴⁶⁷ Dále ke svému vstupu do této Rady v roce 2010 uvedl: „Jestliže jsem byl vyzván, abych se stal členem rady ústavu, vycházel jsem z přesvědčení, že tato instituce konečně shrne naprosto všechny informace týkající se komunistického režimu a hlavně jeho difamačních metod a nejenom difamačních metod, ale také systému. To je obtížná práce.“⁴⁶⁸ Dne 6. března 2007 se stal členem Poradního sboru ředitele odboru Archivu bezpečnostních složek MV.⁴⁶⁹ V roce 2001 byl jedním z kandidátů do Rady České televize.⁴⁷⁰ V roce 2004 ho na toto místo navrhla poslankyně za ČSSD Anna Čurdová.⁴⁷¹ Kandidátem pro volbu člena této Rady byl i v roce 2007.⁴⁷² Nikdy se však členem této Rady nestal.

Dne 2. listopadu 2006 vznikla Dočasná komise Senátu pro posouzení ústavnosti KSČM. Jejím hlavním úkolem je zkoumat ústavnost KSČM a posuzovat, zda není překračován § 5 Ústavy České republiky nebo není porušován některý z bodů § 4 zákona o politických stranách. Jedním z členů konzultativní rady složené

⁴⁶⁶ Dne 5. 12. 2007 Senát Parlamentu České republiky zvolil do Rady ÚSTR Mgr. Patrika Bendu, Čestmíra Čejku, Ing. Ivana Dejmalu, prof. Petra Fialu, MUDr. Naděždu Kavalírovou a PhDr. Michala Stehlíka. Po úmrtí Ivana Dejmalu byl šestým členem zvolen Jan Zahradníček. Dne 30. října se sedmým členem Rady ÚSTR stala Petruška Šustrová. Předsedkyní rady je Naděžda Kavalírová. Návrhy kandidátů podávají prezident republiky, Poslanecká sněmovna a občanská sdružení nebo jiné právnické osoby. Dostupné z WWW: <http://www.ustrcr.cz/cs/rada-ustavu> [Citace 14. 2. 2011] nebo Petr BLAŽEK, *Ústav pro studium totalitních režimů, Paměť a dějiny* 2, č. 1, Praha 2008, s. 198-201.

⁴⁶⁷ Interview ČT 24. Česká televize [online]. Vystaveno roku 2007 [Citace 16. 2. 2011] <<http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/207411058221207/>>.

⁴⁶⁸ Jednání senátního výboru k situaci kolem ÚSTR [online]. Vystaveno 13. 4. 2010 [Citace 14. 2. 2011]

<<http://www.jaromir-jermar.cz/politika/jednani-senatniho-vyboru-k-situaci-kolem-ustr.html>>.

⁴⁶⁹ Zápis z jednání Poradního sboru ředitele odboru ABS MV ze dne 6. března 2007. Archiv Ministerstva vnitra [online]. Vystaveno roku 2008 [Citace 11. 2. 2011]

<<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/oabs/poradnisbor/zapis070306.html>>.

⁴⁷⁰ Schůze Volebního výboru Poslanecké Sněmovny 24. dubna 2001 [online]. Vystaveno roku 2001 [Citace 12. 2. 2011] <<http://www.psp.cz/home/vybory/VOV/stenprot/004schuz/s004001.htm>>.

⁴⁷¹ Zápis volebního výboru ze 14. schůze, dne 11. února 2004. Parlament České republiky [online]. Vystaveno roku 2004 [Citace 12. 2. 2011]

<www.snem.cz/eknih/2002ps/vybory/VOV/ZAPIS/zv014.doc>.

⁴⁷² Přehled kandidátů do Rady České televize. Český rozhlas [online]. Vystaveno 4. 7. 2007 [Citace 12. 2. 2011] <http://www.rozhlas.cz/digital/cesko/_zprava/334902?hodnoceni=2>.

z řad právníků a historiků, která slouží jako poradní orgán Dočasné komise, je i Čestmír Čejka.⁴⁷³

Jako generální ředitel Rapidu a člen prezidia Fondu národního majetku měl blízko i k ekonomickým problémům českého státu, ke kterým se také v médiích vyslovoval.⁴⁷⁴

V rámci Konfederace politických vězňů se Čejka účastní mnoha konferencí, přednášek a dalších akcí. Jednou z nich, na jejímž uskutečnění se podílí Konfederace politických vězňů, je mezinárodní festival proti totalitě, zlu a násilí Mene Tekel. Čejka 2. března 2008 představil v pořadu Před půlnocí na ČT 24 spolu s ředitelem festivalu Janem Řeřichou druhý ročník Mene Tekel.⁴⁷⁵ Sám potom na Mezinárodní konferenci Totalita v kontextu evropských zemí, její příčiny a důsledky, která se uskutečnila v rámci festivalu, přednesl svůj příspěvek *Idea českého státu z pohledu politických vězňů*.⁴⁷⁶

Čejkovy aktivity byly v posledních dvaceti letech rozmanité. Nemohu posoudit, zdali ve všech pozicích a činnostech byl osobou kompetentní. Na první pohled by se mohlo zdát, že doháněl ztracená léta. Podle mého názoru toužil po úspěchu v politické oblasti a snažil se pro to vykonat co nejvíce.

Články a rozhovory o Čestmíru Čejkovi se v tištěných periodikách objevují převážně v první polovině devadesátých let. V této době vykonával totiž své nejvýznamnější funkce, a to náměstka primátora, náměstka ministra a generálního ředitele Rapid, a. s. Jako člen Konfederace politických vězňů se objevuje v médiích dodnes, ať už v televizi nebo v článcích internetových serverů.

Čejka se často vyjadřuje k třetímu odboji a také k zákonu o třetím odboji. Dne 13. října 2007 se v Jednacím sále Senátu PČR konal seminář, který se věnoval kodifikaci protikomunistickému odboji. Příspěvek ohledně stanoviska KPV k tomuto

⁴⁷³ *Zpráva o činnosti Dočasné komise Senátu pro posouzení ústavnosti KSČM*. Senát.cz [online]. Vystaveno roku 2007 [Citace 12. 2. 2011]

<<http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/45089/38358>>, s. 23.

⁴⁷⁴ Např. v článku o zahraničním obchodu v Zemských novinách. Jiří KŘEPELKA, *Pro tvrdý zahraniční obchod nejsme zcela připraveni, říká Č. Čejka*, Zemské noviny 6, č. 256, r. 1996, s. 6.

⁴⁷⁵ *Před půlnocí*. ČT 24 živě [online]. Vystaveno 21. 2. 2008 [Citace 21. 11. 2010] <<http://www.ct24.cz/vysilani/2008/02/21/208452801290221-23:32-pred-pulnoci/>>.

⁴⁷⁶ Podrobný program 2. ročníku festivalu Mene Tekel: <<http://www.jaromirstetina.cz/aktuality/unor-2008/mezinarodni-festival-mene-tekell.html>>. Vystaveno roku 2008 [Citace 21. 11. 2010].

tématu měl i Čestmír Čejka.⁴⁷⁷ V médiích se k této problematice vyjádřil takto: *"Rehabilitace je vyjádřením toho, že nás někdo chybně soudil, ale je zneuznána naše účast na tom, že jsme chtěli odstranit diktátorskou komunistickou vládu."*⁴⁷⁸ Dále k zákonu uvedl: *„Jde o satisfakční zákon. Konečně by bylo řečeno, že to jsou legitimní členové národní elity a je třeba se na ně takto dívat. V současné době se říká, to jsou ti chudáci, kteří trpěli v kriminále. Ne, to jsou ti, kteří se postavili proti nastupující diktatuře a snažili se tu diktaturu likvidovat. To si myslím, že je velice důležité."*⁴⁷⁹

V roce 1993 parlament schválil zákon číslo 198,⁴⁸⁰ podle něhož *„Komunistická strana Československa, její vedení i členové jsou odpovědni za způsob vlády v naší zemi v letech 1948–1989, a to zejména z programového ničení tradičních hodnot evropské civilizace, za vědomé porušování lidských práv a svobod, za morální a hospodářský úpadek provázený justičními zločiny a terorem proti nositelům odlišných názorů“*. Tento zákon měl především postihnout pachatele represí, ale znění zákona nesplnilo očekávání.⁴⁸¹ O protikomunistickém zákonu, jenž by pamatoval přímo na účastníky třetího odboje, se jedná již několik let. Zatím se však tento zákon neschválil.⁴⁸² Čejka tuto situaci komentoval např. takto: *„Bohužel je to ostuda demokratického státu, který po se po dvaceti letech nedokázal postavit tváří v tvář lidem, kteří byli ochotni obětovat sebe na životech."*⁴⁸³

V roce 2010 se jméno Čestmíra Čejky v médiích objevovalo v souvislosti s Jiřím Pernesem, který byl jmenován ředitelem Ústavu pro studium totalitních režimů. Do této funkce ho zvolila Rada ÚSTR, které je Čejka členem. On patřil mezi tři členy, kteří Pernese nevolili. Důvodem bylo především to, že podle Čejky

⁴⁷⁷ *Návrh zákona o třetím – protikomunistickém – odboji*, Paměť a dějiny 2, č. 1, Praha 2008, s. 191–197.

⁴⁷⁸ Adam DRDA, *Deklaratorní zákon má vyslovit uznání třetímu odboji*. BBC Czech.com [online]. Vystaveno 25. 10. 2005 [Citace 25. 11. 2010]

<http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2005/10/051027_anticomunism_law_pckg.shtm>

⁴⁷⁹ Textové přepisy: *Historie, služka politiky?* ČT 24 [online]. Vystaveno 5. 11. 2010 [Citace 25. 11. 2010] <<http://www.ct24.cz/textove-prepisy/106359-historie-sluzka-politiky/>>.

⁴⁸⁰ Zákon č. 198/1993 Sb. ze dne 9. července 1993 o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu.

⁴⁸¹ F. MAYER, *Vězení jako minulost, odboj jako paměť*, s. 59.

⁴⁸² V srpnu 2010 kabinet Petra Nečase do svého programového prohlášení zahrnul také zákon o protikomunistickém odboji. Dne 11. 2. 2011 prošel v Poslanecké sněmovně zákon do druhého čtení. a dále ho měl projednat sněmovní branný a bezpečnostní výbor. Dne 6. dubna 2011 tak neučinil a jednání přesunul na květen t. r. Dostupné z WWW: <www.parlamentnilisty.cz> [Citace 18. 4. 2011].

⁴⁸³ ŽIVĚ: *Poslanci dnes o DPH, loteriích a protikomunistickém odboji*. Aktuální zprávy [online]. Vystaveno 9. 2. 2011 [Citace 11. 2. 2011] <<http://aktualnizpravy.cz/dnes>>.

„neodpověděl na žádnou z morálně-politických otázek, které mu byly kladeny“ a také se v jeho díle objevovaly pasáže, které oslavovaly únor 1948. Dalšími důvody, proč se proti Pernesovi rovněž postavila část zaměstnanců Ústavu, lidé z historické obce a politici, bylo Pernesovo studium na Večerní univerzitě marxismu-leninismu, neznalost anglického jazyka a plagiátorství z druhé poloviny devadesátých let.⁴⁸⁴

Svůj názor měl Čejka i na polistopadové „vyúčtování“ s pachateli komunistického režimu: „Po listopadu 1989 nebyl nikdo za zločiny proti lidskosti, kterých se objektivně dopustil, potrestán. Může za to kontinuita práva. Zločinci byli souzeni podle tehdy platných předpisů. Jejich činy byly v rámci těchto paragrafů promlčeny. Režim si to pojistil.“⁴⁸⁵

Čejka také patří mezi bojovníky za zachování Pankrácké věznice. Ministerstvo spravedlnosti totiž uvažuje o jejím prodeji. Zástupci druhého a třetího odboje jsou však proti, nelíbí se jim, že by se věznice stala součástí nového centra pražského byznysu: „Za prvé, nedovedu si představit, že by ta budova stála uprostřed nějakého komerčního centra, to by byl výsměch. Za druhé, za komunismu se přeci popravovalo na šibenici, a ta stála úplně jinde, na takovém tom zastrčeném dvorku. Tam popravili i paní Miladu Horákovou. Na takové místo budou lidé chodit do práce nebo nakupovat?“ tázal se Čejka.⁴⁸⁶

V pořadu České televize Před půlnocí z 21. února 2008 na otázku, co je pro něj největší životní úspěch, odpověděl: „Na to neumím odpovědět, protože šel jsem po cestě plné kamení a za velké bouře. Ale mě to moc nevadilo, já naopak mám rád – tu bouři. Bohužel ten život prošel tak, že toho uplatnění se nedosáhlo, kariéra nepostupovala tak jako obvykle. I když je pravda, že třeba v současné době postavení politiků vůči nám, třeba i vůči mně, je velice příznivé bez ohledu na rozložení

⁴⁸⁴Na iDNES.cz odpovídal čtenářům kritizovaný šéf ústavu pro studium totality Jiří Pernes. Nezapomeňte.cz [online]. Vystaveno 7. 4. 2010 [Citace 25. 11. 2010] <http://www.nezapomente.cz/view/ctenarum_odpovi_kritizovany_sef_ustru_jiri_pernes>; Pernes prý nesplnil podmínky výběrového řízení. První zprávy.cz [online]. Vystaveno 19. 3. 2010 [Citace 25. 11. 2010] <<http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/style=print/zpravy/z-domova/pernes-pry-nesplnil-podminky-vyberoveho-rizeni/>>.

⁴⁸⁵Příkladem je případ prokurátora Karla Vaše, který je zodpovědný za smrt generála Heliodora Píky. V roce 2002 byl odsouzen k sedmi letům vězení za vraždu, ale vrchní soud následně rozhodl, že jeho činy jsou promlčeny. Stíhání bylo proto zastaveno. Příběhy bezpráví. Komunistické Československo [online]. Vystaveno roku 2006 [Citace 11. 2. 2011] <http://www.jedensvetnaskolach.cz/download/pdf/jsnspdfs_50.pdf>, s. 12.

⁴⁸⁶Petr MAŠEK, Odbojáři jsou připraveni k novému boji za Pankráckou věznici. Parlamentní listy.cz [online]. Vystaveno 25. 7. 2010 [Citace 12. 2. 2011] <<http://www.parlamentnilisty.cz/170835.aspx?diskuse>>.

*politických sil, což je svým způsobem příjemné a uklidňující, protože si člověk říká, že konečně ty lidé za tím budou stát a s tím půjdou jako s vlajkou dopředu. Na to si ale počkáme.*⁴⁸⁷

Jedna z věcí, kterou Čestmír Čejka při vzpomínkách na svůj život zdůrazňuje, je ta, že se v žádném případě nepovažuje za oběť komunistického režimu. Podle svých slov se vědomě postavil proti komunistické moci a podle tehdejších platných zákonů byl potrestán.

⁴⁸⁷ *Před půlnocí.* ČT 24 živě [online]. Vystaveno 21. 2. 2008 [Citace 16. 2. 2011] <<http://www.ct24.cz/vysilani/2008/02/21/208452801290221-23:32-pred-pulnoci/>>.

9. Závěr

Soudní i mimosoudní perzekuce postihly za vlády komunistické strany v Československu statisíce lidí. V politických procesech byli odsouzeni nejen aktivní odpůrci režimu, ale i potencionální viníci, kteří se ničeho nedopustili. Politické procesy byly účinným prostředkem komunistického režimu, jenž sloužil, jak k jeho stabilizaci a ochraně, tak současně k vyvolání atmosféry strachu v celé společnosti. Represím ze strany režimu nebyli ušetřeni ani příbuzní odsouzených. Po návratu na svobodu neměli bývalí vězni klid od orgánů Státní bezpečnosti. Kontrola a pronásledování ze strany režimu většinou pokračovala až do roku 1989. Navíc léta strávená v internaci ovlivnila další životní cestu člověka, zvláště další kariéru a partnerské vztahy.

Cílem mé práce bylo především vyličení života politického vězně Čestmíra Čejky. Čejka byl od mládí stoupenec Československé strany národně socialistické a po únoru 1948 byl u zakládání odbojové skupiny Dokážeme to, jež se skládala z členů národně socialistické mládeže. Tato organizace se později spojila s dalšími skupinami ve vojensko-politické seskupení Eduard. Jeho členové nesouhlasili se stávajícím režimem a svou činností chtěli přispět k jeho brzkému zániku. Předmětem činnosti skupiny bylo např. přechody přes hranice, sběr potravinových lístků, shromažďování zbraní nebo pořizování tajných informací z oblasti bezpečnostních a vojenských složek, soudnictví, státní správy apod. V zimě a na jaře 1950 došlo k zatýkání některých členů organizace Eduard. V červenci 1950 se konalo hlavní líčení s 33 členy v procesu Zdeněk Slavík a spol. Tento proces patřil mezi tzv. okrajové procesy, které navazovaly na proces Milada Horáková a spol. Odsouzeno bylo 31 osob, mezi kterými figurovalo sedm žen. Státní soud rozhodl o dvou trestech doživotí, další tresty se pohybovaly od tří do dvaceti pěti let. Většina odsouzených se na svobodu dostala v květnu 1960 na základě amnestie prezidenta republiky. Do této odbojové skupiny byli napojeni agenti Státní bezpečnosti, kteří činnost skupiny do jisté míry rozšířili. Tuto praxi typickou pro práci Státní bezpečnosti proti skutečným i domnělým „nepřátelům režimu“ jsem také v krátkosti přiblížila.

V procesu Zdeněk Slavík a spol. byl odsouzen také Čestmír Čejka, jehož život jsem se snažila v diplomové práci analyzovat. Chtěla jsem zpracovat zásadní okamžiky jeho života od jeho mládí až po současnost.

Čestmír Čejka byl po deseti letech vězení propuštěn na svobodu v květnu 1960 díky amnestii prezidenta Novotného. Po návratu se začal stýkat se svými bývalými kamarády a spolužáky. Sice spolu neplánovali žádné konkrétní aktivity proti státu, ale trvalí komunistický režim kritizovali. Státní bezpečnost ho sledovala a díky svého spolupracovníka Jiřího Tydlitáta, který se také jako bývalý spolužák Čejky a člen seskupení Eduard účastnil několika schůzek, měla přehledné informace o Čejkově činnosti. Čejka byl znovu zatčen v březnu roku 1962 a odsouzen v procesu Pavel Burian a spol. na jeden rok za trestný čin podvracení republiky. K trestu mu bylo připočteno necelých sedm let z předchozího rozsudku, které mu předtím byly díky amnestii z roku 1960 prominuty. Spolu s ním byly odsouzeny další tři osoby. Propuštění se Čejka dočkal za dva roky. Po listopadu 1989 se stal náměstkem primátora města Prahy a poté náměstkem ministra kontroly. Od roku 1993 zastával funkci generálního ředitele akciové společnosti Rapid, v 90. letech také působil v dozorčích a statutárních orgánech společností První východní, a. s., ČPP Transgas, s. p., SPT Telecom, a. s. nebo Škoda Praha, a. s. V roce 1990 se postavil do čela Národně socialistické strany. Také je členem Konfederace politických vězňů a patří k jeho častým mluvčím.

Při zpracování tématu jsem v první řadě vycházela z materiálů Národního archivu v Praze a Archivu bezpečnostních složek ministerstva vnitra. Bohužel v Národním archivu nebyl k dispozici personální spis Čestmíra Čejky, proto jsem nemohla zmapovat přesná umístění v pracovních táborech a věznicích. Ale našla jsem i jiné materiály týkající se tohoto období. Pro doplnění informací jsem využila metodu oral history. Díky rozhovorům s Čestmírem Čejkou jsem mohla rekonstruovat jeho život a získat informace, které bych z jiných zdrojů nezískala. Dalším pamětníkem, se kterým jsem spolupracovala, byl Čejkův dlouholetý přítel Jiří Málek. Přímé svědectví pamětníků bylo pro mou práci velmi přínosné, ale také jsem musela pamatovat na to, že od většiny popisovaných událostí uběhlo několik desítek let, a proto některé vzpomínky nemusí být přesné. Navíc některé skutečnosti mohli zapomenout nebo o nich hovořit nechtějí. Čestmír Čejka např. nechtěl příliš hovořit o zážitcích z vyšetřovací vazby a z let věznění. Rozhovorů s ním proběhlo poměrně málo a to především vzhledem k jeho zdravotnímu stavu i vzhledem k tomu, že už moc nechtěl vzpomínat na léta minulé. Přesto jsem od něj získala cenné

informace, které mi při zpracování tématu velmi pomohly. Získané údaje jsem komparovala s odbornou literaturou.

Jistě se nabízejí další možnosti pro zpracování tohoto tématu. Např. objektem badatelského zájmu by se nemusely stát pouze oběti komunistického režimu, ale také pachatelé, o kterých se většinou mnoho informací nedozvíme. Další možností pro zpracování by byl podrobnější průzkum seskupení Eduard z hlediska spolupráce se zahraničními agenty a zpravodajskými službami. V tomto případě by byl asi největší problém v dostupnosti materiálů. Také by bylo možné zachytit osudy dalších členů organizace Eduard.

10. Seznam použitých pramenů a literatury

10.1. Prameny

10.1.1. Archivní prameny

- Archiv bezpečnostních složek Ministerstva vnitra, Praha
- Národní archiv, Praha
- Osobní archiv Čestmíra Čejky, Praha
- Osobní archiv Jiřího Mála, Praha

10.1.2. Orální historie

- Rozhovor s Čestmírem Čejkou, 13. 9. 2010, 18. 11. 2010 a 10. 3. 2011, Praha
- Rozhovor s Jiřím Málem, 18. 3. 2011, Praha

10.1.3. Tisk

- Paměť a dějiny, 2007–2010
- Securitas Imperii, 1994–2006
- Fontes Nissae, 2004, 2009
- Soudobé dějiny, 2002, 2005
- Denní telegraf, 1994, 1996
- Zemské noviny, 1996
- Noviny, 1992

10.1.4. Tištěné prameny

- Bartošek Karel, Český vězeň. Svědectví politických vězeňkyň a vězňů let padesátých, šedesátých a sedmdesátých, Praha – Litomyšl 2001
- Čejka Čestmír, Eduard. Souhrnná zpráva o organizaci a činnosti ilegálního protikomunistického politicko-vojenského odbojového seskupení Eduard, Praha 2008 (rkp.)
- Dopisy Milady Horákové, Praha 2007
- Drtina Prokop, Československo můj osud, Kniha života českého demokrata 20. století, 4 svazky, Praha 1991–1992

- Kaplan Karel – Váchová Jana, Protistátní letáky a jiné formy odporu v roce 1948, Praha 1994
- Kaplan Karel, StB o sobě. Výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka, Praha 2002
- Klobas Oldřich, Jak se chodí v laně. Svědectví politického vězně z padesátých let o jáchymovském táboře Nikolaj, Brno 1996
- Kratochvíl Antonín, Žaluji I. Praha 1990
- Kratochvíl Antonín, Žaluji II. Vrátit slovo umlčeným, Praha 1990
- Kratochvíl Antonín, Žaluji III. Cesta k Sionu, Praha 1990
- Pecka Karel, Motáky nezvěstnému, Brno 1990
- Proces s vedením protistátního centra v čele s Rudolfem Slánským, Praha 1953
- Proces s vedením záškodnického spiknutí proti republice. Horáková a spoléčníci, Praha 1950
- Šedivý František, Pod věží smrti, Praha 2007
- Šimková Dagmar, Byly jsme tam taky, Praha 2007
- Veverková Emílie, Znovu bych mu ruku podala, Středokluky 2004
- Vrkočová Ludmila (ed.), Svědectví, Praha 2007

10.2. Literatura

- Bártík František, Tábory nucené práce se zaměřením na tábory zřízené při uranových dolech 1949–1951, Praha 2009
- Blažek Petr – Tomáš Bursík – Halla Josef – Hoppe Jiří, Aby se to už neopakovalo: katalog k výstavě o dějinách sdružení bývalých politických vězňů K231, Praha 2008
- Blažek Petr, Podkopávej ze všech sil dnešní režim! Ilegální tiskoviny odbojové skupiny Za pravdu (1949), in: Paměť a dějiny 1, Praha 2007, s. 134–161
- Blažek Petr, Ústav pro studium totalitních režimů, in: Paměť a dějiny 1, Praha 2008, s. 198–201

- Bursík Tomáš, „Národu jsem vždy věrně sloužila a vědomě nikomu škodu neučinila.“ Františka Zeminová (1882–1962), in: *Securitas imperii* 14, Praha 2006, s. 271–280
- Bursík Tomáš, *Osud odbojové organizace Černý lev 777*, Praha 2007
- Bursík Tomáš, *Přišli jsme na svět proto, aby nás pronásledovali. Trestanecké pracovní tábory při uranových dolech v letech 1948–1961*, Praha 2009
- Bursík Tomáš, *Ztratily jsme mnoho času... Ale ne sebe!*, Praha 2006
- Dvořáková Jiřina, *Státní bezpečnost v letech 1945–1953*, Praha 2007
- Dvořáková Zora, *Charakteristika třetího odboje*, in: *Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj*, Hradec Králové 2002, s. 20–26
- Dvořáková Zora, *Z letopisů třetího odboje*, Praha 1992
- Fiedler Ivo, *Metamorfóza agenta A. A. Kotouse aneb Jeden z mnohých*, in: *Securitas Imperii* 7, Praha 2001, s. 36–54
- Formánková Pavlína – Koura Petr, *Žádáme trest smrti! Propagandistická kampaň provázející proces s Miladou Horákovou a spol.*, Praha 2009
- Gebauer František – Kaplan Karel – Koudelka František – Vyhnálek Rudolf, *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948–1989*, Praha 1993
- Hejl Vilém, *Zpráva o organizovaném násilí*, Praha 1990
- Honajzer Jiří, *Občanské fórum. Vznik, vývoj a rozpad*, Praha 1996
- Honziková Miluše, *Politické procesy padesátých let – Krajský soud v Ústí nad Labem 1953–1954*, Diplomová práce, Liberec 2006
- Hoppe Jiří, *Opozice 68 – Sociální demokracie, KAN a K 231 v období pražského jara*, Praha 2009
- Ivanov Miroslav, *Justiční vražda aneb Smrt Milady Horákové*, Praha 2008
- Joklová Kateřina, *Liberecký monstrproces Emil Weiland a spol.*, in: *Fontes Nissae V*, Liberec 2009, s. 121–146
- Kalous Jan, „Nepřátelé“ ve Státní bezpečnosti. Procesy s příslušníky StB, in: *Politické procesy v Československu po roce 1945 a „případ Slánský“*. Sborník příspěvků ze stejnojmenné konference, pořádané ve dnech 14. – 16. dubna 2003 v Praze, Brno 2005, s. 282–290

- Kalous Jan, Instruktažní skupina StB v lednu a únoru 1950. Zákulisí případu Číhošť, Praha 2001
- Kalous Jan, Mašínové, in: Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj, Hradec Králové 2002
- Kalous Jan, Štěpán Plaček. Život zpravodajského fanatika ve službách KSČ, Praha 2010
- Kaplan Karel – Pacl Vladimír, Tajný prostor Jáchymov, České Budějovice 1993
- Kaplan Karel – Paleček Pavel, Komunistický režim a politické procesy v ČSR, Brno 2001
- Kaplan Karel, Druhý proces. Milada Horáková a spol. – rehabilitační řízení 1968–1990, Praha 2008
- Kaplan Karel, Nebezpečná bezpečnost, Brno 1999
- Kaplan Karel, Největší politický proces: „M. Horáková a spol.“, Brno 1995
- Kaplan Karel, Nekrvavá revoluce, Praha 1993
- Kaplan Karel, Pět kapitol o únoru, Brno 1999
- Kaplan Karel, Poslední rok prezidenta. Edvard Beneš v roce 1948, Praha 1993
- Kaplan Karel, Sověští poradci v Československu 1949–1956, Praha 1993
- Klátil František, Republika nad stranami. O vzniku a vývoji Československé stany národně socialistické (1897–1948), Praha 1992
- Kocian Jiří, Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948. Organizace, program, politika, Brno 2002
- Kočová Kateřina, Druhá retribuce, in: Soudobé dějiny 3-4, Praha 2005, 586–625
- Kočová Kateřina, Paměť Liberecka I. – Příběh Růženy Koškové-Krásné, in: Fontes Nissae V, Liberec 2004, s. 272–293
- Kokoška Stanislav, Praha v květnu 1945. Historie jednoho povstání, Praha 2005
- Koutek Ondřej, Říkali mu Pavel Svatý. Osudy úředníka, politika a politického vězně Prokopa Drtiny, in: Sborník archivu bezpečnostních složek 5, Praha 2007

- Křepelka Jiří, Pro tvrdý zahraniční obchod nejsme zcela připraveni, říká Č. Čejka, Zemské noviny 256, Praha 1996, s. 6
- Liška Otakar a kol., Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918–1989, Praha 2006
- Málek Jiří, Agentura StB ve třetím odboji domácím i zahraničním, in: Denní Telegraf, Praha 1994, s. 5
- Mayer Françoise, Češi a jejich komunismus, Praha 2009
- Mayer Françoise, Vězení jako minulost, odboj jako paměť, in: Soudobé dějiny 1, Praha 2002, s. 42–64
- Na frontě studené války – Československo 1948–1956, Praha 2009
- Návrh zákona o třetím – protikomunistickém – odboji, in: Paměť a dějiny 1, Praha 2008, s. 191–197
- Pejčoch Ivo – Tomek Prokop, Agenti-chodci na popravišti. Kurýři západních zpravodajských služeb, popravení v letech 1949–1958, Cheb 2010
- Pernes Jiří – Pospíšil Jaroslav – Lukáš Antonín, Alexej Čepička. Šedá eminence rudého režimu, Praha 2008
- Petrášová Ludmila, Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961, in: Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj, Hradec Králové 2002, s. 54–75
- Petrášová Ludmila, Vězeňské tábory v Jáchymovských uranových dolech 1949–1961, in: Sborník archivních prací 2, Praha 1994
- Radosta Petr, Protikomunistický odboj, Praha 1993
- Raška Francis D., Opuštění bojovníci. Historie Rady svobodného Československa : 1949–1961, Praha 2009
- Rázek Adolf, StB + justice – nástroje třídního boje v akci Babice. Věnováno památce těch, kteří se nedožili, a kteří trpěli, Praha 2002
- Rokovský Jaroslav, Případ Zdeněk Boček a spol. Studenti práv Univerzity Karlovy proti totalitě, in: Paměť a dějiny 3, Praha 2009, s. 108–123
- Seitlová Iva, Politické procesy 50. let – Kauza Mirko Šťastný, Diplomová práce, Liberec 2010
- Střelečková Tereza, Politické procesy padesátých let – Kauza František Zahrádka, Diplomová práce, Liberec 2009

- Suk Jaroslav, Kenkarta aneb totalita jako síla zvyku, in: Paměť a dějiny 2, Praha 2008, s. 117-118
- Šedivý F. Zdeněk, Domeček. Mučírna na Hradčanech, Brno 2004
- Škoch Ondřej, Národ má vědět o prezidentovi vše, in: Noviny 63, Praha 1992, s. 4
- Tichý Martin, Náhlá úmrtí ve vězeňských zařízeních, in: Paměť a dějiny 1, Praha 2010, s. 93-107
- Tomek Prokop, Dvě protikomunistické skupiny na Moravě v 50. letech, in: Securitas Imperii 12, Praha 2005, s. 245-255
- Tomek Prokop, Dvě studie o československém vězeňství 1948-1989, Praha 2000
- Tomek Prokop, Prevence, profylaxe a výchova v pojetí Státní bezpečnosti, in: Sborník archivu bezpečnostních složek 5, Praha 2007
- Utitz Bedřich, Neuzavřená kapitola, Praha 1990
- Vališ Zdeněk, Třetí vojenský odboj, in: Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj, Hradec Králové 2002, s. 27-32
- Vaněk Miroslav a kol., Orální historie, Olomouc 2003
- Veber Václav, Legie Svobody – DAAK a akce Josef, in: Paměť a dějiny 4, Praha 2009, s. 90-104
- Veber Václav, Místo úvodu. Komunismus – totalita – odboj, in: Za svobodu a demokracii III, Třetí (protikomunistický) odboj, Hradec Králové 2002, s. 5-18
- Veber Václav, Padesátá léta v Československu – komunismus na domácí scéně, in: Securitas Imperii 7, Praha 2001, s. 5-11
- Veber Václav, Xaver – Jindra. Odboj na Kutnohorsku a Čáslavsku, in: Paměť a dějiny 1, Praha 2009, s. 86-104
- Vokurka Martin – Hugo Jan a kol., Velký lékařský slovník, Praha 2009
- Vorel Jaroslav – Šimánková Alena a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl I., Praha 2003
- Vorel Jaroslav – Šimánková Alena a kol., Československá justice v letech 1948-1953 v dokumentech, díl II., Praha 2004

- Vorel Jaroslav, Šimánková Alena a kol., Československá justice v letech 1948–1953 v dokumentech, díl III., Praha 2004

10.3. Online dokumenty

- www.ct24.cz
- www.hrdinove.cz
- www.kpv-cr.cz
- www.nezapomente.cz
- www.parlamentnilisty.cz
- www.politictivezni.cz
- www.totalita.cz
- www.ustrcr.cz
- <http://aktualnizpravy.cz/dnes>
- <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/oabs/poradnisbor/zapis070306.html>
- <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/oabs/poradnisbor/zapis070306.html>
- http://www.bbc.co.uk/czech/domesticnews/story/2005/10/051027_anticomunism_law_pckg.shtm
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10095426857-interview-ct24/207411058221207/>
- <http://www.csns.cz/novinka.php?cln=52>
- <http://www.jaromir-jermar.cz/politika/jednani-senatniho-vyboru-k-situaci-kolem-ustr.html>
- <http://www.jaromirstetina.cz/aktuality/unor-2008/mezinarodni-festival-mene-tekeln.html>
- http://www.jedensvetnaskolach.cz/download/pdf/jsnspdfs_50.pdf
- http://www.lidovky.cz/pustit-muzou-zavrit-musi-0y9/ln_noviny.asp?c=A100515_000074_ln_noviny_sko&klic=236963&mes=100515_0

- http://www.nezapomente.cz/view/ctenarum_odpovi_kritizovany_sef_ustru_jiri_pernes
- http://www.pametnaroda.cz/witness/index/id/73?locale=cs_CZ
- <http://www.parlamentnilisty.cz/170835.aspx?diskuse>
- http://www.pocernice.cz/mestskacast/data/zpravodaj/1990/zpravodaj_10_1990.pdf
- <http://www.politictivezni.cz/jiri-malek.html>
- <http://www.politictivezni.cz/rozhovor-s-hubertem-prochazkou.html>
- http://www.politikon.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=
- <http://www.prvnizpravy.cz/zpravy/style=print/zpravy/z-domova/pernes-pry-nesplnil-podminky-vyberoveho-rizeni/>
- <http://www.psp.cz/eknih/1990fs/slsn/stenprot/019schuz/s019035.htm>
- <http://www.psp.cz/home/vybory/VOV/stenprot/004schuz/s004001.htm>
- http://www.rozhlas.cz/digital/cesko/_zprava/334902?hodnoceni=2
- <http://www.senat.cz/volby/v1996.php>
- <http://www.senat.cz/xqw/xervlet/pssenat/original/45089/38358>
- http://www.skodapraha.cz/cz/storage/vyr_zpravy/vyrocní_zprava_za_rok_2005.pdf
- http://www.snemovna.cz/eknih/1990fs/tisky/t0975_02.htm
- <http://www.ustrcr.cz/cs/rada-ustavu>
- <http://www.vitalia.cz/katalog/nemoci/brisni-tyfus/>
- <http://www.volby.cz/pls/senat/se2111?xjazyk=CZ&xdatum=19961116&xobvod=27>
- www.o2.cz/osobni/4116-archiv_tiskovych_zprav_ceskeho_telecomu/53307-prohlaseni_predstavenstva_akciove_spolecnost_1936.html
- www.snem.cz/eknih/2002ps/vybory/VOV/ZAPIS/zv014.doc

10.4. Filmové a rozhlasové dokumenty

- Proces H, režie Martin Vadas, 2009

- Příběhy 20. století, Český rozhlas – Rádio Česko, Mikuláš Kroupa, Adam Drda, 2006–2011
- Příběhy železné opony, režie Ján Novák, 2005
- Tajné akce StB, 2. díl: Akce Maison, režie Ján Novák, Marcel Petrov, Petra Všelichová, 2008
- Třicet případů majora Zemana, 10. díl: Vrah se skrývá v poli, režie Jiří Seguens, 1974
- V zajetí železné opony, režie Petr Lokaj, 2006
- Věž smrti, režie Kristina Vlachová, 2002
- Ztracená duše národa, režie Olga Sommerová, 2001

11. Seznam zkratk

ABS	Archiv bezpečnostních složek
AMV	Archiv ministerstva vnitra
apod.	a podobně
a. s.	akciová společnost
atd.	a tak dále
BBC	British Broadcasting Corporation (Britská rozhlasová společnost)
CIC	Counter Intelligence Corps (zpravodajská služba armády USA)
CIO	Czechoslovak Intelligence Office
č.	číslo
čj.	číslo jednací
čs., čsl.	československý
ČSFR	Československá federativní republika
ČSNS	Československá strana národně sociální
ČSR	Česká socialistická republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČR	Česká republika
ČT	Česká televize
f.	fond
K 231	Klub bývalých politických vězňů
KAN	Klub angažovaných nestraníků
Kčs	koruna československá
kol.	kolektiv
kpt.	kapitán
KPV	Konfederace politických vězňů
KS	krajská správa, krajský soud
KSČ	Komunistická strana Československa
KV	krajské velitelství
mj.	mimo jiné
mjr.	major

MNB	Ministerstvo národní bezpečnosti
MNS	Mladí národní socialisté
MV	Ministerstvo vnitra
n. p.	národní podnik
NA	národní archiv
např.	například
NDR	Národně demokratická republika
NKVD vnitra)	Narodnyj komissariat vnutrennych děl (Lidový komisariát vnitra)
NPT	nápravně pracovní tábor
ODA	Občanská demokratická aliance
odd.	oddělení
ODS	Občanská demokratická strana
odst.	odstavec
OO	okresní oddělení
O StB	oddělení Státní bezpečnosti
OSS	Office of Strategic Services (Úřad strategických služeb)
plk.	plukovník
PČR	Parlament České republiky
PKO	Park kultury a oddechu
pprap.	podpraporčík
resp.	respektive
s.	stránka
Sb.	sbírka zákonů
SIS	Secret Intelligence Service
SNB	Sbor národní bezpečnosti
s. p.	státní podnik
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
SRN	Spolková republika Německo
StB	Státní bezpečnost
škpt.	štábní kapitán
tzv.	takzvaný, takzvaně

TNP	tábor nucených prací
tr. zák.	trestní zákon
UK	Univerzita Karlova
USA	United States of America (Spojené státy americké)
ÚSTR	Ústav pro studium totalitních režimů
ÚV	ústřední výbor

12. Seznam příloh

Příloha č. 1: Rozsudek v případě Zdeněk Slavík a spol. ze dne 12. července 1950. NA Praha, fond Státní prokuratury, Zdeněk Slavík a spol. Rozsudek jménem republiky Or I/V 51/50.

Příloha č. 2: Tabulka se základními údaji o obžalovaných v procesu Zdeněk Slavík a spol.

Příloha č. 3: Žádost matky Čestmíra Čejky, Marie Čejkové, o revizi procesu ze dne 12. července 1950. NA Praha, fond Krajského soudu, 4 Nt 035/57.

Příloha č. 4: Báseň Opravený Havlíček. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Podsvazek Zdeněk Slavík a spol.

Příloha č. 5: Báseň Novému kapitánu sochy Svobody. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Zdeněk Slavík a spol., podsvazek č. 1.

Příloha č. 6: Oběžník školním referentům Československé strany národně socialistické. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Zdeněk Slavík a spol., podsvazek č. 1.

Příloha č. 7: Oznámení o propuštění Čestmíra Čejky na amnestii prezidenta Novotného ze dne 9. května 1960. NA Praha, fond Krajského soudu.

Příloha č. 8: Rozsudek v případě Zdeněk Slavík a spol. v Praze dne 29. dubna 1966. Rozsudek 1T 015/65. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Zdeněk Slavík a spol. Obnova trestního řízení.

Příloha č. 9: Rozsudek v případě Pavel Burian a spol. ze dne 28. června 1962. ABS Praha, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek č. 1179 proti Pavlu Burianovi a spol. Rozsudek jménem republiky.

Příloha č. 10: Gratulace Čestmíra Čejky k svatbě Jiřího Málka. ABS Praha, svazek V 4825 MV, Skupinový vyšetřovací svazek číslo 1179 proti Pavlu Burianovi a spol.

Příloha č. 11: Usnesení Nejvyššího soudu v Praze o přerušení trestu Čestmíra Čejky ze dne 26. března 1964. NA Praha, fond Státního soudu, 1 T 12/64.

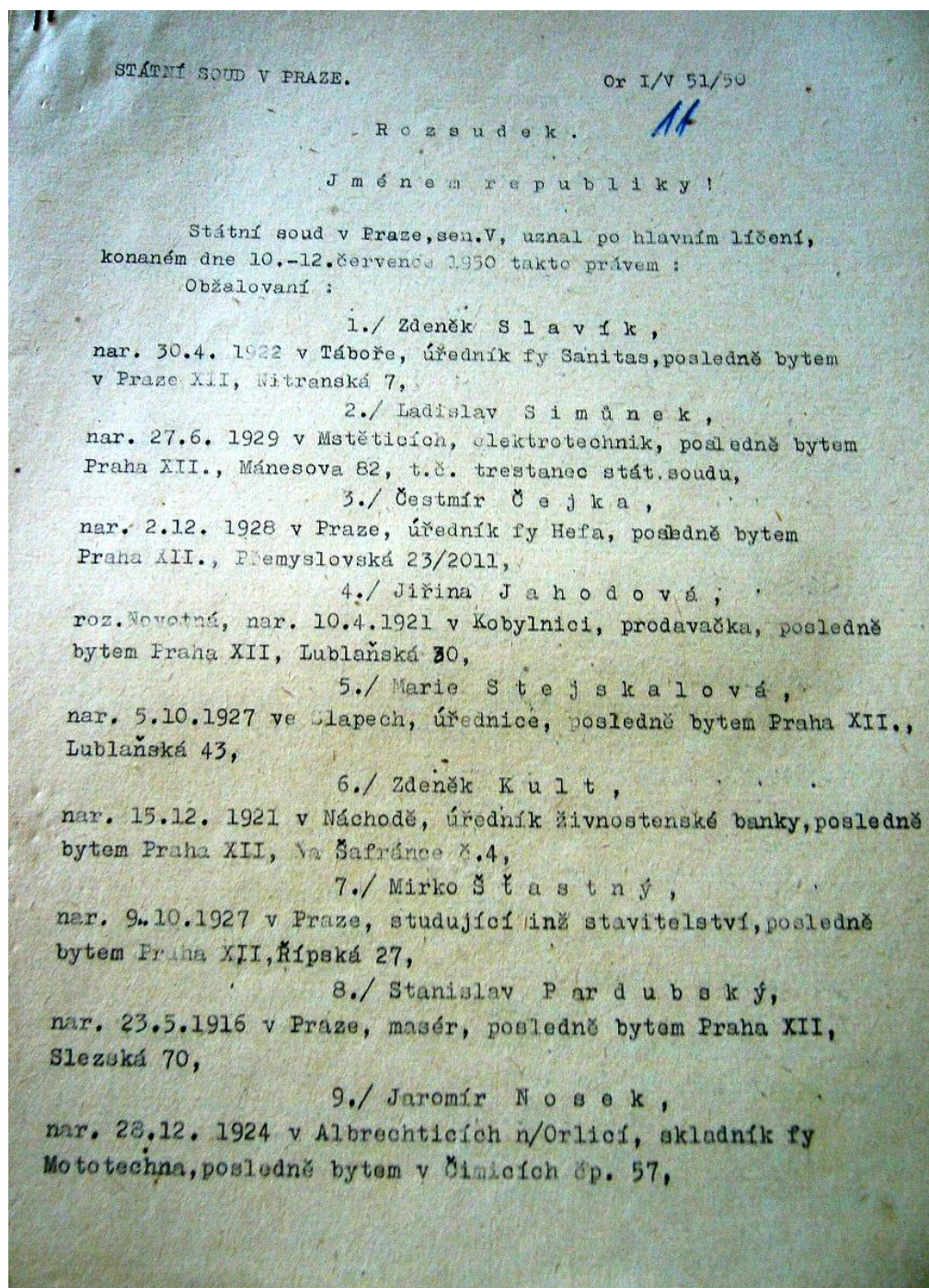
Příloha č. 12: Usnesení Krajského soudu v Praze o rehabilitaci Čestmíra Čejky ze dne 23. ledna 1991. NA Praha, fond Státního soudu.

Příloha č. 13: Fotografie Čestmíra Čejky ze dne 14. 3. 1950, z doby zatčení. ABS Praha, svazek V 6140 MV, Zdeněk Slavík a spol., podsvazek č. 1.

Příloha č. 14: Fotografie Čestmíra Čejky z roku 1962. ABS Praha, svazek V 4825 MV, Osobní vyšetřovací svazek proti Čestmíru Čejkovi.

Příloha č. 15: Fotografie Čestmíra Čejky z roku 2006 z Fóra Konfederace politických vězňů v Brně. <http://www.kpv-cr.cz/?gid=10&year=2006>.

Příloha č. 16: Fotografie věži smrti v Jáchymově.
<http://www.gymostrov.cz/Projekty/Uran/img00009.jpg>

- 2 -
- 10./ Ivo F i e d l e r ,
nar. 7.2.1928 v Praze, provozní účetní, posledně bytem
Praha XII, Na Žafránci 8.19,
- 11./ Valerie K o n v a l i n k o v á ,
roz. Engelová, nar. 23.1.1898 v Motyčíně, býv. majitelka
pekařství, posledně bytem Praha XII, Slezská 19,
- 12./ Magda K o p e c k á ,
roz. Řeháková, nar. 4.5. 1915 v Praze, býv. majitelka restau-
race, posledně bytem Praha XII, Korynní 25,
- 13./ Jan Š e d i - ť ,
nar. 20.6.1913 v Košicích, vrch. strážm. SNB, posledně bytem
Praha XI, Přemyslovská 41,
- 14./ Ladislav P i v o ň k a ,
nar. 8.1.1929 v Konojedech, úředník Metransu, posledně bytem
Praha XIX, Soborská 8,
- 15./ Karel K o n v a l i n k a ,
nar. 20.5.1920 v Kladně, osvětlovač filmových atelierů na
Barrandově, posledně bytem Praha XII, Slezská 19/1161,
- 16./ Miloslav K l a p k a ,
nar. 14.10.1913 v Praze, úředník Barrandovských atelierů,
posledně bytem Praha XII, Varšavská 31,
- 17./ Otakar V e n t a ,
nar. 5.8.1921 v Praze, technický úředník barrand. atelierů,
posledně bytem Suchbát 8.31,
- 18./ Jaroslav H u l á n ,
nar. 31.12. 1912 v Praze, truhl. dělník, posledně bytem
Praha XVI, Nad Turbovkou č. 626,
- 19./ Antonín J i r á s e k ,
nar. 11.7.1914 ve Štýru, /Rakousko /, osvětlovač barrand.
atelierů, posledně bytem Praha III, Na Kampě 8,
- 20./ Josefa H o d a č o v á ,
nar. 5.9.1912 v Humpolci, laborantka stát.filmů, posledně
bytem Praha XVI, Skalní 446,
- 21./ Františka T i l l i p o v á ,
nar. 11.3.1913 v Humpolci, úřednice ONV, posledně bytem
Praha XII, Bělehradská č.60,

203

-3 -

22./ Jiřina Knapová,
nar. 5.1. 1928 ve Volšovech, úřednice nár.podniku Zdar,
posledně bytem Praha - Spořilov, Severozápadní 338/2,

23./Vladimír Souhrada,
nar. 9.3.1925 v Mezimostí, asistent výzkumného ústavu filmo-
vého, posledně bytem Praha XII, Na Švihance č.6,

24./ Bedřich Veselý,
nar. 18.7.1927, v Havlíčkově Brodě, elektrotechnik, posledně
bytem Mladá Boleslav, Boleslavova 580,

25./ Jaroslav Karafiát,
nar. 13.4.1928 v Bechyni, aranžér fy Jas, posledně bytem
Mělník, nám.Rudé armády č.311,

26./ voj.zákl.sl. Václav Fíndejš,
nar. 6.8. 1926 v Litovicích, okr.Kladno, civil.pov. elektro-
technik, přísl. v.ú. 9378 České Budějovice, posledně bytem
Červený Újezd, pošta Unhošť,

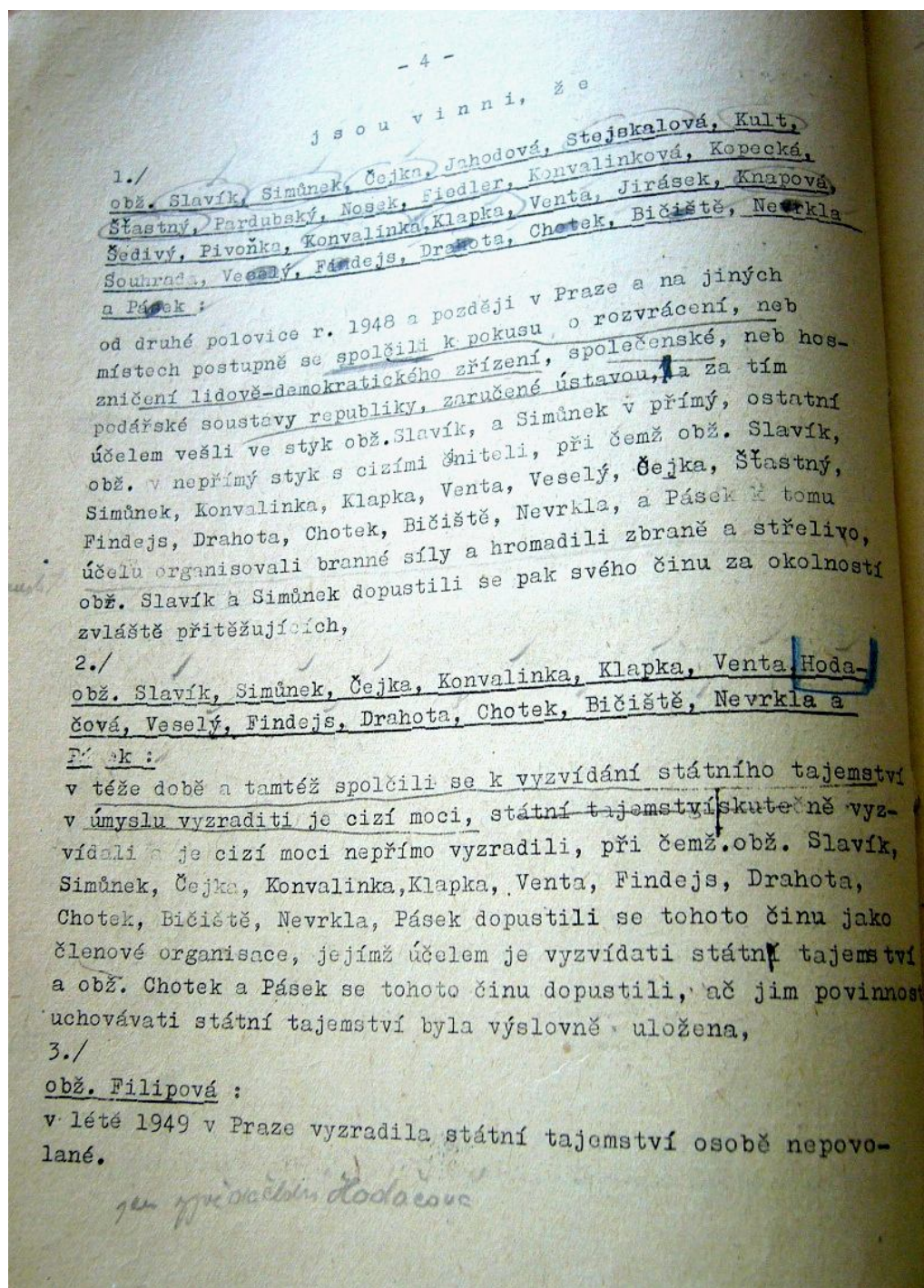
27./voj.zákl.sl. Jan Drahoš,
nar.5.1.1927 v Bukovně, okr.Mladá Boleslav, civil.pov. elektro-
technik, přísl.v.ú. 8524, posledně bytem Mladá Boleslav, Čej-
tičky,

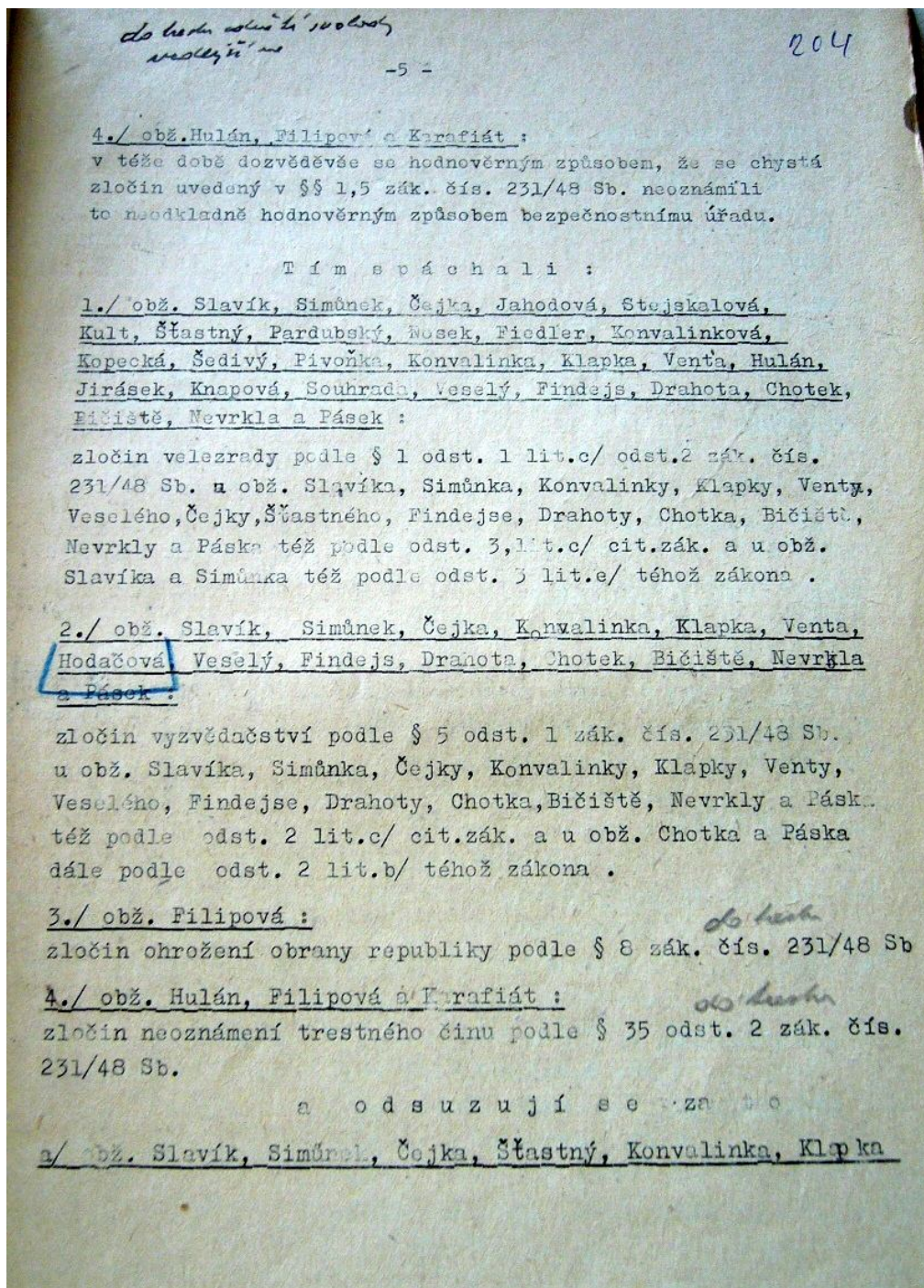
28./ mjr.Miloň Chotek,
nar. 20.3. 1896 v Praze. důstojník z pov., přísl. v.ú. 2702,
posledně bytem Mladá Boleslav, ul.Boženy Němcové 453,

29./ voj.zákl.sl. Vladimír Bičíš, ~~Bičíš~~
nar. 2.11.1923 Pelhřimov, přísl. do Prahy, civil.povol.dělník,
přísl. v.ú. 5729 Beroun, posledně bytem Praha XII, Na Šarance
17/1771,

30./ voj.zákl.sl. Miroslav Nevrla,
nar. 31. 12.1927 v Mladé Boleslavi, civil.povol.obchodní
příručí, přísl.v.ú. 6334 Litoměřice, posledně bytem Mladá
Boleslav, Staré nám. č. 6,

31./ voj.zákl.sl. Josef Pásek,
nar. 23.9.1928 v České Třebové, okr.Ústí nad Orlicí, civil.
pov.obchodní příručí, přísl.v.ú. 8524 Bratislava, posledně bytem
Mladá Boleslav, Stalinova 946,

-6 -

Venta, Veselý, Fina, js, Drahota, Chotek, Bičišť, Nevrkla a
Pásek :
podle §u 1 odst. 3 zák. čís. 231/48 Sb., u obž. Chotka a Páska
s použitím § 96 v.tr.z., u ostatních § 34 tr.z., u obž. Chotka
dále § 47 v.tr.z., u všech obž. dále podle § 113 odst. 1 zák.čís.
319/48 Sb.

b/ obž. Hodačová :
podle §u 5 odst. 1 zák. čís. 231/48 Sb.

c/ obž. Jahodová, Stejskalová, Kult, Pardubský, Nosek, Fiedler,
Konvalinková, Kopecká, Šedivý, Pivoňka, Jirásek, Knapová a
Souhrada :
podle §u 1 odst. 1 zák. čís. 231/48 Sb., u obž. Šedivý též podle
§ 47 v.tr.z.

d/ obž. Filipová :
podle §u 8, sazba 2. zák. čís. 231/48 Sb. a § 34 tr.z.

e./ obž. Hulán a Karafiát :
podle §u 35 odst. 1 zák. čís. 231/48 Sb.
a to takto :

- 1./ obž. Slavík k trestu těžkého žaláře na doživotí.
- 2./ Obž. Simůnek k trestu těžkého žaláře na doživotí .
- 3./ obž. Čejka k trestu těžkého žaláře na dobu 17/sedmnácti/roků,
zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 4./ obž. Jahodová k trestu těžkého žaláře na dobu 13 / třinácti /
roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 5./ obž. Stejskalová k trestu těžkého žaláře na dobu 10 /deseti/
roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 6./ obž. Kult k trestu těžkého žaláře na dobu 10 /deseti / roků,
zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 7./ obž. Štastný k trestu těžkého žaláře na dobu 15/patnácti/
roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 8./ obž. Pardubský k trestu těžkého žaláře na dobu 10 /deseti /
roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.

- 105
- 7 -
- 9./ obč. Nosek k trestu těžkého žaláře na dobu 10 / deseti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 10./ obč. Fiedler k trestu těžkého žaláře na dobu 10 / deseti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 11./ obč. Konvalinková k trestu těžkého žaláře na dobu 10 / deseti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 12./ obč. Kopecká k trestu těžkého žaláře na dobu 11 / jedenácti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 13./ obč. Šedivý kromě propuštění z hodnosti k trestu těžkého
žaláře na dobu 14 / čtrnácti / roků, zosťřenému
púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 14./ obč. Pivoňka k trestu těžkého žaláře na dobu 14 / čtrnácti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 15./ obč. Konvalinka k trestu těžkého žaláře na dobu 25 roků,
zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 16./ obč. Klapka k trestu těžkého žaláře na dobu 23 / dvaceti-
tři / roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 17./ obč. Valenta k trestu těžkého žaláře na dobu 15 / patnácti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 18./ obč. Halán k trestu těžkého žaláře na dobu 2 / dvou / roků,
zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 19./ obč. Jirásek k trestu těžkého žaláře na dobu 10 / deseti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 20./ obč. Hodačová k trestu těžkého žaláře na dobu 10 / deseti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 21./ obč. Filipová k trestu těžkého žaláře na dobu 6 / šesti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 22./ obč. Knapová k trestu těžkého žaláře na dobu 14 / čtrnácti /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 23./ obč. Souhrada k trestu těžkého žaláře na dobu 10 roků,
zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.
 - 24./ obč. Veselý k trestu těžkého žaláře na dobu 25 / dvaceti-
pět / roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým
ložem.
 - 25./ obč. Karafiát k trestu těžkého žaláře na dobu 3 / tři /
roků, zosťřenému púlleťně jedním tvrdým ložem.

- 8 -
- 26./ obž. Findejs k trestu těžkého žaláře na dobu 18 /osmnácti/ roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 27./ obž. Drahota k trestu těžkého žaláře na dobu 25 /dvacet pět/ roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 28./ obž. Chotek kromě kasace k trestu těžkého žaláře na dobu 20 /dvaceti/ roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 29./ obž. Bičiště k trestu těžkého žaláře na dobu 20 /dvaceti/ roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 30./ obž. Nevrkla k trestu těžkého žaláře na dobu 15 /patnácti/ roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.
- 31./ obž. Pásek k trestu těžkého žaláře na dobu 15 /patnácti/ roků, zostřenému púlletně jedním tvrdým ložem.

Podle §u 47 zák. čís. 231/48 Sb. ukládá se obžalovaným kromě trestu na svobodě další trest peněžitý a to zvlášt : obž. Slavíkovi, Simunkovi, Čejkovi, Šťastnému, Konvalinkovi, Klapkovi, Ventovi, Veselému, Findejsovi, Drahotovi, Chotkovi, Bičišťovi, Nevrklovi, a Páskovi každému ve výši 50.000 Kčs, ostatním obžalovaným každému ve výši 10.000 Kčs, který se u těchto obžalovaných pro případ nedobytnosti přeměňuje na další těžký žalář v trvání 20 dnů.

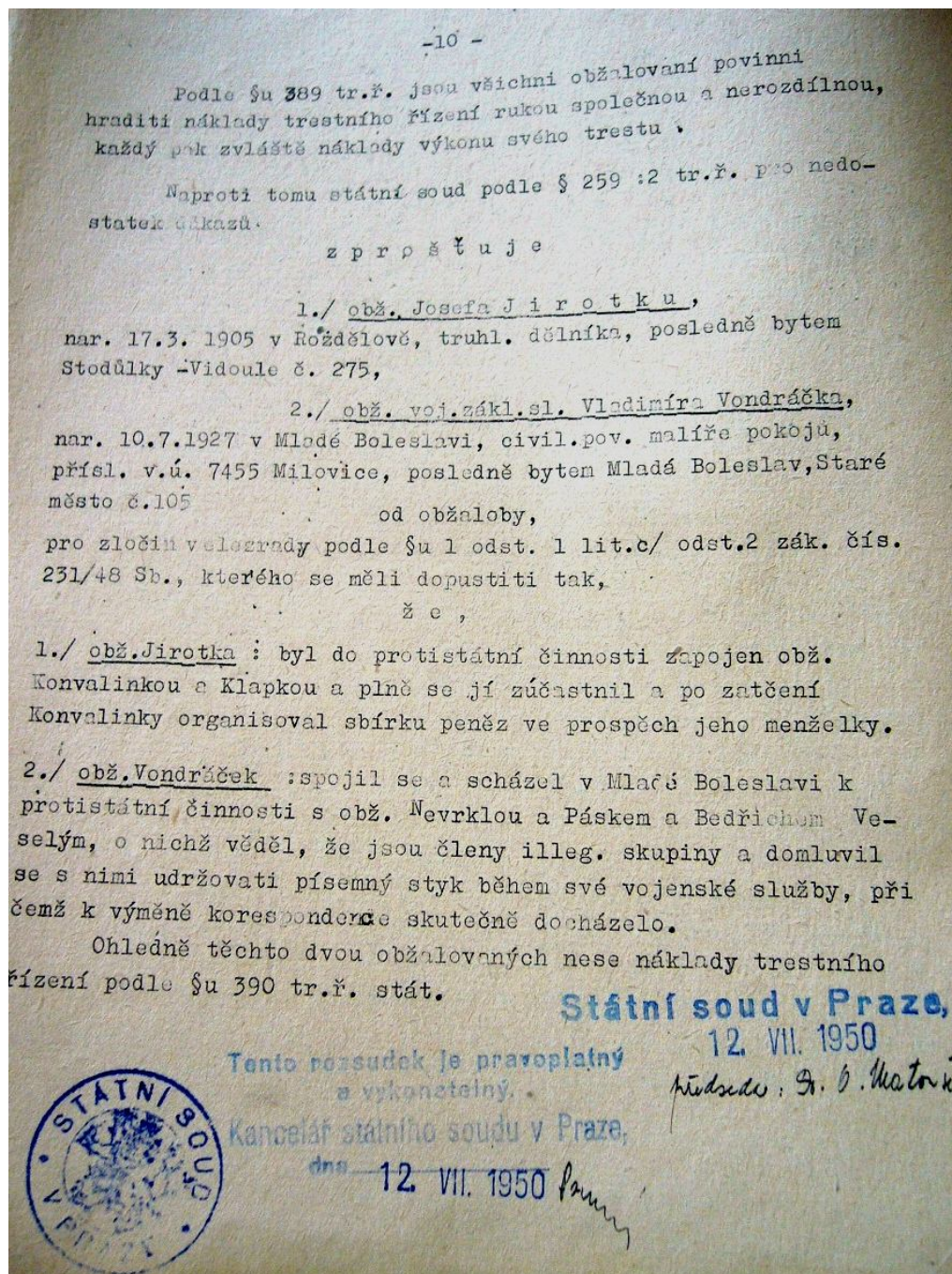
Podle § 48 téhož zákona vyslovuje se u všech obžalovaných kromě obž. Hulána, a Karafiáta konfiskace celého jmění .

Podle §u 52 cit. zák. vyslovuje se u všech obžalovaných ztráta občanských práv obž. Slavíkovi a to u obž. Hulána, Karafiáta a Filipové na 3 roky, u ostatních obžalovaných na 10 let.

- 9 -

*Podle §u 55 a/tr.z., ov. § 127 v.tr.z. započítává se všem obžalovaným do trestu zajišťovací a vyšetřovací vazba do 12.7.1950-22 hod. a to :

obž. Slavíkovi od 27. 2.1950 - 14.30 hod.,
obž. Šimůnkovi od 24.2.1950 - 22 hod.,
obž. Čejkovi od 9.3.1950 - 4 hod.,
obž. Mahodové od 21.3.1950 -14 hod.,
obž. Stejskalové od 12.5.1950-18.30 hod.,
u obž. Kulita od 12.5.1950 - 14 hod.,
u obž. Č. tného od 12.5.1950 - 14 hod.,
u obž. Pardubského od 16.5.1950 -21 hod.,
u obž. Noska od 12.5.1950 - 16 hod.,
u obž. Fiedlera od 12.5.1950 - 13 hod.,
u obž. Konvalinkové od 27.2.1950 -13 hod.,
u obž. Kopecké od 26.2.1950 - 11.30 hod.,
u obž. Šedivého od 8.3.1950 -13 hod.,
u obž. Pivoňky od 8.3.1950 - 13 hod.,
u obž. Konvalinky od 27.2.1950 - 13 hod.,
u obž. Klapky, od 15.3.1950 - 3 hod.,
u obž. Venty od 25.4.1950 - 10 hod.,
u obž. Hulána od 18.5.1950 - 12 hod.,
u obž. Jiráska od 15.5.1950 - 7 hod.,
u obž. Hodačové od 12.5.1950 -9 hod.,
u obž. Filipové od 15.3.1950- 9.30 hod.,
u obž. Knapové od 18.4.1950 - 20 hod.,
u obž. Souhrady od 15.5.1950 -16 hod.,
u obž. Veselého od 6.4.1950 - 20 hod.,
u obž. Karafiáta od 17.5.1950 - 21.30 hod.,
u obž. Findejse od 29.3.1950,- 13.30 hod.,
u obž. Drahoty od 21.3.1950 - 16 hod.,
u obž. Chotka od 27.3.1950 - 18 hod.,
u obž. Bičíště od 21.3.1950 - 10 hod.,
u obž. Nevrkly od 14.4.1950 -16 hod.,
u obž. Páska od 15.4.1950 - 9 hod.

Příloha č. 2: Tabulka se základními údaji o obžalovaných v procesu Zdeněk Slavík a spol., strana 1

Jméno a příjmení	Datum narození	Zaměstnání	Délka trestu
Zdeněk Slavík	30. 4. 1922	úředník fy Sanita	doživotí
Ladislav Simůnek	27. 6. 1929	elektrotechnik	doživotí
Čestmír Čejka	2. 12. 1928	úředník fy Hefa	17 let
Jiřina Jahodová	10. 4. 1921	prodavačka	13 let
Marie Stejskalová	5. 10. 1927	úřednice	10 let
Zdeněk Kult	15. 12. 1921	úředník živnostenské banky	10 let
Mirko Šťastný	9. 10. 1927	student stavitelství	15 let
Stanislav Pardubský	23. 5. 1916	masér	10 let
Jaromír Nosek	28. 12. 1924	skladník	10 let
Ivo Fiedler	7. 2. 1928	provozní účetní	10 let
Valerie Konvalinková (roz. Menclová)	23. 1. 1898	býv. majitelka pekařství	10 let
Magda Kopecká (roz. Řeháková)	4. 5. 1915	býv. majitelka restaurace	11 let
Jan Šedivý	20. 6. 1913	vrchní strážmistr SNB	14 let
Ladislav Pivoňka	8. 1. 1929	úředník	14 let
Karel Konvalinka	20. 6. 1920	osvětlovač filmových ateliérů na Barrandově	25 let
Miloslav Klapka	14. 10. 1913	úředník barrandovských ateliérů	23 let
Otakar Venta	5. 8. 1921	technický úředník barrandovských ateliérů	15 let
Jaroslav Hulán	31. 12. 1912	truhlářský dělník	2 roky
Antonín Jirásek	11. 7. 1914	osvětlovač barrand. ateliérů	10 let
Josefa Hodaňová	5. 9. 1912	laborantka státních filmů	10 let

Františka Filipová	31. 3. 1913	úřednice ONV	6 let
Jiřina Knapová	5. 1. 1928	úřednice nár. podniku Zdar	14 let
Vladimír Souhrada	9. 3. 1925	asistent výzkumného filmového ústavu	10 let
Bedřich Veselý	18. 7. 1927	elektrotechnik	25 let
Jaroslav Karafiát	13. 4. 1928	aranžér	3 roky
Václav Findejs	6. 8. 1926	elektrotechnik (v té době voják zákl. sl.)	18 let
Jan Drahota	5. 1. 1927	elektrotechnik (v té době voják zákl. sl.)	25 let
mjr. Miloň Chotek	20. 3. 1896	důstojník z povolání	20 let
Vladimír Bičičtš	2. 11. 1923	dělník (v té době voják zákl. sl.)	20 let
Miroslav Nevřkla	31. 12. 1927	obchodní příručí (v té době voják zákl. sl.)	15 let
Josef Pásek	23. 9. 1928	obchodní příručí (v té době voják zákl. sl.)	15 let
Josef Jirořka	17. 3. 1905	truhlářský dělník	zproštěn obvinění
Vladimír Vondráček	10. 7. 1927	malíř pokojů (v té době voják zákl. sl.)	zproštěn obvinění

Příloha č. 2: Tabulka se základními údaji o obžalovaných v procesu Zdeněk Slavík a spol., strana 2

Příloha č. 3: Báseň Opravený Havlíček

Opravený Havlíček.

Čepička, ach to je samec,
chlapek saprlot,
temná všechny paragrafy
v kapce u kalhot.
Soudí jen se chumelí,
abyste to věděli.
Zdali pak z nás někdo zbyde,
kdo mu potom nadělí
jakous takous oplátku,
provazovou oprátku.

Sedlák ten vždy půdu hájil,
hněvu svého neutajil
jako sedlák Kubáta,
když dal hlavu za Blata.

U Chlumce když sedlák stál,
krvácel, mák bojoval,
víru, řeč a rodné lány
nakone vždy zachoval.

Tak i choďské majestáty
seľské děti stály táty-
Kozina zval ve svém hoří
Lomikara na soud Boží.

Ze všech béd a všeho hoře-
bylo jich už celé moře-
sedlák zem vždy k svobodě
vyved jak lod na vodě.

Stůj, sedláče, na svém znova,
komunistům nevěř slova.
Bud na stráž v tomto čase
o národ se jedná zase.

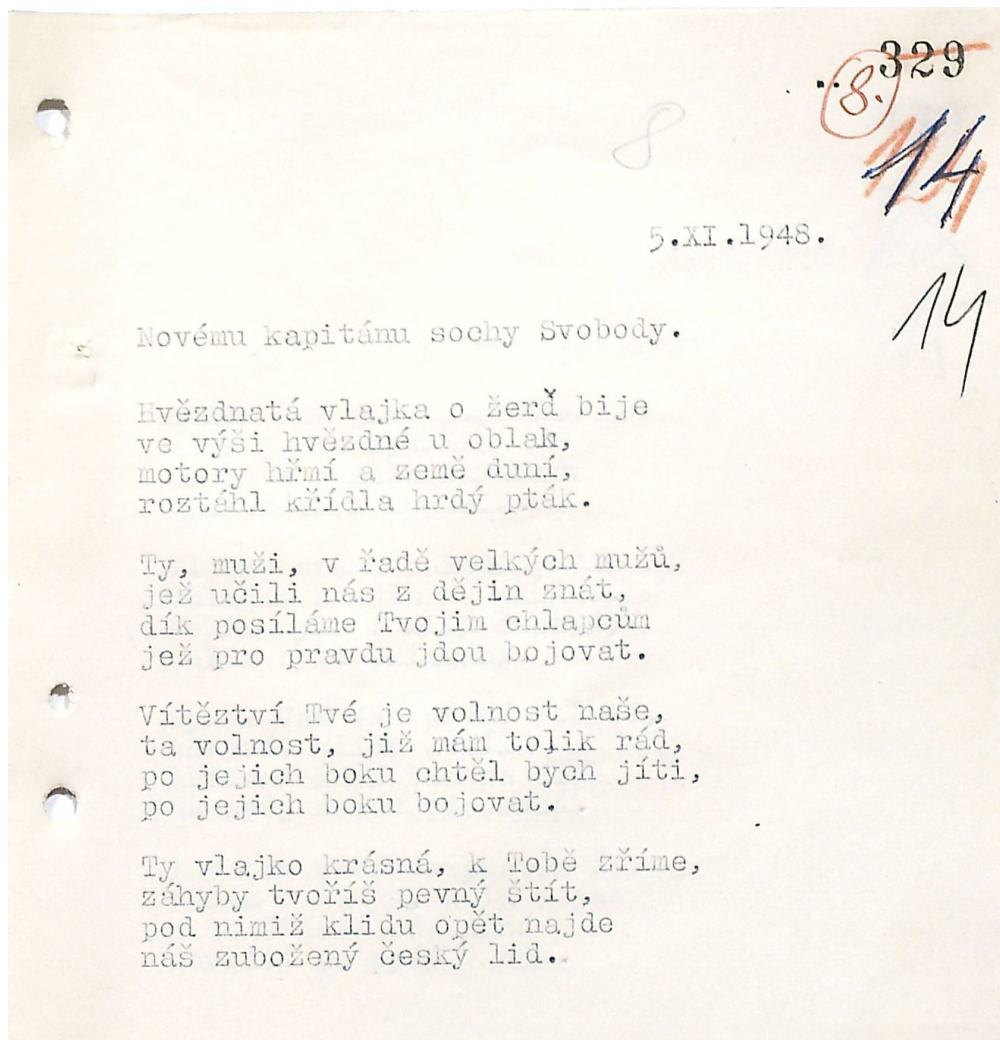
Já jsem předák KSČ....

Já jsem předák, kde je vše,
málo dělám, skoro nic.
Nebudu-li mít dosti,
jaké pak s tím mrzutosti.
Vezmu si to u té láje,
co nepatří do partaje
a kdo mi to ihned nedá,
tomu potom třikrát běda,
oprátek je ~~šanta~~ *foroka*
po nás at je potopa.

324

~~13~~ 13

Příloha č. 4: Báseň Novému kapitánu sochy Svobody

Novému kapitánu sochy Svobody.

Hvězdnatá vlajka o žerď bije
ve výši hvězdné u oblak,
motory hřmí a země duní,
roztáhl křídla hrdý pták.

Ty, muži, v řadě velkých mužů,
jež učili nás z dějin znát,
dík posíláme Tvojm chlapcům
jež pro pravdu jdou bojovat.

Vítěztví Tvé je volnost naše,
ta volnost, již mám tolik rád,
po jejích boku chtěl bych jíti,
po jejích boku bojovat.

Ty vlajko krásná, k Tobě zříme,
záhyby tvoříš pevný štít,
pod nimiž klidu opět najde
náš zubožený český lid.

Příloha č. 5: Oběžník školním referentům Československé strany národně

Čs. strana národně socialistická v Praze XII.
Okresní jednotka mladých E.Špatného, 292

Č.j.240/47-Č/3. V Praze datum pošt.razítka 17

Oběžník č.3.

Adresováno všem školním důvěrníkům

Sestro, bratře, žádáme Tě, abys

- 1./ Zaslal co nejdříve jména a adresy středoškoláků/nár.soci/ z posledních tříd škol III.stupně./VII.-VIII RG atd.,-III.-IV. ročník odborných škol, OA atd/ Jedná se o poradu příštího povolání a příštích studií.
- 2./ Doporučil politický seminář okresu Praha XII. nár.soc. a dal přihlášky a prospekty všem třídním referentům./tiskopisy přiloženy/. Tento seminář je zároveň částí našeho pracovního programu.
- 3./ Zaslal do konce měsíce října třídních referentů, a organizovaných členů s adresami do okresního sekretariátu v Praze XII.Francouzská 14. /Tiskopisy přiloženy./. V zájmu strany i středoškoláků, které zastupuješ, vypracuj seznamy brzy, abychom mohli řádně svolávat schůze okresní středoškolské komise.
- 4./ Odstupuješ-li ze své funkce školského důvěrníka, podej abdikaci písemně sekretariátu a v tom případě sám navrhní schopného nástupce.
- 5./ Vzhledem k tomu, že jsme získali pouze malý počet adres do ciziny, se zeptal svých třídních důvěrníků, zda-li nemají možnost získati nějaké adresy. V případě, že ano, pošli je na okresní sekretariát.
- 6./ Propagoval národně socialistické tiskoviny u svých referentů a u členů nár.soc. /přihlášky přiloženy/.

Dovedou mladí lidé politicky pracovat spolehlivě? Dokaž, že ano!

S bratrským pozdravem

V.Bičiště
okres.jednatel

J.Trutnovský
okres.předseda

Čestmír Čejka
okres.středoškol.rvf.

socialistické

Příloha č. 6: Žádost matky Čestmíra Čejky, Marie Čejkové, o revizi procesu z 12. 7. 1950

3768 156

SKY S O L D P R A Z E

25. 1. 1957

Generalní prokuratura v Praze na Pankraci,

PRÍLOH

DOŠLO DNE: 29. VI. 1956 4. KRÁT

SPISOVÁ ZNAČKA: T 464/10 + PRÍLOH

STÍŽNOST

4 NI 035/57

Žádám o revizi procesu mého syna, Čestmíra Čejky, č. list. 07808 nar. 2. 12. 1928, postčíslo 93. 1950 odsouzeného Státním soudem 12. 7. 1950 k 17 letům žaláře. T. Č. Postranní 14/L.

Stěž jsem si řádala v roce 1954 Genl. prokuraturou o podmíněném propuštění mého syna, bylo mi sděleno, že můj syn má k odpykání pouze 12 let. Z tohoto důvodu uvádím aboji počít let.

Svoji žádost odůvodňuji tím, že nebylo vědy při výsleších a odsouzení postupováno správně. Tyto informace jsem získala z domova jeho i proslaven. Někdo mi byla přelomna procesu mého syna, kde jeden z obžalovaných prohlásil: že si je podepsali své výpovědi, ale pod velkým nátlakem. Po těchto slozech pan předseda soudu byl nemile přerápen. Z toho soudci se podepsal-li můj syn protokol, učinil tak k té pod nátlakem.

Proto žádám advokát o revizi procesu a vězení až těch 6 let a 4 měsíců strávení ve výborných halbozech, budou obžalovan škola pro zvrátnému synu. Samozřejmě, a pročitých ubyponích mluvit nemíním, ale dovolám si apelovat na Vás už, a říci mi že ještě ve Vašich odevcích si stál. A zamysleli-li o vřetení panovní, a říci že prominejte moje slova, a nebudete je brát jako výhrů, ale přivěste sami sobě, že i Vy, ve věku 30 let jste nebrali vždy rozum na poradu.

Ještě jednou žádám o prominutí obžal. li se Vás mé slova, vřetení panovní, a urážky právní až je piše molka, kolik o slova kováci.

Vřetení a přání mého syna, a žádosti a usilování o niclou

Marie Čejková - Praha 12.

Přemyslovská 23.

Vinohrady 27. 6. 1956.

Příloha č. 7: Rozhodnutí o propuštění Čestmíra Čejky na amnestii prezidenta
Novotného z 9. května 1960

-923-

Ministerstvo spravedlnosti - SOBR
STUPĚŇ UTAJENÍ ZRUŠEN
Instrukce MS č. j. 61/98-SC-1A

Pozítka soudu

Krajskému soudu
v P. r a z e
/soud I. stolice/

KRAJSKÝ SOUD V PRAZE
Dostalo dne 13. V. 1960
Příloha č. 1
Příloha č. 2

Krajská komise v Plzni

v trestní věci Čestmíra Čejky nar. 2.12.1928
v Praze, odsouzené /ho/ rozsudkem býv. stát.
soudu v Praze ze dne 12.7.1950 - sp. zn. I/V 51/50
ve spojení s rozsudkem /usnesením/ soudu
v ze dne sp. zn.

r o z h o d l a t a k t o :

1/ odsouzený /á/ Čestmír Čejka je účasten /na/
amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1960 podle čl.
..... I a promíjí se mu /jí/

a/ trest odnětí svobody v trvání /...../ 10. měs.
b/ zbytek trestu odnětí svobody v trvání 6. měs.
c/ vedlejší trest ztráty občanských /zbytek/
.....
d/ vedlejší peněžitý trest /zbytek/ ve výši 10.000. Kčs
e/ náhradní trest odnětí svobody /zbytek/ za nedobytný
peněžitý trest v trvání 20. dnů

2/ odsouzený /á/ není účasten /na/
amnestie prezidenta republiky ze dne 9.5.1960 z důvodů

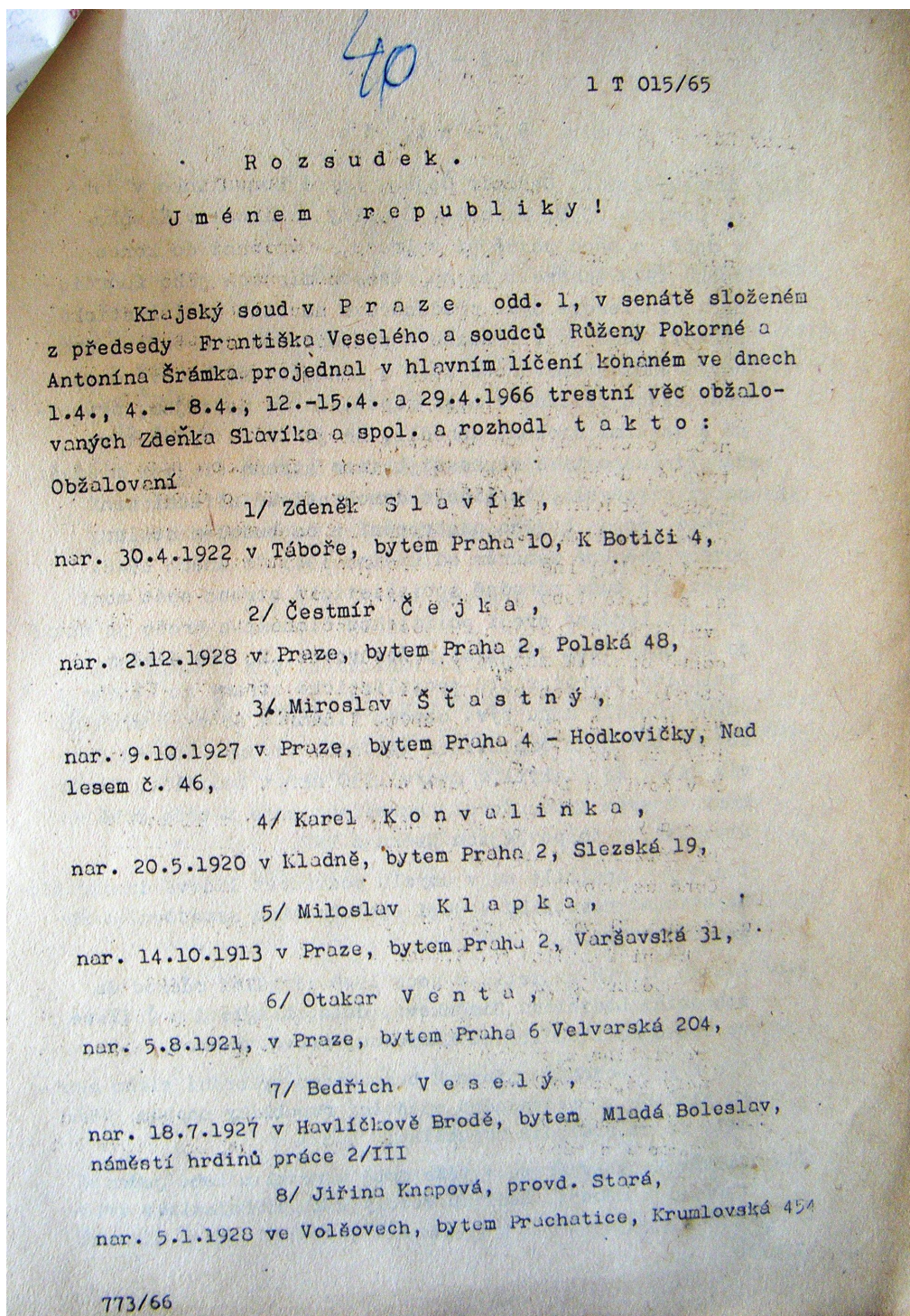
a/ čl. II, písm. a/, b/, c/, d/ amnestie
b/ čl. IV, písm. a/, b/, c/, d/, e/, f/, g/, h/, i/
amnestie
c/ čl. VI amnestie.

V Plzni dne 9. května 1960.

Předseda komise:

/Nehodící se škrtněte
vyplňte čitelně a přesně/

Shimur

- 2 -

j s o u v i n n i, ž e

I.a/ Zdeněk Slavík, Čestmír Čejka, Karel Konvalinka v době od podzimu 1948, Miroslav Šťastný a Miroslav Klapka v době o něco pozdější v Praze, - všichni do konce dubna 1949 scházeli se na různých místech jako funkcionáři či členové býv. předúnorové národně socialistické strany, nebo její mládeže a ze záporného postoje k únorovým událostem v roce 1948 a k nastolení lidové demokratického zřízení v naší republice se navzájem, případně s dalšími osobami dohodli, že je třeba vytrvat ve své příslušnosti a věrnosti k této straně či její mládeži, neboť očekávali, že lidově demokratické zřízení není trvalé, dojde k jeho odstranění a že budou nastoleny poměry obdobné poměrům od května 1945 do února 1948. Potom, že bude národně socialistická strana opět moci vyvíjet legálně svoji politickou činnost a proto je nutné se na tuto dobu již nyní připravovat. Za tím účelem vnikli do sekretariátu socialistické strany na Vinohradech odkud odnesli mapu býv. obvodu Vinohrad se zakreslenými obvody místních organizací nár.soc. strany. Zdeněk Slavík dále, že poskytl v únoru 1950 úkryt Ladislavu Simůnkovi ve svém bytě, Karel Konvalinka zase v téže době Divišovi, a to po jejich útěku z TNP,

t e d y spolčili se v úmyslu podvracet lidově demokratické zřízení republiky a její společenskou soustavu, zaručené ústavou;

I.b/ Zdeněk Slavík zajistil v roce 1949 ilegální odchod do zahraničí Ladislavu Simůnkovi, dále Karglovi a Čadkové, ve spolupráci s Jiřinou Knapovou, provd. Starou,

t e d y pomáhal jiným k bezpečnému vykonání zlého skutku zločinu neoprávněného opuštění republiky osobám, kterým měly zájem poškodit republiku;

II. Otakar Vento v Praze v téže době ukrýval u sebe jeden samopal s náboji, Bedřich Veselý v Mladé Boleslavi v téže době ukrýval u sebe jeden samopal s náboji,

- 3 -

že době převzal od Jana Fadrhonce bedničku s osmi kusy
ručních granátů, které měl v úmyslu předat další osobě,
dále měl v držení pistoli,

t e d y o b a bez povolení přechovávali zbraně hromadně
účinné;

III. Jiřina Knapová, provd. Stará, po dohodě se Zd. Slavíkem
v první polovině roku 1949 umožnila Šimůnkovi, Karglovi
a Čadkově ilegální přechod československých hranic
do západního Německa,

t e d y pomáhala jiným k bezpečnému vykonání zlého
skutku zločinu neoprávněného opuštění republiky osobám,
které měly zájem poškodit republiku,

č í m ž s p á c h a l i

e přihlédnutím k § 16 tr.zák. č. 140/61 Sb.

ad I.a/ Zdeněk Slavík, Čestmír Čejka, Miroslav Šťastný, Karel
Konvalinka a Miloslav Klapka trestný čin sdružování
proti státu podle § 2/1 zák.č. 231/48 Sb.,

ad I.b/ Zdeněk Slavík trestný čin pomoci k neoprávněnému
opuštění republiky podle § 5 tr.zák. č.117/1852 ř.z.
a § 40 zák.č.231/48 Sb.,

ad. II. Otakar Venta a Bedřich Veselý trestný čin nedovoleného
ozbrojování podle § 185 odst. 1,písm. a, tr.zák.č.
140/61 Sb.,

ad.III. Jiřina Knapová, provd.Stará, trestný čin pomoci
k neoprávněnému opuštění republiky podle § 5 tr.zák.
č. 117/1852 ř.z. a § 40 zák.č.231/48 Sb.,

a o d s u z u j í s e

Zdeněk Slavík s přihlédnutím k § 34 tr.zák. z r.1852 podle
§ 40 zák.č.231/48 Sb.,

Čestmír Čejka, Miroslav Šťastný, Karel Konvalinka a Miloslav

- 4 -

Klapka podle § 2 odst. 1 zák.č.231/48 Sb.,
Otakar Venta a Bedřich Veselý podle § 185/1 tr.zák. z r.
1961,

Jiřina Knapová, provd. Stará podle § 40 zák.č. 231/48 Sb.

k trestu odnětí svobody:

Zdeněk Slavík na 3 /tři/ roky,
Čestmír Čejka na 18 /osmnáct/ měsíců,
Miroslav Šťastný na 12 /dvanáct/ měsíců,
Karel Konvalinka na 18 /osmnáct/ měsíců,
Miloslav Klapka na 18 /osmnáct/ měsíců,
Otakar Venta na 9 /devět/ měsíců,
Bedřich Veselý na 12 /dvanáct/ měsíců,
Jiřina Knapová, provd.Stará na 12 /dvanáct/ měsíců.

Tresty jsou nepodmíněné.

Naproti tomu

9/ Ladislav S i m ů n e k ,

nar. 27.6.1929 v Mstěticích, bytem Opava V, Švermova 162,

10/ Zdeněk K u l t ,

nar. 15.12.1921 v Náchodě, bytem Praha 10, Minská 3,

11/ Magda K o p e c k á ,

roz. Řeháková, nar. 4.5.1915 v Praze, bytem Praha 2,
Londýnská 8,

12/ Ladislav P i v o ň k a ,

nar. 8.1.1929 v Konojedech, bytem Kostelec nad Černými
lesy, Pražská č.105, okr. Kolín,

13/ Valerie K o n v a l i n k o v á ,

roz. Mezerová, nar. 23.1.1898 v Motyčíně, bytem Praha 2,
Šafaříkova 9,

- 5 -

14/ Jiřina J a h o d o v á ,
roz. Strnadová, nar. 10.4.1921 v Kobylnici, bytem Praha 2,
Rumunská 17,

15/ Marie S t e j s k a l o v á ,
roz. Pravdová, nar. 5.10.1927 ve Slapech, bytem Praha 2,
Polská 50,

16/ Stanislav P a r d u b s k ý ,
nar. 23.5.1916 v Praze, bytem Praha 3, Valčíkova 22,

17/ Jaromír N o s e k ,
nar. 28.12.1924 v Albrechticích nad Orlicí, bytem Čimice,
Ruzyňská 57,

18/ Ivo F i e d l e r ,
nar. 7.2.1928 v Praze, bytem Praha -Vinohrady, Na Šafrán-
ce 19,

19/ Jaroslav H u l á n ,
nar. 31.12.1912 v Praze, bytem Praha 5, Smíchov - Nádražní
č.39/76,

20/ Antonín J i r á s e k ,
nar. 11.7.1914 ve Štýru - Rakousko, bytem Praha 1, Na Kampě
č.8,

21/ Josefa H o d a č o v á ,
nar. 5.9.1912 v Humpolci, bytem Praha 5, pod Kesnerkou 28,

22/ Františka F i l i p o v á ,
nar. 11.3.1913 v Humpolci, bytem Praha 2, Rumunská č.26,

23/ ing.Vladimír S o u h r a d a ,
nar. 9.3.1925 v Mezimostí, bytem Písek, Máchova č.1429

- 6 -

24/ Jaroslav K a r a f i á t

nar. 13.4.1928 v Bechyni, bytem Praha 3, Koněvova 7,

25/ Václav F i n d e j s ,

nar. 6.8.1926 v Litovicích, bytem Červený Újezd č. 129,
pošta Unhošť, okr. Kladno,

26/ Jan D r a h o t a ,

nar. 5.1.1927 v Bukovně, bytem Mladá Boleslav Čejetičky
č.175,

27/ Miroslav N e v r k l a ,

nar. 31. 12. 1927 v Mladé Boleslavi, bytem Mladá Boleslav,
Staré náměstí č.6,

z p r o š ť u j í s e

obžalob, vznesených na ně býv.státním prokurátorem v Praze
dne 15.6.1950 zn.sp. Pst I 612/50 a dne 23.6.1950, zn.sp.
Pst I 753/50,

pokud byli žalováni, že patřili k organizaci bývalých mla-
dých národních socialistů v Praze - Vinohrady, tvořili zá-
klad této ilegální organizace, mající vojenský charakter,
že se scházeli na různých místech a připravovali se na
zvrát poměrů v našem státě, ve který věřili, že vyvíjeli
státu nepřátelskou činnost, rozmnožováním a rozšiřováním
letáků, vyšíváním praporu, pro ilegální organizaci, přípra-
vou na útěk Ladislava Simůnka z tábora nucených prací,
poskytováním noclehůjistému Oldovi /Jiřina Jahodová a
Valerie Konvalinková/, Divišovi /Konvalinková/, schůzkou
v Kluckých Chvalovicích se št.b. kpt. Hořínkem, který měl
Bičíštemu předat směrnice pro protistátní činnost, pořizová-
ním kopií odcizené mapy ze sekretariátu socia-
listické strany na Vinohradech a zakreslováním důležitých
veřejných budov, získáváním peněz, potravinových lístků,
konzerv atd. na podporu ilegální činnosti, opatrováním

778/66

- 7 -

zbraní a střeliva pro očekávaný zvrat poměrů, ukryváním razítka Sboru národní bezpečnosti, používáním hesel, krycích jmen pro konspiraci při stycích členů skupiny i jiných osob, opatřováním a předáváním zpráv, dokladů a písemností agent cizí rozvědky "Petrovi", majících v některém případě charakter státního tajemství, přípravou na obsazení důležitých zařízení státu, např. Barrandovských ateliérů a na zabránění zbraní lidových milicí, pořizováním seznamů spolehlivých osob pro očekávaný zvrat poměrů v republice, zprostředkováním ilegálního útoku jistému Zemanovi a ing. Kalfusovi a odfotografováním dvou důležitých dokumentů /ing. Souhrada/ organizováním dalších skupin, které připravovaly i teroristické akce proti některým funkcionářům KSČ, organizováním skupiny ve Frýdlantu a pomoci k útoku do zahraničí jistému Macháčkovi /larafita/

č i m ž m ě l i sp á c h a t

Ladislav Šimůnek, Jiřina Jahodová, Marie Stojskalová, Zdeněk Kult, Stanislav Pardubský, Jaromír Nosek, Ivo Fiedler, Valerie Konvalinková, Magda Kopecká, Jaroslav Hulán, Antonín Jirásek, ing. Vladimír Souhrada, Václav Findejs, Jan Drahota, Miroslav Nevrkla a Jaroslav Karafiát trestný čin velezrady podle § 1 odst. 1, c, 2a, Šimůnek, Findejs, Drahota a Nevrkla též podle odst. 3c, zák.č. 231/48 Sb.,

Ladislav Šimůnek, Josefa Hodačová, Františka Filipová, Václav Findejs, Jan Drahota a Miroslav Nevrkla též trestný čin vyzvědačství podle § 5 odst. 1, Šimůnek i podle odst. 2 písm. c, zák.č. 231/48 Sb., -

a to podle § 226 tr.ř.; Jaroslav Hulán, Stanislav Pardubský podle písm. a, ostatní podle písm. b, citovaného zákonného ustanovení.

O d ů v o d n ě n í :

Zmíněnými již žalobami bývalého státního prokurátora v Praze byli Zdeněk Slavík a ostatní žalovaní ze závažné trestné činnosti páchané proti našemu státu.

1 T 23/62 84

ROZSUDEK
J m é n e m r e p u b l i k y !

Městský soud v Praze v hlavním líčení konaném ve dnech 27. a 28. 6. 1962 v senátě za předsednictví Dr. Václava Hornofa a soudců Viléma Říhy a Václava Rosenkrance rozhodl

t a k t o :

Obžalovaní

1/ prom. právník Pavel B u r i a n ,
naroz. dne 7. 4. 1930 v Jihlavě, vedoucí výroby filmového vysílání
Čsl. televize Praha, poslédně bytem Praha 7-Troja, Nad Kázankou 15,
t. č. ve vazbě,

2/ prom. lékař Pavel B e d r n í č e k ,
naroz. dne 16. 4. 1930 v Havlíčkově Brodě, posudkový lékař zdravotní-
ho střediska ČSD Kralupy nad Vlt., poslédně bytem Praha 2, Hálkova 3,
t. č. ve vazbě,

3/ Čestmír Č e j k a ,
naroz. dne 2. 12. 1928 v Praze, býv. úředník, naposledy svářeč n. p. Metra,
Praha-Strašnice, poslédně bytem Praha 3, Přemyslovská 23, t. č. ve
vazbě,

4/ Jiří M á l e k ,
naroz. dne 21. 8. 1930 v Praze, býv. student filosofické fakulty KU
v Praze, později zedník a jeřábík n. p. Konstruktiva, stavební správa
Sokolov, do 20. 3. 1962 ve výkonu základní vojenské služby, poslédně
bytem Praha 4-Lhotka, Slepá 1/23, t. č. ve vazbě

j s o u v i n n í ,

že I/ Pavel Burian a Pavel Bedrníček v době od r. 1955, Čestmír
Čejka od konce května 1960 a Jiří Málek od druhé poloviny
1960 v Praze a Bedrníček i jinde, Jiří Málek do 2. 1. 1961
ostatní do konce r. 1961 z nenávisti k socialistickému stát-
nímu zřízení při schůzkách a jiných příležitostech sebe
navzájem přesvědčovali a utvrzovali v nenávisti proti stá-
vaajícímu socialistickému státnímu zřízení nebo jiné osoby
štvali proti socialistickému státnímu zřízení, přičemž hlásali,
že toto státní zřízení se nemůže udržet, že dojde u nás ke
zvratu politických poměrů, hanobili představitele ČSSR, SSSR,
naše hospodářství, vychvalovali poměry v západních kapita-
listických státech a navzájem se utvrzovali, že dojde u nás
ke zvratu politických poměrů, a že bude nutné uskutečnit
svobodné volby, a konečně někteří hrubým způsobem vyhrožo-
vali příslušníkům KSČ,

t e d y z n e p ř á t e l s t v í k s o c i a l i s t i c k é m u s t á t n í m u z ř í z e n í p r o v á -
d ě l í p o d v r a t n o u č i n n o s t p r o t í t o m u t o z ř í z e n í r e p u b l i k y ,

II/ Pavel Bedrníček v létě 1961 v Kralupech nad Vlt. okres Mělník
prodal MUDr. Otakaru Deylovi a Libuši Kosové zahraniční lék
každému po 250,- Kčs, ač věděl, že tento lék byl Lubomírem

2004

- 2 -

Chybou odcizen v nerozbitnici v Podbořanech a tak věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou a ač věděl, že jde o věc z majetku, který je v socialistickém vlastnictví, tuto na sebe převedl a dále prodal,

III/ Jiří Málek v létě 1961 v Týništi nad Orlicí a v září 1961 v Praze jako vojín základní služby vyzradil Pavlu Bedrníčkově a dalším civilním osobám utajované sk. utěčnosti týkající se určitého vojenského objektu a tak služební tajemství nepovolené osobě úmyslně vyzradil,

č i m ž a p á c h a l i

ad I/ Pavel Burian, Pavel Bedrníček, Čestmír Čejka a Jiří Málek trestný čin podvracení republiky podle §u 79 a/ odst.1 tr.z.z r.1950 /ve znění novely/,

ad II/ Pavel Bedrníček trestný čin podílnictví ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví podle §u 134 odst.1 písm.a/ tr.z.,

ad III/ Jiří Málek trestný čin ohrožení služebního tajemství podle §u 173 odst.1 věta 2. tr.z., a

o d s u z u j í s e z a t o

všichni podle §u 79a/ odst.1 tr.z.z r.1950, u obžalovaných Bedrníčka a Mála s použitím ustanovení §u 35 odst.1 tr.z.k trestům odnětí svobody v trvání

Pavel Burian 2 1/2 roku nepodmíněně,
Pavel Bedrníček 2 1/2 roku nepodmíněně,
Čestmír Čejka 1 roku nepodmíněně,
Jiří Málek 1 1/2 roku nepodmíněně.

Podle §u 47 odst.1 tr.z.vyslovuje soud u obžalovaných Pavla Buriana, a Pavla Bedrníčka ztrátu vojenských hodností.

Podle §u 55 odst.1 tr.z.vyslovuje soud propadnutí jedné vázané knihy "Mein Kampf", jedné knihy "A nyní promluví Pavel Svatý" jedné vlajky americké patřící Pavlu Bedrníčkově, dále jednoho časopisu Newsweek č.13, dvou odběrních poukazů jeden na 5 a jeden na 1 Kčs tuzexových bonů, patřících Pavlu Burianovi. Uvedené věci, pokud mají hodnotu, propadají ve prospěch státu, jinak budou zničeny.

Podle §u 177 odst.1 písm.b/ tr.z.zastavuje se trestní řízení proti obžalovanému Pavlu Bedrníčkově, podle kterého měl koncem r.1960 v Kralupech nad Vlt.okres Mělník odcizit ke škodě zdravotního střediska ČSD 1,5m³ gumolea v ceně 87,-Kčs a tím spáchat trestný čin podle §u 245 odst.1 písm.a/ tr.z.a tedy rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví.

O d ů v o d n ě n í .

Na základě výsledků hlavního líčení, zejména výsledkem všech obžalovaných, výpovědí svědků Zdeny Chovancové, Jiřího Tydlitáta, Libuše Kosové, Jaromíra Brandsteina, Milana Herdy, dále pak čtením výpovědí celé řady svědků jako Milana Šimka, Břetislava Štorka a výkazů a charakteristik obžalovaných, jakož i znaleckého posudku, soud zjistil a vzal za prokázáno toto:

88

Obžalovaní Pavel Burian, Pavel Bedrníček a Jiří Málek se znali již z dob studií na býv. reálném gymnasiu v Praze-Vinohradech. Na tomto gymnasiu působil jako profesor dnes odsouzený Oldřich Hradil. Tento profesor jako vysoký funkcionář býv. strany národní socialistické a reakčního zaměření v tomto směru působil a ovlivňoval výchovu celého ročníku reálného gymnasia v Praze. Jak soud zjistil výsledkem obžalovaných i svědků, téměř všichni studenti převzali reakční ideologii, kterou profesor Hradil jako učitel propagoval. Tak se stalo, že postupem doby celá řada studentů se zapojila do trestné činnosti proti lidové demokratické republice a také dva z obžalovaných, t. j. Čestmír Čejka a Jiří Málek byli v roce 1950 a 1952 pro velezrádnou činnost bývalých příslušníků nár. soc. strany odsouzeni k dlouhodobým trestům odnětí svobody. Obžalovaný Čestmír Čejka se do této skupiny dostal tím, že jednak se znal s profesorem Hradilem a dále pak z činnosti v býv. mládeži nár. soc. se poznal s Jiřím Málkem, a tím se také stalo, že po amnestii v r. 1960, kdy byl propuštěn jak Čestmír Čejka tak i Málek, se spolu počali znovu stýkat a navštěvovali profesora Hradila. Převážná většina příslušníků ročníku na býv. reálném gymnasiu v Praze si stanovila, že se budou každý rok stýkat. Tyto schůzky také se postupně uskutečňovaly, přibližně 2x do roka. Tyto schůzky byly konány v různých pražských restauracích a vinárnách, postupně pak se schůzky obývaly také v soukromých bytech jako např. u Zdeny Chovancové v Praze 2, u Milana Šimka v Praze 10.

Protože účastníci schůzek byli reakčně zaměřeni, postupem doby jejich schůzky začly nabývat charakteru s protistátním zaměřením a tato činnost se datuje někdy od počátku r. 1955 až do poslední doby, kdy byli obžalováni zatčeni. V první polovině května 1960 po propuštění Čestmíra Čejky a Jiřího Mála z výkonu trestu na svobodu na základě amnestie prezidenta republiky, oba obžalovaní navázali ihned znovu styky s Pavlem Buriánem a Pavlem Bedrníčkem a zúčastňovali se uvedených schůzek. Jedna z takových schůzek byla také konána ve vinárně Split v Praze 2, dále pak v Klášterní vinárně v Praze 1 a jinde. Obžalovaní Čejka a Málek po propuštění z výkonu trestu, navázali rovněž spojení s býv. profesorem Oldřichem Hradilem, který byl rovněž po únoru 1948 odsouzen k dlouhodobému trestu odnětí svobody a v r. 1958 na základě individuální amnestie prezidenta republiky propuštěn na svobodu.

Obžalovaný Pavel Burian se na těchto schůzkách projevoval velmi aktivně, využíval každé příležitosti k tomu, aby buď formou tzv. politických anekdot a vtipů nebo jiných narážek a pří- mých projevů napadal a znevažoval socialistické státní zřízení ČSSR, SSSR, snižoval vážnost jejich představitelů apod. Na schůzkách zejména v posledním období rozvíjel obžalovaný teorii o tzv. reálné možnosti zvratu socialistického státního zřízení v ČSSR cestou tzv. svobodných voleb, propagovaných zejména americkými imperialisty. Tento vývoj událostí směřující ke zvratu politických poměrů v ČSSR si velmi přál a před ostatními obžalovanými a dalšími účast- níky schůzek se jím netajil. O současných poměrech v naší republi- ce hovořil jako o nesvobodě, uváděl, že za jiné situace by mohl mít soukromou advokátní kancelář apod. Obžalovaný Burian také na schůzkách napadal hrubým způsobem členy a funkcionáře KSČ, tvrdil, že jemu a dalším občanům komunisté zkazili život, že komunisté v našem státě používají sami největší výhody a pro případ zvratu měli být příslušníci KSČ souzeni, strílení a dělání proti nim odvetná opatření. Vyzdvihoval zejména techniku a vědu v kapitalis- tických státech a snižoval výsledky dosažené v naší republice a

- 4 -

v Sovětském svazu. Na uvedených schůzkách hanobil představitele Sovětského svazu a revoluční Kuby.

Také obžalovaný Pavel Bedrníček na uvedených schůzkách a také i jinde, zejména po cestě nebo na pracovišti, projevoval až do konce r. 1961 nepřátelské zaměření vůči socialistickému státnímu zřízení v ČSSR. Na schůzkách uváděl, že určitě musí dojít ke zvratu politických poměrů v ČSSR, a to vlivem západních velmocí. Počítal, že po zvratu jako lékař bude mít možnost výhodnějšího postavení a počítal, že vedle pevného zaměstnání v některé nemocnici bude mít soukromou lékařskou ordinaci. Pavel Bedrníček tak jako Pavel Burian byl hodně aktivní, pokud jde o reakční projevy, o tzv. politické anekdoty, dále pak v napadání socialistického státního zřízení ČSSR, spojení se Sovětským svazem apod. V bytě u Chovancové a Milana Šimka v r. 1960 a 1961 zejména vyzdvihoval ve svých projevech společenské zřízení kapitalistických států a hlavně Anglie. Tvrdil, že Anglie je vzorem skutečných demokratických svobod, přičemž o poměrech u nás se vyjadřoval jako o nesvobodě. Vyzdvihoval hospodářskou a technickou úroveň kapitalistických států a v daném směru snižoval výsledky, které byly dosaženy u nás a v Sovětském svazu. Rovněž hanobil představitele Československé socialistické republiky a Sovětského svazu. Obžalovaný se takovýmto způsobem choval i na svém pracovišti v Kralupech nad Vlt. i jinde, jak je zřejmé z výpovědí svědků Chyby, Kosové a Brandsteina.

Obžalovaný Pavel Bedrníček koncem r. 1960 ve zdravotnickém středisku ČSD Kralupy nad Vlt. využil nepřítomnosti Emilie Barešové, skladnice a v její kanceláři se pokusil odstránit z role 1,5 m gumolea v ceně asi 87,- Kčs, které bylo připraveno pro zubní ordinaci v Žatci. V r. 1961 v tomto zdravotním středisku prodal MUDr. Otakaru Deylovi a Luboši Kosové po 500 tabletách zahraničního léku Adelphanu po 250,- Kčs, když tento zahraniční lék dostal od prom. lékaře Lubomíra Chyby, který jej odcizil v nemocnici v Podbořanech. Obžalovaný Bedrníček věděl, že tento lék byl odcizen, a že byla poškozena nemocnice v Podbořanech, resp. Čsl. stát. Obžalovaný Bedrníček se dopouštěl dalších machinací s léky. Tak např. na recepty obstaral v lékárnách zahraniční léky a to 2 krabičky Berolasy, kterou za 140,- Kčs nechal MUDr. Vladimíru Mayerovi, dále pak přenechal asi 10 ampulí injekčního léku Heparin MUDr. Marionu Felixovi za 100,- Kčs.

Obžalovaný Čestmír Čejka, jak bylo již uvedeno, po propuštění z výkonu trestu v květnu 1960, se počal opět stýkat s Oldřichem Hradilem a se spoluobžalovaným Jiřím Málkem, s nimiž po r. 1948 vyvíjel protistátní trestnou činnost. Z obsahu korespondence, kterou vedl v r. 1960-1961 s Jiřím Málkem, a která je založena ve spise, je patrné nepřátelské smýšlení obou obžalovaných a lze dovést z těchto dopisů i odhodlání obou v podvratné činnosti proti socialistickému státnímu zřízení znovu pokračovat. Obžalovaný Čejka ve styku s Oldřichem Hradilem v jeho bytě v přítomnosti Máčka v době od poloviny května 1960 do konce r. 1961, dále pak na schůzce ve vinárně Splitu v přítomnosti Pavla Buriana, Pavla Bedrníčka a dalších osob, rozvíjel své teorie o možnosti zvratu socialistického státního zřízení v ČSSR, přičemž uváděl, že čím hůř bude pro lidi, tím lépe pro jejich společnou věc. Za takové situace pak že bude nejlépe vhodná doba pro nepřátelské akce. Na schůzce ve vinárně Splitu obžalovaný Čejka hanobil národního hrdinu Julia Fučíka a hovořil o něm jako o konfidentu gestapa. Čestmír Čejka velmi vyzdvihoval techniku v kapitalistických stá-

- 5 -

89

tec. zejména v USA a hanobil techniku v ČSSR a SSSR. Z výpovědi ostatních spoluobžalovaných soud zjistil, že Čejka se projevoval jako fanatický nepřítel socialistického státního zřízení v ČSSR, a bez ohledu na výsledky politické a hospodářské v naší republice se snažil posluchače přesvědčit, že nelze pracovat takovým způsobem v protistátní činnosti jako dříve, že je potřeba v tomto směru používat jiných forem, aby mohlo dojít ke zvratu poměrů u nás. O tom, že jeho projevy byly velmi štvavé, svědčí skutečnost, že obžalovaní Jiří Málek a Pavel Bedrníček po schůzce ve Splitu projevovali obavy dále se s Čestmírem Čejkou stýkat.

Obžalovaný Jiří Málek tak jako Čejka si nevzal poučení z dřívějšího svého odsouzení. Také on, jak již bylo uvedeno, po svém propuštění z výkonu trestu v r. 1960, se počal znovu stýkat s Čejkou, Hradilem, Burianem a Bedrníčkem. Od května 1960 do 3. ledna 1961 nejdříve nastoupil vojenskou základní službu, setkal se několikrát s Čejkou v jeho bytě, několikrát byl s Čejkou v bytě u Hradila. Dále pak se zúčastnil schůzek v létě 1960 a v prosinci 1960 v bytě Chovancové. Na těchto schůzkách, kde byli též přítomni spoluobžalovaní Burian, Bedrníček a další osoby, se projevoval obžalovaný Málek jako odpůrce socialistického státního zřízení a podle výpovědi obžalovaného Buriana, se stal Málek jedním z aktivních účastníků schůzek, který své dřívější názory nezměnil. Obžalovaný Málek stejně tak jako ostatní rozvíjel teorie o možnosti zvratu, obnovy kapitalistického řádu, snižoval úspěchy dosažené v ČSSR a Sovětském svazu a dokonce na schůzce u Chovancové v r. 1960, když byla řeč o vystoupení ČSSR z varšavské smlouvy a z rady hospodářské pomoci, obžalovaný řekl, že jediná cesta je komunisty všet. Obžalovaný Málek počítal s tím, že po zvratu politických poměrů by si dokončil vysokoškolské studium, event. že by se věnoval politické činnosti v obnovené býv. nár. soc. straně. V souvislosti s tím hovořil o Dr. Prokopu Drtinovi jako o vhodném kandidátu na křeslo ministerského předsedy. Obžalovaný Málek 3.1.1961 nastoupil vojenskou základní službu a i v této době, t. j. od 3.1. až do 10.3.1962 jako voják se zúčastňoval příležitostně dalších schůzek s obžalovanými v Praze. Obžalovaný Jiří Málek v době, kdy vykonával základní vojenskou službu, byl v létě 1961 v Týništi nad Orlicí navštíven Pavlem Bedrníčkem. Obžalovaný tehdy řekl Bedrníčkovi, že se podílí na výstavbě určitého vojenského objektu, sdělil mu, kde se vojenský objekt staví a k čemu pravděpodobně bude určen. Tyto informace o témže objektu obžalovaný Málek sdělil účastníkům schůzky v září 1961 ve vinárně Split v Praze 2.

Obžalovaní Pavel Burian a Pavel Bedrníček trestnou činnost doznali. Obžalovaný Čejka svoje jednání se snažil vysvětlovat jako ideologické diskuse a zdůvodňování současného stavu ve světě i u nás. Obžalovaný Málek pak v podstatě doznal činnost, pokud je žalován pro ohrožení služebního tajemství a pokud jde o podvracení, tvrdil, že se sice schůzek zúčastňoval, ale nezúčastňoval se debat. V tomto směru však je usvědčen jak Čejka tak i Málek spoluobžalovanými Burianem a Bedrníčkem anebo slyšenými svědky a konečně i některými publikacemi, které jsou ve spise založené. Všichni obžalovaní se snažili svou trestnou činnost zmírnit a zlehčit, když tvrdili, že šlo o schůzky bývalých třídních spolužáků, že šlo celkem o ne příliš závažné vtípy a anekdoty anebo dokonce o plané teoretisování.

- 6 -

nepřátelskou propagandu, štváli proti socialistickému státnímu zřízení, vyvolávali proti němu nedůvěru, nenávist. Nejde tedy o pobuřování, jak se snažila obhajoba soud přesvědčit, ale jednání všech obžalovaných, které trvalo delší dobu, vykazuje subjektivní i objektivní znaky trestného činu podvracení republiky ve smyslu ustanovení §u 79a/ odst.1 tr.zák.z r.1950 /ve znění novely/. Proto také soud trestnou činnost všech obžalovaných takto kvalifikoval.

Obžalovaný Bedrníček, pokud převzal od Lubomíra Chyby odcizený lék a tento dále prodal za 500,- Kčs a tuto částku si ponechal, vykazuje jeho jednání trestný čin podílnictví ke škodě majetku v socialistickém vlastnictví podle §u 134 odst.1 písm.a/ tr.z., a to po objektivní i subjektivní stránce. Prokurátor tuto trestnou činnost žaloval jako rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví podle §u 245 odst.1 písm.a/ a c/ tr.z.z r.1950. Soud tuto kvalifikaci nepovažoval za výstižnou a správnou a proto trestnou činnost v tomto směru podřadil pod ustanovení §u 134 odst.1 písm.a/ tr.z. Bylo zde bezpečně zjištěno, že uvedené drogy odcizil Chyba, tedy šlo o věc, která byla získána trestným činem spáchaným jinou osobou, o čemž obžalovaný Bedrníček bezpečně věděl a tyto drogy Bedrníček od Chyby převzal a dále je prodal. Pokud prokurátor žaloval také obžalovaného Bedrníčka pro rozkrádání socialistického majetku podle §u 245 odst.1 tr.z., za to, že koncem r.1960 ve zdravotnickém středisku ČSD Kralupy nad Vlt. se pokusil odstříhnout 1,5m gumolea v ceně asi 87,- Kčs, se rovněž soud neztotožnil s názorem obžaloby. Podle názoru soudu nelze trestnou činnost v tomto směru posuzovat jako jeden útok, neboť pokus o odcizení gumolea obžalovaný spáchal koncem r.1960 a dále pak za určitý časový odstup, někdy v létě 1961, došlo teprve k další trestné činnosti, týkající se léků. Šlo tedy podle názoru soudu o dva útoky. Činnost obžalovaného, pokud jde o pokus odcizení gumolea, soud hodnotí jako provinění podle zák.čís.38 § 16 a z toho důvodu bylo nutno trestní stíhání a řízení v tomto směru podle §u 177 odst.1 písm.b/ tr.ř.zastavit. Soud nepovažuje za účelné v tomto směru činit další opatření v postihu obžalovaného místním lidovým soudem.

Tím, že obžalovaný Jiří Málek vyzradil Pavlu Bedrníčkoví v létě 1961 a účastníkům schůzky v září 1961 ve vinárně Split v Praze řadu skutečností týkajících se určitého vojenského objektu, o kterých se dozvěděl jako pracovník přímo zúčastněný na výstavbě tohoto objektu, dopustil se trestné činnosti, která vykazuje po objektivní i subjektivní stránce znaky trestného činu ohrožení služebního tajemství ve smyslu §u 173 odst.1 věta 2. tr.zák. Soud v tomto směru se opírá o znalecký posudek na čl.18 spisu, ze kterého zjišťuje, že vyzrazené skutečnosti zakládají podstatu služebního tajemství vojenského charakteru, přičemž povinnost zachovávat tajemství o získaných utajovaných skutečnostech, vyplývá z povahy služby obžalovaného Mála v čsl.lidové armádě i z povahy jeho služebního zařazení.

Obžalovaný Pavel Burian pochází z úřednické rodiny. Oba rodiče jsou členy KSČ. Po vychození reálného gymnasia v r.1949 se učil kuchařem. V r.1951 bylo přijímání na Vysokou školu hotelierskou zastaveno a proto obžalovaný počal studovat na právnické fakultě Karlovy university v Praze. V r.1955 získal titul promováného právníka. Nastoupil jako provozní referent v PZO Pragoexport, v dubnu 1958 přešel do PZO Kovo, kde rovněž pracoval jako provozní referent. Od 1.10.1958 nastoupil jako asistent

filmového vysílání Čs. televize Praha a postupně se dopracoval jako vedoucí výroby filmového vysílání. Nebyl politicky organizován, zákonnou vyživovací povinnost nemá. Dosud nebyl trestán.

Obžalovaný Pavel Bedrníček pochází z úřednické rodiny. Vystudoval lékařskou fakultu a v březnu 1955 byl promován na lékaře. Po té vstoupil do služeb čsl. lidové armády jako lékař, po té přešel jako lékař k útvaru vnitřní stráže v Praze a v první polovině r. 1958 nastoupil jako lékař k OÚNZ v Novém Strašecí. Od 1.2.1960 pak pracuje jako posudkový lékař na úseku železničního zdravotnictví v Kralupech nad Vlt. Nebyl dosud trestán. Do r. 1948 byl členem mládeže nár. soc. strany. Má zákonnou vyživovací povinnost vůči nezletilé dceři.

Obžalovaný Čestmír Čejka pochází z dělnické rodiny. Po dokončení studia na reálném gymnasiu v Praze byl nasazen do civilní obrany v Praze, v r. 1945 v únoru byl odvezen do Polska na zákopové práce. V této době byl zatčen gestapem a vyšetřován pro podezření ze shromažďování zbraní v Bohumíně, odkud se v červnu 1945 vrátil s Rudou armádou do Prahy. Pokračoval ve studiu na gymnasiu, které v r. 1948 zakončil maturitou. V r. 1950 byl odsouzen jako člen ilegální protistátní skupiny k trestu odnětí svobody v trvání 17 roků. V r. 1960 byl propuštěn na základě amnestie prezidenta republiky a po propuštění z výkonu trestu nastoupil v závodě Metra Strašnice jako zámečnický a svářeč, na kteréžto obory v r. 1960 získal kvalifikaci. Od r. 1945 do r. 1948 byl organizován ve straně nár. soc.

Obžalovaný Jiří Málek pochází z úřednické rodiny. Po absolvování reálného gymnasia studoval až do r. 1952 na pedagogické a filosofické fakultě KU v Praze. V této době byl zatčen a odsouzen býv. státním soudem v Praze pro trestný čin velezrady a vyzvědačství k trestu odnětí svobody v trvání 11 let. V r. 1960 na základě amnestie prezidenta republiky byl z trestu podmíněně propuštěn. Po té pracoval jako zedník a jeřábník v n.p. Konstrukтива a od začátku r. 1961 až do 20.3.1962 byl ve výkonu vojenské základní služby. Do r. 1948 byl členem mládeže nár. soc. strany.

Trest byl obžalovaným uložen podle zákonných ustanovení, jak jsou citována ve výrokové části tohoto rozsudku. Soud přihlédl nejprve k nebezpečnosti trestného činu pro společnost. Trestnou činnost obžalovaných posuzuje soud jako velmi nebezpečnou, zejména proto, že byla páchána poměrně dlouhou dobu, zejména u obžalovaného Buriana, a Bedrníčka a dále pak, že všechny projevy reakčního a protistátního zaměření byly pronášeny před více osobami na různých místech celkem veřejnosti přístupných. Podle názoru soudu nešlo o pouhé teoretizování, ale tak jak bylo v průběhu celého řízení a hlavního líčení zjištěno, intenzita jednání všech obžalovaných se stupňovala a v poslední době doznala značné síly, o čemž svědčí jednotlivé výroky a postoje k našemu socialistickému státnímu zřízení všech obžalovaných. Jak všichni obžalovaní uvedli, neměli kladný poměr k našemu zřízení. Soud při tom pochopitelně bral v potaz také tu skutečnost, že obžalování na tuto trestnou činnost se dostali postupně vlivem působení politika býv. nár. soc. strany, který byl pro protistátní trestnou činnost odsouzen k dlouholetému trestu odnětí svobody, a toho času je znovu pro další trestnou činnost odsouzen a ve výkonu trestu. Tento profesor Hradil měl značný vliv, jak soud zjistil v průběhu celého hlavního líčení, na obžalované, kteří v něm viděli svůj vzor, a který je dovedl zaujmout natolik, že neváhali se dát na cestu trestné činnosti.

- 8 -

Je tedy nutné profesora Hradila posuzovat jako hlavního strůjce, organizátora trestné činnosti obžalovaných, neboť její kořeny sahají až do dob jejich studia na býv. gymnasiu na Vinohradech v Praze. Je jisté, že značnou úlohu hrálo také prostředí a styky, které obžalovaní udržovali. Převážně se stýkali příslušníci téhož ročníku, kteří byli stejně infikováni nepřátelskou propagandou. O tom svědčí konečně ta skutečnost, že celá řada z nich byla v dřívější době již pro podobnou trestnou činnost souzena. Nelze tedy označit některého z obžalovaných v této skupině jako organizátora a iniciátora, avšak pokud jde o délku trvání trestné činnosti, podílí se na ní nejvíce obžalovaný Burian a Bedrníček. Pokud jde o obžalovaného Čejku a Málka, jejich trestná činnost pokud jde o podvracení, je poměrně časově omezena. Při stanovení druhu a výměry trestu soud přihlížel k tomu co již bylo řečeno, také k osobám pachatelů a k možnosti jejich nápravy. U obžalovaného Bedrníčka soud vážil tu skutečnost, že jde o člověka, který má u sebe některé charakterové závady, projevující se chamtivostí, lakotností, které jej nakonec vedly k poškození socialistického vlastnictví. Také u obžalovaného Málka soud vycházel z toho, že se dopustil další závažné činnosti, kterou jako příslušník čsl. lidové armády byl povinen dodržovat. U obžalovaného Buriana a Bedrníčka polehčovalo to, že při objasňování své trestné činnosti napomáhali příslušným orgánům. Oba svého trestného jednání upřímně litovali. Pokud jde o obžalovaného Čejku, také tento obžalovaný po skutkové stránce své jednání doznal a svého činu lituje. Obžalovaný Málek doznal trestnou činnost jen částečně. Pokud pak jde o přitěžující okolnosti, obžalovanému Bedrníčkovi a Málkovi přitěžovalo, že spáchali více trestných činů, obžalovaný Bedrníček a Burian v trestné činnosti po delší dobu pokračovali. Pokud jde o obžalované Čejku a Málka, byli již pro trestné činy dříve odsouzeni.

Vedle skutečností, které byly již uvedeny, soud vycházel také z vlastních osobních poznatků, jak se jednotliví obžalovaní při hlavním líčení projevovali a jak také se celkově jevíli. Na základě takto získaného celkového pohledu soud dospěl k závěru, že všem obžalovaným k jejich nápravě je třeba uložit přiměřené, avšak nepodmíněné tresty. Bylo zřejmé, že již v průběhu hlavního líčení si všichni obžalovaní uvědomili dohady svého počínání a svého jednání litovali. Pokud jde o obžalovaného Čejku a Málka, ti jsou si vědomi toho, že nesplnili podmínku stanovenou v amnestii z r. 1960, na základě které byli propuštěni. Má tedy soud za to, že tresty u obžalovaných jsou přiměřené a k jejich nápravě postačující. Vedle trestů odnětí svobody pak soud u obžalovaného Buriana a Bedrníčka vyslovil také ztrátu vojenské hodnosti. Soud je toho názoru, že občan, který se projevuje nepřátelsky vůči našemu socialistickému státnímu zřízení a má negativní poměr k celkovému dění, nemůže zůstat ani v této tak důležité funkci, t. j. ve vojenské hodnosti.

Soud rovněž vyslovil propadnutí zajištěných věcí u Bedrníčka a Buriana, neboť jde o věci, které sloužily k páchání trestné činnosti.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku lze podatí odvolání do 8 dnů prostřednictvím městského soudu k Nejvyššímu soudu v Praze.

V Praze dne 28. června 1962

Dr. Václav H o r n o f
Za správnost vyhotovení:

Příloha č. 10: Gratulace Čestmíra Čejky k svatbě Jiřího Mála.

V Praze 19. září 1961.

Moji drazí přátelé a milí novomanželé,

ačkoli je již za Vámi ona významná chvíle, jež je pro každého člověka důležitým mezníkem v jeho životě, přece považuji správné, abych Vám tuto chvíli opět přiblížil svojí gratulací. Nechtěl bych být naprosto konvenčním, už proto ne, že právě s Jiřím mne výše mnoho těžkých, přesto však prospěšných dní našeho života. Byli jsme spolu oddáni jedné veliké věci, pro níž jsme také ochotně obětovali vše, co od nás v dané chvíli bylo žádáno. A právě tato doba je tak nesmírně významnou pro upěvnění našeho přátelství, že se naprosto není možno spokojit podáním ruky, či stručným vyjádřením největšího štěstí.

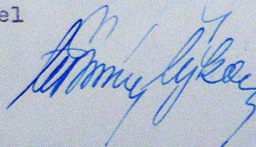
Je právě pro toto štěstí, spokojenost i radost je žádoucí, aby bylo řečeno více. Nechtěl bych zdůrazňovat, že právě my jsme lidé vytvoření z jiného těsta, než všichni ti ostatní kolem nás, ale přesto je zde podstatný rozdíl. Léta dlouhého oddělení od všeho pozemského blaha nás více než jiné naučila zpytovat duši, a právě tato okolnost je i nesmazatelně významnou pro celý náš další život. Naučili jsme se ctít ryzí charakter, čest a lidskou důstojnost více než všechny jiné pozemské statky a jsme těmto vlastnostem oddáni natolik, že nikdy nebudeme počítávat hodnotu ceny, která eventuálně bude od nás opět žádána ve prospěch jejich vykoupení.

Proto, také i moje gratulace Vám bude znít jinak, než celá ta řada ostatních. Chtěl bych Vám z celého svého srdce přát, abyste nikdy nezšeršili jas oblohy svého šťastného života sebenapatrnější výčitkou, abyste vždy měli dostatek pochopení jeden pro druhého, abyste neztencovali svoji odvahu jít životem rovně a čestně materializováním všech svých tuh a přání, abyste vždy obětavě vytrvale uměli čekat jeden druhého, aby čas u Vás nikdy nesmazal dojmy Vašeho prvního setkání ani nezahltil starostmi vzpomínku na první věty mezi Vámi pronesené. Ani na to nezapomente, že dokonalé štěstí a spokojenost nelze nalézt pouze ve vlastnictví věcí, či ve své vlastní uzavřené ulitě, že jeho podstata tkví v pojmech nehmátatelných, je jichž pramenem je vřelé a upřímné srdce. Ochraňujte jako největší své bohatství důvěru jednoho k druhému a čest své vlastní osoby.

K této gratulaci bych chtěl připojit i vřelé vyjádření radosti a přání naplněného života od svých rodičů.

Nakonec ještě pevný ruky stisk a přání, aby se Vám vyplnilo to, po čem nejvíce toužíte.

Váš věrný přítel

Příloha č. 11: Usnesení Nejvyššího soudu v Praze o přerušení trestu Čestmíra Čejky ze dne 26. března 1964

- 1058 -

Nejvyšší soud v Praze

KRAJSKÝ SOUD V PRAZE

Doslo dne - 8. IV. 1964

KRAJ PŘÍLOHA 12/64

RUČKA

U s n e s e n í .

Nejvyšší soud v trestní věci proti Zdeňku Slavíkovi a spol. projednávané ^{býv.} státního soudu v Praze pod sp.zn. Or I/V 51/50 rozhodl podle § 282 odst. 3 tr.ř. t a k t o :

Výkon trestu odnětí svobody v trvání 17 roků uložený Čestmíru Č e j k o v i , nar. 2.12.1928, t.č. ÚNZ MV Příbram-Bytíz pravomocným rozsudkem býv. státního soudu v Praze ze dne 12.července 1950 sp.zn. Or I/V 51/50 se přerušuje.

O d ů v o d n ě n í :

Ve prospěch jmenovaného byl podán návrh na obnovu řízení, skutečnosti a důkazy v řízení uplatňované svědčí pro povolení obnovy řízení.

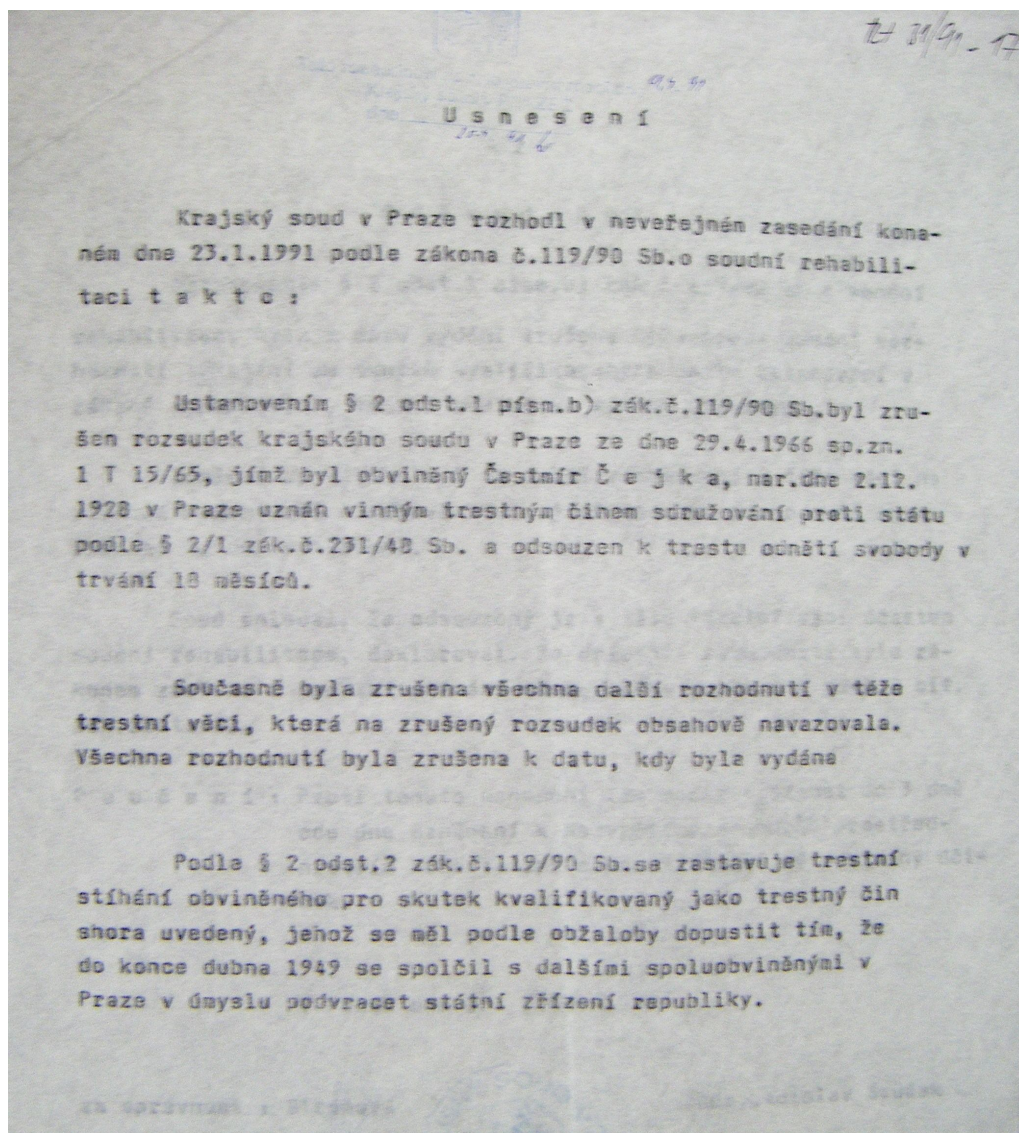
V Praze dne 26.března 1964.

Za správnost vyhotovení: *Kudláček*

Předseda senátu:
dr. Vojtěch Görner v.r.

NEJVYŠŠÍ SOUD

Příloha č. 12: Usnesení Krajského soudu v Praze o rehabilitaci Čestmíra Čejky
ze dne 23. ledna 1991, strana 1

Příloha č. 12: Usnesení Krajského soudu v Praze o rehabilitaci Čestmíra Čejky
ze dne 23. ledna 1991, strana 2

- 2 -

O d ů v o d n ě n í

Ustanovením § 2 odst.1 písm.b) zák.č.119/90 Sb.o soudní rehabilitaci byla k datu vydání zrušena pravomocná soudní rozhodnutí týkající se skutků kvalifikovaných podle ustanovení v zákoně vypočtených, tedy i skutků ve výroku uvedených.

Zrušení se vztahuje i na další rozhodnutí v téže věci na zrušené rozhodnutí obsahově navazující.Všechna rozhodnutí byla zrušena ke dni vyhlášení.

Soud shledal, že odsouzený je v této trestní věci účasten soudní rehabilitace, deklaroval, že dřívější rozhodnutí byla zákonem zrušena a trestní stíhání odsouzeného podle § 2 odst.2 cit. zák.zastavil.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení lze podat stížnost do 3 dnů ode dne oznámení k Nejvyššímu soudu.ČR prostřednictvím podepsaného soudu.Stížnost má odkladný účinek.

V Praze dne 23. ledna 1991

za správnost : Stránová

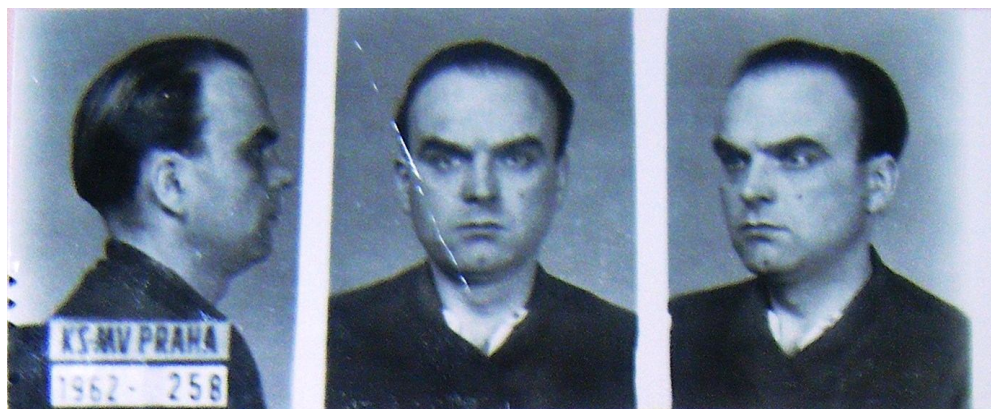

JUDr.Ladislav Souček

Příloha č. 13: Fotografie Čestmíra Čejky ze dne 14. 3. 1950, z doby zatčení

Příloha č. 14: Fotografie Čestmíra Čejky z roku 1962, z doby zatčení

Příloha č. 15: Fotografie Čestmíra Čejky z Fóra Konfederace politických vězňů
v Brně z roku 2006

Příloha č. 16. Fotografie „věži smrti“ v Jáchymově

